

Banca Națională a Moldovei

Nr. 07-01102/8/1568

31.05.2021

Dnei Zinaida GRECEANII
Președinte
Parlamentul Republicii Moldova

Stimata Doamnă Presedinte,

Prin prezenta, ținând cont de dispozițiile Legii nr. 548-XIII cu privire la Banca Națională a Moldovei din 21.07.1995 și ale Legii nr. 797-XIII pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului din 02.04.1996, Banca Națională a Moldovei Vă remite alăturat **Raportul anual pentru anul 2020 și Raportul Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de supraveghere desfășurată în anul 2020.**

Anexe:

1 exemplar – Raport anual 2020 (189 pagini);

1 exemplar – Raportul Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de supraveghere desfășurată în anul 2020 (13 pagini).

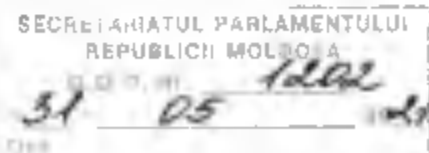
Cu respect,

Octavian ARMAȘU
Guvernator,
Președinte al Consiliului de supraveghere

Digitally signed by Armașu Octavian
Date: 2021.05.31 16:13:13 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Adresa: Bulevardul Grigore Vieru nr. 1, MD-2005, Chișinău, Republica Moldova
Tel: (+373) 22 822 606 Fax: (+373) 22 220 591, email: official@bnm.md, web: www.bnm.md

Armașu Octavian

Armașu Octavian

Banca Națională a Moldovei

Nr. 07-01102 9/1569

31.05.2021

Dlul Petru BIRDUIA
Președinte
Comisia economie, buget și finanțe
Parlamentul Republicii Moldova

Stimate Doamnă Președinte,

Prin prezenta, ținând cont de dispozițiile Legii nr. 548-XIII cu privire la Banca Națională a Moldovei din 21.07.1995 și ale Legii nr. 79/-XIII pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului din 02.04.1996, Banca Națională a Moldovei Vă remite alăturat Raportul anual pentru anul 2020 și Raportul Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de supraveghere desfășurată în anul 2020.

Anexe:

- 1 exemplar – Raport anual 2020 (189 pagini);
- 1 exemplar – Raportul Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de supraveghere desfășurată în anul 2020 (13 pagini).

Cu respect,

Digitally signed by Armașu Octavian
Date: 2021.05.31 16:14:09 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Octavian ARMAȘU
Gubernator,
Președinte al Consiliului de supraveghere

Articolul 26. Atribuțiile Consiliului de supraveghere

(1) În exercitarea competențelor privind supravegherea, prevăzute la art.22 alin.(3), Consiliul de supraveghere are următoarele atribuții:

a) aprobă raportul anual și situațiile financiare anuale ce urmează a fi prezentate de către Banca Națională autorităților competente;

b) adoptă standardele sistemului de control intern, verifică și evaluează în mod continuu funcționarea sistemului de control intern și a elementelor acestuia;

c) numește în funcție controlorul general, la propunerea Comitetului de audit, și stabilește condițiile de remunerare a acestuia, cu votul a cel puțin 2/3 din numărul membrilor numiți în funcție,

d) adoptă normele de etică profesională în Banca Națională;

e) determină fondul de salarizare al Bancii Naționale și nivelul salarizării membrilor Comitetului executiv, cu votul a cel puțin 2/3 din numărul membrilor numiți în funcție,

f) stabilește condițiile de acordare a creditelor pentru salariații Bancii Naționale;

g) stabilește valoarea nominală, designul bancnotelor și al monedelor metalice, modul de punere în circulație și condițiile de retragere a lor din circulație, cu votul a cel puțin 2/3 din numărul membrilor numiți în funcție;

h) înaintează propuneri privind majorarea capitalului Bancii Naționale, cu votul a cel puțin 2/3 din numărul membrilor numiți în funcție;

i) aprobă devizul de cheltuieli și alocațiile pentru investiții ale Bancii Naționale și monitorizează executarea acestora:

l) selectează, pe baza de licitație, organizația de audit extern;

k) determină cuantumul indemnizațiilor lunare ale membrilor Consiliului de supraveghere care nu sînt și membri ai Comitetului executiv, cu votul a cel puțin 2/3 din numărul membrilor numiți în funcție. Indemnizația lunară se stabilește în mărime de pînă la 50% din valoarea medie a veniturilor medii lunare obținute la Banca Națională în ultimele 12 luni de către membrii Comitetului executiv care dețin funcția respectivă nu mai puțin de 12 luni la data stabilirii;

l) stabilește modul de creare și funcționare a Comitetului monetar, Comitetului de investiții, Comitetului de audit, Comitetului de supraveghere prudențială și a altor comitete care pot funcționa în cadrul Bancii Naționale;

m) aprobă, cu votul a cel puțin 2/3 din numărul membrilor numiți în funcție, înaintarea către Parlament a propunerilor de revocare din funcție a membrilor organelor de conducere, ca urmare a demersului înaintat de Guvernator;

n) aprobă regulamentele interne aferente exercitării atribuțiilor prevăzute la prezentul alineat, cu votul a cel puțin 2/3 din numărul membrilor numiți în funcție.

(2) Consiliul de supraveghere poate solicita informațiile necesare pentru exercitarea atribuțiilor sale doar Comitetului executiv, înaintînd acestuia o solicitare scrisă. Informațiile solicitate sînt transmise în adresa Consiliului de supraveghere prin decizia Comitetului executiv.

(3) Consiliul de supraveghere prezintă Parlamentului, cel puțin anual, rapoarte privind activitatea de supraveghere desfășurată.

RAPORT ANUAL 2020

Note

Raportul anual 2020 a fost examinat și adoptat de Consiliul de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei în ședința din 28 mai 2021 și a fost înaintat Parlamentului Republicii Moldova în conformitate cu prevederile din Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr.297-300, art.544, cu modificările ulterioare).

Raportul a fost întocmit în baza celor mai recente date statistice deținute de Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică, Ministerul Economiei și Infrastructurii și de Ministerul Finanțelor.

De asemenea, au fost selectate informații statistice furnizate de către organismele internaționale și de băncile centrale ale statelor vecine.

Calculul unor date statistice a fost efectuat de Banca Națională a Moldovei.

Toate drepturile sunt rezervate. Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

*Banca Națională a Moldovei
Bulevardul Grigore Vieru nr. 1,
MD-2005, Chișinău
tel.:(373 22) 822 606
fax: (373 22) 220 591
pagina web: <http://bnm.md>*

ISBN 978-9975-4353-0-7
ISBN 978-9975-3169-9-6 (PDF)

Cuprins

Cuvânt înainte	4
Sumar	7
1 Contextul internațional	11
1.1 Economia mondială, piețele financiare și de materii prime	11
1.2 Evoluția economiilor importante	13
1.3 Evoluția economiilor vecine și ale principalilor parteneri de comerț	14
2 Situația economică a Republicii Moldova	16
2.1 Sectorul real	16
2.2 Evoluția inflației	23
2.3 Sectorul public și politica fiscală	29
2.4 Conturile internaționale ale Republicii Moldova pentru anul 2020 (date provizorii)	31
2.5 Datoria de stat și datoria externă a Republicii Moldova	36
3 Politica monetară	39
3.1 Obiectivul politicii monetare	39
3.2 Deciziile de politică monetară	39
3.3 Realizarea politicii monetare	41
3.4 Condițiile monetare și valutare	45
3.5 Piața monetară	51
3.6 Piața valutară	55
4 Supravegherea bancară	65
4.1 Evoluția sectorului bancar	65
4.2 Activitatea de supraveghere a BNM	77
4.3 Evaluarea riscurilor sectorului bancar	81
4.4 Combaterea spălării banilor și finanțării terorismului .	83

5	Sistemul de plăți	87
5.1	Reglementarea și supravegherea sistemelor de plăți .	87
5.2	Licențierea, reglementarea și supravegherea activității de prestare a serviciilor de plată și de emisie a monedei electronice	88
5.3	Sistemul automatizat de plăți interbancare	90
5.4	Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare	92
5.5	Instrumentele de plată fără numerar	93
6	Activitatea de emisie a numerarului	98
6.1	Evoluția numerarului (bancnote și monede în circulație)	98
6.2	Emisiunea, retragerea și procesarea numerarului . . .	101
6.3	Emisiunea numismatică	104
7	Activitatea de dezvoltare a cadrului legal și de reglementare	106
7.1	Reglementarea prudențială, reglementarea evidenței contabile în bănci	106
7.2	Reglementarea valutară	108
8	Relații internaționale	110
8.1	Colaborarea internațională	110
9	Cadrul instituțional și de organizare	127
9.1	Guvernarea corporativă a Băncii Naționale	127
9.2	Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei	139
9.3	Management și organizare	143
9.4	Managementul resurselor umane	144
9.5	Auditul intern	148
9.6	Tehnologia informației	149
10	Activitatea de cercetare	152
11	Comunicarea externă	153
12	Educație financiară	155
13	Analiza situației financiare pentru anul 2020	157
13.1	Considerații generale	157
13.2	Analiza veniturilor și cheltuielilor	157
13.3	Active și datorii	160
13.4	Capital	160
A	Anexe	171

Lista acronimelor

AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ANRE	Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
BCE	Banca Centrală Europeană
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova
BSCEE	Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est
BT	Bonuri de trezorerie
CBN	Certificate ale Băncii Naționale a Moldovei
CDN	Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă
CEF	Centrul de Excelență în Finanțe
CHIBID	Rata medie a dobânzilor la care băncile contribuții sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei de la alte bănci
CHIBOR	Rata medie a dobânzilor la care băncile contribuții sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei altor bănci
CIF	Cost, asigurare și navlu
COVID-19	Sindromul respirator acut 2019-nCoV
DBTR	Sistemul de decontare pe bază brută în timp real
DCU	Depozitarul Central Unic
DST	Drepturi speciale de tragere (XDR)
EACHA	Asociația Europeană a Caselor de Compensare Automatizate
ECF	Facilitatea de Creditare Extinsă
EFF	Facilitatea de Finanțare Extinsă
EUR	Moneda unică europeană
FAO	Organizația Națiunilor Unite pentru Agricultură și Alimentație
FMI	Fondul Monetar Internațional
GAFI/FATF	Grupul de Acțiune Financiară Internațională
GGF	Fondul pentru Buna Guvernare
HoReCa	Este acronimul pentru industria ospitalității: Hoteluri, Restaurante, Catering

ICAAP	Procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri
IORWG	Grupul Internațional de Lucru al Băncilor Centrale de Gestiune a Riscurilor Operaționale
INFE	International Network on Financial Education, rețeaua internațională privind educația financiară
ISO	Organizația Internațională de Standardizare
JVI	Joint Vienna Institute
MDL	Leul moldovenesc
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OPEC	Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol
OPEC+	Cooperarea OPEC cu producătorii de petrol din afara OPEC în încercarea de a reduce producția și de a crește prețul petrolului
OS	Obligațiuni de stat
PIB	Produsul intern brut
RCF	Mecanismul de creditare rapidă
RFI	Instrumentul de finanțare rapidă
RM	Republica Moldova
SADD	Sistemele automatizate de deservire la distanță
SAPI	Sistemul automatizat de plăți interbancare
SREP	Procesul de supraveghere și evaluare
SRF	Sistemul Rezervelor Federale
SUA	Statele Unite ale Americii
TIC	Tehnologia informației și comunicațiilor
UE	Uniunea Europeană
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională
USD	Dolarul SUA
USDX	Indicele dolarului SUA
USV	Unități de schimb valutar
VLC	Valută liber convertibilă
VMC	Valori mobiliare corporative
VMS	Valori mobiliare de stat
VNC	Valute neconvertibile

Cuvânt înainte

Anul 2020 a fost un an fără precedent la nivel global, marcat de criza pandemică generată de COVID-19 cu repercusiuni severe asupra vieții social-economice. Gestionarea acestei crize a devenit preocuparea majoră a țărilor lumii, impunând un șir de provocări în perimetrul de acțiune al autorităților guvernamentale și monetare.

Pe fondul consecințelor provocate de pandemie asociate deteriorării puternice a condițiilor economice și financiare, anul 2020 s-a soldat cu un declin economic mondial, cele mai afectate sectoare fiind turismul, transporturile și segmentul HoReCa. Cotațiile petroliere au atins valori minime sub impactul litigiilor survenite între marii producători de petrol și cel al diminuării cererii. Inflația pe plan extern s-a menținut la nivelurile joase în pofida măsurilor stimulative de politică monetară adoptate de majoritatea băncilor centrale.

Activitatea economică autohtonă în anul 2020 a fost afectată nu doar de implicațiile defavorabile ale pandemiei, dar și de condițiile meteo adverse care au lovit în unul dintre principalele sectoare ale economiei – agricultura. Produsul intern brut s-a contractat cu 7,0 la sută în anul 2020 comparativ cu anul 2019. Reducerea venitului disponibil al populației și amânarea cheltuielilor populației în contextul incertitudinilor provocate de pandemie au determinat diminuarea consumului final al gospodăriilor populației. Contractarea activității economice s-a înregistrat în majoritatea sectoarelor economiei naționale, cu excepția sectorului financiar și cel al construcțiilor, care au consemnat o dinamică pozitivă.

Pe parcursul anului 2020, rata anuală a inflației a conturat o traiectorie descendentă pronunțată, susținută preponderent de cererea agregată dezinflaționistă asociată impactului pandemiei, de diminuarea prețurilor la resursele energetice pe planuri internațional și regional cu implicații asupra prețurilor interne la combustibili, precum și de ajustarea unor tarife incluse în prețurile

reglementate. Rata medie anuală a inflației a constituit 3,8 la sută, poziționându-se în proximitatea limitei inferioare a intervalului de variație al țintei.

În anul 2020, eforturile BNM au fost orientate în direcția atenuării și contracarării impactului pandemiei în condițiile unui impuls fiscal negativ. În acest context, BNM a intervenit cu promptitudine și a aprobat măsuri în sprijinul persoanelor fizice și juridice prin facilitarea restructurării creditelor de către băncile licențiate.

Din perspectiva conduitei politicii monetare, în primăvara anului 2020, Banca Națională a început adoptarea unui șir de măsuri stimulative de natură să impulsioneze cererea agregată și să susțină economia Republicii Moldova în ansamblu. Astfel, în perioada martie – noiembrie 2020, Comitetul executiv al BNM a diminuat succesiv rata de bază până la nivelul de 2,65 la sută anual. Reducerea cumulată a ratei de bază a constituit 2,85 puncte procentuale (în luna martie – cu 2,25 puncte procentuale în total, în lunile august și septembrie – cu câte 0,25 puncte procentuale, în luna noiembrie – cu 0,1 puncte procentuale).

În același timp, în vederea calibrării instrumentelor de politică monetară cu scopul eficientizării mecanismului de transmisie a deciziilor de politică monetară a fost îngustat coridorul ratelor dobânzilor la facilitățile permanente cu 1,0 puncte procentuale cu menținerea simetriei coridorului de $\pm 2,5$ puncte procentuale.

Urmărind cu precauție prevenirea riscului de lichiditate și consolidarea stabilității sectorului bancar din Republica Moldova pe fondul perturbărilor provocate de pandemie, precum și în vederea sporirii eficienței transducerii impulsurilor monetare în sectorul real al economiei, BNM a diminuat norma rezervelor obligatorii în moneda națională până la nivelul de 32,0 la sută. Suplimentar, BNM a urmărit echilibrarea normelor rezervelor obligatorii din perspectiva îmbunătățirii intermedierei financiare din sectorul bancar, temperării fenomenului de dolarizare și întărirea atractivității monedei naționale, justificând astfel majorarea normei rezervelor obligatorii în valută liber convertibilă până la nivelul de 30,0 la sută.

În anul 2020 a fost finalizat un program important cu Fondul Monetar Internațional, care a fost axat pe transparentizarea acționarilor în băncile licențiate, dar și implementarea unor standarde mai înalte de guvernanta în bănci și în Banca Națională a Moldovei. Grație reformelor din anii precedenți, sectorul bancar și-a menținut reziliența, a rămas suficient de capitalizat, cu o guvernanta bună, ceea ce nemijlocit a asigurat și stabilitatea financiară a acestuia. Guvernanta internă, managementul riscului și procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri, riscul de credit și cel operațional, combaterea spălării banilor și finanțării terorismului au fost principalele domenii pe care s-a axat procesul de supraveghere bancară pe parcursul anului 2020. Băncile au menținut un nivel înalt de lichiditate și profitabilitate, fiind respectate și cerințele specifice de capital. De asemenea, a continuat creșterea activelor și a depozitelor, a portofoliului de credite pe sectorul bancar în condițiile reducerii ponderii creditelor neperformante.

Astfel, Banca Națională este dedicată scopului de a menține un mediu monetar și un sistem financiar sigure, stabile și previzibile. În acest sens, reformele din sectorul bancar au continuat, dar implementarea acestora nu este suficientă. Suntem la etapa în care trebuie să apărăm ceea ce a fost realizat – să apărăm reformele - și aceasta este în prezent cea mai mare provocare a Băncii Naționale. Reformele sunt atacate de foștii acționari prin instanțe de judecată, dar și prin intermediul organelor de urmărire penală. Aceste acțiuni continuă să reprezinte un risc major pentru stabilitatea financiară și ar putea aduce prejudicii substanțiale statului Republica Moldova.

Pe parcursul anului 2020, BNM a asigurat gestionarea rezervelor valutare ale statului printr-o politică investițională prudentă, urmărind optimizarea profitabilității cu condiția asigurării lichidității și a siguranței investițiilor, ceea ce a contribuit la sporirea activelor oficiale de rezervă până la circa 3,8 miliarde USD, acoperindu-se 7,7 luni de import efectiv.

Ținând cont de rolul independenței băncii centrale în consolidarea credibilității instituționale, BNM și în anul 2020 a menținut un grad sporit de independență din perspectiva factorilor de decizie și a politicilor promovate. În același timp, BNM a colaborat cu instituțiile statului în domeniile activității sale, conform atribuțiilor legale.

Prejudiciile economice aduse de pandemie sunt colosale. Cu toate acestea noi am reușit să facem față provocărilor, fără a leza obiectivul fundamental – asigurare și menținerea stabilității prețurilor, asigurând un sistem bancar viabil și stabil. În anul 2021 BNM a continuat promovarea unui caracter stimulativ al politicii monetare prin utilizarea normei rezervelor obligatorii în moneda națională. Deciziile de diminuare a acesteia au avut drept scop asigurarea adecvată cu lichidități asociată unei bune funcționări a sistemului financiar-bancar, sporirii intermedierei financiare în monedă națională, precum și creării unor condiții favorabile de creditare a economiei reale în susținerea redresării activității economice.

Astfel, toate măsurile Băncii Naționale se aliniază la abordarea atribuțiilor sale de bancă centrală în beneficiul cetățenilor.

Octavian Armașu

Guvernator

Sumar

Contextul internațional

În anul 2020, economia mondială a înregistrat cea mai drastică criză din ultimele decenii, paralizând toate domeniile din cauza pandemiei de COVID-19. Criza economică s-a manifestat în majoritatea țărilor, punctul culminant fiind atestat în trimestrul II 2020. Cele mai afectate sectoare au fost turismul, transporturile și segmentul HoReCa. Din cauza neînțelegerilor dintre marii producători de petrol și a scăderii cererii pe fondul crizei pandemice, surplusul de petrol a ajuns la cote maxime, iar cotațiile petroliere au scăzut la valori minime. Ulterior, s-a ajuns la un acord între țările OPEC, SUA, Rusia și alte state privind limitarea producției de petrol, iar spre sfârșitul anului cotațiile petroliere au revenit la nivelurile prepandemice. În primele faze ale crizei pandemice COVID-19, dar și în acutizările ulterioare, dolarul SUA și cotațiile la metalele prețioase au crescut pe fondul migrării investițiilor spre activele cu risc scăzut. Scăderea cererii de consum a determinat ca în unele economii să fie adoptate pachete semnificative de stimulente fiscale și monetare. Atât Sistemul Rezervelor Federale, cât și Banca Centrală Europeană au redus ratele-cheie la nivelul zero și au inițiat pachete stimulative de procurare de active.

Evoluții ale activității economice

În anul 2020, PIB a înregistrat o contractare de 7,0 la sută, în mare măsură, în contextul unor restricții interne aferente COVID-19, al climatului economic regional afectat de pandemie, dar și al condițiilor adverse pentru sectorul agricol. În structură această dinamică a fost determinată, preponderent, de impactul negativ din partea consumului intern și a exporturilor. În acest sens, consumul gospodăriilor populației a fost cu 7,0 la sută inferior celui din anul precedent, fapt determinat, preponderent, de temperarea veniturii disponibile al populației, dar și, într-o anumită măsură, de incertitudinea asociată pandemiei de COVID-19 care ar fi cauzat amânarea unor cheltuieli. Exporturile, în condițiile unei cereri externe modeste, ale unor restricții aferente COVID-19 în regiune, dar și ale unei recolte mai mici, au conturat o dinamica negativă, înregistrând o scădere de 15,5 la sută comparativ cu anul 2019. Un impact negativ, dar de o magnitudine mai mică asupra activității economice a fost generat de dinamica investițiilor, fapt ce poate fi asociat restricțiilor și incertitudinii aferente pandemiei, dar și contractării veniturilor. Consumul final al administrației publice¹ a înregistrat în anul de raportare o scădere minoră comparativ cu anul precedent. Reducerea cererii interne a determinat o dinamică negativă a importurilor, acestea fiind cu 8,9 la sută inferioare celor din perioada similară a anului

¹Consumul final al administrației publice și instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației.

precedent, ceea ce a atenuat totuși din impactul negativ generat de subcomponentele menționate mai sus. În cadrul sectoarelor economiei naționale, cel mai pronunțat impact negativ a fost exercitat de dinamica sectorului agricol. Acesta², în contextul condițiilor agrometeorologice nefavorabile pentru unele culturi agricole de la finele anului 2019 și pe parcursul anului 2020, a înregistrat o scădere de 26,4 la sută comparativ cu anul precedent. Totodată, o contribuție negativă semnificativă a fost determinată de scăderea de 9,6 la sută a valorii adăugate brute în „Comerț, transport și depozitare”³, sectoare sever afectate de restricțiile aferente COVID-19. Evoluții negative au fost înregistrate și în industrie, în sectorul tranzacțiilor imobiliare și în cel al comunicațiilor. Totodată, o dinamică pozitivă în anul 2020 s-a atestat în sectorul financiar și în cel al construcțiilor.

Evoluția inflației

În anul 2020, rata medie anuală a inflației IPC a constituit 3,8 la sută, fiind cu 1,0 puncte procentuale inferioară celei din anul 2019. Pe parcursul anului 2020, rata anuală a inflației a consemnat o traiectorie descendentă pronunțată, diminuându-se de la 7,5 la sută în luna decembrie 2019 până la 0,4 la sută în luna decembrie 2020. Traectoria descendentă a ratei anuale a inflației a fost susținută, conform estimărilor, de o cerere agregată dezinflaționistă determinată, preponderent, de impactul restricțiilor locale și regionale impuse de autorități asupra activităților economice pentru a opri răspândirea COVID-19. În același timp, tendința descendentă a ratei anuale a inflației a fost determinată de scăderea prețurilor la resursele energetice pe plan internațional și regional, în mod similar, în contextul impactului pandemiei la nivel global, ceea ce a generat scăderea prețurilor la combustibili pe piața internă, dar și precondiții pentru ajustarea în diminuare a unor tarife la serviciile incluse în prețurile reglementate în a doua parte a anului 2020. În același timp, impactul factorilor sus-menționați a fost atenuat parțial de majorarea tarifului la transportul interurban de la începutul anului 2020, precum și de condițiile meteorologice adverse care au condus la o recoltă modestă pentru anumite culturi agricole și presiuni inflaționiste asupra prețurilor la produsele alimentare în lunile de vară. Ulterior, spre finele anului 2020, vremea atipic de caldă care a întârziat și a redus din intensitatea efectului sezonier pozitiv caracteristic perioadei respective, precum și diminuarea prețurilor de import au determinat scăderea contribuției din partea prețurilor la produsele alimentare la dinamica ratei anuale a IPC.

Promovarea politicii monetare

Pe parcursul anului 2020, Banca Națională a Moldovei a întreprins măsuri acomodative de politică monetară. În acest context,

² Agricultură, silvicultură și pescuit.

³ Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică

Comitetul executiv al BNM a decis să micșoreze gradual rata dobânzii de politică monetară de la nivelul de 5,50 la sută până la nivelul de 2,65 la sută anual. Prin diminuarea ratei de bază s-a urmărit susținerea cererii agregate interne, a procesului de creditare și de sprijinire a economiei în ansamblu.

Norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă a fost majorată pe parcursul anului 2020 cu 10,0 puncte procentuale, până la nivelul de 30,0 la sută. Deciziile au vizat consolidarea sectorului bancar în contextul diminuării riscurilor aferente mediului extern și stimulării intermedierei financiare în moneda națională, contribuind la consolidarea eficienței transiterii impulsurilor monetare în sectorul real al economiei.

Totodată, Banca Națională a micșorat norma rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești de la 41,0 la sută până la 32,0 la sută, contribuind la majorarea lichidităților disponibile pentru băncile licențiate, de natură să sprijine tendințele de înviore a creditării în contextul diminuării costurilor aferente, impulsionând astfel cererea agregată.

Ritmul anual de creștere a masei monetare în sens larg (M3) în anul 2020 a constituit 11,9 la sută. Agregatul monetar M2 a crescut cu 20,2 la sută anual, banii în circulație cu 29,9 la sută anual. Rata medie a dobânzilor la creditele noi acordate în moneda națională în anul 2020 a constituit 8,15 la sută anual, totodată, rata medie la depozitele noi atrase a constituit 3,82 la sută anual.

Sistemul bancar

La situația din 31.12.2020 în Republica Moldova activau 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei.

Deși în anul 2020, în contextul crizei generate de pandemia COVID-19 au existat multe provocări, inclusiv pentru sectorul bancar ca urmare a reformelor din anii precedenți, precum și a măsurilor întreprinse de Banca Națională în anul 2020 pentru a susține băncile, persoanele fizice și cele juridice, sectorul bancar și-a menținut reziliența, rămânând a fi bine capitalizat, cu o guvernanta bună, ceea ce a asigurat și o stabilitate financiară a acestuia.

Domeniile principale pe care a fost axat procesul de supraveghere bancară în anul 2020, conform priorităților setate, au fost: guvernanta internă, managementul riscului și procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (ICAAP); riscul de credit; riscul operațional; riscul TIC; planurile de redresare; combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

Având în vedere pandemia de COVID-19, în anul de raportare majoritatea activităților de supraveghere au fost desfășurate prin intermediul controalelor din oficiu, cu utilizarea tuturor instrumentelor de supraveghere disponibile Băncii Naționale.

În anul 2020, în sectorul bancar a continuat tendința de consolidare a fondurilor proprii, care au constituit 13,6 miliarde lei, fiind în majorare cu 19,3 la sută.

Totodată, băncile au respectat cerința față de indicatorul „Rata fondurilor proprii totale”, inclusiv amortizoarele de capital. Rata fondurilor proprii totale pe sectorul bancar conform datelor prezentate de băncile licențiate au înregistrat valoarea de 27,1 la sută, fiind în majorare cu 2,2 puncte procentuale față de finele anului precedent.

Concomitent, pe parcursul anului 2020, Comitetul executiv al BNM a aprobat rezultatele procesului de supraveghere și evaluare a activității băncilor pentru anul 2018 și evoluția ulterioară a acestora (pentru 10 bănci licențiate), cu impunerea cerințelor specifice de capital fiecărei bănci în funcție de profilul de risc individual, care, de asemenea, au fost respectate.

În același timp, băncile au menținut un nivel înalt de lichiditate și profitabilitate.

Valoarea indicatorului lichidității pe termen lung (principiul I al lichidității) a constituit 0,7 (limita ≤ 1), fiind la același nivel ca și la finele anului 2019.

Lichiditatea curentă pe sector (principiul II al lichidității) a constituit 50,6 la sută (limita ≥ 20 la sută), fiind la același nivel ca și la finele anului precedent. Astfel, mai mult de jumătate din activele sectorului bancar erau concentrate în active lichide.

Profitul aferent exercițiului la 31.12.2020 pe sectorul bancar a constituit 1,7 miliarde lei, micșorându-se față de anul precedent cu 27,0 la sută. Pentru anul 2020 rentabilitatea activelor⁴ și rentabilitatea capitalului⁵ băncilor licențiate au înregistrat valori de 1,7 la sută și, respectiv, 9,6 la sută, fiind în descreștere cu 0,8 puncte procentuale, respectiv, cu 5,0 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent.

⁴Rentabilitatea activelor=venitul net anualizat/media activelor

⁵Rentabilitatea capitalului=venitul net anualizat/media capitalului acționar

Capitolul 1

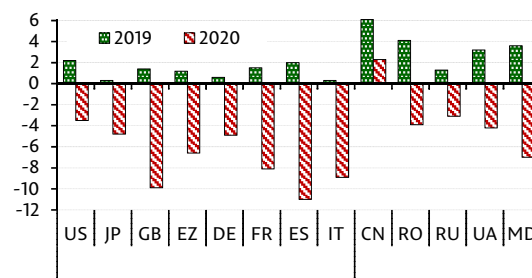
Contextul internațional

1.1 Economia mondială, piețele financiare și de materii prime

În anul 2020, economia mondială a înregistrat cea mai drastică criză din ultimele decenii, paralizând toate domeniile din cauza pandemiei de COVID-19. Criza economică s-a manifestat în majoritatea țărilor, punctul culminant fiind atestat în trimestrul II 2020. Cele mai afectate sectoare au fost turismul, transporturile și segmentul HoReCa. Din cauza neînțelegerilor dintre marii producători de petrol și a scăderii cererii pe fondul crizei pandemice, surplusul de petrol a ajuns la cote maxime, iar cotațiile petroliere au scăzut la valori minime. Ulterior, s-a ajuns la un acord între țările OPEC, SUA, Rusia și alte state privind limitarea producției de petrol, iar spre sfârșitul anului cotațiile petroliere au revenit la nivelurile pre-pandemice. În primele faze ale crizei provocate de pandemia de COVID-19, dar și în acutizările ulterioare, dolarul SUA și cotațiile metalelor prețioase au crescut pe fondul migrării investițiilor spre activele cu risc scăzut. Scăderea cererii de consum a determinat ca în unele economii să fie adoptate pachete semnificative de stimulente fiscale și monetare. Atât Sistemul Rezervelor Federale, cât și Banca Centrală Europeană au redus ratele-cheie la nivelul zero și au inițiat pachete stimulative de procurare de active.

Criza pandemică din 2020 a afectat deopotrivă toate economiile. Conform FMI⁶ în anul 2020 **economia mondială** s-a redus în medie cu 3,5 la sută, după o creștere de 2,8 la sută înregistrată în anul 2019. **Economiile avansate** s-au contractat în medie cu 4,9 la sută, iar **economiile emergente** cu 2,4 la sută. Cele mai afectate țări au fost cele în care turismul, producția de petrol, transportul aerian și segmentul HoReCa au o pondere semnificativă în PIB. Din economiile analizate (Graficul 1.1) doar China a înregistrat o creștere economică pozitivă de 2,3 la sută, însă cu mult sub nivelurile peste 6,0 la sută înregistrate în anii precedenți. Dezvoltarea multilaterală a economiei chineze a permis reorientarea spre producția de echipamente medicale și medicamente, stocarea de petrol procurat la prețuri minime și creșterea consumului intern. Economia SUA a scăzut cu 3,5 la sută în anul 2020, stimulentele fiscale și monetare atenuând din consecințele crizei pandemice. Economia zonei euro a înregistrat o contracție de 6,6 la sută, dintre care Germania 4,9 la sută și Franța 8,1 la sută.

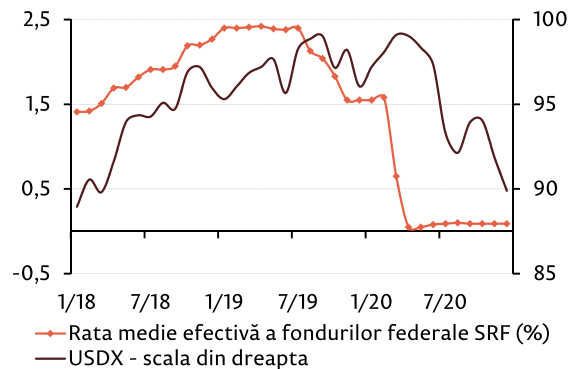
Graficul 1.1: Evoluția comparativă a PIB în economiile selectate în anii 2019 și 2020 (%)*

Sursa: FMI - World Economic Outlook Update - ianuarie 2021, Oficiile de statistică ale țărilor vizate;
 * US - Statele Unite ale Americii, JP - Japonia, GB - Regatul Unit al Marii Britanii, EZ - Zona euro, DE - Germania, FR - Franța, ES - Spania, IT - Italia, CN - China, RO - România, RU - Federația Rusă, UA - Ucraina, MD - Republica Moldova

⁶IMF, World Economic Outlook Update January 2021

Graficul 1.2: Evoluția indicelui USDX în contextul politicii monetare a SRF

Sursa: SRF, Bloomberg

Tabelul 1.1: Aprecierea (-)/deprecierea (+) valutelor în anul 2020 %*

	USD	
	2020/ 2019	Dec.20/ Dec.19
Economii avansate		
EUR	-2,0	-8,7
JPY	-2,0	-4,9
GBP	-0,5	-2,5
AUD	-0,3	9,9
CAD	-1,0	2,8
CHF	-5,6	-9,6
SEK	-2,7	-11,3
Economii emergente și în curs de dezvoltare		
ARS	46,4	38,0
BGN	-1,8	-8,6
BRL	30,8	25,3
BYR	16,6	21,4
CNY	0,0	-6,7
HUF	5,9	-0,9
INR	5,3	3,5
PLN	1,6	-4,3
RON	0,1	-6,9
RUB	11,1	17,7
TRY	23,6	32,2
UAH	4,3	19,3
ZAR	13,9	3,3
Republica Moldova		
MDL	-1,5	-0,5

Sursa: paginile web a Băncilor Centrale vizate, calcule BNM;
*USD – Dolarul SUA, EUR – moneda unică europeană, JPY – Yenul japonez, GBP – Lira sterlină, AUD – Dolarul australian, CAD – Dolarul canadian, CHF – Francul elvețian, SEK – Coroana suedeză, ARS – Peso argentinian, BGN – Leva bulgară, BRL – Realul brazilian, BYR – Rubla bielorusă, CNY – Yuanul chinezesc, HUF – Florintul ungar, INR – Rupia indiană, PLN – Zlotul polonez, RON – Leul românesc, RUB – Rubla rusească, TRY – Lira turcească, UAH – Hrivna ucraineană, ZAR – Randul sud-african

Unele dintre cele mai afectate țări de pandemia COVID-19 au fost Spania (-11,0 la sută), Regatul Unit (-9,0 la sută) și Italia (-8,9 la sută), activitatea economică suportând consecințele multitudinii și drasticității restricțiilor de carantină. Pe lângă pandemie, anul 2020 pentru Regatul Unit a însemnat și ieșirea din componența Uniunii Europene, negocierile fiind foarte intense. În regiune, țările vecine și parteneri de comerț au evoluat în tandem cu economia mondială. România a înregistrat un regres economic de 3,9 la sută, Federația Rusă de 3,1 la sută și Ucraina de 4,2 la sută. Pentru comparație, economia Republicii Moldova s-a contractat în anul 2020 cu 7,0 la sută.

În anul 2020, indicele USD a scăzut în medie cu 1,9 la sută comparativ cu anul 2019, reprezentând deprecierea în ansamblu a **dolarului SUA** comparativ cu alte monede de circulație internațională. Factorul principal al deprecierei dolarului SUA a fost adoptarea de către SRF a unei politici monetare ultra stimulative. În luna martie 2020, SRF a diminuat intervalul ratelor federale de două ori cu câte 0,5 și 1,0 puncte procentuale până la 0-0,25 la sută (Graficul 1.2). Pe parcursul perioadei analizate, presiunile de depreciere au fost determinate de intensificarea tensiunilor SUA-China, protestele în masă din SUA pentru moartea unui bărbat de culoare în timp ce se afla în custodia poliției, creșterea semnificativă a cererilor pentru șomaj în SUA, incertitudinile electorale și dezbaterile privind al doilea pachet de stimulente fiscale. În sensul aprecierii dolarului SUA au contribuit îmbunătățirea indicatorilor economici spre sfârșitul anului 2020 și atractivitatea dolarului SUA ca activ lichid de rezervă.

În luna martie 2020, Banca Centrală Europeană, de asemenea, a anunțat măsuri de stimulare monetară extraordinară pentru a susține economia în urma răspândirii COVID-19, a închiderii frontierelor și a sistării activității economice. În luna iulie 2020, **moneda unică europeană** s-a apreciat semnificativ, după ce țările Uniunii Europene au convenit asupra unui plan masiv de stimulare fiscală care vizează reconstruirea economiilor țărilor afectate de COVID-19. Acordul dintre liderii Europei a fost văzut de piețe ca un important semnal de unitate pentru redresarea economică. Per ansamblu, euro s-a apreciat în anul 2020 în medie cu 2,0 la sută în raport cu dolarul SUA, iar în decembrie 2020 a consemnat o valoare cu 8,7 la sută mai apreciată în raport cu dolarul SUA decât în decembrie 2019 (Tabelul 1.1).

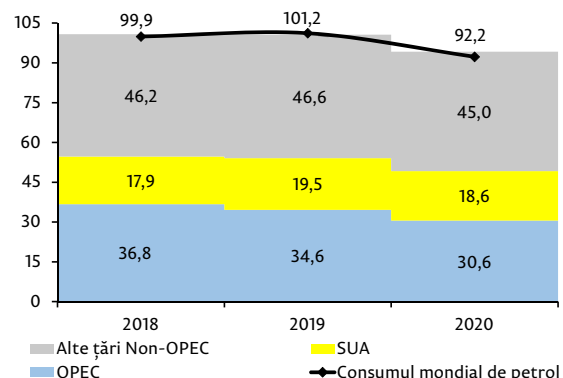
Piața valutară în anul 2020 s-a caracterizat prin aprecierea monedelor economiilor avansate drept urmare a capacității de răspuns la criza pandemică și din cauza migrării investitorilor spre activele cu risc scăzut. Majoritatea **valutelor economiilor emergente** s-au depreciat, evidențiindu-se țările în care situația pandemică a ajuns la cote maxime (ex. Brazilia), țările dependente de exportul de petrol (ex. Federația Rusă) și țările cu conflicte interne sau geopolitice (ex. Belarus) (Tabelul 1.1). În majoritatea economiilor cu regim de țintire a inflației, în baza presiunilor dezinflaționiste aferente reducerii cererii, au fost luate măsuri de stimulare monetară. Banca Rusiei a diminuat rata de politică monetară de patru ori pe parcursul anului 2020, de la 6,25 la 4,25 la sută. Banca Națională a României a diminuat rata de politică monetară de trei ori pe parcursul anului 2020 și o dată la începutul anului 2021, de la 2,5 la 1,25 la sută. Banca Națională a

Ucrainei a diminuat rata de politică monetară de patru ori pe parcursul anului 2020, de la 13,5 la 6,0 la sută.

În anul 2020, piața internațională a materiilor prime s-a remarcat prin războiul prețurilor petrolului dintre Arabia Saudită și Rusia și prăbușirea cotației petrolului de marca Brent sub 20 dolari SUA/baril. Neînțelegerile dintre marii producători de petrol privind cotele producției de petrol și scăderea bruscă a cererii de petrol în luna martie 2020 au generat un surplus de 19,7 milioane barili pe zi în luna aprilie 2020. Aceasta a determinat o creștere bruscă a rezervelor de petrol depozitate și o evoluție contango⁷ a contractelor futures la cotațiile petroliere. La 10 aprilie 2020, în urma unor lungi dezbateri, alianța OPEC+ a încheiat o tranzacție istorică prin care au fost de acord să reducă producția de petrol cu 9,7 milioane de barili pe zi. Astfel, producția OPEC de petrol a scăzut în anul 2020 de la 34,6 la 30,6 milioane barili pe zi. Concomitent, a scăzut producția de petrol și în SUA, de la 19,5 la 18,6 milioane barili pe zi, și în alte țări non-OPEC, de la 46,6 la 45,0 milioane barili pe zi. Consumul de petrol a scăzut semnificativ în anul 2020, de la 101,2 la 92,2 milioane barili pe zi sau cu 8,9 la sută (Graficul 1.3). În urma eforturilor OPEC+ de a limita producția de petrol, spre sfârșitul anului 2020 piața petrolieră s-a stabilizat, iar cotațiile petroliere au ajuns la nivelurile pre-pandemice.

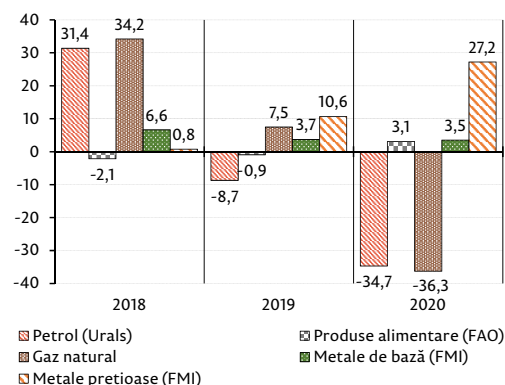
Cotațiile internaționale au avut o evoluția mixtă în anul 2020. Prețul petrolului de marca Urals a scăzut în medie cu 34,7 la sută comparativ cu anul 2019. Analog, prețul gazelor naturale importate în Republica Moldova au fost cu 36,3 la sută mai mic comparativ cu anul 2019. Prețurile internaționale la produsele alimentare au crescut începând cu luna mai 2020, pe fondul unei recolte nesatisfăcătoare și al perturbărilor logistice. Indicele FAO al prețurilor la produsele alimentare a înregistrat o creștere medie de 3,1 la sută în anul 2020 comparativ cu anul 2019, dintre care prețurile la uleiurile vegetale au crescut cel mai mult, cu 19,4 la sută, urmate de prețurile la cereale, cu 6,6 la sută. Cotațiile la carne au scăzut în medie cu 4,5 la sută. Reluarea activității economice în a doua jumătate a anului 2020 a determinat creșterea per ansamblu cu 3,5 la sută a cotațiilor metalelor industriale. Totodată, creșterea riscurilor a determinat în anul 2020 majorarea cu 27,2 la sută a indicelui cotațiilor metalelor prețioase (Graficul 1.4).

Graficul 1.3: Oferta și consumul mondial de petrol, milioane de barili pe zi

Sursa: Administrația SUA privind informația energetică

Graficul 1.4: Ritmul mediu anual de creștere a prețurilor internaționale (%)

Sursa: Ministerul Dezvoltării Economice al Federației Ruse, FAO, ANRE, FMI

1.2 Evoluția economiilor importante

Statele Unite ale Americii

Din cauza pandemiei COVID-19, produsul intern brut al SUA s-a contractat în anul 2020 cu 3,5 la sută după ce a crescut cu 2,2 la sută în anul 2019. Rata medie a șomajului în SUA în anul 2020 a constituit 8,1 la sută, nivelul maxim de 14,8 la sută fiind atins în luna aprilie 2020. Rata medie a inflației a fost de 1,2 la sută, cu mult sub rata de 1,8 la sută înregistrată în anul 2019 și sub

⁷Contango este o situație în care prețul futures al unei mărfi este mai mare decât prețul spot. Contango apare, de obicei, atunci când se așteaptă o creștere a prețului activului în timp. Aceasta are ca rezultat o curbă orientată în sus.

nivelul-țintă de 2,0 la sută al SRF. Producția industrială s-a diminuat în anul 2020 cu 6,9 la sută comparativ cu 2019.

Zona euro

În anul 2020, economia zonei euro s-a redus cu 6,6 la sută, aceasta fiind cea mai severă criză înregistrată în ultimii zeci de ani. Producția industrială în zona euro s-a contractat în medie cu 8,8 la sută, dintre care cu 10,4 la sută în Germania și cu 11,1 la sută în Franța. Producția în construcții s-a diminuat în medie cu 5,7 la sută, importurile s-au redus cu 10,8 la sută, iar exporturile cu 9,2 la sută. Din cauza pandemiei COVID-19, trendul descendent al ratei șomajului din ultimii ani a fost inversat până la un maxim de 8,7 la sută înregistrat în luna august 2020. Rata medie a șomajului pentru anul 2020 a constituit 8,0 la sută față de 7,5 la sută în 2019. Deoarece presiunile dezinflaționiste s-au accentuat în anul 2020, prețurile de consum au crescut în medie doar cu 0,2 la sută (Tabelul 1.2).

China

Economia Chinei a crescut cu 2,3 la sută în anul 2020, cu mult sub nivelurile înregistrate în anii precedenți. Dezvoltarea multilaterală a economiei chineze a permis reorientarea spre producția de echipamente medicale și medicamente, stocarea de petrol procurat la prețuri minime și creșterea consumului intern. Totodată, în anul 2020 s-au redus din intensitate tensiunile comerciale SUA-China, fapt ce a permis economiei chineze să se concentreze pe lupta împotriva COVID-19 și a problemelor interne.

1.3 Evoluția economiilor vecine și ale principalilor parteneri de comerț

România

În anul 2020, economia României s-a contractat cu 3,9 la sută după ce a crescut cu 4,1 la sută în anul 2019. Producția industrială a înregistrat o diminuare semnificativă de 9,3 la sută, acesta fiind cel mai redus nivel de după criza financiară din 2008-2009. De asemenea, din cauza scăderii cererii mondiale exporturile s-au redus în anul 2020 cu 8,2 la sută, iar importurile cu 4,8 la sută. Ritmul mediu anual al inflației în 2020 în România a fost de 2,6 la sută (Tabelul 1.2).

Federația Rusă

Produsul intern brut al Federației Ruse s-a redus în anul 2020 în medie cu 3,1 la sută din cauza crizei pandemice și a prețurilor joase la petrol. Pe parcursul anului 2020, producția industrială s-a diminuat în medie cu 2,6 la sută. Scăderea cererii externe și limitarea producției de petrol aferente acordului OPEC+ au cauzat o diminuare cu 20,7 la sută a exporturilor. Concomitent, importurile au scăzut cu 5,3 la sută. Rata medie a șomajului în anul 2020 a fost de 5,8 la sută. Prețurile de consum au crescut în medie cu 3,4 la sută, însă spre sfârșitul anului inflația anuală a crescut până la

Tabelul 1.2: Evoluția indicatorilor selectați în economiile vecine și ale principalilor parteneri de comerț în anul 2020 (%)

	Zona euro	România	Federația Rusă	Ucraina
PIB	-6,6	-3,9	-3,1	-4,2
IPC, media anuală	0,2	2,6	3,4	2,7
Producția industrială	-8,8	-9,3	-2,6	-4,5
Producția în construcții	-5,7	15,9	0,1	5,6
Export*	-9,2	-8,2	-20,7	-1,7
Import*	-10,8	-4,8	-5,3	-11,0
Rata șomajului	8,0	5,0	5,8	9,5

Sursa: Eurostat, INSSE al României, Serviciul Federal de Statistică Federației Ruse, Serviciul Statistică de Stat al Ucrainei

*Date privind comerțul extern cu bunuri

4,9 la sută pe fundalul politicii monetare stimulative, al creșterii prețurilor la produsele alimentare și al deprecierei rublei rusești (Tabelul 1.2).

Ucraina

Produsul intern brut al Ucrainei s-a redus în anul 2020 cu 4,2 la sută. Pe parcursul perioadei analizate producția industrială s-a contractat în medie cu 4,5 la sută, producția agricolă s-a redus cu 11,5 la sută din cauza secetei din regiune, iar activitatea de construcții a crescut cu 5,6 la sută. Totodată, exporturile și importurile s-au redus în medie cu 1,7 și, respectiv, cu 11,0 la sută. Atenuarea presiunilor inflaționiste pe parcursul anului 2020 a determinat temperarea ritmului inflației anuale până la 1,7 la sută în luna mai 2020, după care inflația a crescut până la 5,0 la sută în decembrie 2020. Inflația medie anuală în Ucraina în anul 2020 a constituit 2,7 la sută (Tabelul 1.2).

Turcia

În anul 2020, economia Turciei a crescut cu 1,8 la sută. Deprecierea lirei turcești a determinat creșterea prețurilor de consum în medie cu 12,3 la sută pe parcursul anului 2020. Intensificarea presiunilor de depreciere și inflaționiste în a doua parte a anului 2020 au determinat schimbarea caracterului politicii monetare abordate de către Banca Centrală a Turciei din stimulativ în restrictiv.

Belarus

În anul de raportare economia Republicii Belarus s-a diminuat cu 0,9 la sută. Deprecierea rublei beloruse a determinat creșterea prețurilor de consum în medie cu 5,6 la sută pe parcursul anului 2020.

Capitolul 2

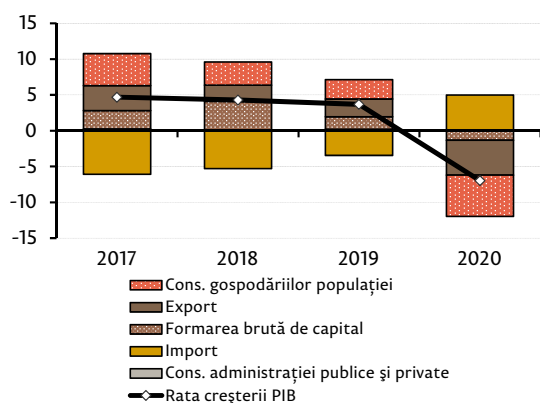
Situația economică a Republicii Moldova

2.1 Sectorul real

Produsul intern brut

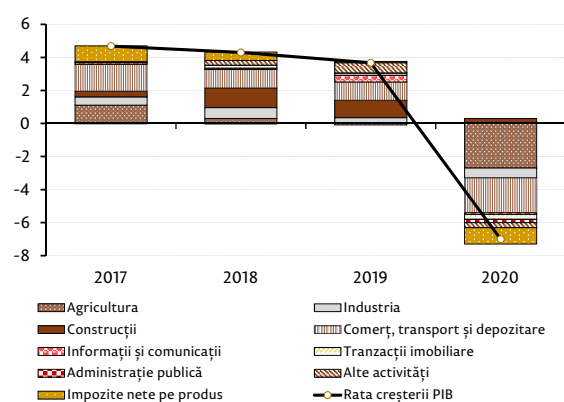
În anul 2020, activitatea economică în Republica Moldova a înregistrat un declin pronunțat ca urmare a unor restricții interne aferente COVID-19, a climatului economic regional afectat de pandemie, dar și a condițiilor adverse pentru sectorul agricol. În acest fel, PIB s-a diminuat cu 7,0 la sută comparativ cu nivelul din anul 2019. În trimestrul I PIB a înregistrat o creștere minoră (0,9 la sută față de trimestrul I 2019), după care, declinul de 14,0 la sută din trimestrul II 2020 a reflectat, preponderent, efectele stării de urgență instituite pentru a opri răspândirea COVID-19. În a doua parte a anului, pe lângă impactul aferent restricțiilor COVID-19, activitatea economică a fost influențată negativ de efectele secetei asupra agriculturii. Astfel, în trimestrele III și IV 2020 PIB a înregistrat un ritm anual de -9,7 la sută, și respectiv, -3,3 la sută.

Graficul 2.1: Contribuția componentelor cererii la creșterea PIB (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.2: Contribuția sectoarelor economiei la creșterea PIB (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Din perspectiva utilizărilor (Graficul 2.1), dinamica negativă a activității economice în anul 2020 a fost determinată, preponderent, de dinamica consumului și a exporturilor. În acest sens, consumul gospodăriilor populației a fost cu 7,0 la sută inferior celui din anul precedent și a generat astfel un impact de -5,8 puncte procentuale la dinamica PIB. Exporturile au înregistrat o scădere de 15,5 la sută comparativ cu anul 2019 și o contribuție negativă de -4,9 puncte procentuale. Un impact negativ, dar de magnitudine mai mică (-1,3 puncte procentuale) asupra activității economice a fost determinat de dinamica investițiilor. În acest sens, formarea brută de capital fix s-a contractat cu 2,1 la sută, în timp ce variația stocurilor a generat un impact negativ de 0,8 puncte procentuale. Consumul final al administrației publice⁸ în anul 2020 a înregistrat o scădere minoră (-0,2 la sută) comparativ cu anul precedent. Scăderea cererii interne a determinat o dinamică negativă a importurilor, acestea fiind cu 8,9 la sută inferioare celor din perioada similară a anului precedent, exercitând astfel o contribuție pozitivă (5,0 puncte procentuale) asupra dinamicii PIB, fapt ce a atenuat totuși din impactul negativ generat de subcomponentele menționate anterior.

Pe categorii de resurse (Graficul 2.2), contractarea PIB în 2020 a fost susținută de majoritatea sectoarelor economiei naționale. Cel mai pronunțat impact negativ (-2,7 puncte procentuale) a fost exercitat de dinamica sectorului agricol. Acesta⁹, în contextul condițiilor agro-meteorologice nefavorabile pentru unele culturi

⁸Consumul final al administrației publice și instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației

⁹Agricultură, silvicultură și pescuit.

agricole de la finele anului 2019 și pe parcursul anului 2020, a înregistrat o scădere de 26,4 la sută comparativ cu anul precedent. Totodată, o contribuție negativă pronunțată (-2,1 puncte procentuale) a fost determinată de scăderea de 9,6 la sută a valorii adăugate brute în „**Comerț, transport și depozitare**”¹⁰, sectoare sever afectate de restricțiile COVID-19. Valoarea adăugată brută în industrie s-a diminuat cu 4,3 la sută, generând un impact negativ de -0,6 puncte procentuale. Sectorul tranzacțiilor imobiliare și cel al comunicațiilor s-a contractat cu 4,5 la sută și, respectiv, cu 1,6 la sută comparativ cu anul 2019. Impozitele nete pe produse s-au diminuat cu 7,3 la sută și au generat un impact negativ de -1,0 puncte procentuale la dinamica PIB în anul 2020. Totodată, o dinamică pozitivă în anul 2020 se atestă în sectorul financiar și cel al construcțiilor, valoarea adăugată brută în aceste sectoare s-a majorat cu 5,7 și, respectiv, 3,7 la sută.

Consumul populației

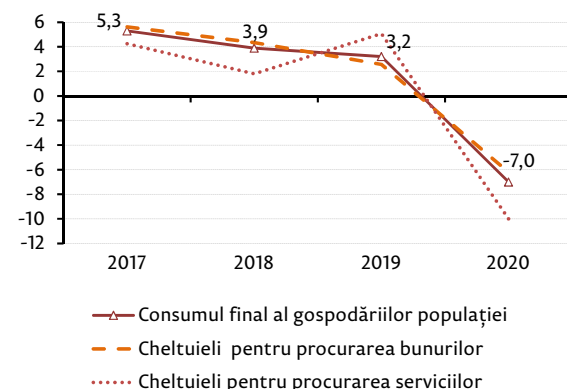
În anul 2020, consumul final al gospodăriilor populației s-a diminuat pronunțat, fiind cu 7,0 la sută mai mic decât în anul precedent. Totodată, acest ritm anual a fost inferior cu 10,2 puncte procentuale celui din anul 2019 (Graficul 2.3). În structura consumului final al gospodăriilor populației, dinamica respectivă a fost determinată, preponderent, de micșorarea cheltuielilor pentru procurarea serviciilor cu 10,0 la sută și a cheltuielilor pentru procurarea bunurilor cu 6,2 la sută, respectiv.

Evoluția respectivă a fost determinată de temperarea veniturii disponibil al populației, dar și, într-o anumită măsură, de incertitudinea asociată pandemiei COVID-19 care ar fi determinat amânarea unor cheltuieli ale populației. Astfel, în anul 2020, principalele surse de finanțare ale consumului (salarii, pensii, credite, remiteri), conform estimărilor, în ansamblu, s-au micșorat în termeni reali cu circa 0,7 la sută, după creșterea de circa 10,0 la sută din anul precedent (Graficul 2.4). Această dinamică a fost determinată, în cea mai mare parte, de diminuarea volumului creditelor noi acordate persoanelor fizice și a remiterilor. În același timp, impactul negativ din partea acestora a fost parțial atenuat de contribuțiile pozitive exercitate de dinamica veniturilor aferente asigurărilor sociale și a fondului de salarizare.

Investiții

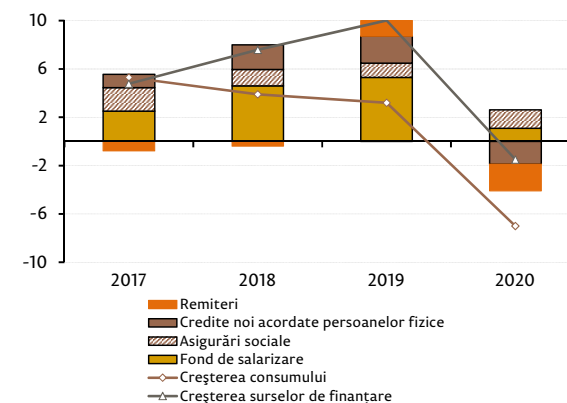
În anul 2020, rata anuală a formării brute de capital s-a contractat cu circa 5,1 la sută în comparație cu anul 2019 (Graficul 2.5). Astfel, rata anuală a formării brute de capital fix în anul 2020 a consemnat un nivel de -2,1 la sută sau cu 13,9 puncte procentuale inferior celui din anul 2019. Totodată, variația stocurilor a generat o contribuție negativă de 3,1 puncte procentuale, astfel contribuind la temperarea ratei anuale a formării brute de capital. Dinamica

Graficul 2.3: Evoluția în termeni reali a consumului final al gospodăriilor populației (% , f.a.p.)

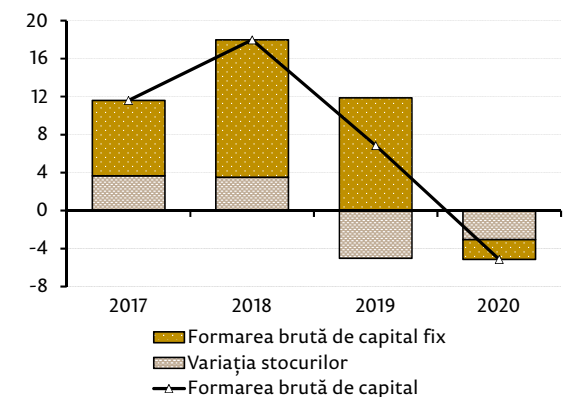
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.4: Evoluția surselor de finanțare a consumului populației (% , f.a.p.) și contribuțiile componentelor (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

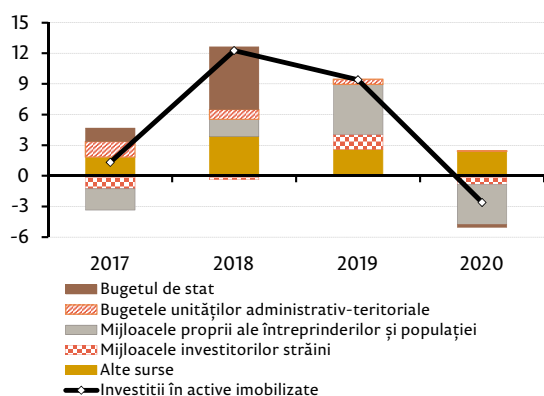
Graficul 2.5: Rata anuală a formării brute de capital (%) și contribuția componentelor (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

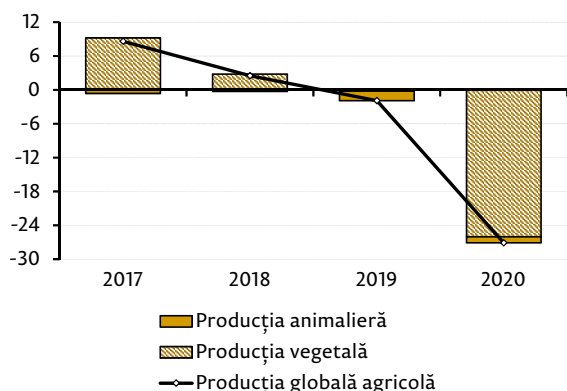
¹⁰Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică.

Graficul 2.6: Rata anuală a investițiilor în active imobilizate (%) și contribuția după sursele de finanțare (p.p.)

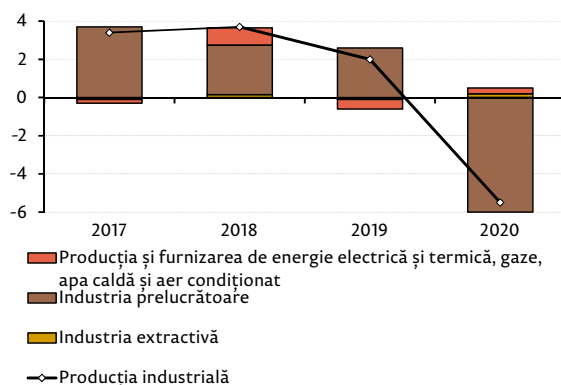
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.7: Rata anuală a producției globale agricole (%) și contribuția după sectoare (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.8: Evoluția producției industriale (% f.a.p.) și contribuția componentelor (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

negativă a investițiilor poate fi asociată restricțiilor și incertitudinii aferente pandemiei, dar și contractării veniturilor.

În acest sens, analizând rata anuală a investițiilor în active imobilizate după sursele de finanțare se conturează faptul că diminuarea acestora a fost susținută, în principal, de investițiile efectuate din mijloacele proprii ale întreprinderilor și populației (Graficul 2.6). Totodată, investițiile din mijloacele investitorilor străini, de asemenea, au consemnat o dinamică negativă în anul 2020. În direcția majorării surselor de finanțare a investițiilor a contribuit subcomponenta „alte surse”¹¹.

Producția agricolă

În anul 2020, producția globală agricolă s-a diminuat cu 27,1 la sută în comparație cu anul precedent (Graficul 2.7). Dinamica respectivă a fost determinată de diminuarea producției vegetale cu 35,9 la sută și a producției animaliere cu 3,8 la sută.

De menționat că, condițiile secetoase din anul 2020 au influențat semnificativ recolta de produse cerealiere. Astfel, în anul 2020 în comparație cu anul 2019 recolta de grâu s-a diminuat cu 50,5 la sută, cea de porumb pentru boabe cu 63,4 la sută, iar cea de floarea soarelui cu 39,9 la sută. Totodată, recolta de legume și fructe în anul 2020 a fost una modestă, în comparație cu cea din anul 2019, cu 22,2 și 21,2 la sută mai mică, respectiv.

De remarcat că, pentru al patrulea an consecutiv se atestă contractarea volumului producției animaliere. Astfel, volumul producției în sectorul zootehnic¹² în anul 2020 în comparație cu anul precedent s-a diminuat cu 3,8 la sută. Dinamica respectivă a fost determinată, în principal, de diminuarea producției de „lapte” și „ouă” cu 12,4 și 5,7 la sută, respectiv. În același timp, producția de „vite și păsări (în masă vie)” s-a micșorat cu 0,5 la sută.

Producția industrială

Volumul producției industriale pe toate formele de proprietate s-a diminuat în termeni reali cu 5,5 la sută față de anul 2019 (Graficul 2.8). Această evoluție a fost determinată, preponderent, de micșorarea producției în industria prelucrătoare (subcomponenta cu cea mai mare pondere) cu 7,1 la sută. Totodată, în sectoarele „producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat” și în industria extractivă s-au înregistrat creșteri de 2,3 la sută și, respectiv, 9,5 la sută ale volumului producției. În industria prelucrătoare cele mai semnificative diminuări au fost înregistrate în următoarele activități industriale: „fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor” (34,9 la sută), „fabricarea echipamentelor electrice” (34,2 la sută), „fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.” (30,9 la sută), „fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice” (24,5 la sută) și „prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale impletite” (24,1 la sută).

¹¹Majorarea creditelor și a împrumuturilor externe și a surselor din fondul rutier.

¹²Prețuri comparabile

Transportul de mărfuri

În anul 2020, întreprinderile de transport feroviar, rutier, fluvial și aerian au transportat cu 12,5 la sută mai puține mărfuri comparativ cu anul 2019 (Graficul 2.9). Această diminuare a fost determinată de micșorarea în termeni anuali a volumului de mărfuri transportate pe cale feroviară (33,3 la sută), aeriană (15,3 la sută) și rutieră (7,2 la sută). În același timp, transportul de mărfuri pe cale fluvială s-a majorat în termeni anuali cu 75,6 la sută.

Transportul de pasageri

În anul 2020, întreprinderile de transport feroviar, rutier, fluvial și aerian au transportat cu 46,1 la sută mai puțini pasageri comparativ cu anul 2019 (Graficul 2.10). Această diminuare a fost determinată de micșorarea în termeni anuali a numărului pasagerilor care au folosit transportul aerian (75,6 la sută), rutier (45,8 la sută) și feroviar (38,0 la sută). În același timp, numărul de pasageri transportați pe cale fluvială s-a majorat în termeni anuali cu 56,1 la sută.

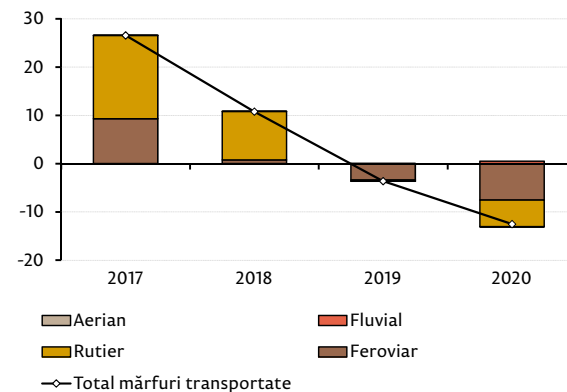
Comerțul cu amănuntul

În anul 2020, cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul (în prețuri comparabile) s-a majorat cu 4,6 la sută, acest ritm fiind în descreștere cu 8,6 puncte procentuale față de cel din anul 2019. Totodată, cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației a înregistrat în aceeași perioadă o diminuare în termeni anuali de 15,7 la sută (Graficul 2.11), cu 30,3 puncte procentuale inferioară celei din anul precedent.

Comerțul cu ridicata

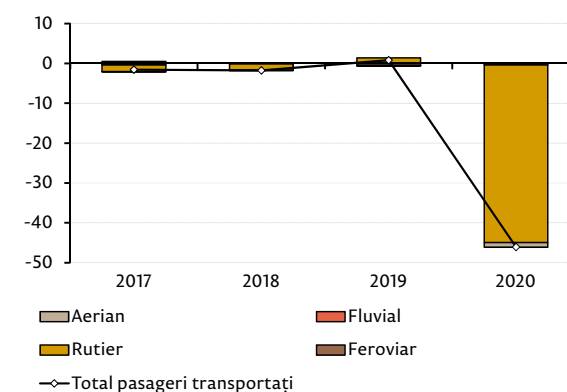
În anul 2020, cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu ridicata s-a diminuat cu 5,6 la sută (prețuri curente), acest ritm anual fiind inferior cu 20,3 puncte procentuale față de cel din anul 2019 (Graficul 2.12). Totodată, cifra de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate întreprinderilor a înregistrat în aceeași perioadă o micșorare în termeni anuali de 15,5 la sută (prețuri curente), cu 23,7 puncte procentuale inferioară celei din anul 2019.

Graficul 2.9: Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (% , f.a.p.) și contribuția componentelor (p.p.)

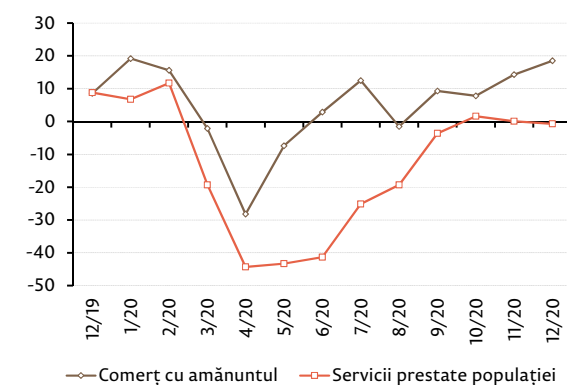
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.10: Evoluția în termeni reali a transportului de pasageri (% , f.a.p.) și contribuția subcomponentelor (p.p.)

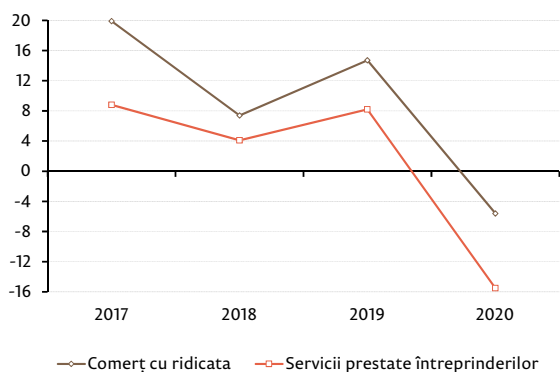
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.11: Evoluția în termeni reali a comerțului intern (% , f.a.p.)

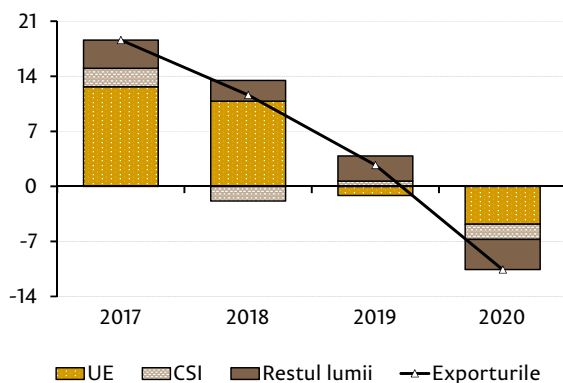
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.12: Evoluția comerțului cu ridicata (% f.a.p.), prețuri curente

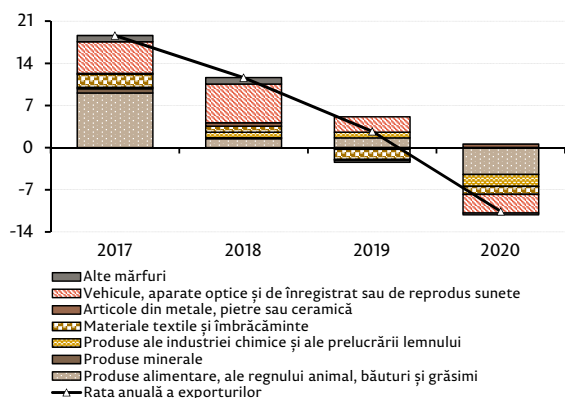
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.13: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. pe categorii de țări (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.14: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. pe grupuri de mărfuri (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Comerțul extern

În contextul restricțiilor economice și sociale aferente pandemiei COVID-19, pe parcursul anului 2020 s-a atestat o contractare pronunțată a comerțului internațional. Astfel, ca rezultat al restricțiilor impuse la nivel regional, dar și local, atât exporturile, cât și importurile de mărfuri¹³ ale RM s-au contractat semnificativ comparativ cu anul 2019.

Rata anuală a exporturilor de mărfuri în anul 2020 s-a diminuat până la nivelul de -10,6 la sută, fiind cu 13,3 puncte procentuale inferioară celei din anul 2019. Dinamica descendentă a nivelului ratei anuale a exporturilor a fost determinată de evoluția exporturilor către toate categoriile de țări (Graficul 2.13).

Pe categorii de produse, reducerea ratei anuale a exportului în anul 2020 a fost determinată, preponderent, de evoluția exportului de „produse alimentare, ale regnului animal, băuturi și grăsimi”, „vehicule, aparate optice și de înregistrat sau reprodus sunete” și „produse ale industriei chimice și ale prelucrării lemnului” (Graficul 2.14). Diminuarea pronunțată a volumului producției agricole în anul 2020, drept urmare a consemnării unor condiții secetoase, a determinat, în principal, scăderea exportului de produse cerealiere. De menționat că, industria auto la nivel mondial, a fost unul dintre sectoarele cele mai afectate de pandemia de COVID-19. În același timp, producătorii de componente auto, aflați în relații comerciale cu această industrie, și-au redus și chiar și-au întrerupt temporar activitatea, pe parcursul anului 2020. Respectiv, producția și exportul acestor categorii de bunuri a scăzut pronunțat în anul 2020.

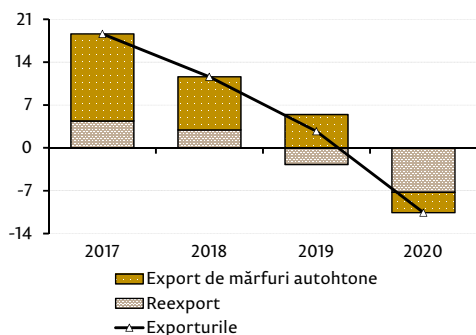
Analizând evoluția exportului după originea produselor, se poate evidenția că, contractarea ratei anuale a exporturilor în anul 2020 a fost determinată atât de diminuarea exporturilor de mărfuri autohtone, cât și a reexporturilor (Graficul 2.15).

Rata anuală a importurilor în anul 2020 a consemnat un nivel de -7,3 la sută sau cu 8,7 puncte procentuale inferior celui din anul 2019. Diminuarea ratei anuale a importurilor în anul 2020 a fost susținută de evoluția importurilor din țările UE și CSI (Graficul 2.16). În anul 2020, ponderea importurilor din UE a constituit circa 45,3 la sută, iar celor din țările CSI și celor clasificate ca „Restul lumii” le-au revenit câte 24,1 și 30,6 la sută, respectiv.

Pe grupe de mărfuri (Graficul 2.17), scăderea ratei anuale a importurilor în anul 2020 a fost influențată, în principal, de evoluția importurilor de „produse minerale”, „produse ale industriei chimice și ale prelucrării lemnului” și „articole din metale, pietre sau ceramică”.

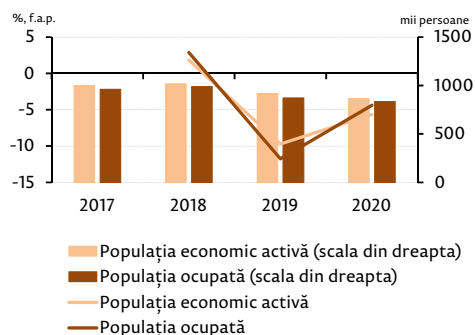
¹³S-au utilizat datele trimestriale cu privire la evoluția comerțului extern al Republicii Moldova, exprimate în mii dolari SUA.

Graficul 2.15: Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. după origine (p.p.)

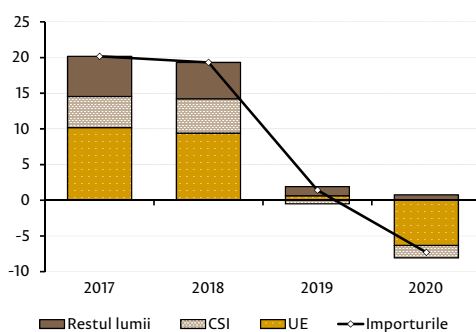
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.18: Populația economic activă și populația ocupată

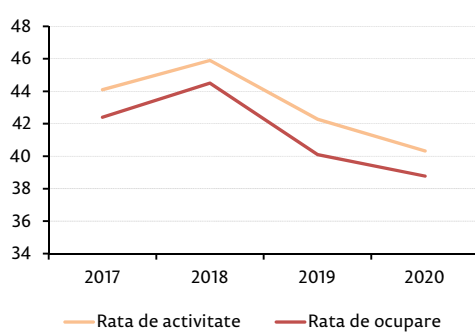
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.16: Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contrib. pe categorii de țări (p.p.)

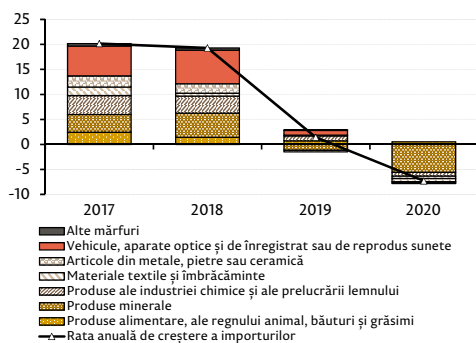
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.19: Evoluția ratei de activitate și a ratei de ocupare a populației (%)

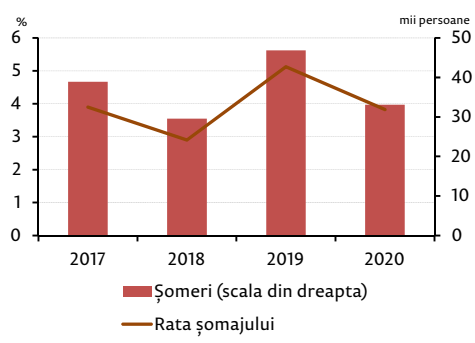
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.17: Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contrib. pe grupuri de mărfuri (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.20: Evoluția numărului de șomeri și a ratei șomajului (%)

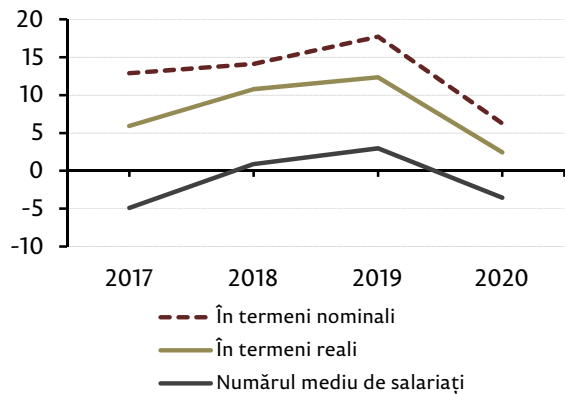

Sursa: BNS, calcule BNM

Piața muncii

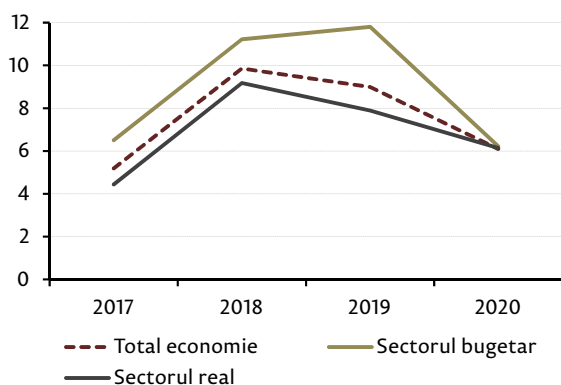
Forța de muncă

Graficul 2.21: Fondul de salarizare în economie și numărul mediu de salariați (% , f.a.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.22: Salariul mediu real (% , f.a.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

În anul 2020, în contextul restricțiilor aferente COVID-19, dar și al condițiilor adverse pentru sectorul agricol, atât populația economic activă, cât și cea ocupată a înregistrat o dinamică negativă. Astfel, populația economic activă a constituit 867,3 mii persoane, fiind cu 5,6 la sută inferioară celei din anul 2019, iar populația ocupată a constituit 834,2 mii persoane, fiind cu 4,4 la sută inferioară celei din anul precedent (Graficul 2.18).

În același timp, rata de activitate a constituit 40,3 la sută, fiind cu 1,9 puncte procentuale inferioară celei din anul 2019, iar rata de ocupare a înregistrat 38,8 la sută, cu 1,3 puncte procentuale inferioară celei din anul 2019 (Graficul 2.19).

Totodată, numărul șomerilor în anul 2020 s-a diminuat cu circa 13,8 mii persoane până la valoarea de 33,1 mii persoane. Rata șomajului a constituit 3,8 la sută, fiind inferioară (cu 1,3 puncte procentuale) celei din anul 2019 (Graficul 2.20).

Veniturile salariale

În anul 2020, fondul de salarizare în economie și-a temperat ritmul de creștere, comparativ cu anul 2019, până la 6,3 la sută. În termeni comparabili, deflatat cu IPC, fondul de salarizare s-a majorat cu 2,4 la sută. În același timp, s-a atestat o dinamică negativă a numărului mediu de salariați în economia națională, ritmul anual al acestora intrând în palierul negativ (-3,6 la sută) (Graficul 2.21).

Cele mai importante contribuții pozitive la dinamica fondului de salarizare vin din partea sectoarelor: sănătate și asistență socială, informații și comunicații, învățământ.

În scopul aprecierii efortului sporit al personalului medical în lupta contra pandemiei de COVID-19, pe parcursul anului au fost alocate resurse financiare suplimentare pentru majorarea fondului de salarizare destinat sistemului medical, urmare a rectificării Legii Fondurilor Asigurării Obligatorii de Asistență Medicală pentru anul 2020.

Totodată, cele mai semnificative diminuări ale fondului de salarizare s-au înregistrat în sectoarele transport și depozitare (imposibilitatea prestării întregului spectru de servicii din cauza restricțiilor privind traversarea frontierei de stat), în activitățile de cazare și de alimentație publică (sistarea forțată totală sau parțială a unităților din sfera HoReCa). Acest fapt a fost generat atât de diminuarea numărului mediu de salariați, cât și de reducerea salariului mediu în aceste sectoare din cauza situațiilor specifice create în anul 2020.

În perioada analizată, câștigul salarial mediu lunar nominal brut în economia națională a consemnat o creștere anuală de 10,2 la sută. În sectorul bugetar al economiei și în sectorul real s-a înregistrat o creștere a câștigului salarial mediu de 10,2 la sută și 10,1 la sută, respectiv. Salariile cadrelor medicale, care au crescut etapizat pe parcursul anului, au înregistrat cele mai semnificative majorări. În termeni reali, ritmul anual de creștere a câștigului salarial mediu pe economie a constituit 6,2 la sută în anul 2020 (în sectorul real – 6,1 la sută, iar în sfera bugetară – 6,2 la sută) (Graficul 2.22).

2.2 Evoluția inflației

Indicele prețurilor de consum (IPC)

În anul 2020, rata medie anuală a IPC a constituit 3,8 la sută, fiind cu 1,0 puncte procentuale inferioară celei din anul 2019 (Tabelul 2.1). Pe parcursul anului 2020, rata anuală a inflației a consemnat o traiectorie descendentă pronunțată. Aceasta s-a diminuat de la 7,5 la sută în luna decembrie 2019 până la 0,4 la sută în luna decembrie 2020, intersectând astfel, în perioada februarie-august 2020, intervalul de 5,0 la sută $\pm 1,5$ puncte procentuale stipulat în Strategia politicii monetare pe termen mediu (Graficul 2.23).

În anul de referință, traiectoria descendentă a ratei anuale a inflației a fost susținută, conform estimărilor, de o cerere agregată dezinflaționistă determinată, preponderent, de impactul asupra activității economice al restricțiilor locale și regionale impuse de autorități pentru a opri răspândirea COVID-19. În același timp, tendința descendentă a ratei anuale a inflației a fost determinată de scăderea prețurilor la resursele energetice pe plan internațional și regional, în mod similar, în contextul impactului pandemiei la nivel global. Acest fapt a determinat scăderea prețurilor la combustibili pe piața internă, dar și precondiții pentru ajustarea în diminuare a unor tarife la serviciile incluse în prețurile reglementate în a doua parte a anului 2020. Totodată, un efect dezinflaționist pe parcursul anului 2020 a fost generat de tendința de apreciere a monedei naționale față de dolarul SUA, care în mediu s-a apreciat față de anul precedent cu 1,5 la sută. Totodată, impactul factorilor sus-menționați a fost atenuat parțial de majorarea tarifului la transportul interurban de la începutul anului 2020, precum și de condițiile meteorologice adverse care au condus la o recoltă modestă pentru anumite culturi agricole și presiuni inflaționiste asupra prețurilor la produsele alimentare în lunile de vară. Ulterior, spre finele anului 2020, vremea atipic de caldă care a întârziat și a redus din intensitatea efectului sezonier pozitiv caracteristic perioadei respective, precum și diminuarea prețurilor de import au determinat scăderea contribuției din partea prețurilor la produsele alimentare la dinamica ratei anuale a IPC (Graficul 2.25).

Inflația de bază¹⁴

Pe parcursul anului 2020, ritmul anual al inflației de bază a cunoscut o traiectorie, cu precădere, descendentă. Acesta s-a

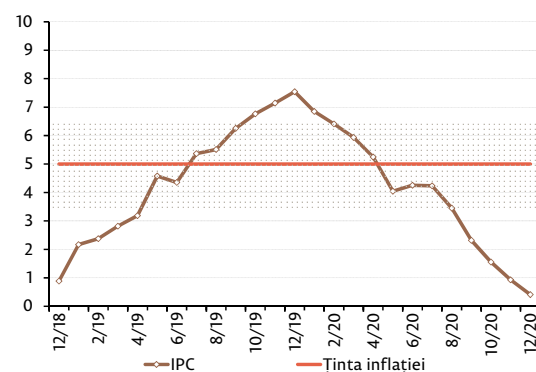
¹⁴Inflația de baza este calculată de BNS prin excluderea prețurilor ce sunt în afara ariei de influență a măsurilor de politică monetară promovată de BNM, cum ar fi cele la produsele alimentare și băuturi, combustibili, produsele și serviciile cu prețuri reglementate. Datele elaborate și publicate începând cu luna februarie 2012 sunt calculate de BNS în baza modificării Anexei nr. 2 la Metodologia privind calculul indicelui inflației de bază, aprobată prin ordinul comun al BNM și al BNS N8-07-01203/6 din 19 februarie 2012 (modificarea constă în includerea prețurilor la serviciile comunicării la distanță și la medicamente în cadrul prețurilor reglementate).

Tabelul 2.1: Rata medie anuală a IPC

	2017	2018	2019	2020
IPC, f.a.p., %	6,6	3,1	4,8	3,8

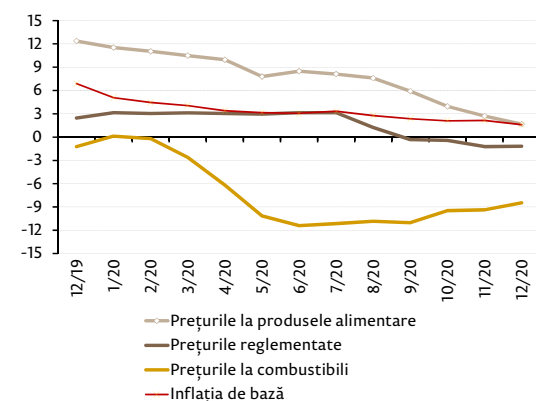
Sursa: BNS

Graficul 2.23: Rata anuală a IPC (%)

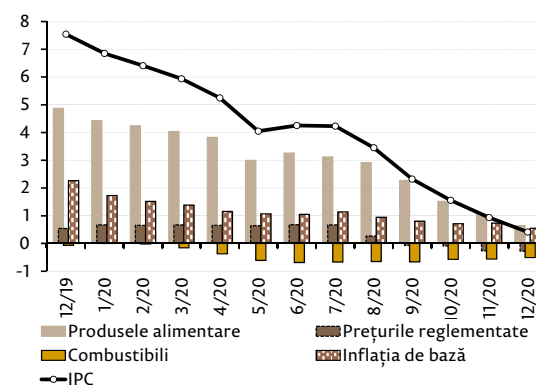
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.24: Ritmul anual a subcomponentelor inflației (%)

Sursa: BNS

Graficul 2.25: Evoluția inflației anuale și contribuția subcomponentelor (p.p.)

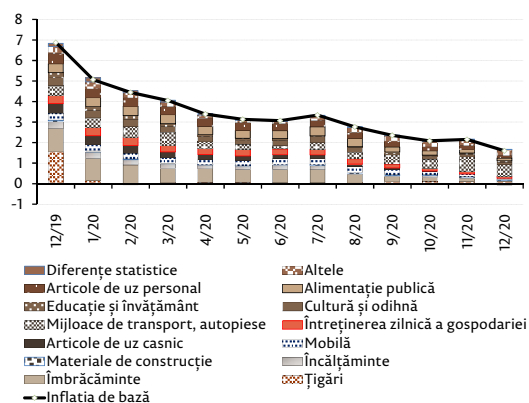
Sursa: BNS, calcule BNM

diminuat semnificativ, de la 6,9 la sută în luna decembrie 2019 până la 1,6 la sută în luna decembrie 2020. Contribuția inflației de bază la dinamica inflației totale s-a diminuat cu 0,7 puncte procentuale, constituind 1,1 puncte procentuale în anul 2020.

Măsurile pentru prevenirea răspândirii COVID-19, impuse odată cu declararea stării de urgență la mijlocul lunii martie, au afectat venitul disponibil al populației. Acest fapt alături de așteptările negative au determinat o cerere internă dezinflaționistă, care împreună cu aprecierea monedei naționale față de dolarul SUA au susținut încetinirea substanțială a inflației de bază.

În pofida intrării în vigoare la 1 ianuarie 2020 a accizelor majorate pentru articolele de tutun și, respectiv, a anticipării creșterii prețurilor, s-a atestat o diminuare a prețurilor la nivel de țară pentru aceste produse la începutul anului 2020. Acest fapt s-a datorat eliminării pentru anul 2020 a noțiunii de preț minim de comercializare, ceea ce a permis diminuarea prețurilor pentru unele categorii de țigări. Deși prețul țigărilor a înregistrat o creștere de circa 1,7 la sută per ansamblu în anul 2020, se poate constata reducerea semnificativă a contribuției prețurilor la țigări la dinamica anuală a inflației de bază comparativ cu situația din anul 2019.

Graficul 2.26: Contribuția subcomponentelor (p.p.) la dinamica anuală a inflației de bază (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

În anul 2020, contribuții pozitive la dinamica ratei anuale a inflației de bază au continuat să fie exercitate, în principal, de subcomponentele „îmbrăcăminte”, „mijloace de transport, piese auto”, „alimentația publică” (Graficul 2.26). În acest sens, merită a fi menționate și unele aspecte cu privire la impactul pandemiei asupra costurilor agenților economici. Situația specifică creată de răspândirea pandemiei provocate de virusul COVID-19 în anul 2020 și-a pus amprenta asupra mai multor sectoare ale economiei. Stoparea totală sau parțială a activității unităților comerciale, întreprinderilor de producție a articolelor vestimentare a însemnat creșterea costurilor și implicit eventuale presiuni pentru creșterea prețurilor pentru articolele de îmbrăcăminte.

Similar, rețelele de alimentație publică, pentru respectarea normelor legale cu privire la măsurile de siguranță, și-au restrâns considerabil activitatea, ceea ce a dus inevitabil la majorarea costurilor. În plus, continuă să rămână relevante presiunile inflaționiste specifice gestionării crizei sanitare (costuri cu materiale sanitare, dezinfectanți etc.), resimțite mai acut în domeniile de activitate cele mai expuse contactului uman direct (referindu-ne la serviciile incluse în inflația de bază, este vorba despre sectorul HoReCa, servicii culturale și recreative).

Segmentul mijloacelor de transport este unul extrem de sensibil la variațiile cursului de schimb valutar. În anul 2020, în luna martie și noiembrie putem remarca cele mai semnificative contribuții din partea componentei „mijloace de transport, piese auto” la dinamica anuală a inflației de bază. Având în vedere că prețul bunurilor atribuite de BNS la categoria mijloacelor de transport depinde de cotația MDL/USD și MDL/EUR, deprecierea monedei naționale față de moneda unică europeană a exercitat presiuni asupra prețului de vânzare a mijloacelor de transport. Totodată, aprecierea față de dolarul SUA a temperat ritmul anual al subcomponentei sus-menționate.

Pe parcursul anului au fost sesizate mișcări de prețuri la serviciile taximetrelor, în special în lunile aprilie (în legătură cu debutul pandemiei la jumătatea lunii martie 2020) și septembrie (începutul noului an de studii). Semnalele din piață au arătat că oamenii au preferat, pe lângă deplasarea cu automobilul personal, serviciile de taxi pentru deplasarea în siguranță, de teama infectării în transportul în comun. De asemenea, au fost ajustate prețurile pentru unele servicii în cadrul grupei educație și învățământ și anume plata pentru cursuri, secții (12,6 la sută în luna septembrie 2020) argumentată de începerea noului an de studiu. Turismul în grup prin țară, din cadrul grupei odihnă și cultură, odată cu pandemia și impunerea anumitor restricții la traversarea frontierei de stat, a semnalat variații, în special în luna august 2020, înregistrând o creștere de 5,9 la sută.

Prețurile la produsele alimentare

Pe parcursul anului 2020, rata anuală a prețurilor la produsele alimentare a consemnat o dinamică pronunțat descendentă, astfel aceasta s-a diminuat cu 10,7 puncte procentuale, până la nivelul de 1,7 la sută în luna decembrie 2020. Dinamica descendentă a ratei anuale a fost condiționată, în principal, de diminuarea contribuțiilor din partea grupelor „cartofi”, „fructe proaspete”, „legume”, „carne, preparate și conserve din carne”, „lapte și produse lactate” și „ouă” (Graficul 2.27).

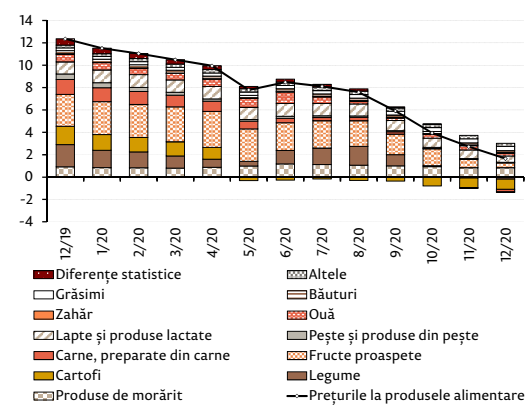
În primele opt luni ale anului rata anuală a prețurilor la produsele alimentare s-a menținut la un nivel relativ înalt. Astfel, declararea stării de urgență în legătură cu pandemia de COVID-19, atât la nivel național, cât și regional, a creat unele impedimente, atât în procesul de import, cât și la comercializarea acestora. Ca rezultat, am asistat la apariția unor presiuni inflaționiste pe partea de ofertă asupra prețurilor la produsele alimentare pe parcursul acestei perioade. Totodată, consemnarea unor condiții secetoase în vara anului 2020, de asemenea, a contribuit la exercitarea unor presiuni inflaționiste suplimentare asupra prețurilor la produsele alimentare. Presiunile inflaționiste au fost atenuate parțial de cererea agregată negativă, dar și de aprecierea cursului de schimb.

De menționat că, în ultimele patru luni ale anului s-a atestat o temperare pronunțată a ratei anuale a prețurilor la produsele alimentare determinată de cererea agregată negativă, de condițiile meteorologice atipice, dar și de diminuarea prețurilor de import care au generat presiuni dezinflaționiste semnificative. În trimestrul IV 2020 am asistat la un fenomen, mai puțin tradițional¹⁵, când prețurile la legumele importate au fost similare sau mai mici în comparație cu cele la produsele autohtone (generate de deprecierea hrivnei ucrainești și lirei turcești), astfel înregistrându-se unele presiuni dezinflaționiste pronunțate din partea acestor categorii de produse.

Prețurile la produsele alimentare la nivel internațional, de asemenea, au consemnat o traiectorie descendentă pe parcursul anului 2020, astfel, rata anuală a acestora s-a diminuat cu 2,0 puncte procentuale, până la 7,5 la sută în luna decembrie 2020.

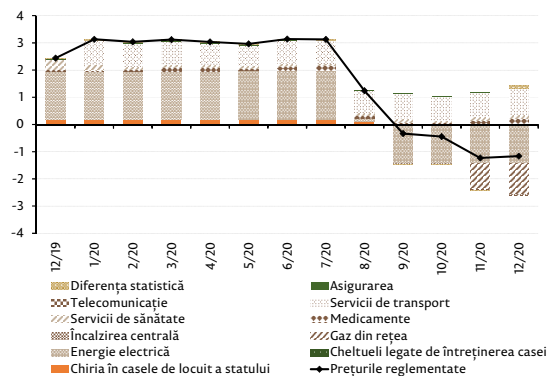
¹⁵În trimestrul IV al fiecărui an se atestă o substituție a legumelor autohtone cu cele de import, care tradițional sunt mai scumpe ca cele autohtone.

Graficul 2.27: Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.28: Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor reglementate (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Prețurile reglementate

În prima jumătate a anului 2020, rata anuală a prețurilor reglementate a consemnat o dinamică relativ stabilă, menținându-se în palierul pozitiv și înregistrând o valoare medie de 3,1 la sută. Ulterior, în a doua parte a anului, aceasta a conturat o traiectorie descendentă, diminuându-se de la 3,1 la sută în luna iulie 2020 până la -1,3 la sută în luna decembrie 2020 (Graficul 2.28).

Dinamica pozitivă a prețurilor reglementate din prima perioadă a anului s-a datorat, preponderent, creșterii tarifului la energia electrică din luna august 2019 cu circa 9,8 la sută, precum și majorării taxelor pentru prestarea serviciilor de transport la începutul anului 2020. Din luna septembrie 2020, rata anuală a prețurilor reglementate a intrat în palierul negativ, preponderent, datorită diminuării tarifului la energia electrică¹⁶ și a gazului din rețea¹⁷. În acest fel, prețurile la energia electrică în perioada respectivă au scăzut cu 8,4 la sută, ca urmare a aprobării noilor tarife de către ANRE la 31 iulie 2020. Printre factori invocați pentru diminuarea tarifelor au fost menționați: scăderea prețului mediu de procurare a energiei electrice de la furnizorul central de energie electrică (cu 10 la sută); diminuarea prețului de achiziție a energiei electrice cu 7 la sută; devierile tarifare pozitive acumulate până la 1 iulie 2020, precum și evoluția cursului de schimb mediu anual al monedei naționale față de dolarul SUA pentru anul 2020. De asemenea, la data de 28 octombrie 2020, ANRE a examinat solicitarea de aprobare a prețurilor reglementate ale celui mai mare furnizor de gaze naturale S.A. „Moldovagaz”. Ca rezultat, ANRE a aprobat prețurile reglementate pentru furnizarea gazelor naturale de către S.A. „Moldovagaz” în punctele de ieșire din rețelele de distribuție a gazelor naturale de joasă presiune la 4 298 lei/1000 m³, cu 12,2 la sută mai mic decât prețul aprobat în anul 2018. Printre factorii menționați la adoptarea deciziei respective au fost diminuarea prețului mediu anual de procurare a gazelor naturale, dar și modificarea cursului de schimb al monedei naționale.

Totodată, în a doua jumătate a anului 2020 au fost sesizate contribuții pozitive la dinamica prețurilor reglementate din partea prețurilor la medicamente, serviciilor medicale și de asigurare. De asemenea, pe parcursul acestei perioade au fost înregistrate majorări la chiria locuințelor de stat. Totuși, impactul acestora asupra dinamicii anuale a prețurilor reglementate a fost unul minor.

Prețurile la combustibili

În anul 2020, rata anuală a prețurilor la combustibili s-a caracterizat printr-o dinamică, preponderent, descendentă,

¹⁶<http://www.anre.md/anre-a-aprobat-micșorarea-preturilor-pentru-energia/-electrica-3-157>

¹⁷<http://www.anre.md/anre-a-aprobat-preturile-reglementate-pentru-furnizarea/-gazelor-naturale-de-catre-sa-moldovagaz-in-contextul-obligatiei/-de-serviciu-public-3-190>

situându-se în palierul negativ. Astfel, în prima jumătate a anului, aceasta s-a diminuat de la 0,1 la sută în luna ianuarie 2020 până la un nivel negativ de 11,4 la sută în luna iunie 2020. Dinamica respectivă a fost susținută, în special, de diminuarea prețurilor la carburanți, precum și la gazul în butelii, ca urmare a micșorării prețurilor la petrol pe piața internațională. În contextul scăderii cererii globale și al restricțiilor aferente pandemiei COVID-19, prețul mediu la petrolul de marca Urals în trimestrul II 2020 a cunoscut un declin pronunțat, până la un nivel mediu de 30,4 dolari SUA/baril sau cu 51,1 la sută mai puțin față de prețul mediu al petrolului în trimestrul IV 2019. Ulterior, pe fondul creșterii prețurilor la petrol, în a doua parte a anului 2020, deși a rămas în teritoriu negativ, rata anuală a prețurilor la combustibili s-a majorat până la nivelul de -8,5 la sută în luna decembrie 2020 (Graficul 2.29). Dinamica ratei de schimb a exercitat, în ansamblu, un impact dezinflaționist asupra prețurilor la combustibili în anul 2020.

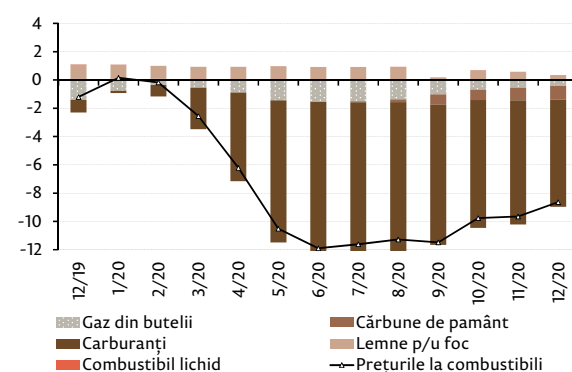
Pe parcursul anului 2020, prețurile la lemnele pentru foc au generat contribuții pozitive la evoluția prețurilor la combustibili, dar mai modeste comparativ cu cele din anul 2019. În același timp, un aport negativ la formarea ratei anuale a prețurilor la combustibili a fost exercitat de prețurile la cărbune în a doua jumătate a anului de referință.

Prețurile producției industriale

În primele 10 luni ale anului 2020, rata anuală a prețurilor în industrie a oscilat în proximitatea valorii de 2,4 la sută, iar în ultimele 2 luni ale anului a consemnat o accelerare. Astfel, în luna decembrie 2020 rata anuală a prețurilor în industrie a constituit 3,8 la sută, fiind cu 1,2 puncte procentuale superioară celei din luna decembrie 2019. De menționat că, pe parcursul anului 2020, rata anuală a prețurilor la produsele livrate pe piața externă s-a poziționat la un nivel superior celei aferente prețurilor la produsele livrate pe piața internă (Graficul 2.30).

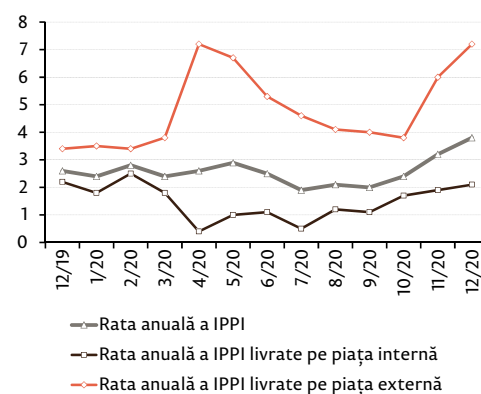
Analizând evoluția prețurilor în industrie după principalele ramuri, se conturează că, similar perioadelor precedente, industria prelucrătoare deține contribuția majoră la formarea acestora (Graficul 2.31). De remarcat că, rata anuală a prețurilor în industria prelucrătoare a fost relativ stabilă în primele 9 luni ale anului 2020, iar în ultimul trimestru al anului 2020 s-a accelerat pronunțat. Majorarea ratei anuale a prețurilor în industria prelucrătoare a fost determinată, în cea mai mare parte, de creșterea prețurilor în industria alimentară și a fabricării băuturilor. Prețurile din sectorul energetic au contribuit la temperarea ratei anuale a prețurilor în industrie, iar cele din industria extractivă au exercitat un impact neglijabil.

Graficul 2.29: Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea anuală a prețurilor la combustibili (%)

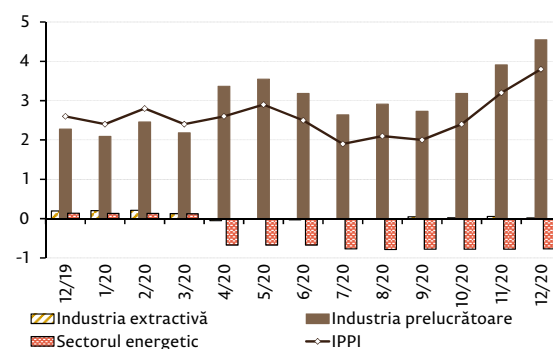
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.30: Rata anuală a prețurilor în industrie (%)

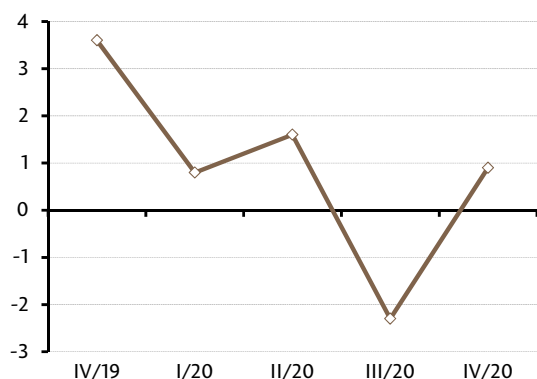
Sursa: BNS

Graficul 2.31: Rata anuală a prețurilor în industrie (%) și contribuția componentelor acesteia clasificată după principalele ramuri (p.p.)

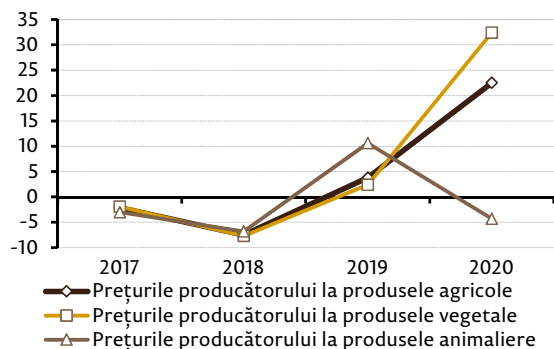
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 2.32: Evoluția ratei anuale a prețurilor în construcții (%)

Sursa: BNS

Graficul 2.33: Rata anuală a prețurilor producătorului la produsele agricole (%)

Sursa: BNS

Prețurile în construcții

Pe parcursul anului 2020, rata anuală a prețurilor în construcții a consemnat o traiectorie, preponderent, descendentă. Astfel, în trimestrul IV 2020 aceasta s-a poziționat la nivelul de 0,9 la sută, fiind cu 2,7 puncte procentuale inferioară celei din trimestrul IV 2019 (Graficul 2.32).

Prețurile producătorului la produsele agricole

În anul 2020, prețurile producătorului la produsele agricole s-au majorat cu 22,5 la sută în comparație cu cele din anul precedent, ca urmare a creșterii prețurilor la produsele vegetale cu 32,4 la sută. Totodată, prețurile la produsele animaliere s-au diminuat în termeni anuali cu 4,3 la sută (Graficul 2.33).

Evoluția prețurilor la produsele vegetale a fost determinată, preponderent, de majorarea prețurilor la „culturile bostănoase alimentare” (71,2 la sută), „fructe și pomușoare” (48,4 la sută), „struguri” (47,9 la sută), „floarea-soarelui” (45,1 la sută) și a celor la „culturile cerealiere și leguminoase-boabe” (26,5 la sută). De menționat că, condițiile secetoase consemnate pe parcursul anului 2020 au contribuit la diminuarea pronunțată a producției vegetale, respectiv, am asistat la o creștere semnificativă a prețurilor pentru majoritatea categoriilor de produse vegetale.

Diminuarea prețurilor la produsele animaliere a fost determinată de scăderea prețurilor la carne în masă vie cu 7,1 la sută. Totodată, prețurile la ouă și lapte s-au majorat cu 17,5 și 9,7 la sută. De menționat că, diminuarea prețurilor la carne în masă vie este un fenomen observat în anii secetoși, deoarece are loc sacrificarea în număr mai mare a animalelor din cauza creșterii prețurilor la furaje. Ca rezultat, pe piață se atestă un exces de ofertă de carne, ceea ce determină diminuarea prețurilor.

2.3 Sectorul public și politica fiscală

Executarea bugetului public național

În anul 2020, indicatorii bugetului public național au fost afectați de criza pandemică cauzată de COVID-19. Ca rezultat, veniturile publice s-au diminuat, iar cheltuielile publice s-au majorat cu un ritm accelerat, generând creșterea considerabilă a deficitului bugetar care a constituit 10 619,6 milioane lei. Diminuarea activității economice, facilitățile acordate agenților economici referitor la plata impozitelor, dificultățile de import, pierderea locurilor de muncă de către populație, ca urmare a restricțiilor impuse legate de pandemia de COVID-19, au afectat veniturile populației și ale agenților economici și, respectiv, impozitele și taxele colectate la bugetul de stat. Astfel, conform datelor furnizate de către Ministerul Finanțelor, veniturile bugetului public național au fost acumulate în sumă de 62 655,3 milioane lei, cu 0,5 la sută sub nivelul veniturilor acumulate în anul 2019 (Graficul 2.34). Raportate la PIB, veniturile colectate în anul 2020 au constituit 30,4 la sută, cu 0,4 puncte procentuale mai mult față de anul precedent.

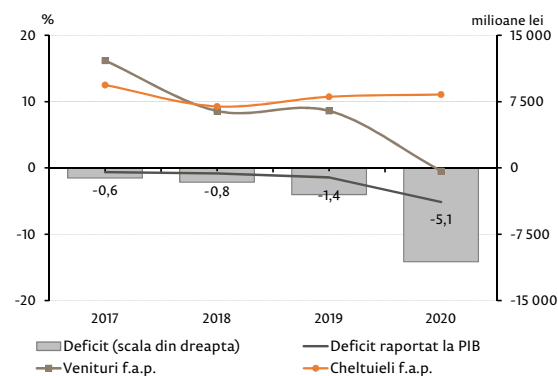
Partea majoră a veniturilor bugetare a fost acumulată din contul impozitelor și taxelor, care au avut o pondere de 63,4 la sută (39 752,2 milioane lei). Contribuțiile și primele de asigurări obligatorii au constituit 30,7 la sută (19 235,1 milioane lei), iar ponderea altor venituri și granturi 4,8 la sută (3 018,3 milioane lei) și respectiv 1,0 la sută (649,7 milioane lei) din totalul veniturilor bugetare.

Pe parcursul anului de raportare, Republica Moldova a beneficiat de suport financiar pentru susținerea bugetului sub formă de granturi externe în sumă de 649,7 milioane lei sau cu 59,5 la sută mai puțin față de anul 2019. Raportate la PIB, granturile au constituit 0,3 la sută, cu 0,4 puncte procentuale mai puțin față de anul 2019.

Totodată, pentru asigurarea sănătății publice, ameliorarea efectelor pandemiei și susținerea populației, s-au majorat cheltuielile bugetare. Ca rezultat, cheltuielile bugetului public național au totalizat în anul de referință 73 274,9 milioane lei, înregistrând o creștere de 11,1 la sută față de anul 2019. Din totalul de cheltuieli, ponderea cea mai mare au avut-o cheltuielile pentru protecția socială (35,5 la sută), pentru învățământ au fost alocate 17,2 la sută, iar pentru ocrotirea sănătății 13,6 la sută. Cheltuielile publice, raportate la PIB, au constituit 35,5 la sută sau cu 4,1 puncte procentuale mai mult decât în anul 2019.

De menționat că, pe parcursul anului 2020, din bugetul de stat (BS) au fost efectuate transferuri către bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS), fondul asigurărilor obligatorii de asistență medicală (FAOAM) și bugetele locale (BL) în sumă de 26 921,0 milioane lei (în creștere cu 16,5 la sută față de anul 2019). Partea majoră a transferurilor din bugetul de stat a fost îndreptată către bugetele locale, aproximativ 50,6 la sută din totalul transferurilor, fiind

Graficul 2.34: Indicatorii bugetului public național

Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

urmate de transferurile acordate BASS de circa 36,3 la sută, FAOAM beneficiind de o finanțare mai modestă de 13,1 la sută.

În acest context, în anul 2020, executarea bugetului public național s-a soldat cu un deficit de 10 619,6 milioane lei. Raportat la PIB, acest deficit reprezintă 5,1 la sută, cu 3,7 puncte procentuale peste nivelul anului 2019. Sursele de finanțare a deficitului public național s-au format din împrumuturi externe nete în sumă de 7 344,3 milioane lei, ceea ce constituie 3,6 la sută din PIB (cu 3,4 puncte procentuale mai mult față de anul 2019), din datorii și împrumuturi interne în sumă de 5 883,1 milioane lei sau 2,9 la sută din PIB (în creștere cu 2,8 puncte procentuale față de anul precedent). Totodată, soldurile mijloacelor bănești în conturile bugetelor componente ale bugetului public național la finele anului au constituit 6 456,1 milioane lei.

2.4 Conturile internaționale ale Republicii Moldova pentru anul 2020 (date provizorii)

Balanța de plăți¹⁸

Conform datelor preliminare, în anul 2020, soldul **contului curent al balanței de plăți** a Republicii Moldova a înregistrat un deficit de 795,7 milioane USD, care s-a redus cu 28,9 la sută comparativ cu cel consemnat în anul 2019. Raportat la PIB, contul curent a constituit -6,7 la sută (față de -9,3 la sută în anul 2019) (Graficul 2.35, tabelul A.1). Această dinamică a fost determinată de scăderea considerabilă a deficitului comerțului exterior cu bunuri, de creșterea excedentului veniturilor secundare, de majorarea ușoară a excedentului serviciilor, în timp ce balanța veniturilor primare s-a deteriorat.

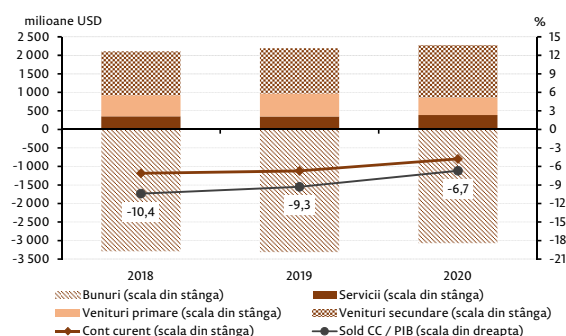
Deficitul *comerțului cu bunuri*¹⁹ a constituit 3 075,8 milioane USD, diminuându-se cu 7,1 la sută din cauza scăderii mai accentuate a importurilor de bunuri (-391,3 milioane USD), pe parcursul anului 2020, decât a exporturilor (-155,4 milioane USD), față de anul 2019. Raportul dintre soldul deficitar al comerțului exterior cu bunuri și PIB a fost de 25,8 la sută (față de 27,7 la sută în anul 2019).

Exportul de bunuri înregistrat în balanța de plăți (fără bunurile după/pentru prelucrare) a totalizat 1 962,5 milioane USD (-7,3 la sută comparativ cu anul 2019). În pofida scăderii considerabile a volumului fizic al exporturilor de bunuri, valoarea lor s-a redus într-o măsură mai mică grație majorării prețurilor la bunurile exportate.

Structura geografică a exporturilor de bunuri în anul 2020 reflectă faptul că 60,9 la sută au fost direcționate către țările UE-27 (fără Marea Britanie), 19,8 la sută au fost orientate către țările CSI, iar restul de 19,3 la sută din exporturi au fost destinate altor țări. Scăderea exporturilor de bunuri a fost determinată de categoria „alte țări”, exporturile către acestea diminuându-se cu 17,0 la sută față de anul 2019. Exporturile către țările CSI, de asemenea, au scăzut cu 13,4 la sută, iar către țările UE-27 au rămas aproximativ la nivelul anului 2019 (-0,3 la sută) (Graficul 2.36).

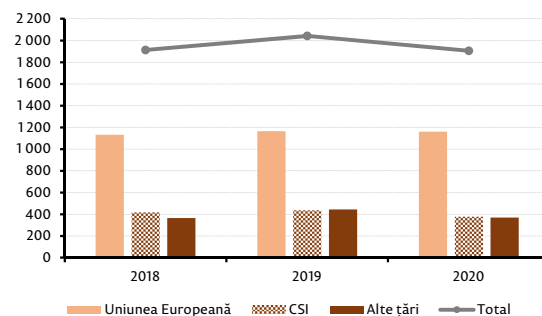
Din punctul de vedere al structurii exporturilor pe categorii de bunuri, scăderea a fost determinată de categoria „produse agro-alimentare”, al căror export s-a diminuat cu 8,3 la sută față de anul 2019 ca urmare a micșorării producției agricole, determinată de condițiile climaterice nefavorabile. Produsele agro-alimentare au predominat în continuare în structura exporturilor de bunuri cu o pondere de 55,8 la sută din total. Diminuări semnificative a înregistrat exportul de produse ale industriei chimice (-32,9 la sută) și mașini și aparate (preponderent fire și cabluri) (-9,5 la sută față de anul 2019). În același timp, s-a majorat exportul de

Graficul 2.35: Contul curent – componente principale

Sursa: BNM

Graficul 2.36: Exportul de bunuri, structura pe zone geografice (milioane USD)

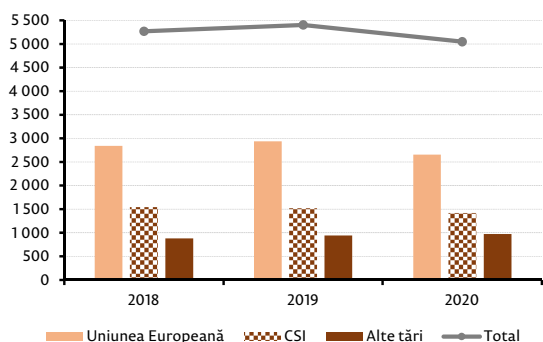

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare și fără vânzările magazinelor duty-free)

¹⁸Comentariile analitice complete privind evoluția conturilor internaționale pot fi accesate la adresa: <http://bnm.md/ro/content/conturile-internationale-ale-republicii-moldova-anul-2020-date-provizorii>

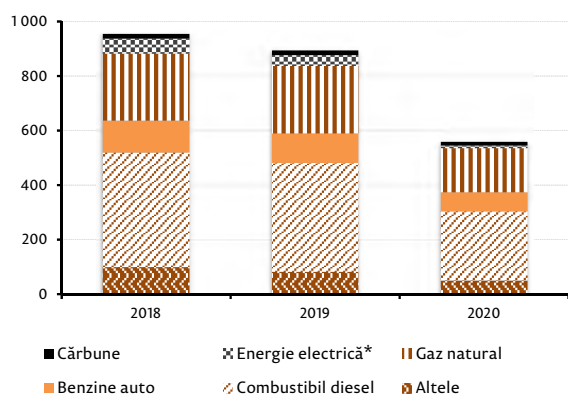
¹⁹Spre deosebire de datele BNS, statistica comerțului exterior cu bunuri publicată de BNM în balanța de plăți conține un șir de ajustări.

Graficul 2.37: Importul de bunuri, structura pe zone geografice, prețuri CIF (milioane USD) (%)

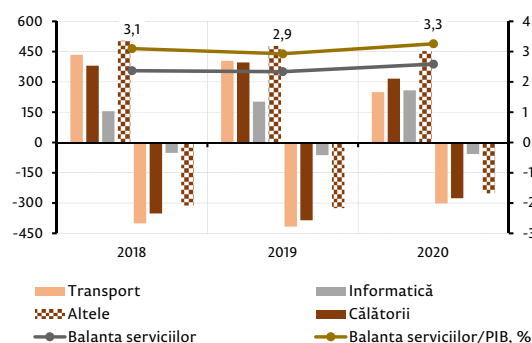
Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare, selecții la import după principiul țării de livrare)
Nota: BNS prezintă importul după principiul țării de origine.

Graficul 2.38: Importurile de produse energetice și electricitate (milioane USD, prețuri CIF)

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS (baza de date a declarațiilor vamale, fără bunurile pentru/după prelucrare)
* Import net

Graficul 2.39: Exportul și importul de servicii (milioane USD)

Sursa: BNM

metale comune și articole din aceste (+31,4 la sută) și exportul de materiale și articole textile (+15,1 la sută).

Importul de bunuri înregistrat în balanța de plăți (fără bunurile după/pentru prelucrare) a constituit 5 038,3 milioane USD (-7,2 la sută comparativ cu anul 2019). La diminuarea importurilor de bunuri a contribuit, în cea mai mare parte, scăderea cu 9,6 la sută a livrărilor din UE, urmată de CSI (-6,7 la sută), în timp ce importurile din alte țări s-au majorat cu 3,1 la sută față de anul 2019. Astfel, în structura geografică a importurilor de bunuri, în anul 2020, Uniunii Europene i-au revenit 52,6 la sută din total, CSI – 28,1 la sută, altor țări – 19,3 la sută (Graficul 2.37).

Din punctul de vedere al structurii importurilor pe categorii de bunuri, scăderea a fost determinată de categoria „*produse minerale*”, al căror import s-a redus cu 34,8 la sută comparativ cu anul 2019, atât datorită ieftinirii produselor petroliere, cât și din cauza scăderii volumelor fizice importate (din luna aprilie 2020 a fost sistat importul de energie electrică din Ucraina).

Importul de *produse energetice și electricitate*, în anul 2020, a constituit 558,8 milioane USD, înregistrând o scădere de 37,5 la sută în raport cu anul 2019. Această evoluție a fost determinată de scăderea importului de combustibil diesel cu 36,4 la sută, gaz natural (în stare gazoasă) – cu 34,5 la sută, benzine auto – cu 35,7 la sută și de energie electrică – de 4,2 ori (Graficul 2.38).

Diminuarea importului de bunuri de consum a fost determinată de scăderea veniturilor unor categorii de gospodării în urma disponibilizărilor de personal, reducerii orelor de lucru și șomajului tehnic, precum și economisirii determinate atât de precauție, cât și de limitarea oportunităților de consum în situația pandemică.

Excedentul comerțului exterior cu *servicii* a crescut cu 10,8 la sută față de anul 2019, până la 388,4 milioane USD. Deși exporturile de servicii au scăzut cu 17,2 la sută, balanța serviciilor s-a îmbunătățit ca urmare a diminuării importurilor (-25,5 la sută față anul 2019).

Raportul dintre soldul balanței serviciilor și PIB a constituit 3,3 la sută, cu 0,4 puncte procentuale mai mic față de anul 2019 (Graficul 2.39).

În cadrul exporturilor, au fost afectate cel mai mult serviciile de transport (-38,4 la sută față de 2019), în special serviciile de transport aerian de pasageri (-3,6 ori). Scăderi considerabile a fost înregistrate și la exportul de servicii de călătorii (-20,3 la sută), servicii de prelucrare a materiei prime (-13,4 la sută). Impactul negativ a fost estompat în continuare de creșterea semnificativă a exporturilor de servicii de informatică (+27,8 la sută).

Diminuarea importurilor de servicii a rezultat din scăderea importurilor de servicii de transport (-27,7 la sută) și de călătorii (-28,4 la sută față de 2019).

Excedentul *veniturilor primare* a scăzut cu 23,9 la sută față de anul 2019, până la 472,7 milioane USD, constituind 4,0 la sută raportat la PIB (Graficul 2.40). Această diminuare fost determinată de reducerea remunerării salariaților rezidenți pentru munca prestată

patronilor nerezidenți cu 14,6 la sută, până la 819,5 milioane USD. Concomitent, au scăzut și ieșirile de venituri primare (-4,5 la sută față de anul 2019), în special profiturile reinvestite de investitorii direcți nerezidenți (-40,7 la sută).

Veniturile secundare au înregistrat o creștere a excedentului cu 16,2 la sută față de anul 2019, până la 1 419,0 milioane USD (11,9 la sută raportat la PIB), (Graficul 2.41). Transferurile personale primite din exterior de rezidenții moldoveni s-au majorat cu 11,3 la sută și au însumat 1 056,9 milioane USD. Valoarea asistenței tehnice, ajutorului umanitar și a granturilor primite în cadrul cooperării internaționale de toate sectoarele instituționale a scăzut cu 10,0 la sută și a constituit 178,4 milioane USD.

Remiterile personale²⁰ primite de rezidenții Republicii Moldova în anul 2020 au rămas aproximativ la nivelul anului 2019 (-0,4 la sută) și au constituit 1 810,4 milioane USD, ceea ce reprezintă 15,2 la sută relativ la PIB (la fel ca în 2019). Scăderea ușoară a intrărilor de remiteri a fost determinată de diminuarea intrărilor din țările CSI (cu 33,8 la sută față de anul 2019), atât din cauza restricționării călătoriilor lucrătorilor sezonieri, cât și din cauza deprecierei rublei rusești. În același timp, remiterile din UE-27 și alte țări s-au majorat (+11,9 la sută și +14,3 la sută, respectiv) (Graficul 2.42). Concomitent, plățile de remiteri către nerezidenți (debit) au constituit 322,9 milioane USD, în creștere cu 11,8 la sută.

Contul de capital a consemnat un deficit de 61,1 milioane USD, care s-a majorat cu 22,5 la sută față de anul 2019. Soldul contului de capital a fost determinat de ieșirile nete de capital înregistrate de sectorul privat (72,6 milioane USD), în timp ce intrările de asistență din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale au constituit 11,5 milioane USD.

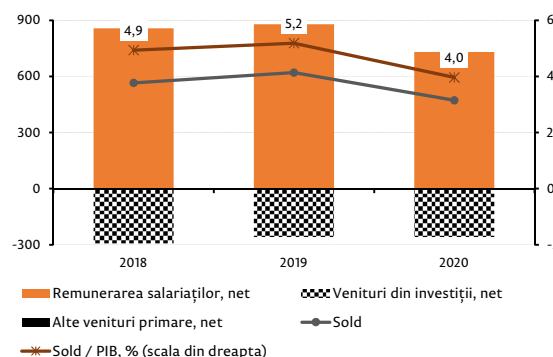
Suma soldurilor contului curent și contului de capital denotă că, drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital ale rezidenților Republicii Moldova cu nerezidenții, **necesarul net de finanțare** externă a constituit 856,8 milioane USD, ceea ce reprezintă 7,2 la sută în raport cu PIB (față de 9,8 la sută în anul 2019).

În **contul financiar** al bilanței de plăți a fost înregistrată o scădere considerabilă a activelor sub formă de numerar și depozite, care au fost principala sursă de finanțare a deficitului de cont curent în anul 2020. De asemenea, la finanțarea deficitului de cont curent au contribuit, în mare măsură, împrumuturile externe.

Astfel, contul financiar în anul 2020 s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 942,6 milioane USD, ca urmare a majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 715,0 milioane USD generate de tranzacțiile efective, precum și a scăderii nete a activelor financiare externe ale rezidenților cu 227,7 milioane USD (Graficul 2.43).

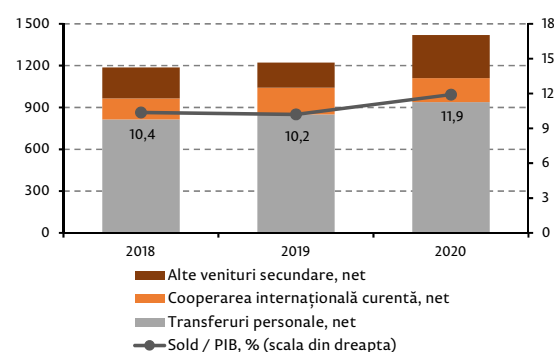
²⁰Remiterile personale reprezintă un articol suplimentar la balanța de plăți și reflectă suma remunerării nete a salariaților (excluzând cheltuielile lucrătorilor suportate în țara-gazdă și unele taxe și impozite achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și a celor de capital între gospodăriile casnice.

Graficul 2.40: Veniturile primare, pe componente (milioane USD)

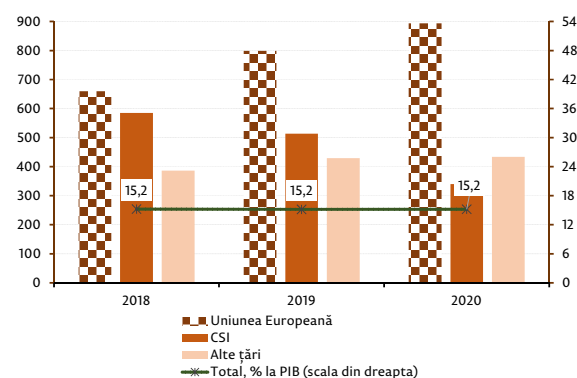
Sursa: BNM

Graficul 2.41: Veniturile secundare, pe componente (milioane USD)

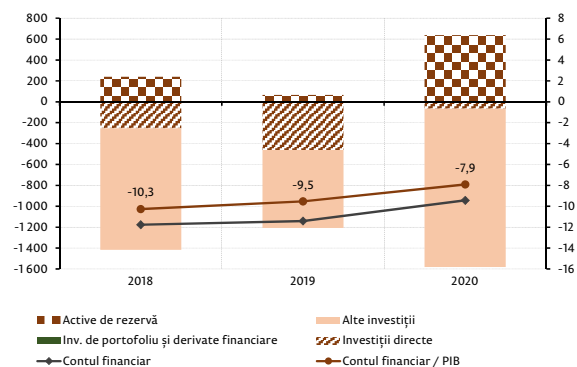
Sursa: BNM

Graficul 2.42: Distribuția geografică a remiterilor personale (milioane USD)

Sursa: BNM

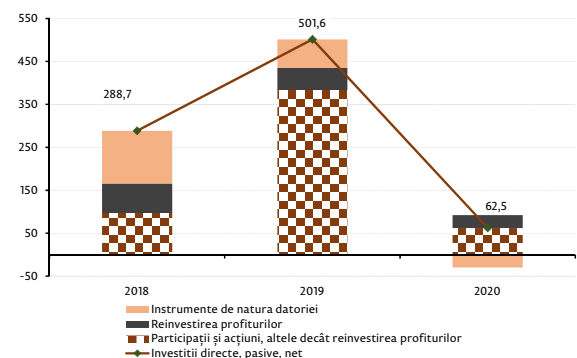
Graficul 2.43: Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD)

Sursa: BNM

Nota: (+) ieșiri nete, (-) intrări nete de capital.

Graficul 2.44: Investiții directe: acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (milioane USD)

Sursa: BNM

Pasivele s-au majorat, în special, datorită tragerilor nete de 505,3 milioane USD înregistrate la *împrumuturile* externe (trageri – 1 005,0 milioane USD, rambursări – 499,7 milioane USD) (tabelul A.2). Administrația publică a contractat în anul 2020 împrumuturi externe noi în valoare de 551,6 milioane USD, creditorii fiind: Fondul Monetar Internațional – 246,7 milioane USD, Banca Europeană de Investiții – 89,9 milioane USD, Comisia Europeană – 82,2 milioane USD, Asociația Internațională de Dezvoltare – 57,4 milioane USD, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 47,4 milioane USD, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei – 14,8 milioane USD, Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă – 6,8 milioane USD, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 6,4 milioane USD. Rambursările efectuate de administrația publică în aceeași perioadă au constituit 139,2 milioane USD. Banca Națională a Moldovei a primit de la FMI 8,0 milioane USD și a rambursat 53,2 milioane USD din împrumuturile contractate anterior. Băncile licențiate au efectuat rambursări nete în sumă de 0,1 milioane USD, iar celelalte sectoare – trageri nete de 138,2 milioane USD.

De asemenea, s-au majorat cu 149,1 milioane USD în valoare netă angajamentele sub formă de *credite comerciale și avansuri* primite de la partenerii comerciali nerezidenți.

Angajamentele sub formă de *investiții directe* s-au majorat cu 62,5 milioane USD pe parcursul anului, în valoare netă (Graficul 2.44). Această dinamică a fost determinată de creșterea netă a participațiilor la capital și a acțiunilor în posesia nerezidenților cu 61,9 milioane USD, în urma tranzacțiilor efective, precum și de reinvestirea profiturilor în sumă de 30,3 milioane USD. Concomitent, filialele moldovenesti au efectuat rambursări nete de împrumuturi contractate anterior de la investitorii direcți din străinătate în sumă de 29,7 milioane USD.

Diminuarea netă a **activelor** financiare externe a fost determinată de scăderea cu 864,9 milioane USD a activelor externe sub formă de *numerar și depozite* (din care activele băncilor licențiate s-au redus cu 59,1 milioane USD, iar ale altor sectoare – cu 805,8 milioane USD).

Partenerii comerciali nerezidenți au efectuat achitări nete în valoare de 34,3 milioane USD la *creditele comerciale și avansurile* acordate lor anterior de către rezidenții moldoveni, diminuând astfel activele financiare externe.

De asemenea, au scăzut cu 3,9 milioane USD activele externe ale rezidenților sub formă de *investiții directe*.

Concomitent, s-au majorat *activele oficiale de rezervă* ale BNM cu 637,4 milioane USD, precum și activele nete ale rezidenților sub formă de împrumuturi acordate nerezidenților – cu 36,6 milioane USD.

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova la 31 decembrie 2020

Poziția investițională internațională (PII) a Republicii Moldova, la 31.12.2020, a constituit -5 493,8 milioane USD (sau 46,1 la sută relativ la PIB), soldul debitor aprofundându-se față de sfârșitul anului 2019 cu 10,2 la sută (tabelul A.3, graficul 2.45).

Soldul *activelor financiare externe* a însumat 5 823,1 milioane USD, în creștere cu 10,1 la sută de la începutul anului, iar al *pasivelor* – 11 317,0 milioane USD, majorându-se la fel cu 10,1 la sută. Evoluția poziției investiționale internaționale, pe parcursul anului 2020, a fost determinată negativ de tranzacțiile efective nete cu nerezidenții (-942,6 milioane USD), fluctuația ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA (-172,4 milioane USD) și de modificările de preț ale instrumentelor financiare (-30,8 milioane USD), în timp ce alte schimbări (637,7 milioane USD) au influențat pozitiv poziția netă. Toate schimbările menționate au rezultat într-o deteriorare totală a poziției investiționale la 31.12.2020 cu 508,1 milioane USD.

Din punctul de vedere al structurii PII pe categorii funcționale, majorarea poziției activelor financiare externe pe parcursul anului 2020 a fost determinată de creșterea cu 23,7 la sută a soldului *activelor oficiale de rezervă*. Ele au constituit 3 783,5 milioane USD la 31.12.2020, ceea ce corespunde tuturor criteriilor de suficiență: acoperirea a cel puțin 3 luni de importuri de bunuri și servicii (au acoperit 7,7 luni de import efectiv); acoperirea integrală prin rezerve a datoriei externe pe termen scurt (au acoperit 158,6 la sută); acoperirea a 20 la sută din masa monetară M2 (au acoperit 85,8 la sută); acoperirea a 100-150 la sută din suma: 30 la sută din datoria pe termen scurt + 15 la sută din alte angajamente + 5 la sută din M2 + 5 la sută din exporturi de bunuri și servicii (au acoperit 217,0 la sută) (Graficul 2.46).

Concomitent, a scăzut semnificativ poziția activelor sub formă de *numerar și depozite* (-19,9 la sută față de 31.12.2019), atât ale sectorului bancar, cât și ale altor sectoare.

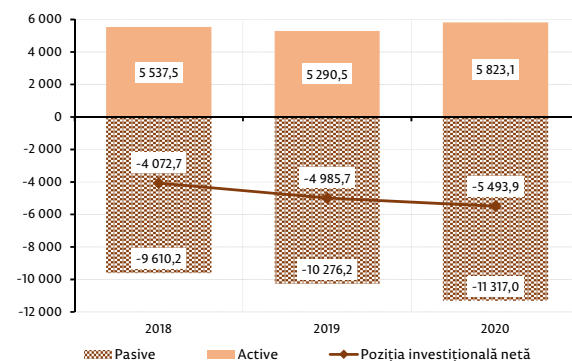
Evoluția poziției *pasivelor* externe a fost determinată de creșterea soldului *împrumuturilor* contractate din exterior. Soldul *pasivelor* sub formă de *împrumuturi* (cu excepția celor intragrup) a crescut cu 20,5 la sută față de 31.12.2019 și a constituit 4 122,1 milioane USD, ceea ce reprezintă 36,4 la sută din totalul angajamentelor externe (tabelul A.3).

Poziția datoriei sub formă de *credite comerciale și avansuri* primite s-a majorat cu 12,6 la sută față de sfârșitul anului 2019 și a însumat 1 918,9 milioane USD.

Soldul angajamentelor sub formă de *investiții directe* a înregistrat o creștere ușoară (+2,5 la sută) de la începutul anului și a totalizat 4 851,4 milioane USD, reprezentând 42,9 la sută din totalul *pasivelor* externe (Graficul 2.47).

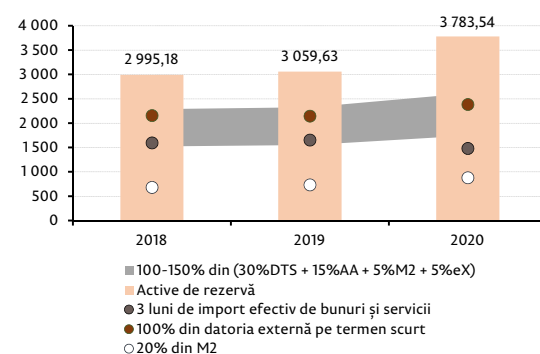
Soldul investițiilor directe în capitalul propriu ce le-a revenit investitorilor din țările UE-27 (82,2 la sută din capitalul propriu acumulat total) a crescut cu 4,1 la sută față de finele anului 2019;

Graficul 2.45: Poziția investițională internațională în dinamică, la sfârșit de perioadă (milioane USD)

Sursa: BNM

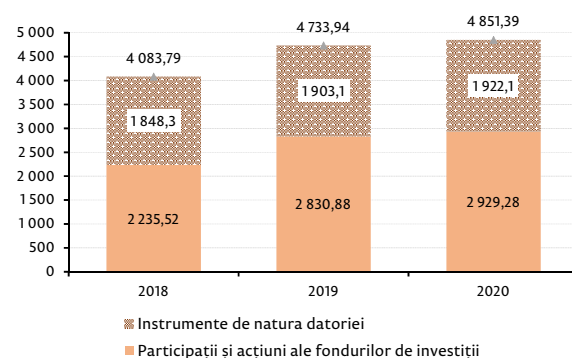
Graficul 2.46: Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova (milioane USD)

Sursa: BNM

Notă: DTS – datoria pe termen scurt (după scadența originală), AA – alte angajamente, M2 – masa monetară, eX – export de bunuri și servicii.

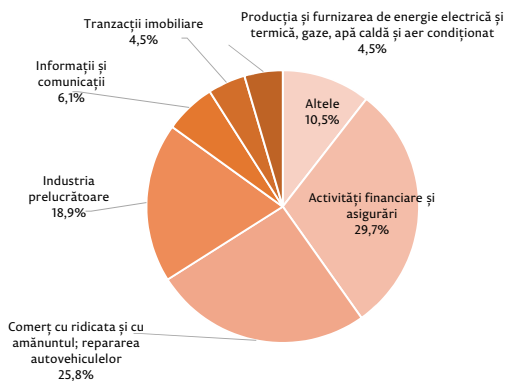
Graficul 2.47: Investițiile directe, pasive, componentele de bază, poziția* la sfârșit de perioadă (milioane USD)

Sursa: BNM

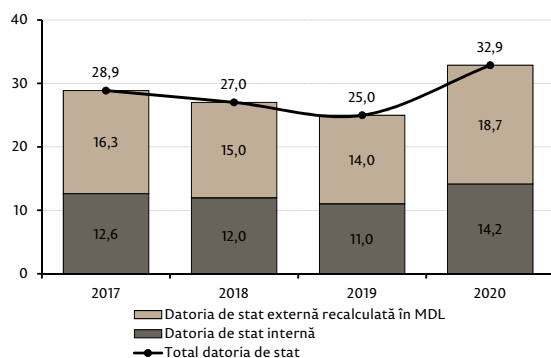
*Poziții calculate conform valorii de bilanț

Graficul 2.48: Investițiile directe, capital propriu acumulat la 31.12.2020, pe activități economice (conform CAEM 2), %

Sursa: BNM

Graficul 2.49: Datoria de stat ca pondere în PIB (%)

Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

soldul investițiilor directe în capitalul propriu din țările CSI (5,5 la sută din total) a scăzut cu 6,2 la sută pe parcursul anului, iar cel al investițiilor din alte țări (12,3 la sută din total) s-a majorat cu 4,0 la sută.

Principalele activități economice care au atras investiții străine sunt: activitățile financiare și de asigurări (29,7 la sută) și comerțul cu ridicata și amănuntul (25,8 la sută din stocul de investiții directe sub formă de capital propriu) (Graficul 2.48).

2.5 Datoria de stat și datoria externă a Republicii Moldova

Datoria de stat

La sfârșitul anului 2020, datoria de stat a Republicii Moldova a constituit 67 820,7 milioane lei, reprezentând 32,9 la sută din PIB. Datoria de stat a crescut, pe parcursul anului 2020, cu 15 330,1 milioane lei sau cu 29,2 la sută, din contul majorării datoriei de stat externe recalculată în moneda națională (cu o contribuție pozitivă de 17,6 puncte procentuale) și a datoriei de stat interne (cu o contribuție pozitivă de 11,6 puncte procentuale). Ca pondere în PIB, datoria de stat internă a constituit 14,2 la sută, iar datoria externă 18,7 la sută (Graficul 2.49).

La 31 decembrie 2020, datoria de stat a fost formată din datoria de stat externă în proporție de 56,9 la sută și datoria de stat internă în proporție de 43,1 la sută.

Soldul datoriei de stat externe, exprimat în valută, la situația din 31 decembrie 2020 s-a majorat cu 31,5 la sută față de 31 decembrie 2019 și a constituit 2 241,4 milioane dolari SUA. Datoria de stat externă, ca valoare exprimată în lei, a totalizat la sfârșitul anului de raportare 38 585,1 milioane lei, superior celui de la finele anului 2019 cu 31,6 la sută.

Datoria de stat internă, la sfârșitul anului 2020, a înregistrat valoarea de 29 235,6 milioane lei, superioară celei de la sfârșitul anului 2019 cu 26,2 la sută. Majorarea datoriei de stat interne a fost determinată de emisiunile suplimentare de VMS pe piața primară cu circa 76,4 la sută. De menționat că, în 2020 au fost răscumpărate VMS emise la 4 octombrie 2016 pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, în sumă de 240,0 milioane lei. Astfel, la finele anului 2020, datoria internă a fost formată din VMS emise pe piața primară (49,8 la sută), VMS emise pentru executarea garanțiilor de stat (43,1 la sută) și VMS convertite (7,1 la sută).

În anul 2020, pentru serviciul datoriei de stat de la bugetul public național au fost utilizate mijloace bănești în sumă de 1 684,2 milioane lei (cu 4,0 la sută mai mult comparativ cu anul 2019). Serviciul datoriei de stat externe a constituit 361,5 milioane lei (cu 12,3 la sută mai puțin comparativ cu anul 2019), iar serviciul datoriei de stat interne 1 322,7 milioane lei (cu 9,5 la sută mai mult comparativ cu anul 2019).

Datoria externă a Republicii Moldova

Datoria externă brută a Republicii Moldova a crescut pe parcursul anului 2020 cu 12,7 la sută și a totalizat 8 357,7 milioane USD la 31.12.2020, ceea ce constituie 70,2 la sută raportat la PIB (+8,2 puncte procentuale față de 31.12.2019) (Graficul 2.50, tabelul 2.4).

Din punctul de vedere al structurii pe scadențe (scadența originală), majorarea datoriei externe pe parcursul anului 2020 a fost determinată de sporirea datoriei *pe termen lung* cu 13,3 la sută, comparativ cu situația din 31.12.2019, care a constituit 5 972,7 milioane USD la 31.12.2020. Datoria externă *pe termen scurt* s-a majorat cu 11,1 la sută pe parcursul anului 2020 și a constituit 2 385,1 milioane USD la 31.12.2020. Raportul dintre datoria pe termen lung și datoria pe termen scurt a reprezentat 250,4 la sută. Acest raport s-a îmbunătățit comparativ cu situația din 31.12.2019 cu 4,9 puncte procentuale.

Datoria externă *pe termen scurt* a cuprins: *credite comerciale și avansuri* (constituite din avansuri primite pentru exporturi și facturi neachitate pentru importuri) – 87,1 la sută, *depozitele bancare* (la termen și la vedere) ale nerezidenților în băncile licențiate din Republica Moldova – 5,8 la sută, *alte angajamente* aferente datoriei – 3,6 la sută, *împrumuturi intragrup* – 0,4 la sută, *alte împrumuturi pe termen scurt* – 3,1 la sută (Graficul 2.51).

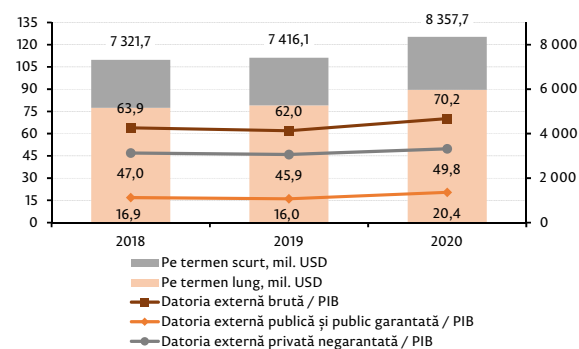
Datoria externă publică și public garantată a reprezentat 29,1 la sută din totalul datoriei externe, însumând 2 430,3 milioane USD (+26,6 la sută de la începutul anului). *Datoria externă privată negarantată* s-a cifrat la 5 927,5 milioane USD, crescând cu 7,8 la sută față de 31.12.2019.

Din punctul de vedere al sectoarelor instituționale, la 31.12.2020, cea mai mare pondere din datoria externă totală le-a revenit *societăților nefinanciare* – 40,8 la sută (+0,4 puncte procentuale față de 31.12.2019). Acestea au fost urmate de *administrația publică* cu o pondere de 27,0 la sută (+3,8 puncte procentuale), *creditarea intragrup* în cadrul investițiilor directe (care nu are distribuție sectorială), inclusiv datoriile pentru importul de gaze naturale – 23,0 la sută (-2,7 puncte procentuale), *societățile care acceptă depozite, exclusiv banca centrală* cu o pondere de 3,8 la sută (-0,3 puncte procentuale), *alte societăți financiare* – 3,2 la sută (-0,4 puncte procentuale), *BNM* – 1,7 la sută (-0,7 puncte procentuale), *gospodăriile populației* – 0,6 la sută, având aceeași pondere ca la sfârșitul anului 2019.

Structura pe creditori a datoriei externe publice, conform situației din 31.12.2020, arată că principalul creditor al statului a rămas Grupul Băncii Mondiale cu o pondere de 32,6 la sută din total, urmat de FMI cu 25,5 la sută și BEI cu 16,9 la sută.

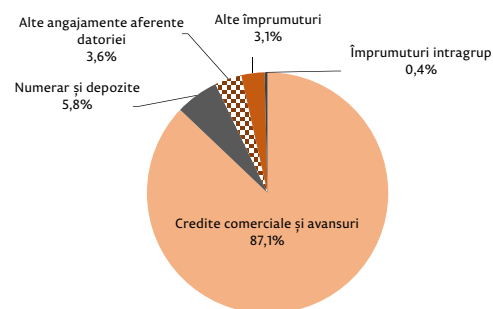
În structura pe valute a împrumuturilor externe din cadrul *datoriei publice și public garantate* au predominat angajamentele în DST cu o pondere de 53,0 la sută, în timp ce împrumuturile externe din cadrul *datoriei private negarantate* au fost contractate, preponderent, în euro (52,7 la sută) și în dolari SUA (43,0 la sută).

Graficul 2.50: Datoria externă brută în dinamică

Sursa: BNM

Graficul 2.51: Structura datoriei externe pe termen scurt pe tipuri de angajamente, la 31.12.2020

Sursa: BNM

Relațiile Băncii Naționale cu Guvernul Republicii Moldova

Datoria Guvernului față de Banca Națională

La situația din 31 decembrie 2020, datoria statului față de Banca Națională sub formă de valori mobiliare de stat în portofoliul BNM a totalizat 14 674,6 milioane lei și era constituită din:

- obligațiuni de stat (OS) emise și transmise Băncii Naționale la 4 octombrie 2016 în vederea executării obligațiilor Ministerului Finanțelor derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 1 aprilie 2015 – 12 611,2 milioane lei. Acestea au rata dobânzii (cuponului) de 1,40 la sută pentru scadențele de 5 – 9 ani și 5,30 la sută pentru scadențele de 10 – 25 ani;
- valori mobiliare de stat obținute în portofoliul BNM în urma convertirii împrumuturilor contractate anterior de Ministerul Finanțelor de la BNM – 2 063,4 milioane lei. Pe parcursul anului 2020, VMS obținute în portofoliul propriu al BNM ca rezultat al reemisiunilor efectuate au avut scadența de 2 ani (OS) cu rata dobânzii (cuponului) de 5,90 la sută.

De remarcat că, în 2020 au fost răscumpărate VMS emise la 4 octombrie 2016 pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, în sumă de 240,0 milioane lei.

Depozitele statului plasate la Banca Națională a Moldovei

La 31 decembrie 2020, soldul depozitelor la termen ale Ministerului Finanțelor plasate la Banca Națională a fost nul.

De menționat că, Ministerul Finanțelor la 6 aprilie 2020 a retras anticipat depozitele plasate anterior la BNM în scopul formării rezervei de lichiditate necesare pentru a reduce riscul de refinanțare a datoriei de stat, pe termene de la 2 până la 5 ani, în valoare de 177,7 milioane lei.

Pe parcursul anului 2020, Ministerul Finanțelor a plasat la Banca Națională depozite doar în scopul gestionării resurselor contului unic trezorerial în volum de 9,7 milioane lei, cu scadența până la 31 decembrie 2020.

Capitolul 3

Politica monetară

3.1 Obiectivul politicii monetare

În conformitate cu prevederile Legii nr.548–XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM este banca centrală a Republicii Moldova, fiind persoană juridică publică autonomă care stabilește și promovează politica monetară și valutară în stat. Pe parcursul anului 2020, BNM a activat în concordanță cu Strategia politicii monetare pe termen mediu, aprobată de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei la 27 decembrie 2012.

Conform strategiei, pentru asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, BNM a stabilit ținta continuă a inflației, măsurată prin indicii prețurilor de consum, publicat lunar de către Biroul Național de Statistică (BNS), la nivelul de 5,0 la sută cu o posibilă deviere de $\pm 1,5$ puncte procentuale.

Banca Națională a Moldovei a promovat pe parcursul anului 2020 o politică monetară, urmărind scopul de a asigura condiții monetare reale adecvate susținerii creditării și economisirii, alături de adaptarea mediului economic intern la volatilitățile și incertitudinile mediului extern. Totodată, conduita politicii monetare a fost afectată de complexitatea balanței riscurilor atât interne, cât și externe, cu accentuarea treptată a riscurilor dezinflaționiste pe fondalul crizei provocate de pandemia de COVID-19.

3.2 Deciziile de politică monetară

Conduita politicii monetare pe parcursul anului 2020 a fost influențată de amplificarea riscurilor și incertitudinilor la nivel global, regional și național generate de extinderea COVID-19, iar perspectivele condițiilor economice în contextul acestor evenimente au fost precare. Majoritatea țărilor afectate au anunțat măsuri contra răspândirii acestei epidemii, care a avut un impact nemijlocit asupra creșterii economice. În aceste condiții, băncile centrale au luat măsuri de diminuare a efectelor provocate de COVID-19 asupra economiei prin relaxarea politicilor lor monetare și întreprinderea măsurilor de atenuare a riscurilor de lichiditate și de susținere a unor segmente ale sistemului financiar.

Astfel, pe parcursul anului 2020, Banca Națională a Moldovei a întreprins măsuri acomodative de politică monetară, în condițiile contractării produsului intern brut, cererii agregate slabe, reducerii venitului disponibil al populației, amânării cheltuielilor în contextul

incertitudinilor provocate de pandemie, investițiilor mici care au generat presiuni dezinflaționiste. În acest context, Comitetul executiv al BNM a decis să micșoreze gradual rata dobânzii de politică monetară de la 5,50 la sută până la 2,65 la sută anual. Prin diminuarea ratei de bază s-a urmărit susținerea cererii agregate interne, a procesului de creditare și a economiei în ansamblu.

De menționat că, pe data de 3 aprilie 2020 a fost convocată ședința extraordinară a Comitetului executiv, care a fost condiționată de necesitatea aplicării unor măsuri de politică monetară capabile să atenueze parțial impactul generat de pandemia COVID-19 asupra economiei naționale. La aceasta ședință, Banca Națională a Moldovei a modificat hotărârea precedentă cu privire la norma rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă, diminuând norma cu 7,0 puncte procentuale, până la valoarea de 34,0 la sută. La ședințele următoare, norma rezervelor obligatorii a fost diminuată până la nivelul de 32,0 la sută.

Totodată, norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă a fost majorată pe parcursul anului 2020 cu 10,0 puncte procentuale, până la nivelul de 30,0 la sută.

Deciziile au vizat majorarea lichidităților disponibile pentru băncile licențiate, în vederea prevenirii riscului de lichiditate și consolidării stabilității sectorului bancar. Totodată, diminuarea normei rezervelor obligatorii a reprezentat o continuitate a măsurilor de politică monetară de echilibrare a normelor rezervelor obligatorii în contextul sporirii eficienței transmiterii impulsurilor monetare în sectorul real. Aceste decizii au avut drept scop crearea condițiilor monetare capabile să contribuie la readucerea inflației în intervalul de variație de $\pm 1,5$ puncte procentuale de la ținta inflației de 5,0 la sută pe termen mediu.

Pe fondul consecințelor pandemiei, alături de măsurile stimulative de politică monetară adoptate de majoritatea băncilor centrale, inflația pe plan mondial rămâne, totuși, la niveluri joase, fapt specific și economiilor vecine, și țărilor – principali parteneri de comerț ai Republicii Moldova.

3.3 Realizarea politicii monetare

Operațiunile de piață monetară, facilitățile permanente și mecanismul rezervelor obligatorii au continuat să joace un rol-cheie în implementarea politicii monetare. Banca centrală și-a adecvat setul de instrumente de politică monetară la noul context creat de epidemia de coronavirus. Banca Națională a utilizat certificatele BNM pentru drenarea excedentului de lichiditate și a acomodat prin operațiuni repo deficitul de lichiditate din piața monetară. Facilitățile permanente au fost utilizate la discreția băncilor, fiind ambele solicitate pe parcursul anului. Norma rezervelor obligatorii aferentă pasivelor în lei și valute neconvertibile ale băncilor a fost diminuată cumulativ cu 10,5 puncte procentuale. Totodată, în scopul descurajării intermedierei financiare în valută, norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valute liber convertibile a fost majorată cu 13,0 puncte procentuale.

Operațiunile de piață monetară

Emiterea certificatelor BNM

Efectul combinat al diminuării normei rezervelor obligatorii în MDL și al intervențiilor pe piața valutară (cumpărări nete de valută) în volum de 123,0 milioane USD (circa 1 876,6 milioane lei), pe de o parte, contrabalansate de impactul expansionist al operațiunilor Ministerului Finanțelor pe piața monetară, pe de altă parte, (volumul emisiunilor de VMS fiind dublu în 2020 față de 2019) au afectat în egală măsură volumul operațiunilor destinate absorbției de lichiditate, acesta înregistrând o creștere ne semnificativă comparativ cu anul 2019. Situație reflectată și în media anuală a stocului plasamentelor CBN, care a crescut neesențial (+421,0 milioane lei) și a înregistrat 5 921,1 milioane lei (Graficul 3.1).

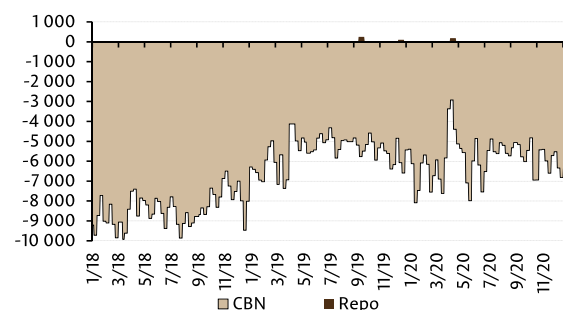
Soldul zilnic al CBN, caracterizat de o volatilitate mai înaltă în prima jumătate a anului 2020, a atins valoarea maximă de 8 087,6 milioane lei în ianuarie, după care s-a contractat sensibil în luna aprilie, înregistrând și valoarea minimă de 2 921,4 milioane lei, pe fondul incertitudinilor create de extinderea epidemiei de coronavirus și intervențiilor BNM în calitate de vânzător pe piața valutară din martie-aprilie. În perioada care a urmat până la sfârșitul anului, acesta a înregistrat o evoluție cvasistabilă. Soldul plasamentelor CBN la finele anului 2020 a constituit 6 381,3 milioane lei.

BNM a derulat licitațiile de plasare a CBN cu frecvență săptămânală, scadența de 14 zile și cu anunțarea ratei maxime a dobânzii echivalente cu rata de bază a BNM. Pe ansamblul anului 2020, rata medie ponderată a CBN plasate s-a cifrat la 3,56 la sută, față de 6,86 la sută înregistrată în anul precedent.

Operațiuni repo

Banca Națională a continuat derularea pe tot parcursul anului 2020 a operațiunilor repo de injectare a lichidităților, oferind un sprijin

Graficul 3.1: Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei)

Sursa: BNM

suplimentar băncilor în gestionarea lichidităților. Acestea s-au realizat la inițiativa Băncii Naționale săptămânal prin procedura licitațiilor fără plafon, conform calendarului operațiunilor de politică monetară. Astfel, BNM a derulat licitații repo pe termen de 14 zile la rata fixă (rata de bază plus o marjă de 0,25 puncte procentuale); volumul de lichiditate livrat a fost de 181,0 milioane lei.

Facilitățile permanente

Regimul de funcționare a facilităților permanente (depozite și credite overnight) stabilit de Banca Națională în anul 2020 a oferit băncilor un plus de flexibilitate în gestionarea eficientă a lichidităților proprii.

Ratele dobânzilor la facilitățile permanente pe parcursul anului 2020 au urmat un trend descendent, însoțit de îngustarea coridorului simetric format de acestea în jurul ratei dobânzii de politică monetară.

În luna martie, Banca Națională a diminuat în două etape (la 4 și 20 martie) ratele de dobândă la creditele și la depozitele overnight, până la 6,25 la sută, și, respectiv, 0,25 la sută anual, în total cu 2,25 puncte procentuale.

La ședința din 6 august 2020, Comitetul executiv al BNM a aprobat unele măsuri stimulative de politică monetară care includeau și îngustarea coridorului ratelor dobânzilor la facilitățile permanente. Astfel, a fost diminuat cu 1 punct procentual coridorul ratelor, simetria coridorului fiind menținută ($\pm 2,50$ puncte procentuale). Aceasta a implicat creșterea ratei dobânzii pentru facilitatea de depozit cu 0,25 puncte procentuale, până la 0,50 la sută, și scăderea cu 0,75 puncte procentuale a ratei dobânzii pentru facilitatea de creditare, până la 5,50 la sută.

În lunile septembrie și noiembrie 2020 ratele dobânzilor la aceste instrumente au fost din nou diminuate cu câte 0,25 și 0,10 puncte procentuale, respectiv, după care au fost menținute până la finele anului la același nivel: 0,15 la sută – pentru facilitatea de depozit overnight și 5,15 la sută – pentru facilitatea de credit overnight.

Pe parcursul anului 2020, băncile au utilizat, preponderent, facilitatea de depozit overnight, facilitatea de credit overnight fiind solicitată doar la finele perioadelor de aplicare a rezervelor obligatorii, pentru suplینirea cererii de lichiditate pe termen scurt.

Facilitatea de depozit overnight

Utilizarea pe parcursul întregului an a facilității de depozit pentru absorbirea excedentului net din sistemul bancar a presupus o capacitate mai bună a băncilor de administrare a mijloacelor pe termen scurt.

Băncile au recurs la facilitatea de depozit overnight cu preferință spre finele perioadelor de constituire a rezervelor obligatorii, pe măsură ce își îndeplineau obligația de menținere a rezervelor obligatorii.

Volumul total al depozitelor overnight plasate de bănci la Banca Națională în anul 2020 a însumat 73,37 miliarde lei, ceea ce indică

un sold mediu zilnic de 262,6 milioane lei, în diminuare cu 26,1 milioane lei față de anul 2019.

Soldul mediu zilnic al plasamentelor overnight ale băncilor calculat pentru fiecare lună a anului 2020 a înregistrat valori neuniforme, maxima (451,1 milioane lei) fiind înregistrată în luna mai, iar minima (103,8 milioane lei) în luna noiembrie (Graficul 3.2).

Facilitatea de credit overnight

Facilitatea de credit a fost solicitată, în special, la finele perioadelor de aplicare a rezervelor obligatorii de către un număr restrâns de bănci, pentru a se conforma cerințelor stabilite prin regimul rezervelor obligatorii.

Suma totală a creditelor overnight acordate de BNM în anul 2020 s-a cifrat la 326 milioane lei, fiind de circa 3 ori inferioară celei din anul precedent (1 055 milioane lei).

Rezervele obligatorii

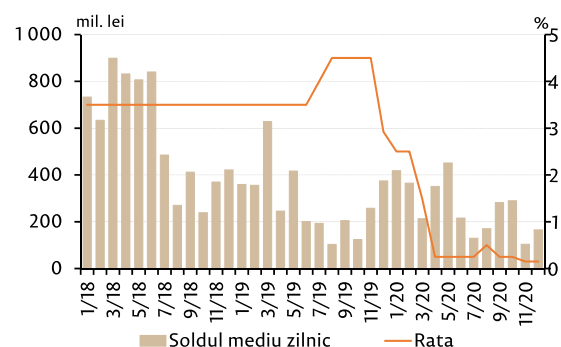
În trimestrul I 2020, au intrat în vigoare mai multe modificări în domeniul reglementării rezervelor obligatorii destinate flexibilizării regimului de constituire și menținere a rezervelor obligatorii de către bănci. În acest sens, pe parcursul perioadei de aplicare, o parte din rezervele obligatorii în valute liber convertibile (5 la sută din mijloacele atrase supuse rezervării) pot fi menținute de către bănci în sumă medie.

În anul 2020, în scopul temperării fenomenului de dolarizare și sporirii atractivității monedei naționale, BNM a ajustat treptat, prin deciziile de politică monetară, normele rezervelor obligatorii în direcția echilibrării acestora (Graficul 3.3). Astfel, norma rezervelor obligatorii în MDL a fost diminuată de la 42,5 la sută până la 32,0 la sută, iar cea în valută a fost majorată de la 17,0 la sută până la 30,0 la sută, în condițiile în care sectorul bancar a continuat să dispună și de un exces de lichidități valutare. Decizia de diminuare a normei rezervelor în MDL a vizat și majorarea lichidităților disponibile pentru băncile licențiate, în vederea prevenirii riscului de lichiditate și consolidării stabilității sectorului bancar din Moldova pe fondul perturbărilor provocate de pandemia COVID-19 asupra economiei naționale.

În acest sens, rezervele obligatorii în MDL menținute de bănci în perioada 16 decembrie 2020 – 15 ianuarie 2021 s-au cifrat la 13 679,6 milioane lei, în scădere cu 14,7 la sută comparativ cu rezervele menținute de bănci în perioada 16 decembrie 2019 – 15 ianuarie 2020, mijloacele atrase în MDL și valute neconvertibile (VNC) din care acestea se constituie marcând o creștere de 13,3 la sută (Graficul 3.4).

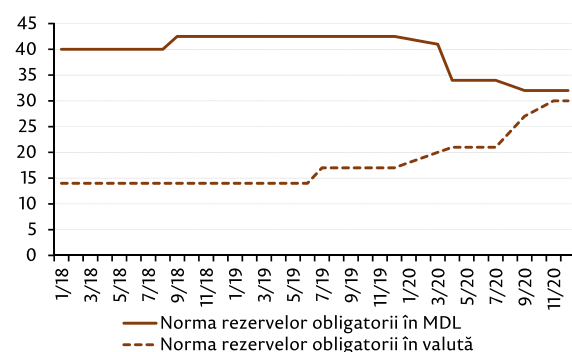
La situația din 31 decembrie 2020, rezervele obligatorii în valute liber convertibile (VLC) menținute de bănci au însumat 142,3 milioane USD și 324,8 milioane EUR. Comparativ cu 31 decembrie 2019, rezervele obligatorii atât în dolari SUA, cât și în EUR practic s-au dublat, creșterea acestora fiind determinată și de dinamica mijloacelor atrase supuse rezervării în valutele respective, care au sporit cu câte circa 10,0 la sută.

Graficul 3.2: Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor overnight și a ratei medii a dobânzii

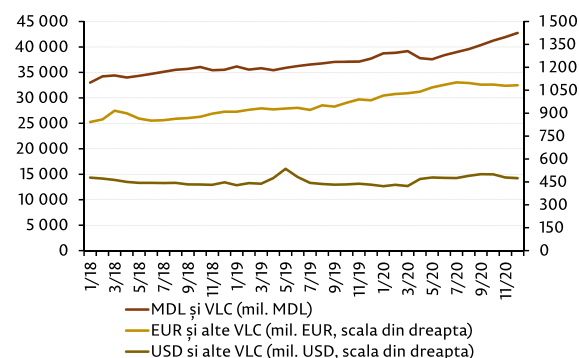
Sursa: BNM

Graficul 3.3: Evoluția normei rezervelor obligatorii în MDL și în valută în anii 2018-2020 (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.4: Evoluția mijloacelor atrase supuse rezervării în anii 2018-2020 (medii pe perioade de observare)

Sursa: BNM

Potrivit art.17 din Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, rezervele obligatorii pot fi remunerate, iar în concordanță cu cadrul normativ aferent, în cazul în care rezervele obligatorii sunt remunerate, se plătesc dobânzi pentru partea ce depășește 5 la sută din pasivele în baza cărora rezervele obligatorii se constituie. Respectiv, în anul 2020 cheltuielile BNM cu dobânzile pentru rezervele obligatorii au constituit 94,6 milioane lei, în scădere de circa 5,6 ori comparativ cu anul 2019 în condițiile în care ratele de politică monetară au ajuns la un minim istoric. Astfel, rata aplicată la facilitatea de depozit overnight a BNM, de la care se remunerează rezervele obligatorii în MDL, a coborât până la 0,15 la sută la finele anului de raportare.

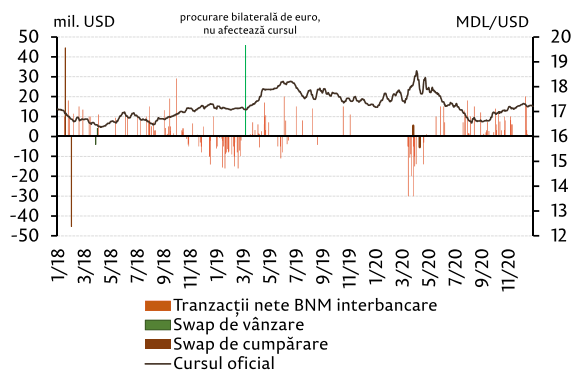
Intervențiile pe piața valutară internă

În anul 2020, Banca Națională a Moldovei a intervenit pe piața valutară internă, atât în calitate de cumpărător, cât și de vânzător de valută pentru a evita fluctuațiile excesive ale cursului leului în contextul decalajelor, atât pozitive, cât și negative, între cererea și oferta de valută înregistrate pe piața intrabancară în diferite perioade ale anului.

Pe parcursul perioadei analizate, volumul tranzacțiilor nete ale Băncii Naționale a Moldovei efectuate pe piața valutară interbancară contra lei moldovenești la data valutei a constituit 123,8 milioane dolari SUA, inclusiv conversii valutare cu instituțiile Băncii Mondiale în valoare netă de 0,76 milioane dolari SUA (Graficul 3.5).

În perioada de referință, BNM a efectuat operațiuni de tip swap de cumpărare în valoare de 5,50 milioane dolari SUA (echivalentul a 5,0 milioane EUR).

Graficul 3.5: Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anii 2018-2020

Sursa: BNM

3.4 Condițiile monetare și valutare

Dinamica indicatorilor monetari

Efectele crizei pandemice s-au reflectat și în evoluția indicatorilor monetari care, pe parcursul anului 2020, au înregistrat creșteri accentuate. Astfel, ritmul mediu de creștere a masei monetare în sens larg a constituit 11,9 la sută în termeni anuali. Comportamentul agregatelor monetare pe parcursul anului de referință a fost similar.

Masa monetară

Pandemia de COVID-19 a afectat activitatea economică atât pe plan național, cât și pe plan mondial. Din cauza restricțiilor impuse de autorități au fost sistate multe activități economice, inclusiv filiale ale băncilor, oficii poștale etc. Pe de o parte, în această situație populația și-a pierdut sursele de venit, locurile de muncă, pe de altă parte, din cauza incertitudinii mulți au preferat să facă economii în detrimentul consumului. Ca rezultat, masa monetară (M2) a crescut cu 20,2 la sută în anul 2020, fiind cu 12,0 puncte procentuale peste nivelul creșterii anuale din 2019 (Graficul 3.6).

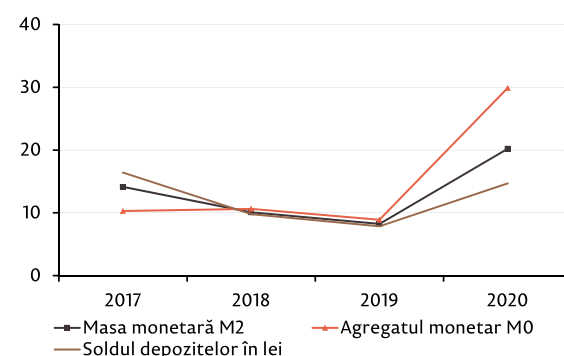
Analiza mai detaliată a agregatului monetar M2 reflectă evenimentele din trimestrul II 2020, când activitatea economică a fost sistată în urma instituirii stării de urgență, iar ritmul de creștere a componentelor agregatului monetar M2 s-a încetinit. În al doilea semestru al anului se observă o accentuare a ritmului de creștere anuală a depozitelor în lei moldovenești și a banilor în circulație. Astfel, la finele anului 2020, depozitele în moneda națională și banii în circulație au crescut față de anul 2019 cu 14,7 la sută și cu 29,9 la sută, respectiv.

Evoluția depozitelor în lei moldovenești a fost determinată, în mare parte, de creșterea depozitelor la vedere atât ale persoanelor fizice, cât și ale persoanelor juridice. La sfârșitul lunii decembrie, aceste depozite au atins o creștere de 29,5 la sută. Depozitele la termen au avut o contribuție pozitivă minoră, creșterea acestora constituind doar 0,4 la sută.

La sfârșitul anului de raportare, banii în circulație au constituit 29,8 miliarde lei, fiind în creștere de la începutul anului cu 6,9 miliarde lei. Ritmul anual de creștere a banilor în circulație spre finele anului s-a accelerat până la 29,9 la sută anual. Pe parcursul anului s-a observat o diminuare în medie a rulajelor de casă față de anul trecut, totodată, încasările de numerar s-au diminuat cu un ritm mai mare decât eliberările, invocând o creștere a banilor în circulație. Cele mai semnificative contribuții în creșterea numerarului în circulație au avut-o fluxurile nete din operațiunile cu conturile curente, depozite, carduri și fluxurile nete din operațiunile cu valute de la persoanele fizice, precum și plățile salariale, pensiile, bursele, indemnizațiile.

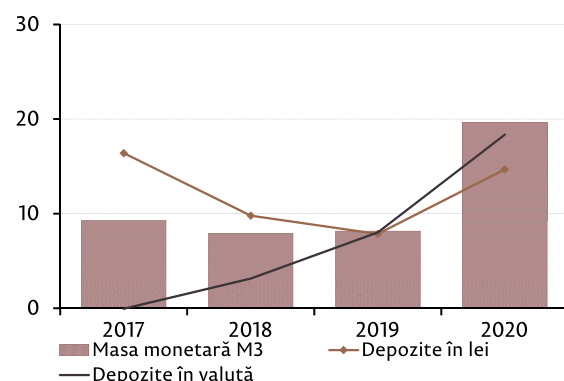
În același timp, masa monetară (M3) a înregistrat o creștere anuală de 19,6 la sută, ritmul de creștere fiind mai mare față de 2019 cu 11,5 puncte procentuale (Graficul 3.7).

Graficul 3.6: Evoluția componentelor masei monetare M2 (% creștere față de anul precedent)

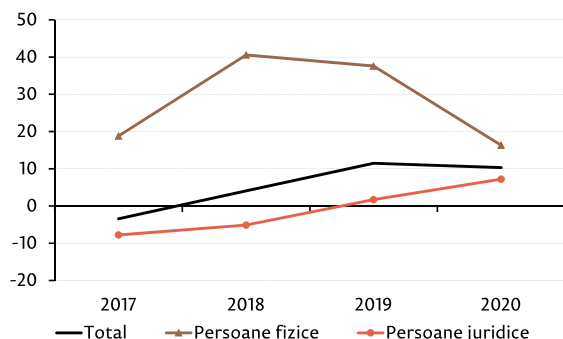
Sursa: BNM

Graficul 3.7: Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% creștere față de anul precedent)

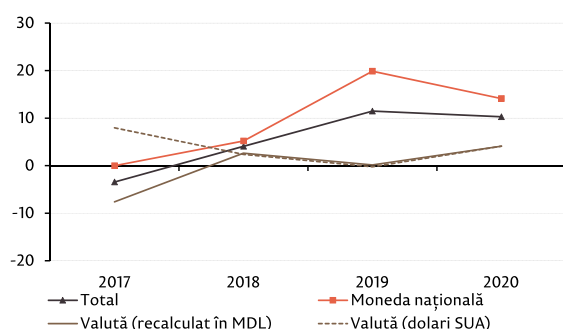
Sursa: BNM

Graficul 3.8: Soldul creditelor acordate în economie (% creștere la sfârșit de an)

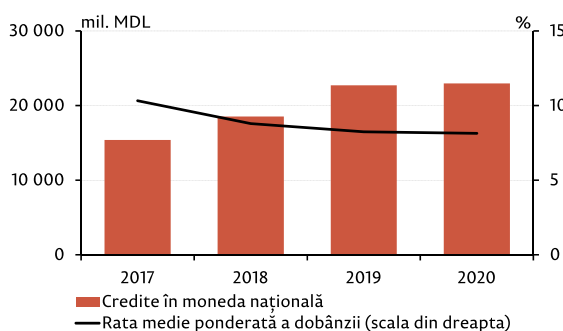
Sursa: BNM

Graficul 3.9: Dinamica componentelor soldului creditelor acordate în economie (% creștere la sfârșit de an)

Sursa: BNM

Graficul 3.10: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în MDL

Sursa: BNM

La sfârșitul anului 2020, ritmul de creștere a depozitelor în valută a constituit 18,4 la sută, datorită contribuției majore a depozitelor la vedere. Depozitele în valută la termen recalculate în lei au înregistrat o creștere de 2,9 la sută anual, în timp ce depozitele la vedere au crescut cu 37,9 la sută.

La sfârșitul anului 2020, ponderea depozitelor în lei moldovenești în totalul depozitelor a constituit 59,2 la sută, iar ponderea depozitelor în valută – 40,8 la sută respectiv.

În structura depozitelor în lei moldovenești, ponderea depozitelor la termen în totalul depozitelor în lei a constituit 44,7 la sută, fiind în descreștere cu 6,3 puncte procentuale față de finele anului precedent. În structura depozitelor în valută, 48,7 la sută reprezintă depozitele în valută la termen, cu 7,3 puncte procentuale sub nivelul înregistrat în anul 2019.

Piața creditelor

La finele anului 2020, ritmul anual de creștere a soldului total al creditelor acordate în economie de către băncile licențiate a înregistrat 10,3 la sută, inferior celui de la sfârșitul anului 2019 cu 1,2 puncte procentuale (Graficul 3.8).

Soldul creditelor acordate persoanelor juridice, a căror pondere constituia 64,6 la sută, a consemnat un ritm de creștere de 7,2 la sută, superior celui de la finele anului 2019 cu 5,5 puncte procentuale. Creșterea s-a datorat majorării creditelor noi acordate în moneda națională.

Ritmul anual de creștere a soldului creditelor acordate persoanelor fizice s-a micșorat de 2,3 ori comparativ cu sfârșitul anului 2019 și a constituit 16,3 la sută. Descreșterea a fost uniformă, atât pe segmentul în moneda națională, cât și în valută, fiind determinată de criza pandemică care a afectat grav disponibilitatea locurilor de muncă și, respectiv, de reducerea creditelor noi acordate de către băncile licențiate persoanelor fizice.

Soldul creditelor în moneda națională acordate în economie a înregistrat un ritm de creștere anuală mai modest comparativ cu anul 2019, sub impactul crizei pandemice (Graficul 3.9). Astfel, ritmul anual de creștere a soldului total al creditelor acordate în economie în moneda națională a constituit 14,1 la sută, inferior celui de la sfârșitul anului 2019 cu 5,8 puncte procentuale. Ponderea soldului creditelor acordate în economie în moneda națională a constituit 63,9 la sută. De menționat că ritmul de creștere a creditelor acordate în valută, a înregistrat la finele anului de raportare o valoare pozitivă de 4,1 la sută.

Evoluția creditelor noi acordate de către băncile licențiate

Dinamică anuală a creditelor noi acordate de către băncile licențiate a reflectat, pe parcursul anului 2020, impactul pandemiei de COVID-19, cu revigorarea creditării, spre finele anului, stimulată, inclusiv, de tendința descendentă a ratelor dobânzilor.

În anul 2020, volumul total al creditelor noi acordate de către băncile licențiate a avut o dinamică descendentă și a constituit 33 145,2 milioane lei, inferior celui din 2019 cu 2,0 la sută. Variația negativă a fost cauzată în totalitate de micșorarea volumului creditelor acordate în valută recalculat în lei (Graficul 3.11).

Volumul creditelor noi acordate în moneda națională a constituit 22 975,1 milioane lei, superior celui din anul precedent cu 1,1 la sută (Graficul 3.10). Dinamica anuală pozitivă a fost impulsionată doar de creditele noi acordate în lei persoanelor juridice, a căror pondere a crescut până la 59,4 la sută în 2020 (53,6 la sută în 2019). Volumul creditelor în moneda națională acordate persoanelor fizice s-a redus cu 11,5 la sută comparativ cu anul 2019. În anul 2020, ponderea componentei în moneda națională s-a majorat cu 2,1 puncte procentuale și a atins 69,3 la sută din totalul creditelor acordate de către băncile licențiate.

Volumul creditelor acordate în valută recalculat în lei a fost de 2,3 ori inferior celui al creditelor acordate în moneda națională. Volumul total al creditelor acordate în valută, inclusiv atașate la cursul valutar, recalculat în lei, a înregistrat 10 170,1 milioane lei, inferior celui din 2019 cu 8,5 la sută (Graficul 3.11). Cota majoritară din volumul creditelor în valută recalculat în lei le revine creditelor acordate persoanelor juridice (98,1 la sută din totalul creditelor acordate în valută).

Piața depozitelor

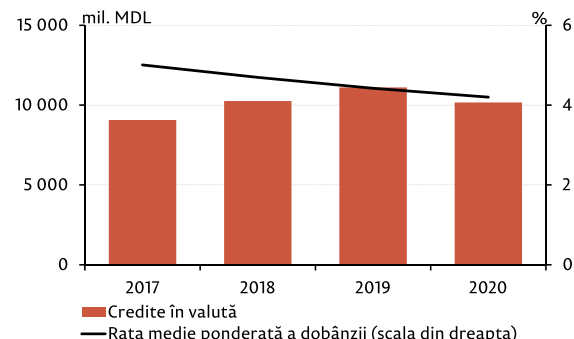
La finele anului 2020, variația anuală a soldului total al depozitelor a constituit 16,1 la sută, superioară față de decembrie 2019 cu 8,3 puncte procentuale (Graficul 3.12), ca urmare a creșterii considerabile a depozitelor la vedere (Graficul 3.13) cu 32,7 la sută (12,0 la sută în 2019) datorită contribuțiilor practic egale din partea depozitelor la vedere ale persoanelor fizice și ale persoanelor juridice. Dinamica anuală a depozitelor la termen a coborât de la 4,4 la sută în 2019 până la 1,5 la sută în 2020. De menționat că, la sfârșitul anului 2020 soldul depozitelor la vedere a depășit soldul depozitelor la termen cu 15,9 la sută și a constituit 53,7 la sută.

Din perspectiva structurii soldului pe monede, ambele componente, atât în lei, cât și în valută, au impulsionat creșterea (Graficul 3.12). Astfel, dinamica soldului depozitelor în lei s-a majorat până la 14,7 la sută, iar a depozitelor în valută recalculate în MDL până al 18,4 la sută. Similar anului 2019, ponderea majoritară au deținut-o depozitele în moneda națională, 59,2 la sută. Ponderea depozitelor atrase de la persoanele fizice în totalul depozitelor în MDL a constituit 64,7 la sută, inferioară celei de la finele anului 2019 cu 1,2 puncte procentuale.

Evoluția depozitelor noi atrase la termen de către băncile licențiate

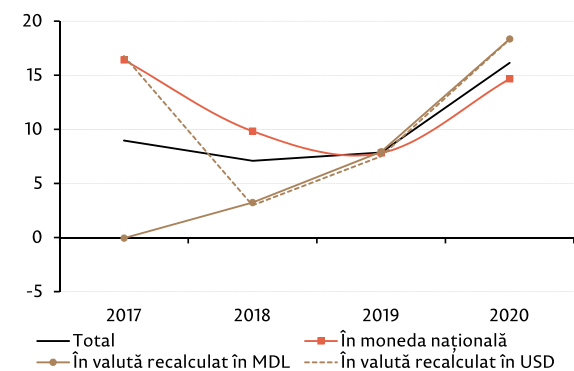
În anul 2020, depozitele noi atrase la termen de către băncile licențiate au avut o dinamică descendentă comparativ cu anul precedent cu 16,8 la sută și au constituit 24 882,6 milioane lei. Analogic anului 2019, în 2020 volumul depozitelor atât pe segmentul monedei naționale cât și pe cel în valută recalculat în MDL s-a diminuat (Graficele 3.14 și 3.15).

Graficul 3.11: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în valută și atașate la cursul valutei

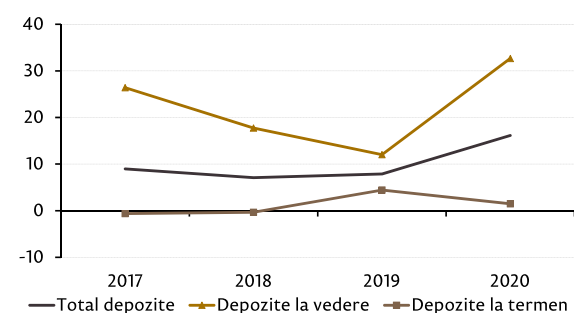
Sursa: BNM

Graficul 3.12: Dinamica componentelor soldului depozitelor atrase (% creștere la sfârșit de an)

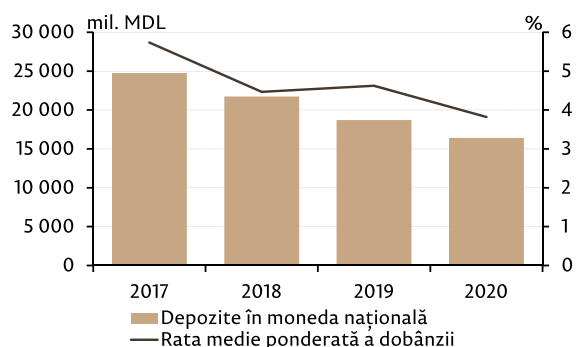
Sursa: BNM

Graficul 3.13: Dinamica depozitelor atrase la vedere și la termen (% creștere la sfârșit de an)

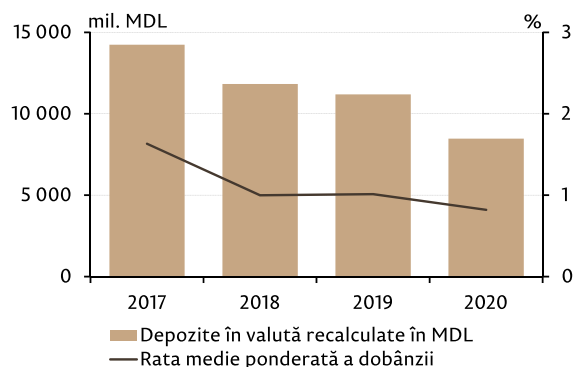
Sursa: BNM

Graficul 3.14: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în MDL

Sursa: BNM

Graficul 3.15: Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în valută recalculate în MDL

Sursa: BNM

Volumul total al depozitelor atrase la termen în moneda națională a constituit 16 404,3 milioane lei, inferior celui din 2019 cu 12,4 la sută, pe seama diminuării depozitelor la termen ale persoanelor fizice, cu cota majoritară de 68,9 la sută. Volumul depozitelor atrase la termen de la persoanele fizice a înregistrat o reducere de 20,3 la sută comparativ cu 2019. De menționat că, volumul total al depozitelor atrase la termen în lei de la persoanele juridice s-a majorat cu 12,3 la sută comparativ cu anul 2019.

Pe segmentul depozitelor atrase la termen în valută recalculate în lei micșorarea volumelor a fost mai amplă comparativ cu segmentul monedei naționale. Comparativ cu anul 2019, volumul total al depozitelor noi atrase în valută recalculat în lei s-a redus cu 24,3 la sută, pe seama micșorării depozitelor atrase de la persoanele fizice. Depozitelor atrase la termen în valută recalculate în lei de la persoanele fizice le revine cota de 83,0 la sută.

Aceste evoluții au condus la creșterea ponderii componentei în moneda națională în totalul depozitelor atrase la termen (65,9 la sută în 2020 față de 62,6 la sută în 2019).

Ratele dobânzilor la depozitele și creditele noi acordate de către băncile licențiate

În perioada ianuarie-februarie 2020, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a menținut rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară la nivelul stabilit în decembrie 2019, de 5,50 la sută anual. Ulterior, începând cu luna martie 2020, Comitetul executiv al BNM a început șirul de reduceri ale ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt. În perioada martie-noiembrie 2020 au fost cinci etape de reduceri cu amplitudini diferite (-2,25 puncte procentuale total în martie, câte 0,25 puncte procentuale în august și septembrie și 0,1 puncte procentuale în noiembrie). Astfel, la finele anului 2020, rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară a constituit 2,65 la sută anual. Inclusiv ca efect al acestor decizii și al situației create pe piața monetar-valutară în urma crizei pandemice, ratele dobânzilor la depozitele noi atrase la termen și la creditele noi acordate în moneda națională de către băncile licențiate au înregistrat descreșteri (Graficul 3.16).

Ratele dobânzilor aferente creditelor noi acordate de către băncile licențiate

Rata medie ponderată nominală a dobânzii la creditele noi acordate în MDL a constituit 8,15 la sută anual, inferioară celei din anul 2019 cu 0,09 puncte procentuale (Graficul 3.10). Rata medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate în MDL persoanelor juridice, în anul 2020, a constituit 8,49 la sută anual, inferioară celei din 2019 cu 0,27 puncte procentuale. Rata medie ponderată a dobânzii la creditele acordate în MDL persoanelor fizice nu a suferit modificări esențiale comparativ cu 2019 și a constituit 7,63 la sută anual.

Rata maximă medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate în MDL a fost înregistrată în luna februarie 2020, iar rata minimă în luna decembrie 2020 (Graficul 3.16). Urmare a impactului șirului de reduceri ale ratei de bază a BNM început în martie 2020 și a situației create pe piața monetar-valutară, în luna decembrie 2020 comparativ cu martie 2020, rata medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate în MDL a înregistrat o descreștere de 0,73 puncte procentuale.

Pe ansamblul anului 2020, rata medie ponderată la creditele acordate în valută a constituit 4,20 la sută anual, inferioară celei din 2019 cu 0,22 puncte procentuale (Graficul 3.11). Reducerea ratei a fost influențată de ratele dobânzilor la credite acordate persoanelor juridice, a căror pondere este predominantă.

Ratele dobânzilor aferente depozitelor noi atrase la termen

În anul 2020, receptând modificările ratei de bază aplicate la principalele operațiuni de politică monetară a Băncii Naționale a Moldovei, ratele dobânzilor la depozitele noi atrase la termen de către băncile licențiate au înregistrat un trend descrescător (Graficul 3.16). Rata medie ponderată a depozitelor atrase la termen în moneda națională a constituit 3,82 la sută anual, inferioară celei din 2019 cu 0,81 puncte procentuale (Graficul 3.14). Evoluția acesteia a fost determinată, în mare parte, de rata medie ponderată a dobânzii la depozitele în MDL atrase de la persoanele fizice, a căror pondere a constituit 68,9 la sută. Rata medie ponderată a dobânzii la depozitele în MDL atrase de la persoanele fizice a constituit 4,32 la sută anual, inferioară celei din anul 2019 cu 0,67 puncte procentuale. Cea mai înaltă rată medie ponderată a dobânzii la depozitele atrase la termen în moneda națională a fost înregistrată în ianuarie 2020 (4,68 la sută anual), iar cea mai joasă în decembrie 2020 (3,26 la sută anual) (Graficul 3.16).

Rata medie ponderată a dobânzii la depozitele atrase la termen în valută, pentru anul 2020, a constituit 0,82 la sută anual, nivel minim istoric (Graficul 3.15).

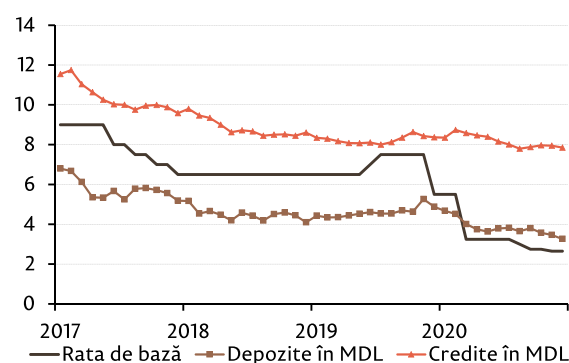
Marja bancară la operațiunile noi

În anul 2020, pe segmentul monedei naționale, marja bancară la operațiunile noi în lei s-a majorat, comparativ cu anul 2019, cu 0,72 puncte procentuale, înregistrând valoarea de 4,33 puncte procentuale, ca efect al reducerilor mai mari ale ratelor dobânzilor la depozitele la termen decât la creditele acordate. Pe segmentul valutei, marja bancară nu a suferit modificări esențiale, situându-se la nivelul de 3,38 puncte procentuale (Graficul 3.17).

Ratele dobânzilor aferente soldurilor la credite și depozite

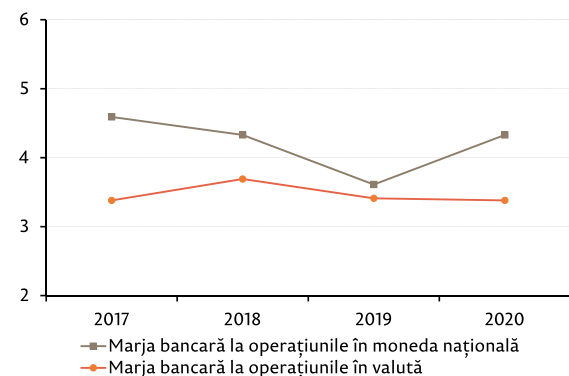
Pe lângă impactul scăderii ratelor dobânzilor la tranzacțiile noi și al situației create pe piața monetar-valutară, la sfârșitul anului 2020, ratele medii ponderate ale dobânzilor la soldul în MDL atât al depozitelor la termen, cât și al creditelor acordate s-au redus (Graficul 3.18).

Graficul 3.16: Ratele medii ale dobânzilor în MDL (%)

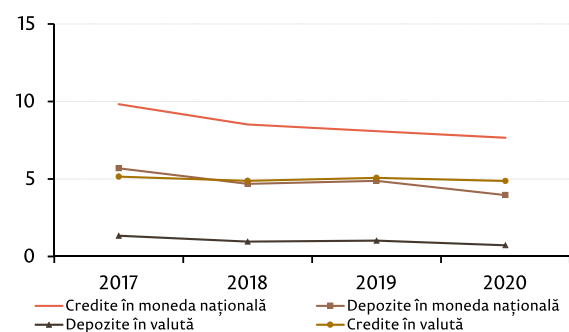
Sursa: BNM

Graficul 3.17: Evoluția marjei bancare la operațiunile noi în moneda națională și în valută (p.p.)

Sursa: BNM

Graficul 3.18: Ratele medii ale dobânzilor aferente soldurilor creditelor și depozitelor, la sfârșit de an (%)

Sursa: BNM

Rata medie ponderată a dobânzii aferentă soldului creditelor acordate în moneda națională la sfârșitul anului 2020 a constituit 7,66 la sută anual, inferioară celei de la sfârșitul anului 2019 cu 0,42 puncte procentuale.

Rata medie ponderată a dobânzii aferentă soldului creditelor în valută și atașate la cursul valutei a constituit 4,87 la sută anual, inferioară celei de la sfârșitul anului 2019 cu 0,20 puncte procentuale.

Rata medie ponderată a dobânzii aferentă soldului depozitelor la termen în lei a constituit 3,96 la sută anual, inferioară cu 0,92 puncte procentuale față de sfârșitul anului 2019. Aceeași amplitudine de reducere a ratei medii ponderate a dobânzii la depozitele la termen a fost și pe segmentul persoanelor fizice, cu ponderea de 65,8 la sută din totalul depozitelor la termen în MDL. Totodată, rata medie ponderată a dobânzii aferentă soldului depozitelor în valută s-a redus comparativ cu finele anului 2019 și a constituit 0,72 la sută anual.

La sfârșitul anului 2020, marjele bancare aferente soldurilor depozitelor/creditelor s-au majorat. Astfel, marja bancară aferentă soldului în moneda națională a constituit 3,70 puncte procentuale față de 3,20 puncte procentuale din 2019. Marja bancară la soldurile în valută a înregistrat 4,15 puncte procentuale față de 4,05 puncte procentuale în 2019.

3.5 Piața monetară

Piața primară a valorilor mobiliare de stat

În calitate de agent al statului în organizarea plasării valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în cont, în anul 2020 Banca Națională a organizat și derulat 120 licitații de plasare a titlurilor de stat.

Creșterea rapidă a impactului advers exercitat de pandemia de coronavirus și necesitățile de finanțare/refinanțare a datoriei de stat s-au repercutat asupra politicii emisionale promovate de Ministerul Finanțelor, volumele de valori mobiliare de stat oferite la fiecare licitație având o evoluție divergentă pe parcursul anului, însă, per ansamblu, caracterizate de o accentuată tendință de amplificare. În aceste condiții, Ministerul Finanțelor a încercat să mențină maturitatea portofoliului de VMS, păstrând neschimbată structura VMS oferite spre plasare.

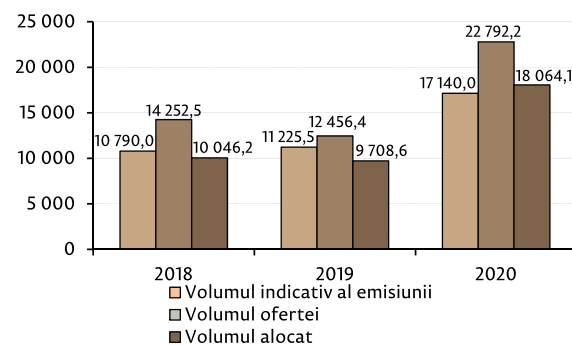
Volumul titlurilor de stat emise s-a majorat substanțial, atingând pe ansamblul perioadei 18 064,1 milioane lei, un nivel deosebit de înalt din perspectivă istorică, în condițiile în care majoritatea emisiunilor au fost suprasubscrise, iar Ministerul Finanțelor a acceptat volume tot mai mari față de cele programate (17 140,0 milioane lei). Astfel, raportate la volumul indicativ, atât volumul solicitat, cât și cel alocat de Ministerul Finanțelor au urmat o traiectorie pronunțat ascendentă pe parcursul anului, înregistrând valoarea de 1,3 și, respectiv, 1,1 (Graficul 3.19).

Pe lângă impactul diminuărilor operate asupra ratei dobânzii de politică monetară a BNM, evoluția ratelor de dobândă pe piața VMS în anul 2020 a reflectat și influențele exercitate de interesul investitorilor pentru acest tip de plasamente și majorarea substanțială a necesarului de finanțare al Ministerului Finanțelor, context în care perioadele de diminuare a acestora erau urmate de ușoare corecții ascendente.

Astfel, ratele au înregistrat o scădere relativ alertă în debutul anului, încorporând modificările operate asupra ratei de bază a BNM în această perioadă, pentru ca apoi, în lunile mai și iunie, să inițieze un trend ascendent datorită vânzării unor volume mai consistente de VMS de către autoritatea emitentă. Până la finele anului a urmat o perioadă de cvasistagnare cu timide încercări de diminuare a acestor rate (Graficul 3.20).

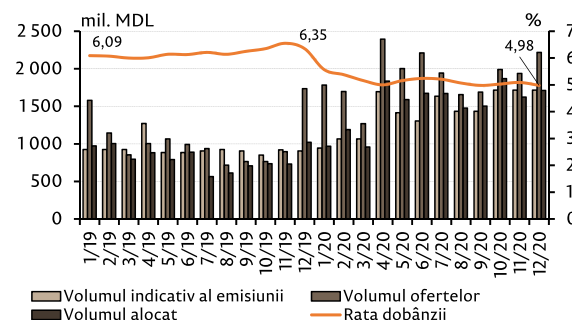
Investitorii nebankari au fost în continuare prezenți pe piața VMS grație atractivității ratelor de dobândă aferente VMS, volumele procurate de aceștia pe parcursul anului 2020 au fost similare celor din anul 2019 (1 835,7 milioane lei) ca valoare absolută, dar înregistrând o diminuare ca pondere în volumul total adjudecat (de la 18,9 la sută la 10,2 la sută) comparativ cu anul 2019.

Graficul 3.19: Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei)

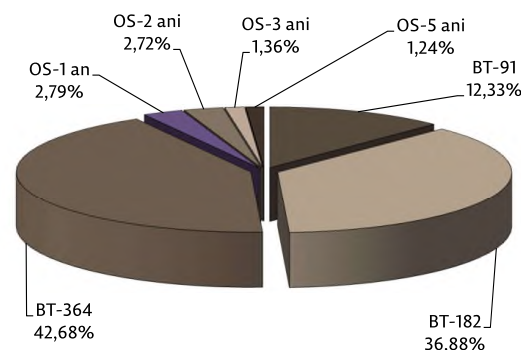
Sursa: BNM

Graficul 3.20: Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS

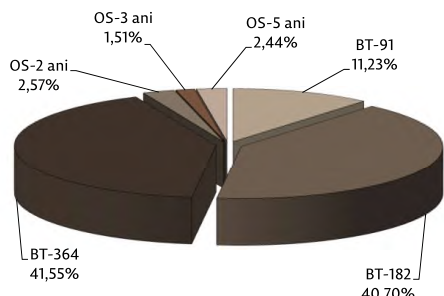
Sursa: BNM

Graficul 3.21: Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2019

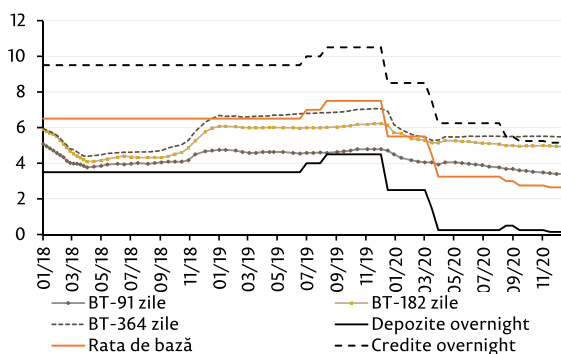
Sursa: BNM

Graficul 3.22: Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2020

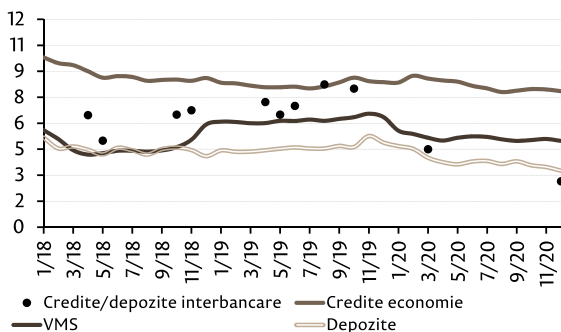
Sursa: BNM

Graficul 3.23: Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadența până la un an (%)

Sursa: BNM

Graficul 3.24: Evoluția ratelor dobânzilor pe piața financiară (%)

Sursa: BNM

În condițiile specifice ale anului 2020, investitorii, exprimându-și aversiunea față de risc, au optat pentru VMS cu termenul de circulație până la un an, acestea având cea mai mare pondere în total VMS emise. Din punctul de vedere al scadențelor, ponderea acestora a fost, preponderent, similară anului precedent (Graficele 3.21 și 3.22). Urmare acestui fapt, scadența medie a titlurilor emise s-a majorat ușor de la 301 zile la 314 zile, doar din contul creșterii ponderii obligațiunilor de stat pe termen de 5 ani.

Ratele dobânzilor la valorile mobiliare de stat și-au menținut trendul rapid descendent, inițiat în decembrie 2019, până în luna aprilie, după care aceste rate s-au plasat pe un palier superior ratei de politică monetară și au continuat să oscileze în cea mai mare parte a anului în jurul valorilor aflate în partea superioară a coridorului format de ratele dobânzilor la facilitățile permanente oferite de BNM. Analiza evoluției acestor rate în diviziune pe scadențe denotă menținerea aceluiași ecart, caracteristic anului 2019, dintre ratele dobânzilor aferente titlurilor de 182 zile și 364 zile și cele cu scadența la 91 zile (Graficul 3.23).

Valoarea medie anuală a ratei dobânzii la valorile mobiliare de stat cu scadența până la un an adjudecate în anul 2020 a fost inferioară cu 1,06 puncte procentuale valorii din anul anterior, înregistrând 5,13 la sută. Amplitudinea diminuărilor a fost diferită însă din perspectiva scadenței titlurilor. Ajustări de dimensiuni comparabile (0,80, respectiv, 0,93 puncte procentuale) au fost înregistrate în cazul ratelor medii pentru maturitățile de 91 și 182 zile și o ajustare mai amplă (1,28 puncte procentuale) pentru cele de 364 zile (Tabelul 3.1).

Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la VMS comercializate pe parcursul ultimilor doi ani la licitațiile pe piața primară, în diviziune pe scadențe, sunt prezentate în tabelul 3.1.

În ierarhia randamentelor pe piața financiară întâietatea a fost păstrată în continuare de către dobânzile la creditele în economie. Câștigurile oferite de investițiile în valori mobiliare de stat au fost superioare celor oferite de depozitele bancare. Însă, ratele dobânzilor aferente VMS alături de ratele aferente depozitelor și-au reluat și accentuat tendința descendentă pe tot parcursul anului, distanțându-se semnificativ de cele aferente creditelor, care au cvasistagnat în cea mai mare parte a perioadei (Graficul 3.25).

Volumul valorilor mobiliare de stat, plasate pe piața primară prin intermediul licitațiilor, aflate în circulație la 31.12.2020, a consemnat 14 561,0 milioane lei la valoarea nominală (Graficul 3.25). La prețul de vânzare-cumpărare acesta a constituit 14 070,5 milioane lei, înregistrând o creștere de 5 816,8 milioane lei la finele anului de referință față de finele anului precedent. Din VMS aflate în circulație la 31.12.2020, cele cu scadența reziduală până la trei luni constituiau 26,5 la sută, de la 3 la 6 luni – 31,7 la sută, de la 6 la 12 luni – 30,2 la sută, peste 1 an – 11,6 la sută.

Piața secundară a valorilor mobiliare de stat

Parametrii cantitativi ai pieței secundare a VMS în anul 2020 au continuat ascensiunea valorică caracteristică anului precedent (Graficul 3.26).

Volumul total al tranzacțiilor pieței secundare a urcat până în apropierea nivelului de 1 miliard, însumând 988,0 milioane lei, față de 586,4 milioane lei în anul precedent. Valoarea maximă lunară (157,6 milioane lei) a fost înregistrată în luna decembrie, iar rata maximă a dobânzii – în luna ianuarie (5,91 la sută).

Randamentele titlurilor de stat cu scadența până la 1 an comercializate pe piața secundară au urmat, în linii generale, tendința pieței primare a VMS, fiind influențate doar de termenul tranzacțiilor. Rata dobânzii medie anuală s-a cifrat la 5,11 la sută (2019: 6,17 la sută), termenul mediu ponderat a constituit 240 zile (2019: 245 zile).

Cât privește structura VMS comercializate pe piața secundară, se observă în continuare interesul participanților pentru titlurile cu scadență mai îndelungată (Graficele 3.27 și 3.28). În acest context, se atestă o creștere a volumului obligațiunilor de stat de 2 ani și 3 ani tranzacționate pe piața secundară al treilea an consecutiv (46,7 milioane lei – 2020, 33 milioane lei – 2019 și 0,5 milioane lei – 2018).

Termenul minim al bonurilor de trezorerie tranzacționate a fost de 10 zile, iar cote mai importante au revenit valorilor mobiliare cu scadența reziduală de la 183 până la 364 zile (41,9 la sută) și de la 92 până la 182 zile (39,7 la sută).

Evoluția indicatorilor pieței interbancare în lei moldovenești

Ratele dobânzilor de referință pe piața monetară interbancară

Curba ratelor de referință CHIBOR/CHIBID (calculate în baza cotațiilor orientative ale ratelor dobânzilor la plasarea/atragerea pe piața interbancară a mijloacelor bănești în moneda națională) a reacționat inert la modificările operate asupra ratei de politică monetară a BNM, diminuările consemnate de acestea fiind net inferioare celor operate asupra ratei de bază.

Curba randamentelor CHIBOR 2W s-a reînscris în decembrie 2019 și s-a menținut apoi pe o traiectorie descrescătoare, reacționând la reducerile succesive ale ratei dobânzii de politică monetară. Totuși, valorile înregistrate de acestea au fost mult superioare nivelului ratei de politică monetară, situându-se, pe tot parcursul anului, peste limita de sus a coridorului ratelor stabilit de BNM. Cotația CHIBOR 2W înregistrată la finele anului a fost inferioară celei consemnate în ultima zi a anului precedent (-1,67 puncte procentuale), constituind 6,12 la sută (Graficul 3.29).

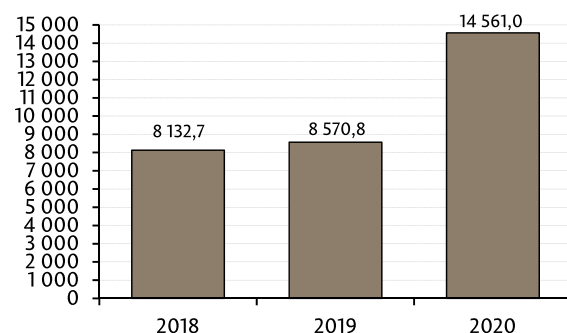
Tabelul 3.1: Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)

	2020	2019
BT 91 zile	3,85	4,65
BT 182 zile	5,12	6,05
BT 364 zile	5,51	6,79
VMS cu scadența până la un an	5,13	6,19
OS 1 an	-	6,71
OS 2 ani	5,84	6,35
OS 3 ani	6,08	6,73
OS 5 ani	6,37	7,07

Sursa: BNM

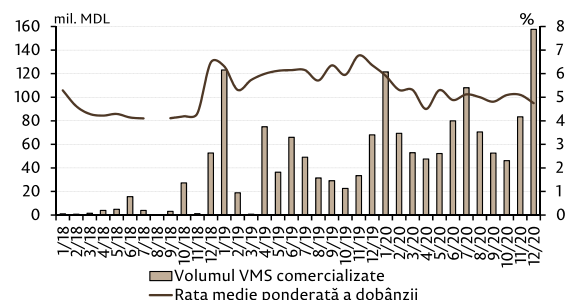
Notă: pentru obligațiunile de stat sunt prezentate ratele efective ale dobânzilor.

Graficul 3.25: Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)

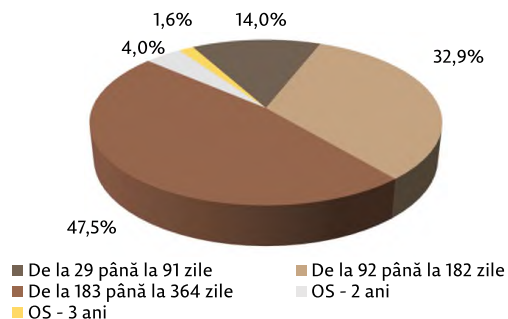
Sursa: BNM

Graficul 3.26: Dinamica indicatorilor VMS (BT) comercializate pe piața secundară în perioada 2018-2020

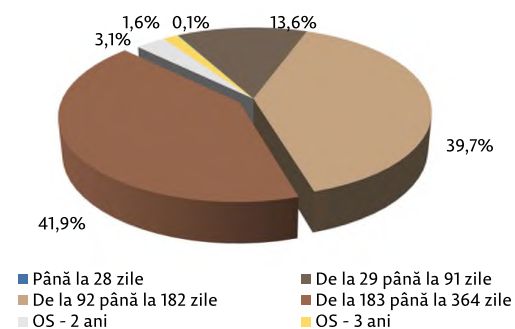
Sursa: BNM

Graficul 3.27: Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2019

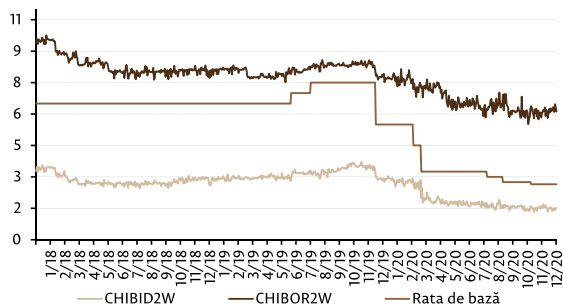
Sursa: BNM

Graficul 3.28: Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2020

Sursa: BNM

Graficul 3.29: Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)

Sursa: BNM

Piața creditelor/depozitelor interbancare în lei moldovenești

În condițiile excedentului de lichiditate atestat pe piața monetară și sterilizării integrale a acestuia de către BNM, indicatorii cantitativi ai pieței interbancare au confirmat diminuarea rolului ratelor dobânzilor la creditele/depozitele interbancare în mecanismul de transmisie monetară.

În anul de raportare au fost înregistrate tranzacții doar în lunile martie și decembrie de către un număr redus de participanți, toate având scadența overnight. Volumul tranzacțiilor a însumat 55,0 milioane lei, comparativ cu 594,0 milioane lei în 2019. Rata medie anuală a dobânzii s-a diminuat de la 7,13 la sută în anul 2019 până la 3,15 la sută anual în 2020.

3.6 Piața valutară

Evoluția pieței valutare a Republicii Moldova

Rulajul total al valurilor tranzacționate contra lei moldovenești, a însumat echivalentul a 14 113,7 milioane dolari SUA, fiind în scădere cu 9,2 la sută în raport cu anul precedent (tabelul A.5)²¹, pe fondul încetinirii activității economice și scăderii comerțului internațional cauzate de pandemia COVID-19.

Rulajul operațiunilor prin virament s-a diminuat comparativ cu anul precedent cu 7,6 la sută. Totuși, ponderea acestora în total a crescut cu 1,3 puncte procentuale în condițiile în care operațiunile în numerar au înregistrat o scădere mai accentuată (-13,3 la sută) (Graficul 3.30).

Operațiunile prin virament cu agenții economici au continuat să dețină cea mai mare pondere în rulajul total al operațiunilor prin virament (92,9 la sută), chiar dacă volumul acestora s-a redus cu 8,1 la sută. Totodată, s-a remarcat intensificarea conversiilor prin virament efectuate de persoanele fizice (+22,8 la sută).

În ce privește operațiunile de schimb valutar în numerar, circa 63,3 la sută au fost efectuate prin intermediul punctelor de schimb valutar ale băncilor licențiate. Față de anul precedent, dinamica negativă a rulajului operațiunilor prin intermediul punctelor de schimb valutar ale băncilor licențiate (-8,5 la sută) a fost mai puțin pronunțată comparativ cu cea a rulajului operațiunilor de schimb valutar realizate de casele de schimb valutar (-20,4 la sută).

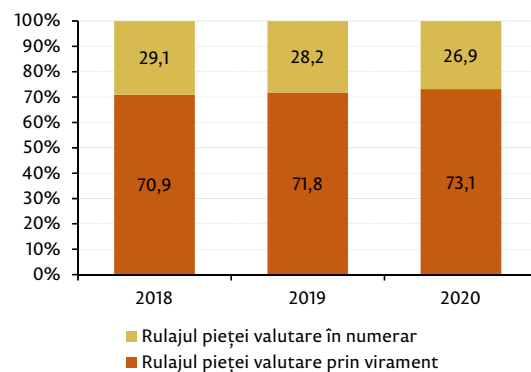
Ponderea tranzacțiilor în euro a continuat să fie majoritară în rulajul total al pieței valutare interne, aceasta înregistrând o creștere în perioada analizată până la 54,8 la sută, cu 3 puncte procentuale mai mult față de anul precedent (Graficele 3.31 și 3.32). Moneda unică europeană are o pondere mult mai mare în structura pe monede a pieței valutare în numerar, iar evoluțiile din anul 2020 au determinat creșterea ponderii euro în structura pieței valutare prin virament până la valori comparabile cu cele ale dolarului SUA (48,1 la sută – euro, 48,6 la sută dolar SUA, tabelul A.6).

Moneda unică europeană și-a menținut poziția dominantă și în ce privește numărul de tranzacții. Circa două treimi din operațiunile de schimb valutar cu persoanele juridice nebancale au fost contra euro (Graficul 3.33).

Operațiunile cu euro predomină ca număr în cazul tranzacțiilor până la echivalentul a 500 mii dolari SUA, conversiile cu sume mai mari fiind în continuare realizate, preponderent, în dolari SUA (Graficele 3.34 și 3.35).

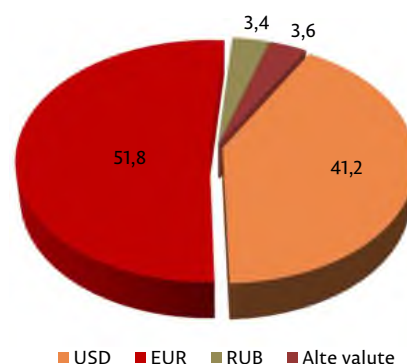
Volumul rulajului operațiunilor de schimb valutar contra MDL efectuate de băncile licențiate s-a cifrat la 12 718,5, în scădere cu 7,8 la sută față de anul precedent. În contextul recesiunii

Graficul 3.30: Rulajul tranzacțiilor valutare contra MDL realizate pe piața valutară internă, în structură după modalitatea de decontare (virament sau numerar), anii 2018-2020

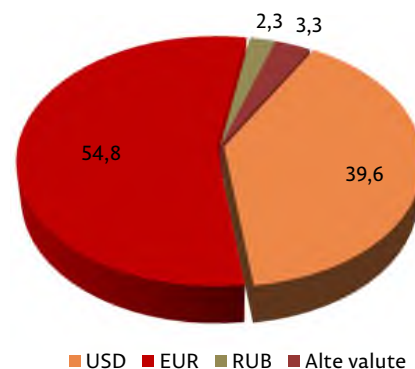
Sursa: BNM

Graficul 3.31: Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2019 (%)

Sursa: BNM

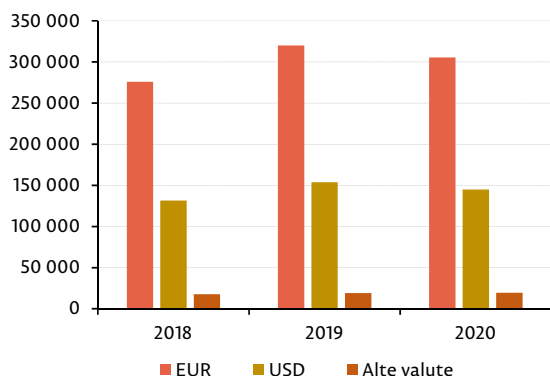
Graficul 3.32: Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2020 (%)

Sursa: BNM

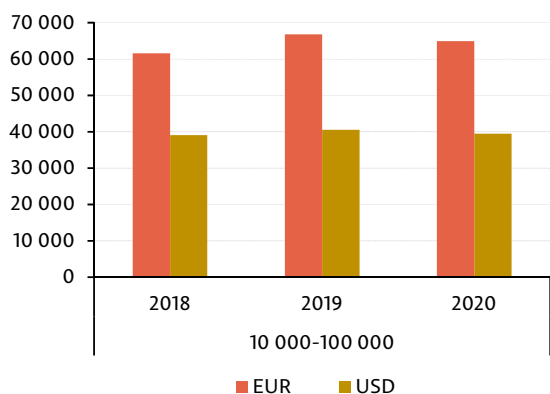
²¹conform datelor actualizate pentru 2019

Graficul 3.33: Numărul total al operațiunilor de schimb valutar cu persoanele juridice, pe valute

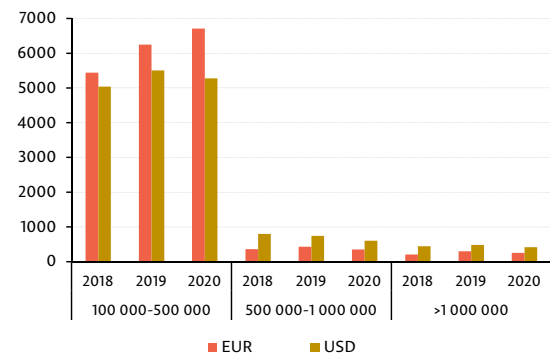
Sursa: BNM

Graficul 3.34: Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (cu echivalentul de la 10 000 până la 100 000 dolari SUA)

Sursa: BNM

Graficul 3.35: Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (mai mari de echivalentul a 100 000 dolari SUA)

Sursa: BNM

economice, într-o proporție mai mare a fost afectată activitatea pe piața valutară a agenților economici comparativ cu cea a persoanelor fizice. Astfel, atât procurările, cât și vânzările de valută realizate de bănci persoanelor juridice s-au diminuat cu 11,9 la sută și 6,0 la sută, respectiv. În același timp, procurările de valută de la persoanele fizice și casele de schimb valutar au sporit cu 1,2 la sută, pe când vânzările către acestea s-au redus cu 18,0 la sută.

Respectiv, scăderi ale rulajelor au fost observate și pe segmentul interbancar al pieței valutare interne, atât între băncile rezidente, cât și cu cele nerezidente. În acest sens, ponderea tranzacțiilor interbancare în rulajul total al băncilor licențiate s-a diminuat până la 4,5 la sută, de la 6,6 la sută în anul precedent.

În anul 2020, per ansamblu, pe piața valutară internă s-a înregistrat un surplus de valută, procurările nete de la persoane fizice, case de schimb valutar și din alte surse (2 407,5 milioane dolari SUA) depășind cererea netă de la agenți economici (2 298,6 milioane dolari SUA). În aceste condiții, pe parcursul anului, BNM a intervenit prin procurări nete de valută de la băncile licențiate în sumă de 123,0 milioane dolari SUA. Totuși, surplusul de valută pe piața valutară a fost concentrat, preponderent, în al doilea semestru al anului, primul semestru fiind caracterizat prin deficit de valută și, respectiv, prin intervențiile BNM de vânzare netă a valutei (tabelul A.7).

Dinamica activelor și obligațiilor valutare ale băncilor licențiate

Pe parcursul anului de raportare, *activele și obligațiile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate*²² au crescut, iar la 31 decembrie 2020 soldurile acestora au constituit 2 142,5 milioane dolari SUA și, respectiv, 2 141,1 milioane dolari SUA, cu 18,2 la sută și 17,9 la sută mai mult decât la 31 decembrie 2019. Prin excluderea diferențelor de curs²³, majorarea a fost mai mică - de 10,5 la sută și, respectiv, de 10,1 la sută. În aceste condiții, activele și obligațiile valutare au crescut ușor în pondere în totalul activelor și datoriiilor băncilor, până la 35,5 la sută și până la 42,9 la sută, comparativ cu anul 2019.

Activele și obligațiile valutare bilanțiere rămân a fi majoritar denuminate în euro. În anul 2020, cota acestei monede a continuat să se consolideze, revenindu-i puțin sub 3/4 în structura ambilor indicatori (Graficele 3.36 și 3.38).

În structura activelor pe elemente, nu s-au remarcat dinamici pozitive însemnate față de cea a anului precedent, cu excepția faptului că au crescut rezervele obligatorii constituite de bănci de 2,1 ori, până la 542,0 milioane dolari SUA (Graficul 3.37). Această creștere s-a datorat deciziei BNM de majorare cu 13,0 puncte procentuale (de la 17 până la 30 la sută) a normei rezervelor

²²ambii indicatori exclud poziția de reglare și includ activele și obligațiile atașate la cursul valutei străine

²³care apar de la recalcularea în dolari SUA a valutilor în care sunt denuminate activele și obligațiile valutare

obligatorii în valută, în condițiile în care băncile licențiate au continuat să dispună de un nivel excesiv de lichidități în valută pentru a asigura cursivitate în efectuarea decontărilor curente de către clienți, dar și cu scopul descurajării intermedierei financiare în valută.

La finele anului de raportare, soldul disponibilităților în valută ale băncilor, cu 2,6 la sută²⁴ mai mic decât la finele anului 2019, a fost devansat nesemnificativ de soldul creditelor acordate în valută. Astfel, soldul lichidităților în valută ale băncilor s-a cifrat la 698,5 milioane dolari SUA (tabelele A.8 și A.9) și a constituit 32,6 la sută în totalul activelor valutare bilanțiere, atingând pe parcursul anului și ponderi mai mari (42,8 la sută).

Referitor la structura valutară a disponibilităților băncilor locale, la 31 decembrie 2020 ponderea majoritară i-a revenit monedei unice europene – 63,7 la sută, urmată de dolarul SUA – 32,2 la sută, rubla rusească – 0,8 la sută și alte valute – 3,3 la sută.

Pe parcursul anului 2020, privită per ansamblu, activitatea de creditare în valută a băncilor licențiate a înregistrat o creștere modestă, evoluând diferit în funcție de moneda creditului. Astfel, portofoliul de credite acordate în dolari SUA (inclusiv cele acordate în lei atașate la cursul leului față de dolarul SUA) s-a restrâns cu 20,7 la sută, pe când portofoliul de credite acordate în euro (inclusiv cele acordate în lei atașate la cursul leului față de euro) s-a majorat cu 11,7 la sută, atingând pe parcursul anului cota maximă de 81,4 la sută.

În aceste condiții, în comparație cu sfârșitul anului 2019, soldul creditelor valutare acordate (inclusiv cele atașate la cursul valutei străine) s-a majorat cu 5,0 la sută, până la 900,0 milioane dolari SUA (dintre care 113,4 milioane dolari SUA au fost atașate la cursul valutei străine). Soldul creditelor valutare acordate nu a depășit 47,1 la sută în structura activelor valutare bilanțiere, iar la finele anului de gestiune a constituit 42,0 la sută – cu circa 5,3 puncte procentuale mai puțin decât în ultima zi a anului 2019.

Cât despre partea de pasiv, creșterea acestuia a fost generată de atragerea de către bănci atât a mijloacelor în euro (+8,8 la sută, fără diferențe de curs), cât și în dolari SUA (+16,6 la sută).

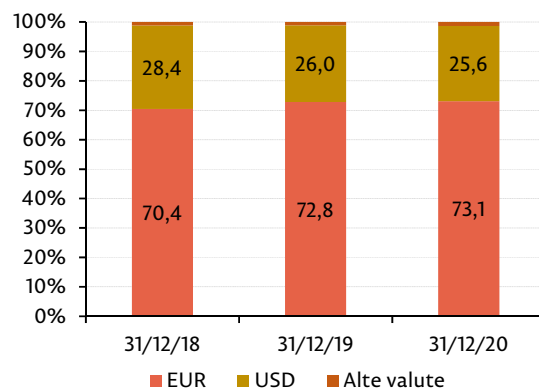
În structura obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate, 90,0 la sută au revenit celor tradiționale: depozitele la termen și la vedere²⁵ ale clienților non-bancari (în continuare – conturi valutare). La finele anului 2020, soldul conturilor valutare a constituit 1 926,8 milioane dolari SUA – în creștere cu 18,7 la sută (+11,1 la sută, fără diferențe de curs) în raport cu sfârșitul anului 2019 (Graficul 3.39, tabelele A.10 și A.11).

În anul 2020, clienții băncilor, atât persoane fizice, cât și juridice, au preferat să-și majoreze plasamentele în conturile la vedere, atât în euro, cât și în dolari SUA, mai puțin în cele la termen. Respectiv, soldul mijloacelor păstrate la vedere în conturile clienților a crescut cu 30,0 la sută, până la 1 234,0 milioane dolari SUA, iar soldul

²⁴cu 8,7 la sută prin excluderea diferențelor de curs

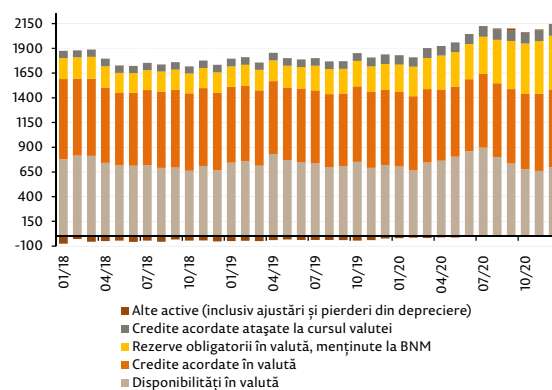
²⁵conturi curente și depozite la vedere

Graficul 3.36: Structura valutară a activelor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)

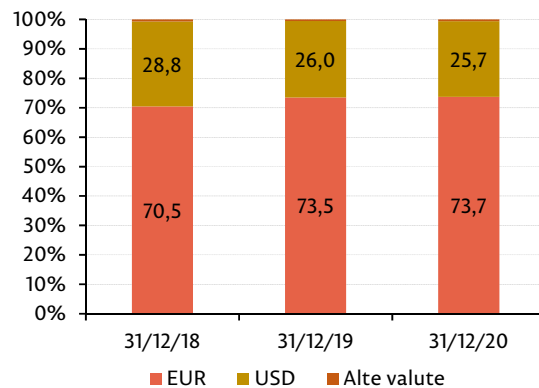
Sursa: BNM

Graficul 3.37: Activele valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de activ (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

Graficul 3.38: Structura valutară a obligațiunilor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)

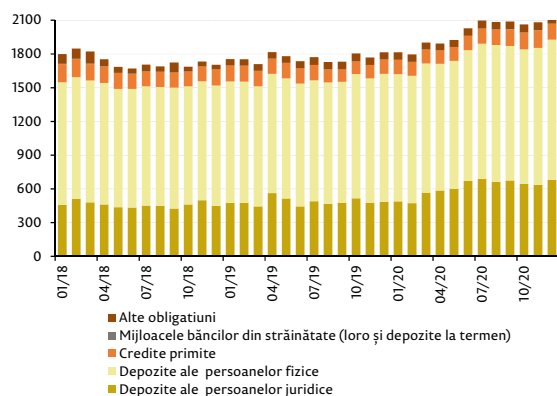

Sursa: BNM

celor la termen cu numai 2,8 la sută, până la 692,8 milioane dolari SUA.

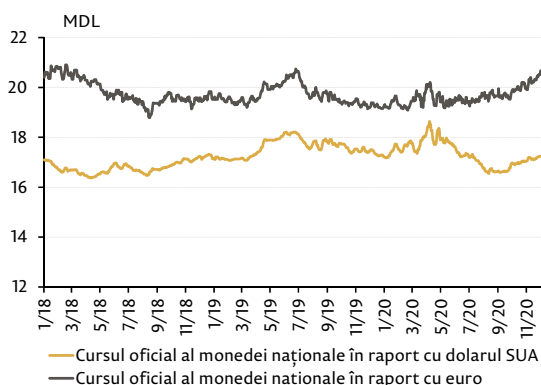
Cu toate acestea, depozitele la termen în valută atrase de la clienții nonbancari ai băncilor, majoritar de la persoanele fizice, au acoperit în proporții importante, de 88,1 la sută, creditele acordate în valută de băncile licențiate (fără cele atașate la cursul valutei străine).

Graficul 3.39: Obligațiunile valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de pasiv (milioane dolari SUA)

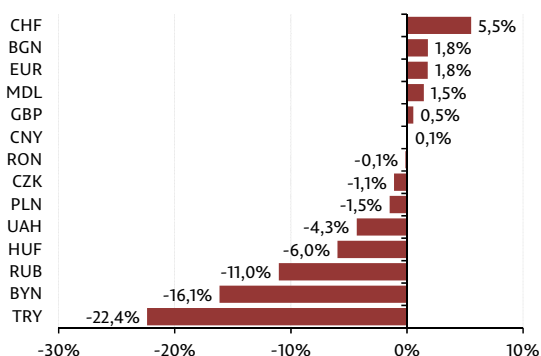
Sursa: BNM

Graficul 3.40: Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro

Sursa: BNM

Graficul 3.41: Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali ai Republicii Moldova și ale unor țări din regiune față de dolarul SUA, 31.12.20/31.12.19 (%)

Sursa: BNM

La situația din 31 decembrie 2020 față de 31 decembrie 2019, datoriile în valută ale băncilor în raport cu persoanele fizice s-au redus cu 4,7 puncte procentuale în pondere în totalul obligațiunilor valutare bilanțiere, cu toate că soldul acestora s-a majorat cu 9,8 la sută (+2,5 la sută, fără diferențele de curs), până la 1 246,7 milioane dolari SUA. Această dinamică s-a datorat unei creșteri mai pronunțate a soldului conturilor valutare ale persoanelor juridice nonbancare, cu 39,7 la sută (+31,1 la sută, fără diferențele de curs), până la 680,1 milioane dolari SUA, preponderent, pe fondul unui fenomen temporar de conversie a economiilor din lei în valută, urmărit pe piața valutară locală, drept reacție de răspuns a mediului de afaceri la incertitudinile asociate debutului situației pandemice și sistării mai multor activități economice în urma instituirii de către autorități a stării de urgență la nivel național. În acest sens, la finele anului de raportare, soldul conturilor valutare ale persoanelor fizice și ale celor juridice nonbancare s-a cifrat la 58,2 la sută și, respectiv, la 31,8 la sută (+4,7 puncte procentuale) în totalul obligațiunilor valutare bilanțiere ale băncilor licențiate.

În anul 2020, nivelul de atragere de către bănci a creditelor în valută a continuat să fie relativ redus, mai cu seamă a celor externe, soldul creditelor primite de bănci majorându-se în proporții neînsemnate, cu 2,4 la sută (fără diferențele de curs), până la 143,2 milioane dolari SUA.

La sfârșitul anului de referință, 7,0 la sută din obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate au fost în raport cu nerezidenții comparativ cu 8,0 la sută la situația din 31 decembrie 2019.

Activele și obligațiunile condiționale în valută, la sfârșitul anului 2020, au consemnat aproximativ aceleași valori – 44,4 milioane dolari SUA, reflectând angajamentele băncilor locale de a realiza majoritar conversii de tip valută/valută (tabelul A.12).

Pe parcursul anului 2020, sectorul bancar a înregistrat poziții valutare nete relativ echilibrate, astfel valorile acestora raportate la fondurile proprii per sector bancar nu au depășit $\pm 5,0$ la sută față de limita prudencială de 20,0 la sută. La nivel individual, băncile au înregistrat fluctuații mai mari, dar niciuna din ele nu a încălcat limitele prudenciale în această perioadă.

Evoluția cursului nominal și real efectiv

În anul 2020, potrivit cursului de la finele anului, leul s-a depreciat neglijabil în raport cu dolarul SUA și s-a întărit cu 1,5 la sută, în medie. Totodată, leul s-a depreciat față de moneda unică

europeană, cu 9,7 la sută potrivit cursului de la finele anului și cu 0,4 la sută, potrivit cursului mediu (Graficul 3.40).

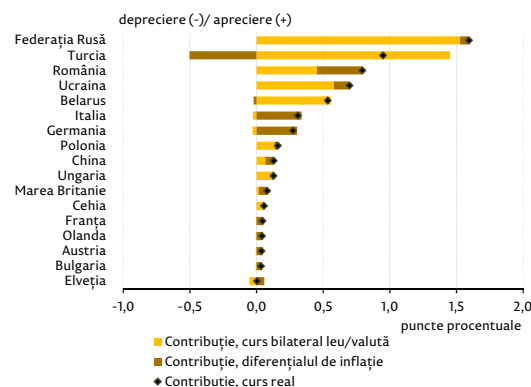
Referitor la dinamica valurilor țării cu ponderi notabile în comerțul exterior al RM și, respectiv, incluse în coșul REER, majoritatea celor din țările emergente au pierdut poziții față de dolarul SUA (Graficul 3.41). În acest sens, în anul 2020, leul s-a apreciat, în medie, cu 4,8 la sută în termeni nominali și cu 5,9 la sută în termeni reali față de valurile țării – parteneri comerciali principali, aprecierea fiind cauzată de contribuția tuturor valurilor incluse în coșul REER (Graficele 3.42 și 3.43). Totodată, potrivit valorilor de la finele anului, leul s-a depreciat cu 0,9 la sută în termeni reali.

În anul 2020, pe piața valutară s-a conturat o situație similară anului 2019, leul fiind expus unor presiuni pronunțate de depreciere la începutul anului, însă care s-au deosebit semnificativ prin severitatea factorilor de declanșare. Presiunile de depreciere asupra leului s-au amplificat în debutul crizei sanitare în Europa, întrucât experiența mai multor state cu pandemia și anunțarea măsurilor de carantină de către autorități pentru a controla răspândirea virusului a provocat incertitudini și anticipații negative cu privire la perspectivele social-economice, continuitatea proceselor de producție și import a bunurilor de larg consum și inflația aferentă. Astfel, similar monedelor altor țări din regiune, în mai puțin de o lună, cursul s-a înscris pe un trend de depreciere rapidă și a urcat cu 7,4 la sută în raport cu dolarul SUA (din 11 martie până în 7 aprilie), pe fondul tendinței agenților economici și a persoanelor fizice de a acumula și tezauriza valută, cererea de valută fiind determinată și de necesități obiective pentru plăți aferente importului de bunuri și servicii, rambursări de credite externe etc. În acest sens, în lunile martie-aprilie, cererea netă de valută din partea agenților economici a depășit practic de două ori oferta netă de valută de la persoanele fizice (Graficul 3.44). Dezechilibrul a fost reglat de BNM prin intervenții de vânzare de valută – 169,5 milioane dolari SUA, care au semnalat prezența fermă a BNM pe piață pentru a atenua fluctuațiile excesive ale cursului.

Acest episod de depreciere a fost precedat de o ajustarea bruscă a deficitului balanței comerciale de mărfuri pe perioada menținerii situației de urgență la nivel național, care în trimestrul II 2020 s-a redus cu mai mult de 1/3 față de trimestrul II 2019, astfel declanșându-se trendul de apreciere a leului. Această dinamică a cursului s-a menținut și în trimestrele următoare, întrucât pe piață s-a format un surplus de valută condiționat de o normalizare mai rapidă a ofertei nete de valută de la persoanele fizice. Astfel, începând cu luna mai, BNM a intervenit lunar prin procurare de valută și a suplinit rezervele valutare cu 292,5 milioane dolari SUA până la sfârșitul anului.

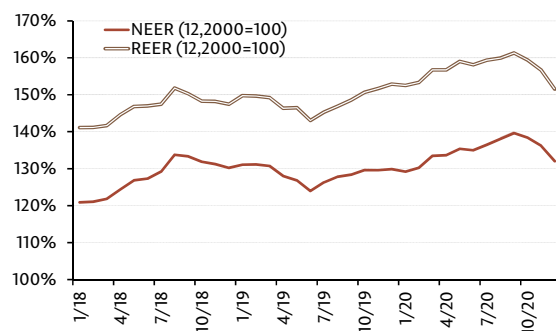
În aceste condiții, pe ansamblul anului 2020, pe piața valutară locală oferta netă de valută de la persoanele fizice, cifrându-se la 2 288,4 milioane dolari SUA, a acoperit practic în întregime cererea netă de valută din partea agenților economici, care a constituit 2 298,6 milioane dolari SUA. Ambii indicatori au crescut față de nivelurile înregistrate în anul 2019, cu 9,1 la sută și 5,1 la sută respectiv. Oferta netă de valută de la persoanele fizice

Graficul 3.42: Contribuția monedelor principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova la modificarea cursului real efectiv în anul 2020

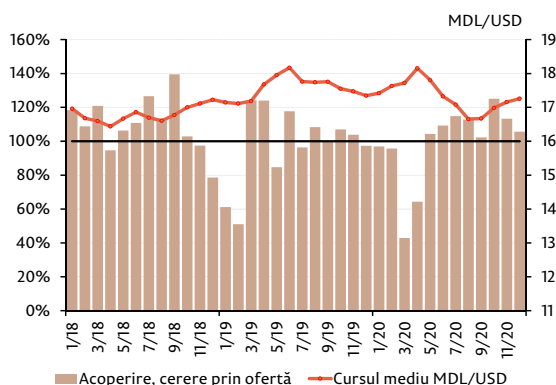
Sursa: BNM

Graficul 3.43: Dinamica cursului real efectiv al monedei naționale calculat pe baza ponderii monedelor principalilor parteneri comerciali pe parcursul perioadei 01/2018 – 12/2020

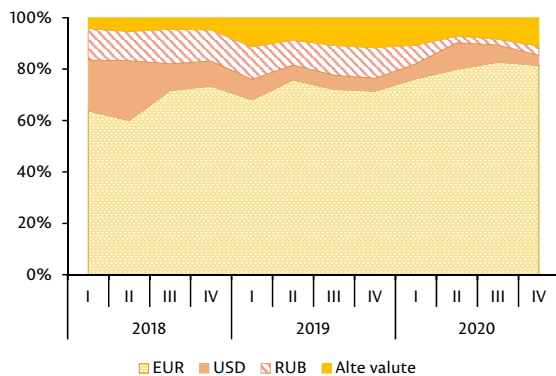
Sursa: BNM

Graficul 3.44: Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial

Sursa: BNM

Graficul 3.45: Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculată la un curs constant)

Sursa: BNM

s-a majorat prioritar în urma unor vânzări mai reduse de valută către persoanele fizice, cu 22,1 la sută, evoluție care a reflectat implicațiile negative ale situației epidemice asupra consumului populației, inclusiv de servicii turistice. Oferta netă de valută de la persoanele fizice a crescut și datorită menținerii unor intrări importante de valută prin transferuri din străinătate în favoarea persoanelor fizice, în creștere cu 21,6 la sută, deși o parte majoră a acestei dinamici poate fi atribuită scăderii fluxurilor informale de numerar în valută. Oferta netă de valută din partea persoanelor fizice a continuat să fie denominată, preponderent, în euro (80,7 la sută), ponderea altor valute, majoritar a lirei sterline, la fel, fiind în creștere (Graficul 3.45).

Creșterea cererii nete de valută din partea agenților economici a avut loc în condițiile unei scăderi mai accentuate a ofertei față de cererea de valută. Respectiv, oferta de valută din partea agenților economici a scăzut cu 13,8 la sută simultan cu restrângerea exportului de mărfuri cu 10,6 la sută în condițiile în care situația pandemică a afectat cererea externă pentru bunurile și serviciile moldovenești, volumul exportului fiind influențat și de pierderile de recoltă provocate de secetă. Pe de altă parte, cererea de valută din partea agenților economici a scăzut cu 6,0 la sută odată cu reducerea importurilor de mărfuri cu 7,3 la sută, vânzările de valută către importatorii de resurse energetice consemnând o scădere considerabilă, de 33,1 la sută.

Activele oficiale de rezervă

Potrivit situației de la finele anului, activele oficiale de rezervă s-au cifrat la 3 783,5 milioane dolari SUA, consolidându-se cu 23,7 la sută în raport cu anul 2019, ca urmare a intrărilor nete de valută prin rezerve obligatorii, a intervențiilor nete de procurare de valută și, în special, pe fondul unor fluxuri importante de asistență financiară din partea partenerilor principali de dezvoltare ai RM. În acest sens, s-au remarcat următoarele intrări de credite și granturi externe:

- în aprilie, FMI a debursat necondiționat 234,4 milioane dolari SUA, prin facilitățile de creditare și finanțare rapidă (RCF/RFI), pentru suport bugetar și al balanței de plăți în contextul epidemiologic. Cu o lună mai devreme, în legătură cu încheierea cu succes a programului de politici economice și financiare agreat cu RM, FMI a debursat ultima tranșă de împrumut în sumă de 19,9 milioane dolari SUA (echivalentul a 14,4 milioane DST), dintre care BNM a beneficiat de 8,0 milioane dolari SUA (echivalentul a 5,8 milioane DST);
- Comisia Europeană a acordat, în numele UE, asistență macrofinanciară în sumă de circa 100,0 milioane dolari SUA (echivalentul a 81,7 milioane euro) și un grant de 6,1 milioane dolari SUA (echivalentul a 5,0 milioane euro) pentru susținerea reformei poliției;
- Banca Europeană de Investiții a alocat credite în sumă de 84,9 milioane dolari SUA (echivalentul a 71,1 milioane euro) pentru reabilitarea drumurilor, susținerea proiectului Livada Moldovei, inclusiv a debursat 16,1 milioane dolari SUA sub formă de suport bugetar pentru reabilitarea infrastructurii căilor ferate;

- Banca Mondială, prin intermediul instituțiilor sale AID și BIRD, a acordat majoritar prin credite 54,0 milioane dolari SUA pentru susținerea proiectelor: răspuns de urgență la COVID-19, reabilitarea drumurilor locale, reforma în educație, modernizarea serviciilor guvernamentale, ameliorarea competitivității II etc.;
- Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei a debursat mijloace în sumă de 14,8 milioane dolari SUA pentru finanțarea unor proiecte de răspuns de urgență la COVID-19 și susținerea IMM, precum și în cadrul inițiativei Asigurarea cu ambulanțe de care a beneficiat Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.

La finele anului 2020, activele oficiale de rezervă au acoperit în proporții suficiente importul efectiv de mărfuri și servicii, circa 7,7 luni de import.

Gestionarea rezervelor valutare

În conformitate cu art. 5, 16, 53 și 71 din Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, BNM păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului, efectuează operațiuni valutare folosind rezervele și le menține la un nivel adecvat pentru realizarea politicii monetare și valutare a statului. Rolul rezervelor valutare este de a asigura credibilitatea și stabilitatea financiară a țării, de a onora plățile aferente obligațiilor externe ale statului și de a face față unor șocuri exogene imprevizibile.

În procesul de gestionare a rezervelor valutare, BNM asigură un grad înalt de siguranță și un nivel necesar de lichiditate a investițiilor. Politica investițională a BNM este prudentă, urmărind optimizarea profitabilității, cu condiția asigurării lichidității și siguranței investițiilor. Un element esențial al procesului de gestionare a rezervelor valutare îl constituie managementul riscului investițional, care se realizează prin impunerea unor constrângeri și limite de investiții.

În tabelul A.13 sunt prezentate principalele riscuri aferente gestionării rezervelor valutare și tehnicile aplicate pentru diminuarea expunerii.

Începând cu luna iulie 2013, în cadrul colaborării cu Banca Mondială se implementează alocarea strategică a activelor (ASA). Alocarea strategică a activelor implică o viziune de gestionare a activelor pe termen lung, orientată spre atingerea nivelului optim de rentabilitate și risc. În contextul ASA, rezervele internaționale sunt divizate în trei tranșe (curentă, de lichiditate și de investiții) în funcție de obiectivele și reglementările sale specifice, această abordare asigurând realizarea mai eficientă a obiectivului stabilit.

După anul 2019 în care economia mondială înregistrase cel mai slab ritm de creștere de la criza financiară, anul 2020 s-a caracterizat prin contracții semnificative ale economiilor. A fost un an inedit din perspectiva riscurilor și incertitudinilor asociate pandemiei și impactului acesteia, dată fiind incidența unei crize

sanitare fără precedent. Răspândirea rapidă a virusului COVID-19 a determinat autoritățile monetare la nivel mondial să utilizeze un spectru larg de măsuri și să ia decizii de politică monetară în vederea atenuării efectelor pandemiei asupra economiilor. Totodată, incertitudinea a persistat, fiind determinată de incapacitatea de a prognoza traiectoria ulterioară de propagare, impactul economic și timpul necesar pentru recuperare.

În acest context, deși se remarcă o ușoară recuperare a producției economice globale după prăbușirea declanșată de COVID-19, nivelul acestuia va rămâne pentru o perioadă prelungită sub tendințele înregistrate până la pandemie. De asemenea, pandemia a intensificat riscurile asociate datoriei globale acumulate pe parcursul unui deceniu. Prin urmare, cel mai probabil, vom asista la o încetinire mai accentuată a ritmului potențial de creștere în următoarea perioadă. Riscurile persistente includ posibilitatea înregistrării unor noi focare sau unui nou val de infectări, întâzieri în procesul de vaccinare, efecte mai severe ale pandemiei asupra evoluției economiilor și impactul financiar semnificativ. Nivelul sporit de incertitudine evidențiază rolul factorilor de decizie și politicilor aprobate în vederea combaterii efectelor adverse.

Procesul de gestionare a rezervelor valutare este condiționat de evoluția economiei mondiale, de deciziile principalelor bănci centrale ale lumii, în special ale autorităților monetare din SUA, zona euro și Marea Britanie, considerând importanța monedelor acestor țări în structura activelor oficiale de rezervă.

Situația epidemică a determinat conturarea unor semne clare că anul 2020 va fi unul de recesiune economică. În răspuns, băncile centrale au recurs la măsuri rapide de relaxare a politicii monetare, întrunindu-se în ședințe extraordinare pentru a lua decizii de politică monetară. Astfel, Comitetul Federal pentru Piață Deschisă (FOMC) al Sistemului Federal de Rezerve, în cadrul ședințelor din 3 și 15 martie 2020, a decis diminuarea ratei de politică monetară cu 50 puncte de bază și 100 puncte de bază, respectiv, până la intervalul 0-0,25 la sută. În plus, eforturile fără precedent ale Rezervei Federale de a susține economia SUA includ angajamentul FOMC de a achiziționa valori mobiliare trezoreriale și ipotecare în volumul necesar pentru a sprijini buna funcționare a pieței și a asigura transmisia eficientă a politicii monetare.

Banca centrală a Angliei, de asemenea, a reușit să opereze două diminuări de rate. La ședința din 10 martie 2020, rata de politică monetară a fost diminuată cu 50 puncte de bază, de la 0,75 la sută la 0,25 la sută. La data de 19 martie 2020, rata a fost diminuată până la 0,1 la sută, cel mai scăzut nivel înregistrat vreodată. Totodată, stocul procurărilor de obligațiuni guvernamentale și corporative a fost majorat cu 200 miliarde lire sterline până la 645 miliarde GBP. La ședința de politică monetară din iunie 2020, stocul procurărilor a fost majorat până la 745 miliarde GBP, iar la cea din noiembrie 2020, până la 895 miliarde GBP.

În anul 2020, Banca Centrală Europeană nu a modificat ratele de politică monetară, având în vedere spațiul redus de manevră. Cu dobânda de politică monetară deja la minimul de 0 la sută și cu cea pentru facilitatea de depozit overnight la -0,5 la sută, diminuată în

septembrie 2019, BCE a ales să nu avanseze în teritoriul negativ al ratelor de dobândă, adăugând, în schimb, un pachet temporar de achiziții nete suplimentare de active în valoare de 120 miliarde de euro până la sfârșitul anului 2020. Totodată, s-a asigurat accesul la finanțare ieftină în vederea impulsivării creditării, iar ulterior a fost lansat adițional un program de achiziții pentru combaterea pandemiei de COVID-19, inițial în valoare de 750 miliarde EUR, majorat la 1 350 miliarde EUR și extins până la finele lunii iunie 2021. De asemenea, la nivelul Uniunii Europene s-au negociat și adoptat programe fără precedent, inclusiv Next Generation, în scopul stimulării și revigorării economiei, susținerii investițiilor și reformelor prioritare.

Trendul evoluției acestor economii este regăsit și în dinamica randamentelor titlurilor guvernamentale (Graficul 3.46). Evoluția ratelor de politică monetară stabilite de către autoritățile monetare este prezentată în graficul 3.47.

Activele oficiale de rezervă, la 31 decembrie 2020 față de 31 decembrie 2019, s-au majorat cu 23,7 la sută sau cu circa 724 milioane dolari SUA (de la 3 060 până la 3 784 milioane dolari SUA).

În cadrul gestionării rezervelor valutare, politica investițională a Băncii Naționale este una prudentă, activele fiind alocate în instrumente sigure, utilizate și de alte bănci centrale: plasamente pe conturi corespondente (de regulă la alte bănci centrale), plasamente la termen și valori mobiliare, care se clasifică în valori mobiliare supranaționale (emise de instituții supranaționale), guvernamentale (emise de guvernul SUA, guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene și alți emitenți guvernamentali) și nonguvernamentale (emise de agenții).

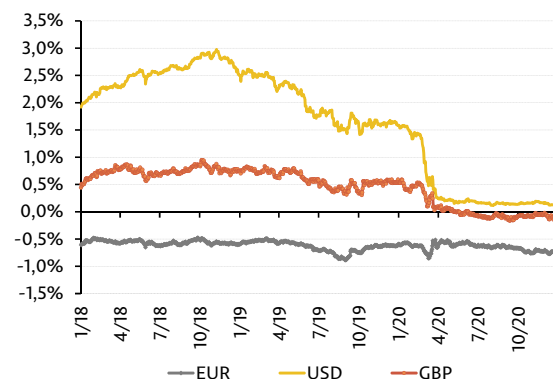
O parte din rezervele valutare sunt gestionate extern de către Banca Mondială. În conformitate cu Acordul de consultanță și management investițional între Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) și Banca Națională a Moldovei, din 8 decembrie 2010 (prelungit prin HCE nr.168 din 30 decembrie 2015), BIRD este consultantul și mandatarul BNM pentru administrarea unei părți a activelor externe, limitate la 20 la sută din rezervele valutare. La 31 decembrie 2020, ponderea activelor gestionate extern constituia 5,9 la sută din rezervele valutare.

În anul 2020, portofoliul valorilor mobiliare evaluate la cost amortizat (anterior portofoliul valorilor mobiliare păstrate până la scadență) nu a fost suplinit cu valori mobiliare noi. Valoarea acestui portofoliu, la 31 decembrie 2020, constituia circa 306 milioane dolari SUA sau 8,1 la sută din rezervele valutare, nivelul maxim al portofoliului fiind limitat la 25,0 la sută din rezerve.

Potrivit situației din 31 decembrie 2020, peste 50 la sută din rezerve sunt investite în valori mobiliare, 19,3 la sută constituie plasamentele la termen, iar 30,1 la sută – menținute sub formă de numerar și disponibilități în conturi corespondente (Graficul 3.48).

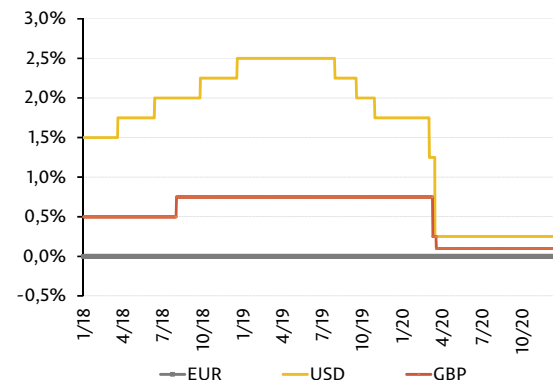
Rentabilitatea investițiilor depinde de conjunctura pieței, de fluctuațiile ratelor de schimb și ale randamentelor instrumentelor investiționale. Pe lângă incertitudinea asociată pandemiei, anul

Graficul 3.46: Ratele profitabilității ale valorilor mobiliare guvernamentale cu scadență la 2 ani

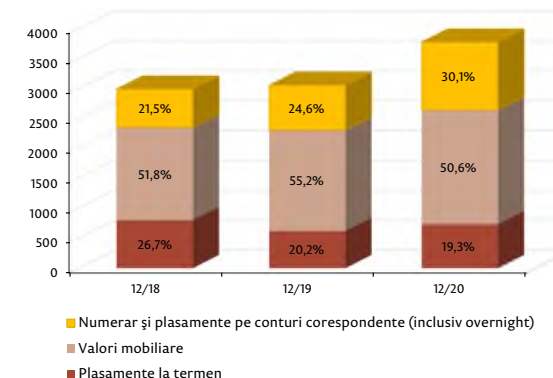
Sursa: Bloomberg

Graficul 3.47: Ratele de politică monetară în SUA, UE, Marea Britanie

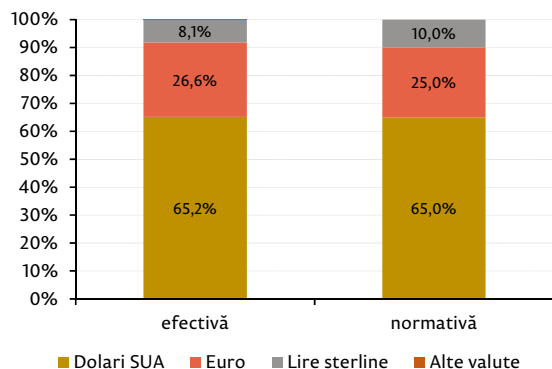
Sursa: Băncile centrale vizate

Graficul 3.48: Structura rezervelor valutare pe instrumente investiționale la finele anilor 2018-2020 (milioane dolari SUA)

Sursa: BNM

Graficul 3.49: Structura valutară a rezervelor valutare la situația din 31.12.2020

Sursa: BNM

2020 a fost marcat și de alți factori cum ar fi dezvoltarea și aprobarea în termen record a vaccinurilor anti-COVID-19; prăbușirea istorică a prețului petrolului, înregistrând chiar valori negative; alegerile prezidențiale din SUA; negocierea acordului comercial post-Brexit etc., cu impact semnificativ asupra tendințelor conturate pe piețele financiare, generând volatilitate sporită a randamentelor titlurilor guvernamentale și a ratelor de schimb ale principalelor perechi valutare. Volatilitatea ratelor de schimb a fost determinată inclusiv de deciziile de politică monetară și alte pachete de stimulente care au avut tendința de a înclina balanța într-o direcție sau alta, reieșind din viteza de reacție, adaptarea politicilor, transmisia, efectul scontat etc.

Astfel, evoluția mediului economic mondial și perspectivele de dezvoltare a piețelor financiare au influențat deciziile investiționale și compoziția valutară a rezervelor. În acest context, cota majoritară (potrivit valorilor de la sfârșit de an) în structura rezervelor valutare a revenit dolarului SUA – 65,2 la sută (Graficul 3.49).

Totodată, compoziția valutară a rezervelor se încadrează în limitele de deviere admisibile de +/- 10 puncte procentuale de la structura valutară normativă (Graficul 3.49).

Pornind de la evoluția economiei mondiale în anul 2020, în special ale SUA, UE și Marea Britanie, conjunctura piețelor financiare și evoluția ratelor de schimb față de dolarul SUA (valuta de raportare a rezervelor), gestionarea rezervelor valutare a generat un profit de 26,4 milioane dolari SUA, la o rată medie a profitabilității de 0,81 la sută.

Capitolul 4

Supravegherea bancară

4.1 Evoluția sectorului bancar

Acțiuni întreprinse în scopul asigurării transparenței acționariatului băncilor

În procesul de transparentizare a structurii și calității acționariatului băncilor licențiate, Banca Națională a întreprins acțiuni care au condus la stabilizarea sectorului financiar al Republicii Moldova și la finalizarea cu succes în martie 2020 a Memorandumului cu FMI.

Realizarea reformelor a implicat din partea BNM responsabilitate și eforturi sporite, inclusiv rezistență la presiunile venite din spațiul mediatic și public, precum și la acțiunile organelor de drept inițiate la solicitarea mai multor foști acționari netransparenți.

În cadrul exercitării atribuției de supraveghere a băncilor, Banca Națională urmărește respectarea în mod permanent de către deținătorii direcți/indirecți, inclusiv de către beneficiarii efectivi ai deținerilor calificate în capitalul social al băncii, a cerințelor de calitate prevăzute în Legea nr.202/2017 privind activitatea băncilor. Astfel, în scopul respectării prevederilor legislației și a angajamentelor asumate de către Republica Moldova în programul cu FMI, BNM a inițiat în ultimii ani mai multe investigații și analize complexe a informațiilor/documentelor aferente acționarilor prezentate de către deținătorii de dețineri în capitalul social al băncilor, de către bănci, precum și de alte autorități competente.

Drept urmare, au fost aplicate sancțiuni și măsuri sancționatoare în privința acționarilor neconformi. Încălcărilor principale au costat în derularea activității concertate și dobândirea deținerilor calificate fără obținerea aprobării prealabile din partea BNM, necorespunderea cerințelor de calitate (soliditate financiară, reputație etc.), precum și neprezentarea informațiilor la solicitarea BNM.

Transparentizarea sectorului bancar a fost evaluată pozitiv de către FMI și de alți parteneri externi de dezvoltare ai Republicii Moldova. Astfel, reformarea cu succes a sectorului bancar, conform celor mai bune practici internaționale și europene – restabilirea siguranței acestuia, precum și eforturile pentru fortificarea guvernancei, transparenței și a responsabilității BNM – a sporit încrederea și atractivitatea investitorilor față de piața bancară autohtonă și, ca rezultat, mai multe grupuri bancare și financiare cu reputație internațională au investit în Republica Moldova.

Actualmente, BNM este pusă în situația când trebuie să apere reformele și realizările din ultimii ani, întrucât acestea sunt atacate de mai mulți foști acționari prin instanțe de judecată, dar și prin intermediul organelor de urmărire penală.

Aceste circumstanțe denotă existența unei practici extrem de periculoase și nocive prin care deciziile BNM pot fi contestate indirect prin pornirea urmărilor penale. Utilizarea acestor metode ar putea pune în pericol întreg sectorul bancar, în special, interesele statului, în circumstanțele în care foști acționari netransparenți încearcă să obțină rezultatele dorite – compensare financiară nejustificată – prin intentarea cauzelor de judecată împotriva BNM sau a cauzelor penale de atragere la răspundere penală a angajaților BNM. Aceasta ar putea provoca daune majore statului Republica Moldova.

Astfel, eforturile din ultimii ani depuse de BNM în procesul de reforme pe mai multe segmente, care au trezit interesul pentru Republica Moldova a mai multor investitori strategici cu reputație internațională, astăzi riscă să fie anihilate, iar deciziile investiționale să fie amânate pe un termen nedefinit. Credibilitatea țării riscă să fie afectată iremediabil în fața donatorilor care au fost deschiși până acum să sprijine Republica Moldova prin contribuții financiare imperioase în special pentru economia națională și, respectiv, pentru fiecare cetățean în parte.

Încercările unor foști acționari netransparenți de a anula prin metode suspecte deciziile BNM din ultimii ani cu privire la transparentizarea acționariatului din sistemul bancar autohton prezintă riscul destabilizării sistemului financiar, prin demolarea pilonilor de bază ai acestuia: eficiența supravegherii, încrederea entităților supravegheate în actul supravegherii, protecția intereselor investitorilor și ale deponenților și altor creditori, conduita diligentă și respectarea cadrului legal stabilit de legiuitor și a celui subsecvent elaborat de supraveghetor, guvernanta sănătoasă a băncilor.

La fel, admiterea unor pretenții vădit nefondate, ușurința răsturnării deciziilor supraveghetorului și a politicilor statutului, lipsa de consecvență și previzibilitate, tolerarea unor activități concertate ale acționarilor băncilor, nedeclarate BNM, care exploatează fragilitățile sistemului de drept național, vor afecta climatul investițional, prin descurajarea investitorilor de bună-credință.

În condițiile descrise, sistarea sau anularea actelor autorităților de supraveghere, ar perturba exercitarea eficientă și previzibilă a atribuțiilor de supraveghere conferite de cadrul legal, fapt ce ar lipsi de finalitate și ar pune în pericol funcția propriu-zisă de supraveghere a sectorului financiar. Or, admiterea revenirii asupra actelor de supraveghere din anii precedenți și escaladarea sancțiunilor supraveghetorilor ar perturba disciplina de piață, prin subminarea autorității, puterii decizionale și credibilității supraveghetorilor.

Asemenea acțiuni reprezintă un risc major pentru stabilitatea financiară a țării și ar putea aduce prejudicii substanțiale statului Republica Moldova.

Indicatorii de bază ai sistemului bancar

La situația din 31.12.2020 în Republica Moldova funcționau 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei, inclusiv 5 filiale ale băncilor și grupurilor financiare străine.

Numărul total de subdiviziuni ale băncilor licențiate din Republica Moldova la 31.12.2020 a constituit 661, dintre care 285 sucursale și 376 agenții.

În sectorul bancar la situația din 31.12.2020 activau 7 988 persoane. În medie, fiecărui angajat în sectorul bancar i-au revenit în gestiune active în valoare de 13,0 milioane lei, în creștere cu 1,5 milioane lei (13,0 la sută) comparativ cu finele anului 2019.

Situația financiară a sectorului bancar la 31.12.2020 era satisfăcătoare. Băncile sunt suficient capitalizate, fondurile proprii au constituit 13 561,3 milioane lei, în creștere cu 2 193,3 milioane lei (19,3 la sută) față de anul precedent, iar rata fondurilor proprii totale rămâne a fi la un nivel înalt, înregistrând valoarea de 27,1 la sută, în creștere cu 2,2 puncte procentuale față de 2019. Conform rapoartelor prezentate de bănci, toate băncile au respectat indicatorul Rata fondurilor proprii totale (limita pentru fiecare bancă ≥ 10 la sută cât și cerințele suplimentare impuse prin măsuri de supraveghere).

Dinamica principalilor indicatori financiari este redată în graficul 4.1.

Profitul aferent exercițiului la 31.12.2020 pe sectorul bancar a constituit 1 650,4 milioane lei, micșorându-se față de anul precedent cu 609,5 milioane lei (27,0 la sută) din cauza majorării cheltuielilor neaferele dobânzilor, preponderent ca urmare a majorării deprecierei la activele financiare.

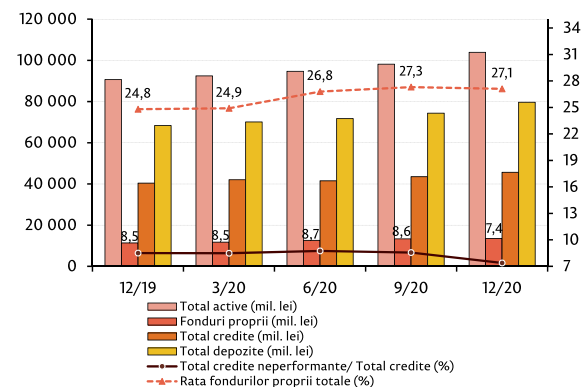
Pentru anul 2020 rentabilitatea activelor²⁶ și rentabilitatea capitalului²⁷ băncilor licențiate au înregistrat valori de 1,7 la sută și respectiv 9,6 la sută, fiind în descreștere față de anul precedent respectiv cu 0,8 puncte procentuale și cu 5,0 puncte procentuale.

Activele totale au însumat 103 923,8 milioane lei, majorându-se pe parcursul anului 2020 cu 13 245,6 milioane lei (14,6 la sută).

La 31.12.2020, soldul portofoliului de credite brut (prudențial) a constituit 43,9 la sută din totalul activelor sau 45 649,2 milioane lei, majorându-se pe parcursul perioadei analizate cu 5 273,7 milioane lei (13,1 la sută). Concomitent, creditele neperformante s-au micșorat cu 58,7 milioane lei (1,7 la sută) până la 3 369,6 milioane lei. Descreșterea a fost condiționată, în mare parte, urmare a rambursării creditelor din contul achitărilor directe, derecunoașterii creditelor neperformante și reclasificării în categorii performante datorită îmbunătățirii situației financiare a unor debitori.

Soldul depozitelor a sporit pe parcursul anului 2020 cu 11 287,1 milioane lei (16,5 la sută) până la 79 644,7 milioane lei.

Graficul 4.1: Dinamica principalilor indicatori financiari pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020

Sursa: BNM

*Datele la situația din 31.12.2019 pe parcursul întregului text sunt ajustate conform rezultatelor auditului extern.

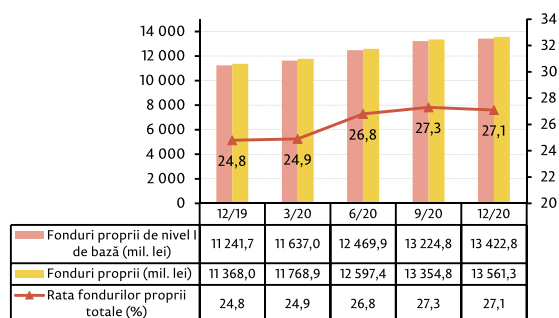
²⁶Rentabilitatea activelor = venitul net anualizat/ media activelor

²⁷Rentabilitatea capitalului = venitul net anualizat/ media capitalului

Fondurile proprii

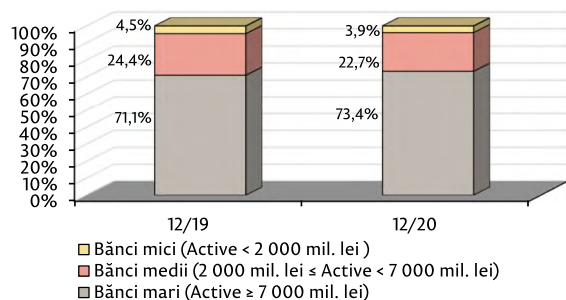
La situația din 31.12.2020, fondurile proprii pe sector, conform datelor prezentate de băncile licențiate, au constituit 13 561,3 milioane lei, înregistrând o creștere de 2 193,3 milioane lei (19,3 la sută) pe parcursul anului.

Graficul 4.2: Dinamica fondurilor proprii (milioane lei) și a ratei fondurilor proprii totale (%) pe sector bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020

Sursa: BNM

Graficul 4.3: Dinamica concentrării fondurilor proprii totale ale sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020 (%)

Sursa: BNM

Creșterea fondurilor proprii a fost determinată de reflectarea de către bănci a profiturilor eligibile după desfășurarea adunărilor generale ale acționarilor și după obținerea permisiunii BNM privind includerea în fonduri proprii a profiturilor obținute. Concomitent, s-a micșorat diferența pozitivă dintre reducerile pentru pierderi la active și angajamente condiționale (reducerile prudențiale) și mărimea reducerilor pentru pierderi din deprecierea activelor și provizioanelor pentru pierderi (reduceri IFRS) cu 210,3 milioane lei și alte active necorporale cu 71,4 milioane lei.

În 2020, Comitetul executiv al BNM, ținând cont de efectele generate de pandemia COVID-19, în scopul menținerii stabilității sectorului bancar a recomandat băncilor licențiate să se abțină de la distribuirea dividendelor și să revizuiască politicile de remunerație. Recomandările s-au referit, de asemenea, la necesitatea minimizării sau abținerii de la efectuarea investițiilor în imobilizări corporale până la data de 30.09.2020. Ulterior, printr-o hotărâre emisă în luna decembrie, Banca Națională a extins termenul privind abținerea de la distribuirea de dividende și răscumpărări de instrumente de fonduri proprii până la prezentarea de către societățile de audit a situațiilor financiare auditate pentru sfârșitul anului 2020. Respectiv, pe parcursul anului 2020 băncile nu au distribuit capitalul (dividende).

Structura fondurilor proprii totale este formată integral la 10 bănci din fonduri proprii de nivel 1 de bază (total pe sector – 13 422,8 milioane lei), iar o bancă (B.C. „ProCredit Bank” S.A.) dispune pe lângă fonduri proprii de nivel 1 de bază și de fonduri proprii de nivel 2 (împrumuturi subordonate în sumă de 138,5 milioane lei).

La situația din 31.12.2020, rata fondurilor proprii totale pe sectorul bancar a înregistrat valoarea de 27,1 la sută, fiind în majorare cu 2,2 puncte procentuale față de finele anului precedent. Indicatorul dat este respectat de către toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≥ 10 la sută). Totodată, băncile respectă și cerința aferentă indicatorului Rata fondurilor proprii totale, luând în considerare amortizoarele de capital. Astfel, suplimentar la cerința de fonduri proprii minime de 10 la sută, băncile sunt obligate să mențină fonduri proprii de nivel 1 de bază necesare pentru a îndeplini cerințele privind amortizorul de conservare a capitalului (2,5 la sută), amortizorul anticiclic de capital (0,0 la sută), amortizorul de risc sistemic (1 la sută/3 la sută) și, după caz, amortizorul aferent societății de importanță sistemică (0,5 la sută/1,0 la sută/1,5 la sută) (amortizorul O-SII).

Concomitent, pe parcursul anului 2020, Comitetul executiv al BNM a aprobat rezultatele procesului de supraveghere și evaluare a activității băncilor pentru anul 2018 și evoluția ulterioară a acestora (pentru 10 bănci licențiate), cu impunerea cerințelor specifice de capital fiecărei bănci în funcție de profilul de risc individual, care de asemenea sunt respectate.

Dinamica fondurilor proprii de nivel 1 de bază și fondurilor proprii totale în perioada analizată este reprezentată în graficul 4.2.

Modificarea structurii capitalului sectorului bancar din punctul de vedere al concentrării acestuia pe grupuri de bănci este redată în graficul 4.3.

Cota fondurilor proprii totale ale băncilor mari în fondurile proprii totale ale sectorului bancar a constituit 73,4 la sută, fiind în creștere cu 2,3 puncte procentuale comparativ cu finele anului precedent.

Totodată, cota fondurilor proprii totale a băncilor medii și a băncilor mici a constituit 22,7 la sută și corespunzător 3,9 la sută, fiind în descreștere cu 1,7 puncte procentuale și respectiv cu 0,6 puncte procentuale.

În perioada analizată s-a menținut cota semnificativă a investițiilor străine în capitalul băncilor, care la situația din 31.12.2020 a constituit 86,6 la sută (Graficul 4.4), fiind în micșorare cu 0,5 puncte procentuale față de finele anului precedent ca urmare a vânzării de către WESTERN NIS ENTERPRISE FUND (SUA) (acționarul „FinComBank” S.A.) pe data de 21.04.2020, la Bursa de Valori a Moldovei, prin intermediul Societății de valori mobiliare „luventus-DS” S.A., a acțiunilor deținute (171 411 acțiuni), ceea ce reprezintă 13,03 la sută din capitalul social al băncii.

Printre investitorii străini care participă la formarea capitalului băncilor Republicii Moldova sunt: bănci din Italia, Ungaria, România, precum și Banca Europeană de Reconstrucții și Dezvoltare și investitori corporativi din Germania, Olanda, Bulgaria, Austria, Regatul Unit, Grecia, Irak, Rusia.

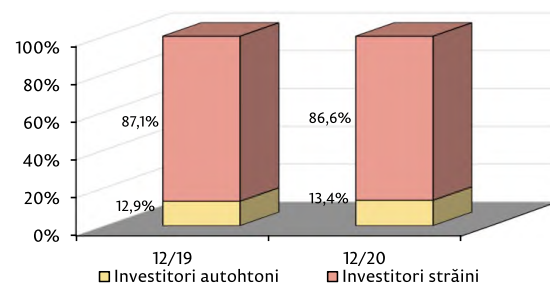
Din numărul total al băncilor, 4 bănci dispun de capital format complet din investiții străine (dintre care 3 filiale ale băncilor și grupurilor financiare străine: B.C. „EXIMBANK” S.A., BCR Chișinău S.A. și B.C. „ProCredit Bank” SA), 6 bănci – de capital format din investiții străine și autohtone și o bancă – de capital format complet din investiții autohtone.

Activele și calitatea acestora

Activele totale pe sector au constituit 103 923,8 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului precedent cu 13 245,6 milioane lei (14,6 la sută). Sursa principală de finanțare a activelor sunt datoriile, care s-au majorat cu 11 627,0 milioane lei (15,7 la sută), preponderent, din contul majorării depozitelor atrase cu 11 255,4 milioane lei (16,4 la sută). O altă sursă de finanțare a activelor este capitalul, care a crescut cu 1 618,6 milioane lei (9,9 la sută) ca urmare a obținerii în perioada de referință a profitului.

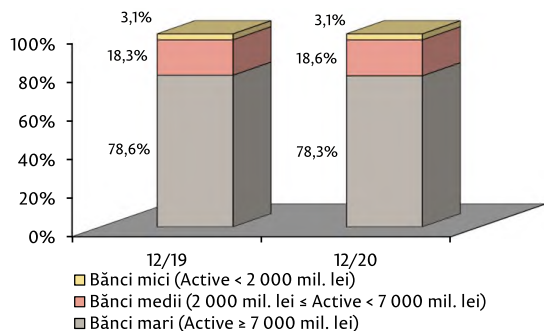
Pe parcursul anului 2020, ponderea activelor în PIB s-a majorat cu 8,5 puncte procentuale de la 43,1 la sută până la 51,6 la sută (Graficul 4.8).

Graficul 4.4: Structura capitalului social al sectorului bancar din Republica Moldova, conform sursei de proveniență a investițiilor pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020 (%)

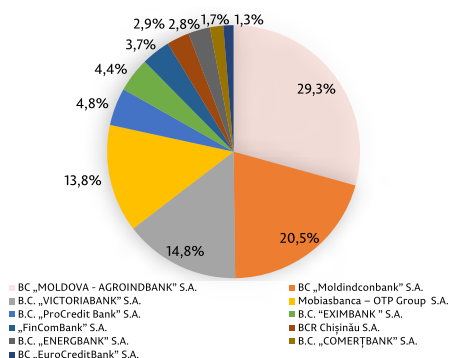
Sursa: BNM

Graficul 4.5: Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.6: Concentrarea activelor sectorului bancar 31.12.2020 (%)

Sursa: BNM

Concentrarea activelor sectorului bancar este prezentată în graficul 4.5.

Activele sectorului bancar sunt concentrate în grupul băncilor mari (determinat astfel de către BNM). La finele anului 2020, în grupul băncilor mari intrau 4 bănci (BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A., BC „Moldindconbank” S.A., B.C. „VICTORIABANK” S.A., Mobiasbanca – OTP Group S.A.). Ponderea activelor băncilor din acest grup a constituit 78,3 la sută la 31.12.2020, fiind în descreștere cu 0,3 puncte procentuale față de finele anului 2019. Ponderea activelor băncilor din grupul băncilor medii s-a majorat cu 0,3 puncte procentuale, constituind 18,6 la sută, iar ponderea activelor băncilor din grupul băncilor mici a rămas la același nivel ca și la finele anului precedent, constituind 3,1 la sută. Componenta grupelor la finele anului 2020 a rămas neschimbată față de finele anului 2019.

Este de menționat că limitele poziției dominante pe piața bancară după mărimea activelor sunt respectate. Cea mai mare pondere a activelor totale ale băncii în raport cu activele totale pe sectorul bancar a revenit BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A., constituind 29,3 la sută (limita ≤ 35 la sută), fiind urmată de BC „Moldindconbank” S.A. – 20,5 la sută (Graficul 4.6).

În urma analizei concentrării sectorului bancar al Republicii Moldova, a fost calculat indicele Herfindahl-Hirschmann (valoarea căruia nu depășește 10 000), în baza cotei activelor băncii în total active pe sectorul bancar. Indicatorul dat se calculează ca suma pătratelor cotelor de piață ale tuturor băncilor din sector. În practica internațională se folosește următoarea divizare:

- HHI sub 100 indică o piață cu concurență perfectă;
- HHI între 100 și 1 500 indică o piață neconcentrată;
- HHI între 1 500 și 2 500 indică o concentrație moderată;
- HHI peste 2 500 indică o concentrație ridicată.

Astfel, în urma calculelor efectuate, obținând $HHI=1\ 761,9$, concludem că sectorul bancar al Republicii Moldova prezintă o concentrație moderată.

În structura activelor, ponderea cea mai mare a revenit articolului din bilanț „Credite și avansuri la cost amortizat”, care a constituit 43,2 la sută (44 937,8 milioane lei), fiind în descreștere cu 2,0 puncte procentuale față de perioada corespunzătoare a anului precedent. Ponderea investițiilor băncilor în valorile mobiliare de stat și certificatele Băncii Naționale (CBN) a constituit 17,6 la sută (18 263,1 milioane lei), fiind în creștere cu 4,5 puncte procentuale. Ponderea mijloacelor la BNM a constituit 21,7 la sută (22 535,5 milioane lei), fiind în descreștere cu 1,4 puncte procentuale. Restul activelor, care constituie 17,5 la sută (18 187,4 milioane lei), sunt menținute de către bănci în alte bănci, în numerar, imobilizări corporale, imobilizări necorporale etc. Ponderea acestora s-a micșorat cu 1,2 puncte procentuale.

Structura activelor sectorului bancar conform principalelor componente este redată în graficul 4.7.

Portofoliul de credite brut (conform rapoartelor prudentiale) la 31.12.2020 a constituit 45 649,2 milioane lei, majorându-se pe parcursul anului 2020 cu 5 273,7 milioane lei (13,1 la sută). Creșterea portofoliului de credite a fost înregistrată lunar, cu excepția a două luni, aprilie și mai.

Concomitent, ponderea în PIB a portofoliului de credite brut s-a majorat cu 3,4 puncte procentuale, constituind 22,6 la sută la 31.12.2020 (Graficul 4.8). De menționat, că majorarea ponderilor în PIB ale indicatorilor menționați s-a realizat pe fundalul stabilirii prognozei PIB-ului pentru anul 2020 în mărime mai mică decât mărimea PIB-ului obținut în anul 2019.

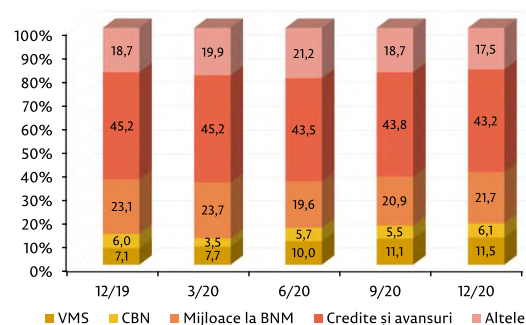
În contextul distribuirii riscurilor pe ramuri, ponderea cea mai mare în portofoliul total de credite au deținut-o creditele acordate comerțului – 23,5 la sută (10 751,0 milioane lei), fiind urmată de ponderea creditelor pentru procurarea/construcția imobilului – 17,3 la sută (7 880,4 milioane lei) și ponderea creditelor de consum – 16,4 la sută (7 480,2 milioane lei).

Structura detaliată a portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova, conform ramurii în care activează debitorul, este reflectată în graficul 4.9.

Cea mai mare creștere în anul 2020 a fost înregistrată la creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului, care au crescut cu 1 641,3 milioane lei (26,3 la sută) până la 7 880,4 milioane lei, creditele acordate comerțului – cu 1 126,2 milioane lei (11,7 la sută) până la 10 751,0 milioane lei, creditele acordate agriculturii – cu 878,0 milioane lei (28,9 la sută) până la 3 918,4 milioane lei și creditele de consum – cu 655,4 milioane lei (9,6 la sută) până la 7 480,2 milioane lei.

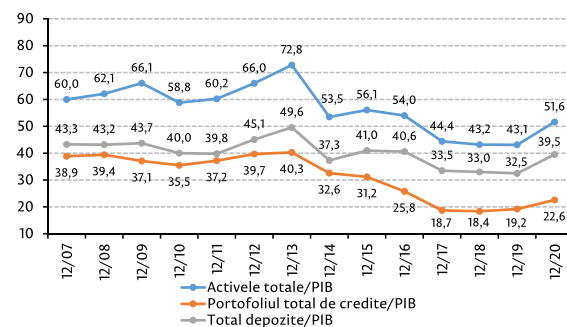
Este de menționat că, creșterile semnificative ale ponderilor acestor ramuri pe sector pot genera în viitor anumite riscuri legate de concentrare, inclusiv de recuperare a acestora, mai ales în cazul creditelor de consum care, în mare parte, sunt acordate fără existența garanțiilor.

Graficul 4.7: Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020 (%)

Sursa: BNM

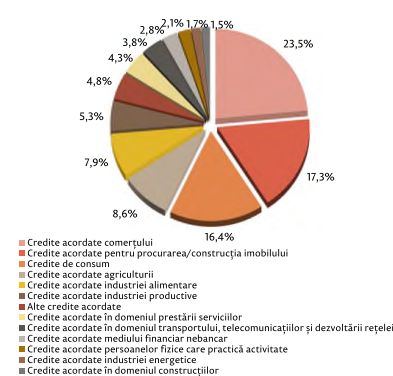
Graficul 4.8: Dinamica activelor, creditelor și depozitelor raportate la PIB (%)*

Sursa: BNM

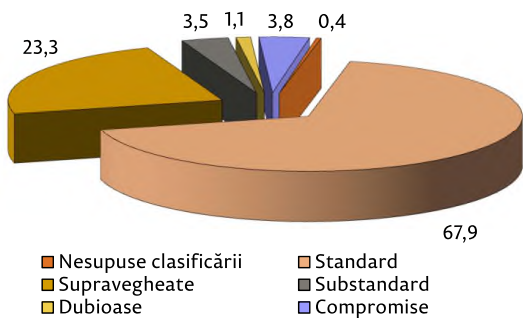
*Pentru anul 2014 din calcul au fost excluse B.C. „BANCA SOCIALĂ” S.A., Banca de Economii S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A.

Graficul 4.9: Distribuția pe ramuri a creditelor la 31.12.2020 (%)

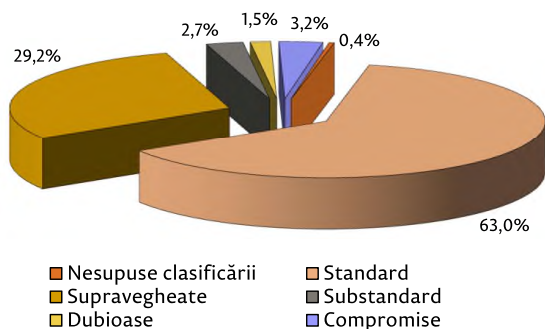
Sursa: BNM

Graficul 4.10: Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare la 31.12.2019* (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.11: Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare la 31.12.2020 (%)

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2020, creditele neperformante (substandard, dubioase și compromise) în valoare absolută s-au micșorat cu 58,7 milioane lei (1,7 la sută), constituind 3 369,6 milioane lei, urmare rambursării creditelor din contul achitărilor directe, derecunoașterii creditelor neperformante și reclasificării în categorii performante datorită îmbunătățirii situației financiare a unor debitori.

Respectiv, ponderea creditelor neperformante în total credite s-a micșorat cu 1,1 puncte procentuale față de finele anului 2019, constituind 7,4 la sută la 31.12.2020, iar ponderea creditelor neperformante nete²⁸ în fondurile proprii – cu 2,2 puncte procentuale, constituind 8,0 la sută la 31.12.2020.

Ponderea reducerilor calculate pentru pierderi la credite în total credite la 31.12.2020 a constituit 7,5 la sută, micșorându-se comparativ cu finele anului 2019 cu 0,5 puncte procentuale, în principal, urmare a majorării pe parcursul anului 2020 portofoliului de credite, precum și a îmbunătățirii ușoare a calității acestuia. E de menționat că, reducerile calculate la toate activele și angajamentele condiționale la 31.12.2020 au constituit 4 836,3 milioane lei, iar reducerile pentru pierderi din deprecieri formate au constituit 3 136,9 milioane lei, diferența înregistrată – 1 699,4 milioane lei. Ponderea reducerilor pentru pierderi din deprecieri formate la credite (reduceri IFRS) în reducerile calculate la credite (reduceri prudențiale) pe sectorul bancar a constituit 70,9 la sută, fiind în majorare cu 7,4 puncte procentuale față de finele anului precedent.

Expunerile băncilor față de persoanele afiliate înregistrează ponderi ne semnificative în totalul creditelor – 1,7 la sută (media pe sectorul bancar). Indicatorul privind raportul dintre expunerile față de persoanele afiliate și capitalul eligibil (limita pentru fiecare bancă $\leq 20,0$ la sută din capitalul eligibil) la 31.12.2020 era respectat de toate băncile (media pe sectorul bancar – 5,8 la sută).

La 31.12.2020, indicatorul aferent ponderii sumei celor mai mari zece datorii nete la portofoliul total al creditelor și angajamentelor condiționale (limita maximă pentru fiecare bancă – 30 la sută din totalul creditelor nete) a fost respectat de către toate băncile (media pe sectorul bancar – 20,4 la sută). Totodată, doar la o bancă a fost înregistrată depășirea indicatorului sus-menționat care, conform capitolului IV pct. 26 din Regulamentul cu privire la expunerile mari nr.109 din 5 aprilie 2019, nu se consideră încălcare, în cazul când banca menține o cerință suplimentară de fonduri proprii privind excedentul respectiv.

Indicatorul privind suma totală a expunerilor nete ale băncii în lei moldovenești atașate la cursul valutei față de persoanele fizice, inclusiv cele care practică activitate de întreprinzător sau alt tip de activitate (limita pentru fiecare bancă ≤ 30 la sută din FP) a fost respectat de către toate băncile. Media pe sector al indicatorului nominalizat a constituit 2,6 la sută.

²⁸Credite neperformante nete=suma supusă clasificării la credite neperformante minus reducerile la acestea.

Raportul dintre suma totală a expunerilor nete, altele decât cele ipotecare față de persoanele fizice, atașate la cursul valutei din capitalul normativ total (limita pentru fiecare bancă ≤ 10 la sută din FP), de asemenea, a fost respectat de către toate băncile. Media pe sector al indicatorului nominalizat a constituit 0,5 la sută.

Creditele acordate funcționarilor băncilor reprezentau 615,6 milioane lei sau 1,3 la sută din totalul portofoliului de credite și 4,5 la sută din fondurile proprii totale al sectorului bancar (limita pentru fiecare bancă ≤ 10 la sută).

Raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobilizări corporale pe termen lung și fondurile proprii totale pe sector a constituit 19,6 la sută (limita pentru fiecare bancă ≤ 50 la sută) și a fost respectat de către toate băncile.

Raportul dintre valoarea totală a investițiilor în imobilizări corporale pe termen lung și a cotelor de participare în capitalul persoanelor juridice și fondurile proprii totale pe sectorul bancar a reprezentat 21,7 la sută (limita pentru fiecare bancă ≤ 100 la sută) și, de asemenea, a fost respectat de către toate băncile.

Veniturile și evoluția profitabilității

La situația din 31.12.2020, profitul aferent exercițiului pe sectorul bancar a constituit 1 650,4 milioane lei. Comparativ cu sfârșitul anului precedent, profitul s-a micșorat cu 609,5 milioane lei (27,0 la sută).

Micșorarea profitului este determinată de majorarea cheltuielilor neaferte dobânzilor cu 1 028,8 milioane lei (27,0 la sută), preponderent ca urmare a majorării deprecierii la activele financiare cu 839,1 milioane lei.

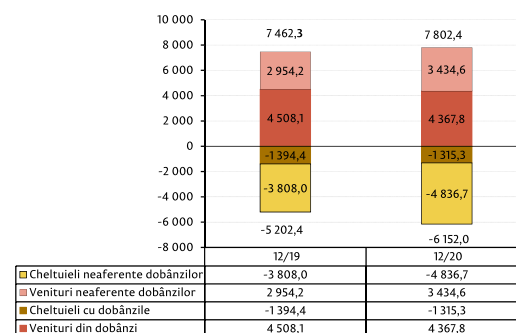
Totodată, a fost înregistrată majorarea veniturilor neaferte dobânzilor cu 480,4 milioane lei (16,3 la sută) în principal ca urmare a majorării câștigurilor din diferența de curs de schimb cu 320,2 milioane lei (33,8 la sută).

Veniturile din dobânzi s-au redus cu 140,3 milioane lei (3,1 la sută), ca urmare a micșorării ratei medii la creditele în moneda națională de la 8,08 la sută la 31.12.2019 până la 7,66 la sută la 31.12.2020 și în valută de la 5,09 la sută până la 4,90 la sută. Totodată, s-a micșorat și rata medie a dobânzii la VMS de la 6,4 la sută până la 5,01 la sută.

Concomitent, s-au micșorat și cheltuielile cu dobânzi cu 79,2 milioane lei (5,7 la sută), de asemenea, ca urmare a micșorării ratei medii la depozitele în moneda națională de la 4,88 la sută la 31.12.2019 până la 3,96 la sută la 31.12.2020 și respectiv în valută de la 1,02 la sută până la 0,72 la sută.

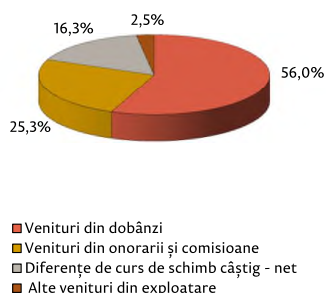
Dinamica veniturilor și cheltuielilor băncilor este prezentată în graficul 4.12.

Graficul 4.12: Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anii 2019* - 2020 (milioane lei)

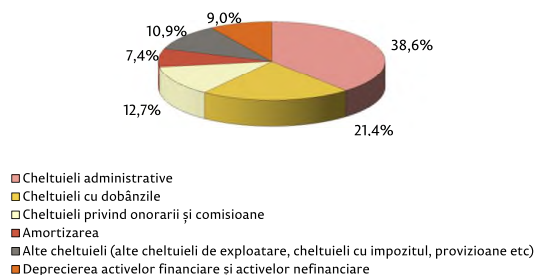
Sursa: BNM

Graficul 4.13: Structura veniturilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2020 (%)

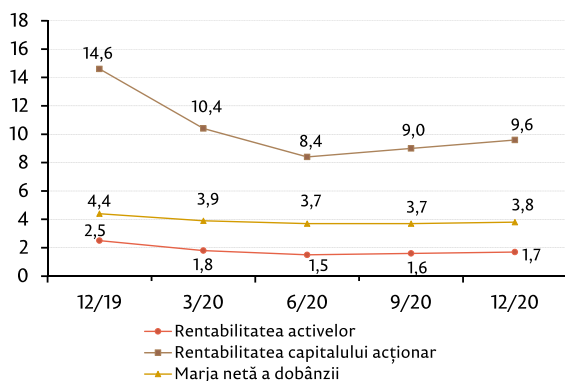
Sursa: BNM

Graficul 4.14: Structura cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2020 (%)

Sursa: BNM

Graficul 4.15: Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020 (%)

Sursa: BNM

Veniturile totale au constituit 7 802,4 milioane lei, majorându-se comparativ cu finele anului precedent cu 340,1 milioane lei (4,6 la sută). Dintre care veniturile din dobânzi au constituit 56,0 la sută (4 367,8 milioane lei), iar veniturile neafere dobânzilor – 44,0 la sută (3 434,6 milioane lei).

Concomitent, cheltuielile totale au constituit 6 152,0 milioane lei, majorându-se comparativ cu anul precedent cu 949,6 milioane lei (18,3 la sută). Cheltuielile cu dobânzile au constituit 21,4 la sută (1 315,3 milioane lei) din totalul cheltuielilor, iar cheltuielile neafere dobânzilor – 78,6 la sută (4 836,8 milioane lei) din totalul cheltuielilor. Ponderi semnificative în cheltuielile neafere dobânzilor ocupă cheltuielile administrative – 49,2 la sută (2 378,2 milioane lei) și cheltuielile privind onorariile și comisioanele – 16,2 la sută (783,3 milioane lei).

Structura veniturilor și cheltuielilor sectorului bancar pentru anul 2020 este redată în graficele 4.13 și 4.14.

Pentru anul 2020 rentabilitatea activelor²⁹ și rentabilitatea capitalului³⁰ băncilor licențiate au înregistrat valori de 1,7 la sută și corespunzător 9,6 la sută, fiind în descreștere respectiv cu 0,8 puncte procentuale și 5,0 puncte procentuale față de finele anului precedent.

Marja netă a dobânzii³¹ a constituit 3,8 la sută la 31.12.2020, fiind în descreșterea cu 0,6 puncte procentuale față de finele anului precedent.

Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2019-31.12.2020 este redată în graficul 4.15.

Valoarea absolută a activelor generatoare de dobândă s-a majorat pe parcursul anului 2020 cu 13 303,9 milioane lei sau cu 17,6 la sută, constituind 89 096,5 milioane lei la 31.12.2020. Ponderea semnificativă a activelor generatoare de dobândă în totalul activelor sectorului bancar, care a constituit 85,7 la sută, indică abilitatea băncilor de a genera venituri în viitor.

Datorii, lichiditatea și respectarea cerințelor legale

Datoriile băncilor la situația din 31.12.2020 au constituit 85 908,3 milioane lei, majorându-se cu 11 627,0 milioane lei (15,7 la sută) comparativ cu 31.12.2019. Ponderea cea mai mare în totalul datoriilor la situația din 31.12.2020 este deținută de datoriile financiare evaluate la cost amortizat (depozitele clienților, alte datorii financiare) – 98,0 la sută (84 163,7 milioane lei), acestea majorându-se în valoare absolută cu 11 789,1 milioane lei (16,3 la sută) comparativ cu sfârșitul anului precedent.

²⁹Rentabilitatea activelor = venitul net anualizat/ media activelor

³⁰Rentabilitatea capitalului = venitul net anualizat/ media capitalului acționar

³¹Marja netă a dobânzii = venitul net aferent dobânzilor anualizat/ media activelor generatoare de dobândă

Depozitele clienților au constituit 79 705,1 milioane lei sau 92,8 la sută din total datorii, valoarea absolută a depozitelor clienților fiind în creștere comparativ cu 31.12.2019 cu 11 255,4 milioane lei (16,4 la sută). De asemenea, s-au majorat nesemnificativ provizioanele – cu 3,5 milioane lei (0,6 la sută), alcătuind 553,6 milioane lei (se includ provizioanele pentru restructurarea afacerii, datoriile aferente pensiilor și beneficiilor angajaților, provizioanele aferente cheltuielilor cu daunele care pot rezulta din procese intentate băncii, angajamentele de finanțare, alte provizioane). Concomitent, s-au micșorat datoriile privind impozitele cu 111,8 milioane lei (60,1 la sută), constituind 74,2 milioane lei, alte datorii (sumele de tranzit și clearing, operațiuni cu carduri de plată, decontări cu salariații băncii, cu alte persoane fizice și juridice, decontări cu bugetul, decontări privind procurarea/vânzarea valorilor mobiliare și a valutei etc) cu 55,6 milioane lei (4,8 la sută), constituind 1 114,9 milioane lei (Tabelul A.14).

Totodată, soldul depozitelor conform rapoartelor prudențiale la 31.12.2020 a constituit 79 644,7 milioane lei, majorându-se comparativ cu 31.12.2019 cu 11 287,1 milioane lei (16,5 la sută), în urma creșterii depozitelor persoanelor juridice cu 6 065,6 milioane lei (26,8 la sută) până la 28 727,4 milioane lei, a depozitelor persoanelor fizice cu 5 170,5 milioane lei (11,3 la sută) până la 50 769,4 milioane lei și a depozitelor băncilor cu 51,0 milioane lei (52,7 la sută) până la 147,9 milioane lei.

Ponderea totală a depozitelor în PIB a crescut de la 32,5 la sută în anul 2019 până la 39,5 la sută în anul 2020.

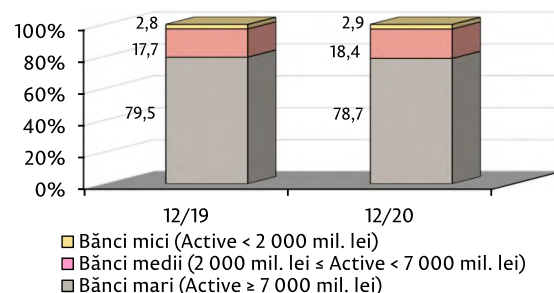
La situația din 31.12.2020, în totalul depozitelor, 41,8 la sută (echivalentul a 33 315,4 milioane lei) sunt depozite în valută, a căror valoare absolută a crescut comparativ cu sfârșitul anului precedent cu 5 305,7 milioane lei (18,9 la sută), inclusiv din contul atragerii mijloacelor – cu 3 334,6 milioane lei, iar din contul reevaluării ca rezultat al fluctuației cursului de schimb valutar s-au majorat cu 1 939,8 milioane lei (calculul din reevaluarea depozitelor a fost efectuat în baza EUR, USD, rublei rusești, leului românesc și hriivnei ucrainene, ponderea celorlalte valute fiind nesemnificativă). Depozitele în lei moldovenesti au consemnat 58,2 la sută din totalul depozitelor sau 46 329,3 milioane lei și, de asemenea, s-au majorat cu 5 981,4 milioane lei (14,8 la sută) comparativ cu 31.12.2019.

Concentrarea datoriilor sectorului bancar este prezentată în graficul 4.16.

Ponderea datoriilor băncilor mari în totalul datoriilor sectorului bancar la 31.12.2020 constituia 78,7 la sută, fiind în scădere cu 0,8 puncte procentuale față de 31.12.2019. Ponderea datoriilor băncilor medii s-a majorat cu 0,7 puncte procentuale, alcătuind 18,4 la sută la 31.12.2020, iar ponderea datoriilor băncilor mici s-a majorat nesemnificativ cu 0,1 puncte procentuale, constituind 2,9 la sută în totalul datoriilor pe sector.

Valoarea indicatorului lichidității pe termen lung pe sectorul bancar (principiul I al lichidității, active cu termenul de rambursare mai mare de doi ani/resurse financiare cu termenul de retragere mai

Graficul 4.16: Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020 (%)

Sursa: BNM

mare de doi ani) a constituit 0,7 (media pe sector), variind de la 0,3 până la 0,9, fiind la același nivel cu finele anului precedent. Indicatorul dat se respectă de către toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≤ 1).

Valoarea indicatorului lichidității curente pe sector – principiul II al lichidității (active lichide, exprimate prin numerar, depozite la BNM, valori mobiliare lichide, mijloace interbancare nete cu termenul de până la o lună/total active $\times 100\%$) a constituit 50,6 la sută (media pe sector), variind de la 35,6 la sută până la 70,0 la sută, fiind la același nivel cu finele anului precedent. Indicatorul dat a fost respectat de către toate băncile (limita pentru fiecare bancă ≥ 20 la sută).

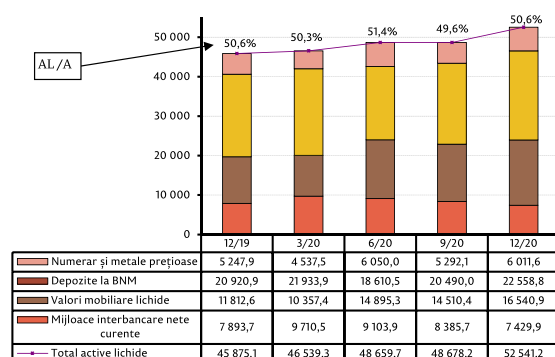
La situația din 31.12.2020, principiul III al lichidității, care reprezintă raportul dintre lichiditatea efectivă ajustată și lichiditatea necesară pe fiecare bandă de scadență (limita ≥ 1) a fost respectat de către toate băncile.

E de menționat, că începând cu 01.10.2020 a intrat în vigoare Regulamentul privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci. În prezent toate băncile se conformează noilor prevederi. Indicatorul dat pe sector a constituit 317,8 la sută (limita ≥ 60 la sută) și variază de la 151,0 la sută până la 988,3 la sută.

Astfel, indicatorii privind lichiditatea relevă existența surselor adecvate de finanțare pentru acoperirea necesităților de lichidități atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Activele lichide au înregistrat la 31.12.2020 valoarea de 52 541,2 milioane lei, majorându-se comparativ cu 31.12.2019 cu 6 666,0 milioane lei (14,5 la sută). Cea mai mare creștere a fost înregistrată la valorile mobiliare lichide, de 4 728,3 milioane lei (40,0 la sută), totalizând 16 540,9 milioane lei, fiind urmată de depozitele la BNM, care s-au majorat cu 1 637,9 milioane lei (7,8 sută) până la 22 558,8 milioane lei.

Graficul 4.17: Dinamica activelor lichide (milioane lei) și a ponderii acestora în totalul activelor sectorului bancar al Republicii Moldova (%)

Sursa: BNM

În structura activelor lichide pe sectorul bancar, ponderea cea mai mare a revenit depozitelor la BNM – 42,9 la sută, fiind urmată de ponderea valorilor mobiliare lichide – 31,5 la sută, ponderea mijloacelor interbancare nete curente – 14,1 la sută și ponderea numerarului în casă și alte valori monetare – 11,4 la sută, detaliile sunt prezentate în graficul 4.17.

Comparativ cu finele anului precedent ponderea depozitelor la BNM s-a diminuat cu 2,7 puncte procentuale, urmare micșorării normei rezervelor obligatorii deținute de bănci de la 42,5 la sută până la 32 la sută, iar ponderea mijloacelor interbancare nete a descrescut cu 3,1 puncte procentuale. Totodată, a crescut ponderea valorilor mobiliare lichide cu 5,8 puncte procentuale. Ponderea numerarului a rămas la același nivel ca și la finele anului precedent.

Sensibilitatea la riscul de piață

Ponderea activelor bilanțiere în valută cumulate cu activele atașate la cursul valutar în totalul activelor la 31.12.2020 a constituit 35,5 la sută. Ponderea obligațiunilor bilanțiere în valută și a obligațiunilor atașate la cursul valutar în totalul activelor la aceeași dată a alcătuit 35,5 la sută. Ponderile activelor și obligațiunilor în valută egale denotă faptul că riscul valutar este bine gestionat de către bănci și respectiv este minim.

Plasările în străinătate ale băncilor din RM la 31.12.2020, conform datelor prezentate de bănci, au constituit 8 897,5 milioane lei, micșorându-se cu 877,8 milioane lei (9,0 la sută) comparativ cu finele anului precedent, reprezentând 8,6 la sută din totalul activelor (la 31.12.2019 – 10,8 la sută) și 65,6 la sută din fondurile proprii (la 31.12.2019 – 86,0 la sută). Totodată, plasările în Austria s-au majorat cu 784,3 milioane lei (73,1 la sută). Detaliile sunt prezentate în tabelul A.15.

La situația din 31.12.2020 cea mai mare pondere în total plasări pe sector a revenit Germaniei – 45,4 la sută, fiind urmată de ponderea în Austria – 20,9 la sută și SUA – 14,2 la sută.

Conform Regulamentului cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale, băncile micșorează fondurile proprii cu mărimea reducerilor formate, luând în considerare ratingul atribuit de agențiile internaționale pe țări și pe bănci.

4.2 Activitatea de supraveghere a BNM

Deși în anul 2020, în contextul crizei generate de pandemia COVID-19 au existat multe provocări, inclusiv pentru sectorul bancar datorită reformelor din anii precedenți, precum și a măsurilor întreprinse de BNM în anul 2020 pentru a susține băncile, persoanele fizice și cele juridice, sectorul bancar și-a menținut reziliența, rămânând a fi bine capitalizat, cu o guvernanta bună, ceea ce a asigurat și o stabilitate financiară a acestuia.

Domeniile principale pe care a fost axat procesul de supraveghere bancară în anul 2020, conform priorităților setate au fost: guvernanta internă, managementul riscului și procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (ICAAP); riscul de credit; riscul operațional; riscul TIC; planurile de redresare; combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

Având în vedere pandemia COVID-19, în anul 2020 majoritatea activităților de supraveghere au fost desfășurate prin intermediul controalelor din oficiu, cu utilizarea tuturor instrumentelor de supraveghere disponibile Băncii Naționale.

În anul 2020 BNM a continuat supravegherea băncilor în baza procesului de supraveghere și evaluare SREP. Astfel, Comitetul executiv al BNM a aprobat rezultatele procesului de supraveghere și evaluare (SREP) pentru anul 2018 și evoluția ulterioară pe parcursul anului 2019, cu impunerea cerințelor specifice de capital fiecărei bănci în funcție de profilul de risc individual (pentru 10 bănci licențiate).

Controale din oficiu

Banca Națională realizează supravegherea din oficiu în baza programului anual de supraveghere prudencială. Pentru anul 2020, programul de supraveghere prudencială a inclus diverse acțiuni cu caracter curent (monitorizarea indicatorilor-cheie, analiza rapoartelor financiare prezentate de bănci, a rapoartelor auditului extern, monitorizarea planurilor de remediere ca urmare a controalelor pe teren), precum și acțiuni în vederea elaborării raportului SREP (evaluarea modelului de afaceri, analiza guvernantei și a controlului intern, evaluarea planurilor de redresare etc.).

În anul 2020, riscul de credit a rămas unul din domeniile importante ale priorităților de supraveghere. BNM a examinat din oficiu portofoliul de credite al fiecărei bănci în baza Registrului Riscului de Credit cu scopul supravegherii și identificării practicilor imprudente. În cazul clasificării creditelor, contrar reglementărilor în vigoare, BNM a solicitat înlăturarea încălcărilor depistate.

Banca Națională va acționa în continuare în conformitate cu legislația în vigoare și cu cele mai bune practici internaționale, aplicând toate instrumentele atribuite prin lege și statut, în vederea sporirii nivelului de transparență a structurii de proprietate și asigurării unui management prudent și sănătos al băncilor licențiate.

Controale pe teren

În perioada anului 2020, la băncile licențiate au fost efectuate 7 controale tematice, dintre care: 4 controale pe teren și 3 controale din oficiu. Pe parcursul anului 2020, 2 bănci au fost sancționate cu avertisment.

Deciziile de aplicare a sancțiunilor și prescripțiilor au fost adoptate ca rezultat al constatării încălcărilor și deficiențelor, în principal, ce țin de următoarele:

- nerespectarea unor cerințe ale legislației cu privire la activitatea de creditare;
- neconformarea cerințelor de raportare către Banca Națională a Moldovei;
- lipsa cadrului riguros aferent simulărilor de criză;
- nerealizarea integrală a tuturor măsurilor stabilite în Planul de măsuri privind încetarea și lichidarea încălcărilor și a altor neajunsuri constatate ca rezultat al controlului precedent;
- nerespectarea cerințelor actelor normative și alte deficiențe, ce țin de guvernanta corporativă în bancă, inclusiv funcțiile de control intern.

Totodată, menționăm că în anul 2020 au fost efectuate 38 controale la unitățile de schimb valutar, dintre care 18 controale planificate, 14 controale inopinate și 6 controale din oficiu.

Ca rezultat al încălcărilor și deficiențelor constatate în cadrul controalelor pe teren efectuate la unitățile de schimb valutar, acestora le-au fost aplicate 8 sancțiuni (1 decizie de suspendare a activității unității de schimb valutar, 1 decizie privind aplicarea amenzii și 6 avertismente în scris unităților de schimb valutar). Deciziile cu privire la aplicarea sancțiunilor unităților de schimb valutar (altele decât băncile) au fost adoptate în urma constatării încălcărilor și deficiențelor, de bază fiind:

- încălcări legate de raportarea cu erori/ neraportarea/ modificarea informației privind cursurile stabilite;
- încălcări aferente frecvenței de modificare a cursurilor de cumpărare și vânzare în decursul programului de lucru;
- încălcări legate de desfășurarea activității USV fără înștiințarea BNM;
- încălcări legate de neafișarea informației necesare la loc vizibil pentru persoane fizice;
- încălcări legate de revocarea operațiunilor de schimb valutar;
- încălcări aferente afișării informației pe panoul de reclamă;
- încălcări legate de lipsa la nivelul stabilit a mijloacelor circulante în capitalul social.

Intervenția timpurie și acțiuni de transparentizare a acționariatului

Referitor la BC „MOLDINDCONBANK” S.A., începând cu 11.02.2020, prin HCE al BNM nr.28 din 10.02.2020, în legătură cu încetarea condițiilor pentru desemnarea administratorilor temporari și restabilirea funcționalității depline a Consiliului și Comitetului de conducere, au fost revocate mandatele administratorilor temporari. Totodată, prin HCE nr.29 din 10.02.2020 au fost revocate un șir de măsuri prescrise băncii, având în vedere consolidarea cadrului de administrare și a poziției băncii.

La situația din 31.12.2020, B.C. „ENERGBANK” S.A. este supravegheată în cadrul regimului de intervenție timpurie aplicat la data 11.01.2019, ca urmare a constatării activității concertate a unui grup de acționari cu deținere calificată în mărime de 52,55 la sută în capitalul băncii, fără permisiunea prealabilă scrisă a BNM, devenind incidente efectele legii privind suspendarea exercițiului unor drepturi ale acționarilor.

Prin HCE al BNM nr. 227 din 09.10.2020 a fost prelungită perioada de desemnare a administratorilor temporari ai B.C. „ENERGBANK” S.A. până la 11.04.2021.

Conform situației din 31.12.2020, din toate acțiunile băncii (100 la sută):

- 21,63 la sută – acțiunile B.C. „ENERGBANK” S.A. care aparțin acționarilor cu drepturi suspendate;

- 49,80 la sută – acțiunile nou-emise și înscrise în contul băncii până la vânzarea acestora fără drept de vot;
- 9,60 la sută – acțiuni de tezaur care au fost răscumpărate de către bancă;
- 18,97 la sută – acțiunile cu drept de vot.

Referitor la „Banca de Finanțe și Comerț” S.A., începând cu 12.11.2019 acțiunile nou-emise (urmare a constatării activității concertate a unui grup de acționari care dețineau 36,15 la sută fără permisiunea prealabilă scrisă a BNM), care nu au fost înstrăinate în termenul legal, au fost expuse la vânzare de către bancă pe piața reglementată ca acțiuni separate pentru o perioadă de cel mult 6 luni. La 03.03.2020, procesul de vânzare a acțiunilor a fost suspendat urmare a aplicării sechestrului asupra procesului de vânzare în cadrul cauzei penale.

Sechestrul aplicat asupra procesului de vânzare a acțiunilor nou-emise a fost ridicat la 28.10.2020. Corespunzător, procesul de vânzare a fost reluat de către bancă, acțiunile fiind reexpuse la vânzare.

La scurgerea a 4 luni (din cele 6) de vânzare pe piața reglementată, banca a reușit să înstrăineze un total de 8,72 la sută de acțiuni nou-emise. Începând cu 12.11.2020 și până la 12.01.2021 (luna a 5a și a 6a), banca a expus pe piața reglementată acțiunile nou-emise rămase nevândute. Până la 04.01.2021, toate acțiunile nou-emise au fost vândute.

Pe parcursul anului 2020 la BNM s-au aflat la examinare 3 cereri pentru obținerea aprobărilor prealabile pentru achiziția deținerilor calificate în capitalul B.C. „ENERGBANK” S.A. Cu referire la una din cererile respective, la solicitarea achizitorilor potențiali, BNM a încetat procesul de examinare a cererii ca urmare a renunțării achizitorilor la achiziție. Alte două cereri, în prezent, se află în proces de examinare și respectiv de completare a setului de documente.

Băncile aflate în proces de lichidare

La situația din 31.12.2020, în proces de lichidare silită erau 5 bănci.

Cu privire la procesul de lichidare a Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALA” S.A. și BC „UNIBANK” S.A., inițiat în anul 2015, menționăm că, având ca scop recuperarea mijloacelor bănești ale acestor bănci, pe parcursul anului 2020, lichidatorii au raportat că au conlucrat cu organele de urmărire penală, au întreprins măsuri organizatorice privind comercializarea activelor aflate în proprietatea și posesia băncilor și au continuat lucrul cu debitorii băncilor.

Ca urmare, la sfârșitul anului 2020, erau în derulare 63 de acțiuni în instanțele de judecată, în vederea recuperării mijloacelor acordate anterior de bănci, în valoare totală de 4 149,9 milioane

lei. Totodată, în gestiunea organelor de urmărire penală erau 54 de dosare penale intentate în baza sesizărilor lichidatorilor.

Ca rezultat al acțiunilor întreprinse de lichidatori pe parcursul procesului de lichidare a celor trei bănci, au fost încasate mijloace bănești în sumă totală de 2 600,9 milioane lei, inclusiv în anul 2020 – 189,8 milioane lei (Banca de Economii S.A. – 106,1 milioane lei, BC „BANCA SOCIALA” S.A. – 79,8 milioane lei și B.C. „UNIBANK” S.A. – 3,9 milioane lei).

Mijloacele obținute în procesul de lichidare a băncilor au fost utilizate pentru efectuarea cheltuielilor aferente procesului de lichidare, precum și pentru onorarea creanțelor aferente creditelor de urgență acordate Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALA” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A., până la numirea lichidatorilor băncilor respective. Astfel, până la data de 31.12.2020, au fost rambursate mijloace în mărime de 2 557,5 milioane lei, inclusiv în anul 2020 – 168,5 milioane lei (Banca de Economii S.A. – 97,0 milioane lei, BC „BANCA SOCIALA” S.A. – 71,0 milioane lei și B.C. „UNIBANK” S.A. – 0,5 milioane lei).

4.3 Evaluarea riscurilor sectorului bancar

Supravegherea macroprudențială

Pentru neadmiterea acumulării excesive de risc sistemic și în vederea asigurării stabilității sectorului bancar în condițiile adverse cauzate de situația epidemiologică COVID-19, pe parcursul anului 2020, Banca Națională a Moldovei a continuat efectuarea periodică a testărilor la stres și a studiilor de sensibilitate a sectorului bancar. Respectivele instrumente de analiză macroprudențială au contribuit la evaluarea rezilienței băncilor din Republica Moldova la potențialele șocuri generate de incertitudinea evoluțiilor macroeconomice din perioada de raportare.

Testările la stres utilizate de Banca Națională se axează pe scenarii privind riscul de credit, riscul de lichiditate, riscul ratei dobânzii, riscul ratei de schimb valutar și riscul de contagiune, precum și combinațiile dintre acestea. Totodată, riscurile bancare au fost evaluate și în scenarii specifice impactului măsurilor restrictive impuse ca urmare a situației epidemiologice la nivel național. Testările la stres se efectuează în baza informațiilor raportate de bănci și estimează impactul șocurilor simulate la nivel de sector bancar și la nivelul băncilor individuale.

Rezultatele testărilor la stres efectuate la nivelul sectorului bancar indică asupra unui grad suficient de capitalizare a băncilor. Astfel, majoritatea șocurilor simulate nu au condus la încălcări ale nivelurilor minime prudențiale stabilite pentru capitalul băncilor. În același timp, băncile au continuat consolidarea politicilor interne de administrare a riscului de credit, fapt demonstrat pe parcursul anului 2020, perioadă în care băncile au reușit să gestioneze prudent calitatea portofoliilor de credite.

În anul 2020, rezultatele testărilor la stres au confirmat nivelul înalt de lichiditate a sectorului bancar, băncile fiind capabile să reziste în scenarii care simulează retrageri de depozite la rate maxime istorice, iar deficite de lichiditate sau încălcări ale cerințelor prudențiale, pentru scenariile de stres aplicate, nu au fost înregistrate.

De asemenea, în scopul evaluării potențialelor riscuri care ar putea afecta stabilitatea sectorului și a fiecărei bănci, Banca Națională efectuează studiul privind identificarea vulnerabilităților sectorului bancar. Pe parcursul anului 2020, rezultatele studiului nu au indicat un grad alarmant de vulnerabilitate a sectorului bancar. La nivel individual, majoritatea băncilor au continuat procesul de consolidare și îmbunătățire a gradului de reziliență. Deși unele bănci au înregistrat creșteri ne semnificative ale indicelui de vulnerabilitate, nivelul acestuia s-a menținut sub pragul de vulnerabilitate.

Pentru sondarea opiniei managerilor de riscuri din cadrul băncilor, Banca Națională a Moldovei realizează semestrial un sondaj privind riscul sistemic. Conform opiniei respondenților, în sistemul financiar persistă riscuri-cheie, care în perioada de raportare au fost depășite de riscul COVID-19. În același timp, la finele anului 2020, băncile au estimat o probabilitate înaltă de survenire a unui eveniment sistemic pe termen scurt și o probabilitate medie spre înaltă pe termen mediu.

În scopul determinării condițiilor de finanțare și a profilului de risc al sectoarelor finanțate de către băncile din Republica Moldova, BNM efectuează trimestrial un sondaj privind creditarea bancară. Pe parcursul anului 2020, rezultatele sondajului au indicat un trend de înăsprire a standardelor de creditare și a termenelor contractelor de credit atât pentru persoanele juridice, cât și pentru persoanele fizice, cu o ușoară relaxare a acestora la finele anului în cazul persoanelor fizice. Anticipările pe termen scurt ale băncilor se refereau la înăsprirea standardelor de creditare pentru persoanele juridice și relaxarea standardelor de creditare pentru persoanele fizice.

Instrumente de politică macroprudențială

În vederea creșterii rezilienței băncilor la eventuale evoluții adverse, în cadrul obiectivului strategic de consolidare a funcției de stabilitate financiară și supraveghere macroprudențială, Banca Națională a Moldovei, în calitate de autoritate de supraveghere, aplică setul de instrumente de supraveghere macroprudențială pentru băncile din Republica Moldova.

Astfel, Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a stabilit ratele amortizoarelor de capital aplicate băncilor din Republica Moldova la situația de la finele anului 2020, după cum urmează:

- Rata amortizorului de conservare a capitalului, aplicată tuturor băncilor, a fost stabilită la nivelul de 2,5 la sută din cuantumul total al expunerii la risc a băncilor. Totodată, în vederea atenuării efectelor cauzate de pandemia de COVID-19, în concordanță cu bunele practici internaționale,

BNM a permis băncilor să utilizeze temporar, până la o dată ce va fi comunicată ulterior, amortizorul de conservare a capitalului constituit anterior. Rezerva respectivă de capital poate fi utilizată pentru a absorbi eventualele înrăutățiri ale calității portofoliului de credit și a sprijini finanțarea mediului de afaceri și a populației.

- Rata amortizorului anticiclic pentru expunerile situate în Republica Moldova a fost menținută la nivelul de 0 la sută din cuantumul expunerii la risc a băncilor. Nivelul respectiv al ratei amortizorului anticiclic a fost stabilit luând în considerare lipsa riscurilor sistemice ciclice legate de creșterea excesivă a creditării.
- Rata amortizorului de risc sistemic pentru expunerile situate în Republica Moldova a fost menținută la nivelul de 1,0 la sută sau 3,0 la sută din cuantumul expunerii la risc a băncilor, în funcție de structura acționariatului băncii respective.
- În vederea asigurării unei tratări adecvate a riscurilor structurale ale sectorului bancar din Republica Moldova, Banca Națională stabilește băncile care sunt societăți de importanță sistemică (O-SII). În baza rezultatelor studiului de identificare a băncilor care sunt societăți de tipul O-SII și în conformitate cu punctul 53 din Regulamentul cu privire la amortizoarele de capital, Banca Națională a stabilit ratele amortizorului de capital aferent societăților de importanță sistemică, pentru băncile identificate ca societăți de tip O-SII din Republica Moldova, după cum urmează:
 1. 1,5 la sută pentru BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A.,
 2. 1,0 la sută pentru BC „Moldindconbank” S.A.,
 3. 1,0 la sută pentru B.C. „VICTORIABANK” S.A.,
 4. 0,5 la sută pentru MOBIASBANCA-OTP Group S.A.

Prin urmare, la finele anului 2020 cerința totală aferentă amortizoarelor de capital aplicate băncilor din Republica Moldova variază între 3,5 la sută și 7,0 la sută, în funcție de structura acționariatului și de importanța sistemică a băncii.

4.4 Combaterea spălării banilor și finanțării terorismului

În conformitate cu prevederile Legii nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, Banca Națională a Moldovei asigură reglementarea și controlul modului de executare a cadrului normativ aferent domeniului prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului pe segmentul activității entităților raportoare care sunt bănci, prestatori de servicii de plată nebankari și unități de schimb valutar (altele decât băncile).

În pofida circumstanțelor dificile și de noutate care au caracterizat anul 2020, Banca Națională a Moldovei a continuat demersurile

necesare pentru realizarea obiectivului strategic de consolidare a activității de supraveghere bazată pe risc, din perspectiva riscului de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, la care sunt expuse entitățile cuprinse în aria sa de responsabilitate.

În acest sens, procesul de evaluare și de supraveghere bazată pe risc a fost ajustat în funcție de expunerea entităților supravegheate la riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului și a fost îndeplinit, atât prin desfășurarea inspecțiilor pe teren, cât și a celor de la distanță. Astfel, în cursul anului 2020, în conformitate cu planul de control al entităților supravegheate de Banca Națională, au fost desfășurate 29 inspecții, dintre care 5 controale (complexe și tematice) la bănci, 3 controale la prestatorii de servicii de plată nebankari și 21 controale la unitățile de schimb valutar. Concomitent, pe parcursul anului 2020 activitatea de supraveghere a fost caracterizată și de o intensificare a fluxului de informații între Banca Națională și entitățile supravegheate, iar cantitatea de informații solicitate, frecvența și intensitatea verificărilor, analizelor și evaluărilor au fost stabilite în funcție de modelul de afaceri, de nivelul de risc de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, caracteristic segmentului supravegheat și de complexitatea și eficiența mecanismelor de control intern al entităților. În acest mod, a fost desfășurat un spectru larg de acțiuni, inclusiv de monitorizare a transferurilor externe cu risc ridicat, a operațiunilor derulate prin intermediul sistemelor de plăți cu carduri și sau al aplicațiilor digitale, a operațiunilor cu numerar (mai mult de 25 verificări efectuate la distanță) etc.

Prin urmare, ținând cont de obiectivele strategice caracteristice activității de supraveghere, din punctul de vedere al legislației din domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și anume, evaluarea sistemelor de control intern al entităților supravegheate și întreprinderea măsurilor eficiente pentru remedierea vulnerabilităților identificate, Banca Națională a Moldovei a emis recomandări, a aplicat măsuri de remediere și sancțiuni, menite să descurajeze comportamentul neconform al entităților raportoare și să fortifice mecanismele de diminuare a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, specifice acestora.

De asemenea, în conformitate cu bunele practici de supraveghere, pe parcursul anului 2020 a fost asigurată o comunicare continuă cu entitățile supravegheate în ceea ce privește modul de aplicare a reglementărilor privind sancțiunile internaționale, prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, fapt ce a presupus transmiterea cu celeritate a informațiilor aferente măsurilor restrictive internaționale impuse de organizațiile internaționale de profil, de exemplu Grupul de Acțiune Financiară Internațională (GAFI/FATF)³².

În acord cu recomandările Comitetului MONEYVAL (Consiliul European), consemnate în Raportul de evaluare a sistemului național de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului al Republicii Moldova adoptat în cadrul celei de a V-a runde de evaluare din iulie 2019³³, pe parcursul anului 2020, au fost supuse modificării și completării regulamentele cu privire la

³²<https://www.fatf-gafi.org/home/>

³³<https://rm.coe.int/moneyval-2019-6-5th-round-mer-repmoldova/168097a396>

cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea băncilor, a prestatorilor de servicii de plată nebankari și a caselor de schimb valutar și hotelurilor (Regulamentul nr. 200/2018, Regulamentul nr. 201/2018, Regulamentul nr. 202/2018). Principalele elemente de noutate ale modificărilor propuse țin de aplicarea măsurilor de precauție, cerințele cu privire la păstrarea datelor, cerințele cu privire la executarea măsurilor de precauție de către entități terțe, cerințele specifice sistemului de control intern și programului la nivelul grupurilor financiare.

În același context, Banca Națională a Moldovei, potrivit competențelor legale, a participat la elaborarea și avizarea proiectului de Lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, care a fost aprobată la 21.05.2020.

Având în vedere obiectivul operațional de consolidare a funcției de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, în decursul anului 2020, în colaborare cu experții International Development Group (compania implementatoare a proiectului USAID), Banca Națională a continuat lucrările în vederea achiziționării soluției informatice pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor și analiză la distanță în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului. Respectiv, o companie a fost desemnată câștigătoare, iar în perioada următoare va fi semnat contractul de achiziție și inițiat procesul de implementare.

Punerea în aplicare a unor reglementări și controalele eficiente pentru a atenua riscurile specifice entităților raportoare supravegheate de Banca Națională sunt imperative pentru prevenirea implicării sistemului financiar în activitățile de spălare de bani și de finanțare a terorismului. Totuși, acest lucru nu ar fi posibil fără o înțelegere comună a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului la nivel de țară, fără identificarea vulnerabilităților și amenințărilor nu doar sectoriale, dar și naționale. Astfel, în contextul recunoașterii obiectivului național privind identificarea, cunoașterea și gestionarea riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, pe parcursul anului 2020, Banca Națională a desfășurat acțiuni de colectare a datelor statistice și a informațiilor de la entitățile raportoare supravegheate (bănci, prestatori de servicii de plată nebankari și casele de schimb valutar), relevante activității de supraveghere, precum și a analizat informația recepționată. Datele acumulate au fost remise autorității competente responsabile de procesul de evaluare națională a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, iar în perioada următoare fiind preconizată publicarea Raportului național de evaluare a riscurilor în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului.

În aceeași ordine de idei, deoarece prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului necesită o abordare multiinstituțională, pentru a asigura contribuția de rigoare la efortul general al Republicii Moldova de combatere a criminalității economice, Banca Națională a Moldovei a susținut un schimb continuu de informații cu privire la riscurile de spălare a banilor și

de finanțare a terorismului cu alte autorități de supraveghere din țară, dar și cu organisme internaționale competente în materie.

Întrucât îmbunătățirea capacităților de supraveghere reprezintă o preocupare constantă a BNM, inspectorii antrenați în activitatea de supraveghere pe domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor au beneficiat pe parcursul anului 2020 de expertiză internațională, prin participarea la instruirii și ateliere de lucru, inclusiv online, organizate în cadrul mai multor proiecte de asistență tehnică furnizate de organizațiile internaționale.

Capitolul 5

Sistemul de plăți

5.1 Reglementarea și supravegherea sistemelor de plăți

În conformitate cu *Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, reglementarea și supravegherea infrastructurilor pieței financiare în Republica Moldova este una din atribuțiile de bază ale Băncii Naționale.

Această atribuție este realizată în corespundere cu cele mai bune practici internaționale, cu recomandările, principiile, standardele din acest domeniu emise de Banca Reglementelor Internaționale, Banca Centrală Europeană, Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială.

În vederea modernizării sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI) al BNM și implementării schemei de plăți instant, prevăzute ca obiective operaționale în planul strategic 2018-2020 al BNM, a fost aprobat Conceptul privind dezvoltarea domeniului de plăți din Republica Moldova, care stipulează realizarea a două proiecte de implementare.

Astfel, aceste proiecte sunt orientate spre dezvoltarea sistemului de plăți din Republica Moldova și modernizarea serviciilor de plăți, pentru a oferi comunității financiare din țara noastră un sistem de plăți cu infrastructuri de o performanță potrivită așteptărilor și solicitărilor prestatorilor de servicii de plată, dar și instrumente de plată moderne, care ar corespunde necesităților consumatorilor individuali și corporativi.

Conform conceptului aprobat, vor fi întreprinse mai multe acțiuni privind dezvoltarea domeniului de plăți autohton. Acestea se referă la separarea logică a modulelor DBTR (sistemul de decontare pe bază brută în timp real) și CDN (sistemul de compensare cu decontare pe bază netă) ale SAPI, trecerea la un format mai avansat al mesajelor de plată (ISO 20022), crearea unui model funcțional de gestiune a limitelor de lichiditate de către participanții SAPI și implementarea unei noi scheme de plată (plăți instant).

Măsurile vizate vor consolida sistemul de plăți din Republica Moldova, vor îmbunătăți administrarea riscurilor operaționale și de lichiditate și vor facilita implementarea unor noi instrumente de plată. De asemenea, se vor crea premise pentru dezvoltarea eficientă a plăților inovative, inclusiv a celor mobile, cu decontarea finală imediată și posibilitatea reutilizării imediate a mijloacelor bănești primite. Ca urmare, circuitul fluxurilor economice va deveni mai facil, sectorul plăților inovative va avea o capacitate mai bună de atragere a investițiilor și va crește

viteza de circulație a banilor în economie. Acestea vor aduce beneficii la mai multe niveluri – prestatorilor de servicii de plată și consumatorilor finali (persoane fizice), de asemenea, operatorilor economici și autorităților.

Conform Politicii de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova (aprobată prin Hotărârea Comitetului executiv nr. 299 din 27 octombrie 2016), obiectivul de bază al supravegherii efectuate de BNM este promovarea eficienței și stabilității sistemului de plăți din țară. În contextul obiectivului de bază, sunt supuse supravegherii de către Banca Națională elementele sistemului de plăți din Republica Moldova, a căror funcționare stabilă și eficientă este esențială pentru stabilitatea financiară, implementarea politicii monetare și promovarea încrederii publicului în efectuarea plăților fără numerar.

În domeniul supravegherii sistemelor de plăți și de decontări, supravegherii sunt supuse:

1. Sistemele de plăți și decontări (sistemele de plăți de mare valoare și sistemele de plăți de mare volum și mică valoare);
2. Sistemele de compensări și decontări ale valorilor mobiliare;
3. Remiterile de bani;
4. Instrumentele de plată;
5. Sistemele automatizate de deservire la distanță.

La exercitarea funcției de supraveghere, BNM acordă o atenție sporită sistemelor care procesează, compensează și decontează plăți de mare valoare și prezintă un risc substanțial în cazul unui eșec operațional sau de decontare. Totodată, BNM asigură atenția corespunzătoare tuturor componentelor sistemului de plăți supuse supravegherii.

5.2 Licențierea, reglementarea și supravegherea activității de prestare a serviciilor de plată și de emisie a monedei electronice

Conform Legii nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, BNM licențiază, reglementează și supraveghează activitatea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică.

Procesul de licențiere a prestatorilor de servicii de plată nebankari (societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică și furnizorii de servicii poștale) și cel de înregistrare a agenților de plată are loc cu respectarea unui set de cerințe, ce asigură o abordare uniformă și competitivă de acces la activitatea de prestare a serviciilor de plată și de desfășurare a acesteia pe teritoriul Republicii Moldova.

La situația din 31.12.2020, în Republica Moldova activau șapte prestatori de servicii de plată nebancari, dintre care o societate de plată, un furnizor de servicii poștale și cinci societăți emitente de monedă electronică.

Totodată, în perioada anului 2020 a fost pus la dispoziția solicitanților compartimentul Sistemului informatic al Băncii Naționale a Moldovei cu privire la licențiere, autorizare și notificare (<https://crm.bnm.md>), prin care este posibilă interacțiunea la distanță cu Banca Națională în contextul depunerii cererilor pentru obținerea licenței pentru prestarea serviciilor de plată, pentru emiterea monedei electronice și a cererilor pentru achiziționarea participației calificate în cadrul unei societăți de plată/ societăți emitente de monedă electronică.

La fel, societățile de plată/ societățile emitente de monedă electronică licențiate pot utiliza această platformă pentru înregistrarea agenților, modificarea licenței și pentru alte operațiuni cu aceasta (copii autorizate, reperfectarea licenței și copii autorizate de pe licența reperfectată, duplicatul licenței și copii autorizate de pe duplicatul licenței, cerere pentru retragerea licenței).

Cadrul normativ elaborat de BNM în contextul activității de prestare a serviciilor de plată vine să alinieze reglementările interne de profil la regulile europene, concretizându-se în adoptarea actelor normative necesare desfășurării activității pe piața de prestare a serviciilor de plată. Acest cadru reprezintă un sprijin esențial pentru sporirea numărului serviciilor de plată moderne și sigure, creșterea gradului de concurență pe piața serviciilor de plată datorită accesului pe piață a prestatorilor nebancari, favorizând astfel eficiența și o calitate mai bună, precum și atingerea unui nivel înalt de efectuare a plăților fără numerar și reducerea numerarului în circulație.

Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2020 a elaborat și a parcurs o serie de etape ale procesului de legiferare – proiectul de lege (număr unic 199/MF/BNM/2020) care își propune transpunerea în legislația națională a prevederilor Directivei (UE) 2015/2366 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne (conform uzanțelor internaționale – PSD2). Transpunerea directivei europene în legislația națională reprezintă un exercițiu de continuare a alinierii cadrului de reglementare aferent serviciilor de plată la noile reglementări UE în domeniu, care oferă noi metode și soluții în materie de plăți, mai multă claritate juridică, setează noi reguli atât pentru prestatorii de servicii de plată existenți, cât și pentru cei care urmează să apară și, nu în ultimul rând, mai multă protecție utilizatorilor serviciilor de plată. Către finele anului 2020 proiectul de lege se afla la etapa de definitivare pentru a putea fi remis Guvernului spre aprobare.

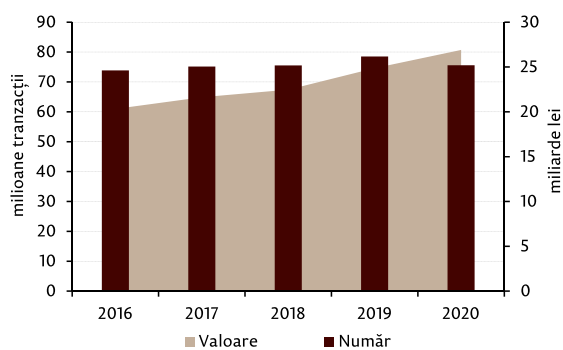
În conformitate cu art. 93 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 114/2012, Banca Națională supraveghează activitatea societăților de plată, a societăților emitente de monedă electronică, a furnizorilor de servicii poștale în calitate de prestatori de servicii de plată, a băncilor în calitate de prestatori de servicii de plată și de emitenți de monedă electronică.

În 2020 a fost efectuat un control tematic pe teren la o bancă licențiată, în cadrul căruia a fost supusă verificării activitatea băncii conform legislației aferente sistemelor de plăți.

De asemenea, pe parcursul anului 2020, au fost efectuate patru controale tematice din oficiu, în cadrul cărora au fost supuse verificării activitatea prestatorilor de servicii de plată nebancați.

Urmare a controalelor efectuate au fost înaintate propuneri și recomandări privind acțiunile necesare a fi întreprinse în scopul înlăturării încălcărilor și neajunsurilor depistate și, după caz, au fost dispuse măsuri de remediere și aplicate sancțiuni.

Graficul 5.1: Numărul și valoarea plăților efectuate prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebancați, 2016-2020

Sursa: BNM

De asemenea, BNM a efectuat monitorizarea din oficiu a activității desfășurate de către prestatorii de servicii de plată nebancați, inclusiv prin monitorizarea continuă a activității acestora, analiza rapoartelor trimestriale prezentate la BNM, examinarea sesizărilor (reclamațiilor), a informațiilor publicate pe paginile web etc.

Pe parcursul anului 2020, prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebancați, au fost efectuate 75,6 milioane de operațiuni de plată, în scădere cu 3,8 la sută față de 2019, în valoarea totală de 26,9 miliarde lei, cu 8,2 la sută mai mult față de 2019 (Graficul 5.1).

5.3 Sistemul automatizat de plăți interbancați

Sistemul automatizat de plăți interbancați (SAPI) reprezintă sistemul prin intermediul căruia sunt efectuate în mod automatizat plățile în lei moldovenești ale/prin intermediul participanților pe teritoriul Republicii Moldova. SAPI este compus din sistemul de decontare pe bază brută în timp real (sistemul DBTR) și sistemul de compensare cu decontare pe bază netă (sistemul CDN). Sistemul DBTR este destinat prelucrării plăților urgente și de mare valoare, iar sistemul CDN este destinat procesării plăților de mică valoare.

La finele anului 2020, în SAPI erau înregistrați 19 participanți și anume:

- Banca Națională a Moldovei;
- 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei;
- Centrul de casă și decontări din or. Tiraspol;
- 2 prestatori de servicii de plată nebancați;
- Trezoreria de Stat din cadrul Ministerului Finanțelor, inclusiv în calitate de participant mandatat;
- Depozitarul central unic al valorilor mobiliare S.A.;
- Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

În anul 2020, prin intermediul SAPI a fost procesat un volum total de 12,6 milioane tranzacții în valoare de 1,1 bilion lei, diminuându-se ca număr cu 7,3 la sută și majorându-se ca valoare cu 5,4 la sută comparativ cu anul 2019. Volumul mediu zilnic³⁴ al operațiunilor a constituit 49,9 mii de tranzacții în valoare de 4,3 miliarde lei. Volumul maxim al plăților decontate zilnic în SAPI a fost atins pe 28 decembrie 2020, fiind decontate 105,5 mii plăți.

În medie pe zi prin intermediul sistemului DBTR au fost decontate 4,9 mii de plăți, în valoare de 4,0 miliarde lei, iar prin sistemul CDN 44,8 mii plăți, în valoare de 245,3 milioane lei. Valoarea medie a unei plăți decontate în sistemul DBTR a constituit 810,8 mii lei, iar a unei plăți decontate în sistemul CDN – 5,5 mii lei (Tabelul A.16).

În ceea ce privește structura plăților efectuate prin SAPI în anul 2020, s-a constatat că tranzacțiile de plată efectuate de către participanți *în numele clienților* au fost preponderente (99,8 la sută din numărul tranzacțiilor decontate), însă valoarea totală a acestora rămâne a fi relativ scăzută (doar 33,1 la sută din valoarea tranzacțiilor decontate).

Din punctul de vedere al structurii plăților efectuate *în numele clienților* de către participanții la SAPI, constatăm următoarea reprezentare:

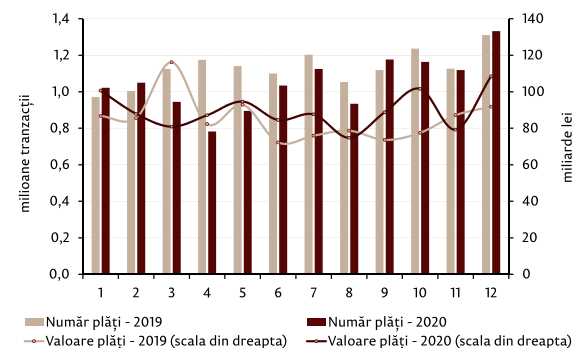
- transferuri ordinare ale clienților – 55,6 la sută din numărul total al plăților;
- transferurile aferente plăților bugetare – 42,8 la sută;
- alte tipuri de plăți – 1,6 la sută.

Sub aspect valoric, tranzacțiile în SAPI efectuate *în numele clienților* au următoarea structură:

- transferuri ordinare ale clienților – 61,2 la sută din valoarea totală a plăților;
- transferurile bugetare – 37,7 la sută;
- alte tipuri de plăți – 1,1 la sută.

Pe parcursul anului 2020, disponibilitatea medie a sistemului pentru participanți a constituit 99,9 la sută, ceea ce ilustrează capacitatea participanților de a utiliza SAPI, fără discontinuități sau incidente, pe durata programului de funcționare.

Graficul 5.2: Numărul și valoarea plăților procesate în SAPI, 2019-2020

Sursa: BNM

³⁴În anul 2020 au fost 253 zile operaționale.

5.4 Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare

Sistemul Depozitarului central unic al valorilor mobiliare (DCU) este operațional din 31 iulie 2018 și este administrat (gestionat și operat) de către S.A. Depozitarul central unic al valorilor mobiliare.

Sistemul DCU reprezintă un sistem de decontare a valorilor mobiliare, care asigură prestarea de către Depozitarul central a serviciilor de înregistrare a valorilor mobiliare, de administrare centralizată, de decontare și, după caz, a serviciilor auxiliare. Sistemul DCU se bazează pe o tehnologie modernă de procesare directă, conectată la SAPI și oferă o infrastructură și servicii eficiente pentru decontarea tranzacțiilor cu valori mobiliare și înregistrarea drepturilor de proprietate asupra valorilor mobiliare.

La finele anului 2020, în cadrul sistemului DCU erau înregistrați 20 de participanți, dintre care:

- Banca Națională a Moldovei;
- 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei;
- Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar;
- 7 societăți de investiții nebancale.

Servicii de înregistrare a valorilor mobiliare prestate de DCU

La finele anului 2020, în sistemul DCU erau înregistrate 298,7 milioane valori mobiliare de tip VMS și CBN la valoarea nominală de 35,6 miliarde lei.

Totodată, conform datelor prezentate de DCU la finele anului 2020, în sistemul DCU erau înregistrate 890,5 milioane valori mobiliare corporative (VMC), dintre care 888,2 milioane acțiuni ordinare și 2,3 milioane acțiuni preferențiale. Valoarea totală a VMC a constituit pentru perioada de referință 11,9 miliarde lei, dintre care 99,9 la sută din valoarea totală a VMC reprezentau acțiunile ordinare.

Servicii de decontare

Pe parcursul anului 2020, în sistemul DCU au fost decontate 6,4 mii ordine de transfer în valoare de 349,2 miliarde lei.

Supravegherea activității DCU

Pe parcursul anului 2020, a fost efectuat controlul complex pe teren la DCU, în cadrul căruia a fost supusă verificării activitatea acestuia. În procesul controlului au fost constatate anumite încălcări și deficiențe, fiind înaintate propuneri și recomandări privind înlăturarea acestora și dispuse măsuri de remediere.

5.5 Instrumentele de plată fără numerar

Instrumentele de plată fără numerar sunt componente esențiale ale sistemului de plăți, iar Banca Națională efectuează supravegherea lor în scopul asigurării eficienței și siguranței utilizării acestora.

Din ansamblul instrumentelor de plată, cele mai utilizate de către populație (persoane fizice) sunt cardurile de plată. De menționat că BNM întreprinde măsuri relevante, de comun acord cu alte autorități și instituții naționale, în vederea promovării utilizării instrumentelor de plată fără numerar și transparentizării circulației mijloacelor bănești.

Cardurile de plată

Numărul cardurilor³⁵ aflate în circulație la finele anului 2020 a constituit 2,18 milioane unități și a înregistrat o creștere de 8,4 la sută comparativ cu finele anului 2019 (Graficul 5.3).

Pe fundalul majorării numărului cardurilor aflate în circulație, numărul cardurilor *active*³⁶ a crescut cu 7,9 la sută față de finele anului 2019, iar ponderea cardurilor active din numărul total de carduri aflate în circulație nu a suferit modificări semnificative, constituind 60,7 la sută. De menționat că această rată a utilizării cardurilor a fost practic constantă pe parcursul ultimilor ani.

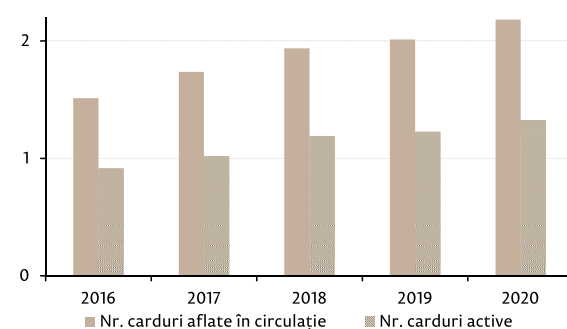
În ceea ce ține de soluția tehnică a cardurilor de plată, numărul cardurilor de proximitate (contactless) a înregistrat o creștere de 26,6 la sută față de anul 2019. Creșterea rapidă a ponderii acestor tipuri de carduri în numărul total de carduri deținute a contribuit la înlocuirea treptată a cardurilor hibride care, la rândul lor, au substituit anterior cardurile cu bandă magnetică. Astfel, în anul 2020 *cardurile contactless* au deținut ponderea majoră (80,2 la sută) din totalul cardurilor aflate în circulație în RM. *Cardurile hibride* (card cu microprocesor și bandă magnetică), al căror număr a înregistrat o scădere de 29,8 la sută față de finele anului 2019, au deținut o pondere de 19,6 la sută din totalul cardurilor aflate în circulație în RM. *Cardurile cu bandă magnetică* dețin o cotă tot mai nesemnificativă, ajungând la nivelul de doar 0,1 la sută din numărul total de carduri aflate în circulație, chiar dacă la finele anului 2014 aceste tipuri de carduri aveau ponderea cea mai semnificativă (55,1 la sută). *Cardurile virtuale* dețin o cotă modestă de 0,1 la sută, fără variații majore pe parcursul ultimilor ani.

Pe parcursul anului 2020, prin intermediul cardurilor de plată emise de prestatorii de servicii de plată din Republica Moldova au fost efectuate, atât în țară, cât și peste hotare, 96,0 milioane operațiuni

³⁵ Suport de informație standardizat și, după caz, personalizat prin intermediul căruia deținătorul, de regulă, cu utilizarea numărului personal de identificare și/sau a unor alte coduri care permit identificarea sa, în funcție de tipul cardului de plată, are acces la distanță la contul de plăți la care este atașat cardul de plată în vederea efectuării operațiunilor de plată.

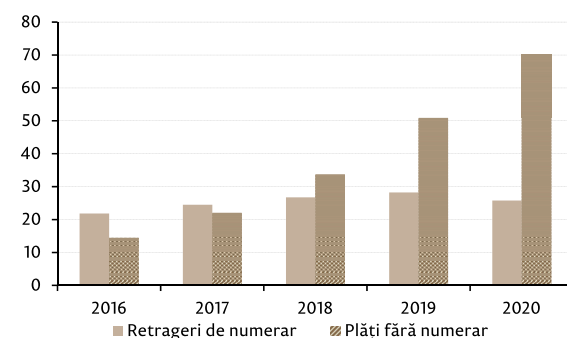
³⁶ Card de plată prin care s-a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei de gestiune.

Graficul 5.3: Numărul cardurilor de plată aflate în circulație, anii 2016-2020 (milioane unități)

Sursa: BNM

Graficul 5.4: Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova, anii 2016-2020 (milioane operațiuni)

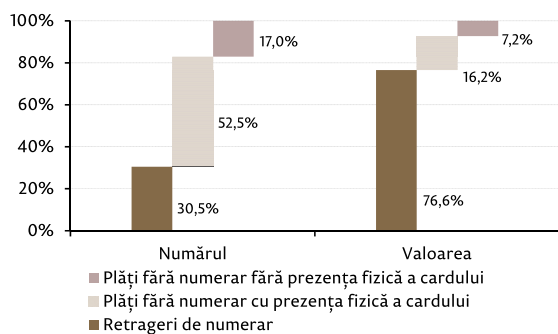
Sursa: BNM

în valoare de 75,6 miliarde lei, în creștere față de anul 2019 cu 21,3 la sută ca număr și cu 9,0 la sută ca valoare.

Din volumul total al operațiunilor efectuate cu cardurile emise în țară, 73,2 la sută au reprezentat plăți fără numerar, iar 26,8 la sută – retrageri de numerar. Numărul plăților fără numerar a înregistrat o creștere de 38,0 la sută față de anul precedent, în timp ce numărul retragerilor de numerar s-a diminuat cu 8,8 la sută față de aceeași perioadă.

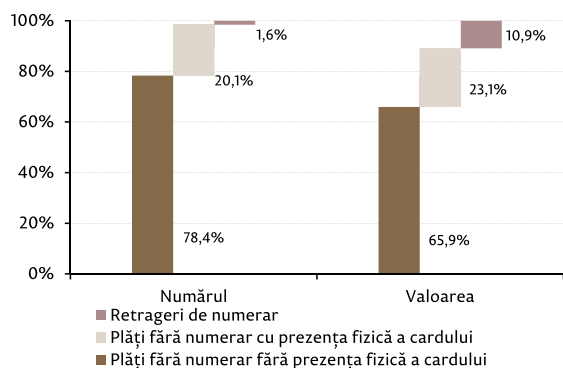
Zilnic, cu cardurile de plată emise în Republica Moldova sunt efectuate în medie 70,4 mii retrageri de numerar și circa 191,9 mii plăți fără numerar. Valoarea medie a unei retrageri de numerar a atins în anul 2020 cifra de 2 091 lei, în creștere cu 13,1 la sută față de anul 2019. Totodată, o plată fără numerar a avut în medie valoarea de 310 lei, diminuându-se cu 8,3 la sută față anul 2019.

Graficul 5.5: Structura operațiunilor domestice, anul 2020

Sursa: BNM

Graficul 5.6: Ponderea operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în Republica Moldova, anul 2020

Sursa: BNM

Operațiunile domestice³⁷ efectuate cu cardurile de plată emise de prestatorii de servicii de plată reprezintă 87,4 la sută (83,9 milioane operațiuni) din numărul total al tranzacțiilor efectuate cu cardurile emise în Republica Moldova.

Din totalul operațiunilor domestice, ponderea plăților fără numerar a constituit ca număr 69,5 la sută (57,2 la sută pentru anul 2019) și ca valoare 23,4 la sută (17,0 la sută pentru anul 2019).

Zilnic, pe teritoriul Republicii Moldova sunt efectuate cu cardurile de plată autohtone în medie 69,9 mii retrageri de numerar și circa 159,5 mii plăți fără numerar. Valoarea medie a unei operațiuni domestice de retragere de numerar a atins în anul 2020 cifra de 2 080 lei, în creștere cu 13,2 la sută față de anul 2019. Totodată, o plată fără numerar, în medie, a avut o valoare de 279 lei, diminuându-se cu 1,1 la sută față de 2019.

Din numărul total de operațiuni domestice, 52,5 la sută au constituit plăți fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului și 17,0 la sută fără prezența fizică a cardului (CNP) (Graficul 5.5).

Numărul de operațiuni cu carduri emise în Republica Moldova și efectuate în străinătate pe parcursul anului 2020 (12,1 milioane de operațiuni) a indicat o scădere de 12,8 la sută comparativ cu anul precedent și reprezintă o cifră de aproximativ 7 ori mai mică decât numărul de operațiuni efectuate domestic cu cardurile emise în Republica Moldova. Din numărul total de 12,1 milioane operațiuni efectuate peste hotare, 98,4 la sută reprezintă plăți fără numerar, în scădere față de cele efectuate pe parcursul anului 2019 cu 12,4 la sută. De menționat că 78,4 la sută din numărul total de operațiuni realizate peste hotare reprezintă plăți fără numerar efectuate fără prezența fizică a cardului și 20,1 la sută sunt plăți fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului (Graficul 5.6). Aceste cifre indică faptul că aproximativ 3 din 4 operațiuni efectuate peste hotarele țării cu cardurile emise în RM reprezintă cumpărături online, iar creșterea volumului acestora denotă încrederea consumatorilor în utilizarea electronică a acestui instrument de plată.

³⁷Operațiune de plată efectuată la un prestator acceptant din Republica Moldova cu cardurile emise de prestatorii de servicii de plată licențiați de către BNM.

În ceea ce privește evaluarea situației privind fraudele cu cardurile de plată, indicatorul de bază aplicat este ponderea valorii totale a fraudelor comise în valoarea totală a tranzacțiilor efectuate cu cardurile de plată emise de băncile licențiate locale, efectuate atât în țară, cât și în străinătate. În Republica Moldova, acest indicator a constituit 0,0117 la sută pentru anul 2020, fiind de circa 3 ori mai mic față de nivelul mediei europene (0,037 la sută pentru anul 2018³⁸).

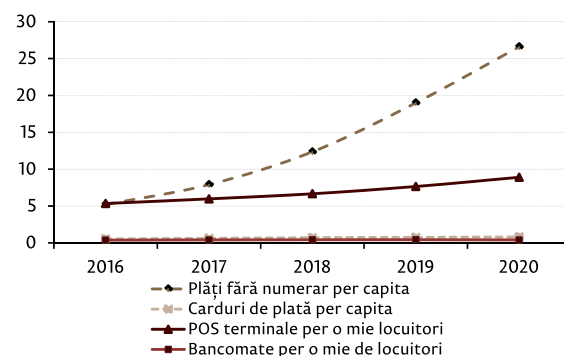
Tendențele pozitive care s-au evidențiat pe piața cardurilor din Republica Moldova pe parcursul anului 2020 au fost următoarele:

- Numărul și valoarea plăților cu carduri emise în RM efectuate la locațiile fizice ale comercianților autohtoni au înregistrat o creștere de 56,9 la sută și, respectiv, de 52,4 la sută în anul 2020 față de anul precedent;
- Numărul și valoarea plăților domestice cu cardul efectuate fără utilizarea fizică a acestuia (în cadrul platformelor de comerț electronic, sistemelor automatizate de deservire la distanță etc.) au crescut cu 54,7 la sută și, respectiv, cu 59,6 la sută în 2020 față de anul 2019;
- 70,0 la sută din operațiunile fără numerar efectuate în străinătate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova reprezintă operațiuni de plată în cadrul comerțului electronic, fapt ce denotă gradul sporit de încredere a deținătorilor față de utilizarea electronică a acestui instrument de plată;
- Rețeaua de acceptare a cardurilor de plată din Republica Moldova s-a extins pe parcursul anului 2020, numărul POS terminalelor a crescut cu 3,2 mii de unități față de anul precedent, constituind 23 727 POS terminale la finele anului 2020;
- Ponderea cardurilor *contactless* aflate în circulație a înregistrat o creștere accentuată, de la 69,2 la sută la finele anului 2019 la 80,2 la sută la finele anului 2020, datorită înlocuirii treptate a cardurilor *hibride* cu cele *contactless*.

Sistemele automatizate de deservire la distanță

Sistemele automatizate de deservire la distanță (SADD) reprezintă soluții informatice și/sau echipamente, puse la dispoziția deținătorilor de către prestatorii de servicii de plată, ce permit acestora prin intermediul unei aplicații informatice, a unei metode de autentificare și al unui mijloc de comunicație să aibă acces de la distanță la mijloacele aflate în contul de plăți în scopul obținerii de informații privind starea contului de plăți și a tranzacțiilor realizate, efectuării tranzacțiilor în numele și la ordinul deținătorului din contul mijloacelor aflate în contul de plăți.

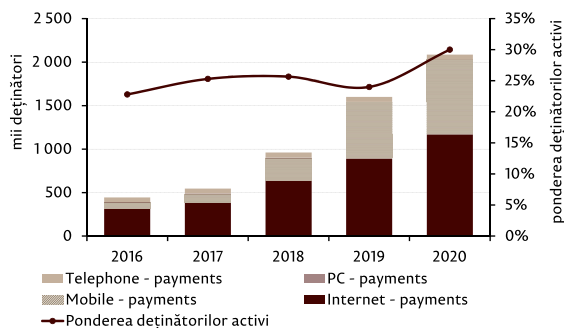
Graficul 5.7: Indicatori de dezvoltare a pieței cardurilor de plată din Republica Moldova

Sursa: BNM

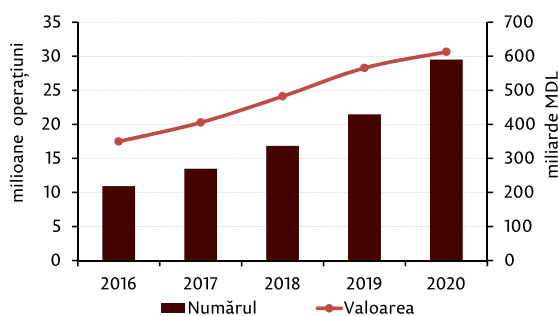
³⁸Raportul privind fraudele cu cardurile de plată, publicat de Banca Centrală Europeană în august 2020 <https://www.ecb.europa.eu/pub/cardfraud/html/ecb.cardfraudreport202008~521edb602b.en.html#toc3>

Graficul 5.8: Numărul utilizatorilor SADD după tipul sistemelor, finele anilor 2016-2020

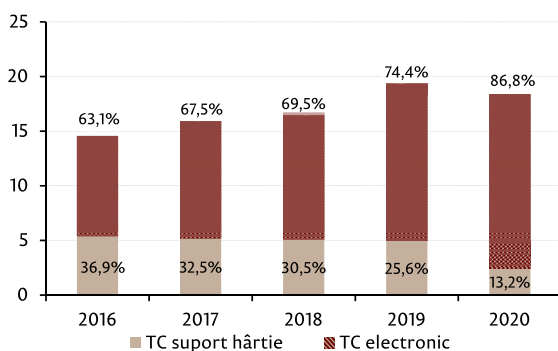
Sursa: BNM

Graficul 5.9: Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul SADD, 2016-2020

Sursa: BNM

Graficul 5.10: Numărul operațiunilor efectuate de transfer de credit, 2016-2020 (milioane operațiuni)

Sursa: BNM

Numărul total al deținătorilor SADD a constituit 2 085,9 mii la finele anului 2020, majorându-se cu 30,4 la sută față de anul 2019. Numărul deținătorilor activi³⁹, de asemenea, a consemnat o tendință de creștere de 63,1 la sută, ajungând la cifra de 626,6 mii, ceea ce denotă interesul și încrederea tot mai mare a clienților prestatorilor de servicii de plată de a utiliza SADD. Din totalul deținătorilor SADD, cei activi dețin o pondere de 30,0 la sută (Graficul 5.8).

Distribuția deținătorilor SADD după tipul sistemelor utilizate relevă că 56,1 la sută dintre ei sunt înregistrați în sistemele internet-payments (cu 0,3 puncte procentuale mai mult față de finele anului 2019); 41,1 la sută din numărul lor total sunt deținători de mobile-payments (cu 0,6 puncte procentuale mai mult față de finele anului 2019); 2,8 la sută din numărul total de deținători utilizează telephone-payments (cu 0,9 puncte procentuale mai puțin față de finele anului 2019) și doar 0,06 la sută utilizează PC-payments (deținători ai PC-payments sunt doar persoane juridice), această cotă diminuându-se cu 0,04 puncte procentuale față de finele anului 2019.

În anul 2020, prin intermediul SADD, au fost efectuate 29,5 milioane tranzacții, cu 37,4 la sută mai multe față de 2019. Creșterea numărului operațiunilor prin intermediul SADD poate fi argumentată prin faptul că, clienții prestatorilor de servicii de plată achită, tot mai des, diverse servicii/bunuri prin intermediul SADD, datorită comodității pe care o oferă, fenomen care a luat o amploare mai mare în perioada pandemiei de COVID-19.

Valoarea tuturor tranzacțiilor efectuate prin intermediul SADD de către persoanele fizice și juridice a însumat 613,0 miliarde lei pe parcursul anului 2020, fiind în creștere cu 8,3 la sută față de anul precedent, ceea ce indică o sporire a încrederii clienților de a efectua tranzacții prin intermediul SADD (Graficul 5.9). Circa 96,5 la sută din valoarea operațiunilor efectuate prin SADD au fost efectuate de către persoanele juridice.

Transferul de credit

Din numărul total de operațiuni de plată efectuate prin intermediul transferului de credit inițiate de clienții băncilor (18,4 milioane operațiuni), 86,8 la sută au fost în format electronic prin intermediul SADD. Pe parcursul ultimilor 5 ani se înregistrează o îmbunătățire a acestui indicator, de la 63,1 la sută pentru anul 2016 la 86,8 la sută pentru anul 2020, ceea ce indică o majorare a gradului de digitalizare a serviciilor de plată în Republica Moldova. De asemenea, în termeni relativi, numărul transferurilor de credit inițiate electronic a crescut comparativ cu anul precedent cu 10,9 la sută, iar numărul celor pe suport hârtie a înregistrat o diminuare de 50,8 la sută față de 2019. Totodată, valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul transferului de credit inițiate de clienții băncilor a atins cifra de 419,5 miliarde lei, dintre care 88,1 la sută au fost efectuate în format electronic, iar 11,9 la sută pe suport hârtie.

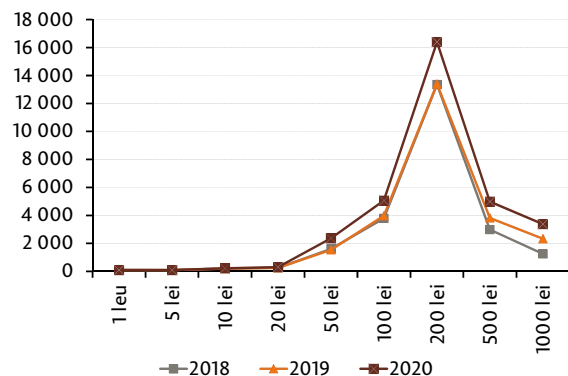
³⁹Deținător SADD care a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei gestionare printr-un sistem automatizat de deservire la distanță.

Debitarea directă

Pe parcursul anului 2020, prin intermediul debitării directe, au fost efectuate 170,7 mii tranzacții în sumă totală de 116,6 milioane lei, majorându-se ca număr cu 30,6 la sută și ca valoare cu 73,6 la sută față de anul 2019. Numărul total al utilizatorilor acestui instrument a constituit la finele anului 2020 circa 14,4 mii, de două ori mai mult comparativ cu anul precedent.

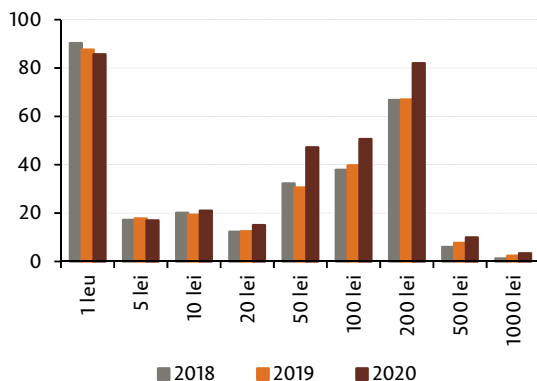
Capitolul 6

Graficul 6.1: Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

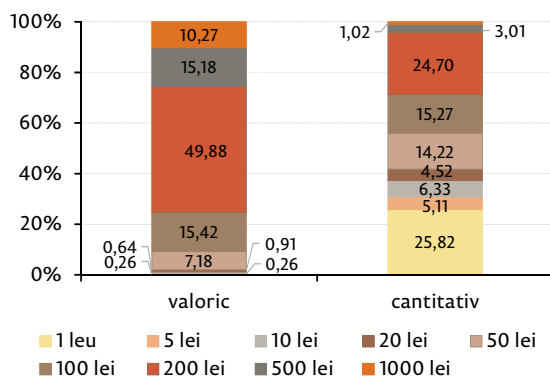
Sursa: BNM

Graficul 6.2: Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote)

Sursa: BNM

Graficul 6.3: Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2020

Sursa: BNM

Activitatea de emisie a numerarului

În anul 2020, valoarea numerarului aflat în circulație și-a continuat trendul ascendent, cu un ritm de creștere (+27,9 la sută, până la o valoare de 33 068,7 milioane lei) mai mare cu 19,0 puncte procentuale față de cel înregistrat în 2019.

6.1 Evoluția numerarului (bancnote și monede în circulație)

Bancnotele în circulație, la sfârșitul anului 2020, din punct de vedere valoric, au constituit 32 859,7 milioane lei, cu 28,0 la sută mai mult față de finele anului anterior. Evoluția valorică a bancnotelor în circulația monetară este prezentată în graficul 6.1.

La finele anului 2020 se aflau în circulație circa 331,8 milioane bancnote, cu 16,6 la sută mai mult decât la sfârșitul anului 2019. Evoluția bancnotelor în circulația monetară, din punct de vedere cantitativ, pe fiecare valoare nominală, este reprezentată în graficul 6.2. Majorarea cantitativă a bancnotelor în circulație a fost determinată de creșterea mai însemnată a cantității bancnotelor cu valoarea nominală de 10 lei, 20 lei, 50 lei, 100 lei, 200 lei, 500 lei și 1 000 lei.

Bancnotele cu valoarea nominală de 1 lei au constituit în continuare o pondere majoră, de 25,8 la sută, în numărul total de bancnote aflate în circulație, urmată de bancnotele cu valoarea nominală de 200 lei, cu o pondere de 24,7 la sută, și de 100 lei, cu o pondere de 15,3 la sută. Similar anilor precedenți, cea mai mică pondere în numărul total de bancnote în circulație a revenit bancnotelor cu valoarea nominală de 1000 lei (1,0 la sută).

Conform structurii pe valori nominale, la sfârșitul perioadei de raportare, cantitatea bancnotelor în circulație constituia circa: pentru 1 lei – 85,7 milioane bancnote, 5 lei – 16,9 milioane bancnote, 10 lei – 21,0 milioane bancnote, 20 lei – 15,0 milioane bancnote, 50 lei – 47,2 milioane bancnote, 100 lei – 50,7 milioane bancnote, 200 lei – 82,0 milioane bancnote, 500 lei – 10,0 milioane bancnote și 1000 lei – 3,4 milioane bancnote.

Structura pe valori nominale a bancnotelor aflate în circulație la finele anului 2020 este reprezentată cantitativ și valoric în graficul 6.3.

La sfârșitul anului 2020, în circulație se aflau 885,7 milioane monede metalice divizionare, care au constituit 128,7 milioane lei, iar valoarea cantitativă fiind cu 2,3 la sută și cea valorică cu 2,8 la sută mai mare comparativ cu aceste valori la finele anului 2019.

Evoluția monedelor în circulația monetară pe valori nominale este prezentată, din punct de vedere valoric și cantitativ, în graficul 6.4 și, respectiv, în graficul 6.5.

Creșterea cantitativă a monedelor metalice divizionare în circulație rezultă din majorarea preponderentă a numărului monedelor cu valoarea nominală de 5 bani, 10 bani și 25 bani. Conform structurii pe valori nominale din punct de vedere cantitativ, la sfârșitul perioadei de referință, monedele de 1 ban dețineau o pondere de 8,0 la sută, 5 bani – 26,2 la sută, 10 bani – 30,6 la sută, 25 bani – 30,1 la sută și 50 bani – 5,1 la sută, iar din punct de vedere valoric, respectiv 0,5 la sută, 9,0 la sută, 21,1 la sută, 51,8 la sută și 17,6 la sută.

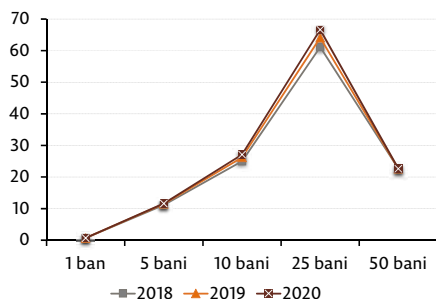
Structura pe valori nominale a monedelor metalice divizionare aflate în circulație la sfârșitul anului 2020 este reprezentată cantitativ și valoric în graficul 6.6.

La sfârșitul anului 2020, în circulație se aflau 37,8 milioane de monede metalice lei, de 1,6 ori mai multe comparativ cu anulul 2019 (creștere cu 64,4 la sută), valoarea acestora constituind 64,1 milioane lei – de 1,7 ori mai mare față de finele anului anterior (creștere cu 72,2 la sută). Evoluția în circulația monetară a monedelor metalice lei pe valori nominale este prezentată, din punct de vedere valoric și cantitativ, în graficul 6.7 și, respectiv, graficul 6.8.

Creșterea cantitativă a monedelor metalice lei în circulație rezultă din majorarea preponderentă a numărului monedelor cu valoarea nominală de 1 leu și 2 lei. Conform structurii pe valori nominale din punct de vedere cantitativ, la sfârșitul perioadei de referință, monedele de 1 leu dețineau o pondere de 60,8 la sută, 2 lei – 33,3 la sută, 5 lei – 3,4 la sută și 10 lei, inclusiv cele cu caracter comemorativ – 2,5 la sută, iar din punct de vedere valoric, respectiv, 35,9 la sută, 39,3 la sută, 10,1 la sută și 14,7 la sută.

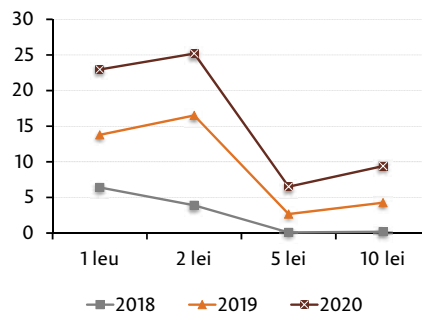
Structura pe valori nominale a monedelor metalice lei aflate în circulație la finele anului 2020 este reprezentată cantitativ și valoric în graficul 6.9.

Graficul 6.4: Evoluția monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

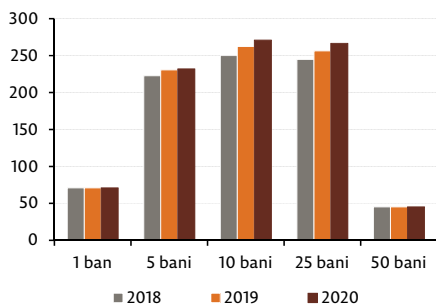
Sursa: BNM

Graficul 6.7: Evoluția monedelor LEI în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)

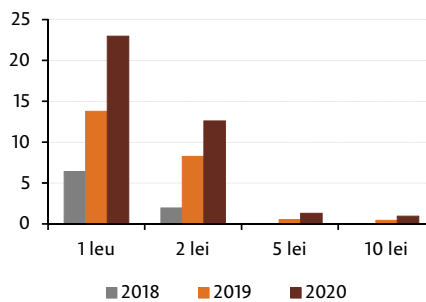
Sursa: BNM

Graficul 6.5: Evoluția monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)

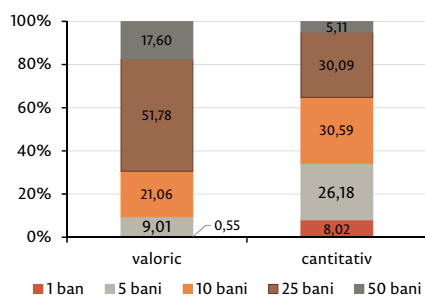
Sursa: BNM

Graficul 6.8: Evoluția monedelor LEI în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)

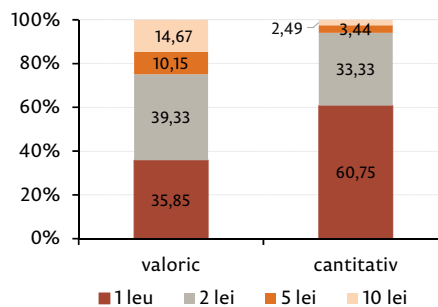
Sursa: BNM

Graficul 6.6: Structura pe valori nominale a monedelor divizionare în circulație la finele anului 2020

Sursa: BNM

Graficul 6.9: Structura pe valori nominale a monedelor LEI în circulație la finele anului 2020

Sursa: BNM

6.2 Emisiunea, retragerea și procesarea numerarului

Pe parcursul anului 2020, Banca Națională a Moldovei a pus în circulație numerar, în valoare totală de 9 698,4 milioane lei, cu circa 45,3 la sută mai mult comparativ cu anul 2019.

Bancnotele emise în anul 2020, din punct de vedere valoric, au însumat 9 668,1 milioane lei (din care 8 482,0 milioane lei constituie bancnote modernizate), cu circa 45,6 la sută mai mult în comparație cu anul 2019, iar din punct de vedere cantitativ – 91,7 milioane bancnote, cu circa 37,8 la sută mai mult decât în anul 2019.

Majorarea cantitativă a bancnotelor emise în circulație în anul 2020 a fost determinată de creșterea numărului bancnotelor cu valoarea nominală de 10 lei, 20 lei, 50 lei, 100 lei, 200 lei și 500 lei. Conform structurii pe valori nominale din punct de vedere cantitativ, bancnotele puse în circulație au constituit: 1 leu – 0,01 milioane bancnote, 5 lei – 2,0 milioane bancnote, 10 lei – 12,1 milioane bancnote, 20 lei – 10,1 milioane bancnote, 50 lei – 27,4 milioane bancnote, 100 lei – 17,1 milioane bancnote, 200 lei – 19,3 milioane bancnote, 500 lei – 2,6 milioane bancnote și 1000 lei – 1,1 milioane bancnote.

Structura pe valori nominale a bancnotelor puse în circulație este prezentată, din punct de vedere cantitativ și valoric, în graficul 6.10 și, respectiv, în graficul 6.11.

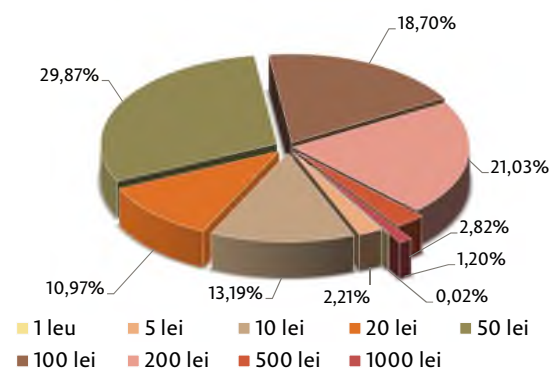
Monedele metalice divizionare emise în anul 2020, din punct de vedere valoric, însumau 3,5 milioane lei, cu circa 24,1 la sută mai puțin comparativ cu anul 2019, iar din punct de vedere cantitativ – 20,2 milioane monede, cu circa 36,6 la sută mai puțin față de anul 2019.

Din punct de vedere cantitativ, monedele divizionare emise în anul 2020, conform structurii pe valori nominale, au constituit: pentru 5 bani – 1,3 milioane monede, 10 bani – 8,7 milioane monede, 25 bani – 10,2 milioane monede și 50 bani – 0,01 milioane monede. Ponderea pe fiecare valoare nominală a monedelor divizionare emise este prezentată, din punct de vedere cantitativ și valoric, în graficul 6.12 și, respectiv, în graficul 6.13.

Monedele metalice lei, inclusiv cele cu caracter comemorativ, emise în anul 2020, din punct de vedere valoric, au constituit 26,9 milioane lei, cu circa 1,3 la sută mai puțin comparativ cu anul 2019, iar din punct de vedere cantitativ – 14,8 milioane monede, cu circa 1,2 la sută mai puțin față de anul 2019.

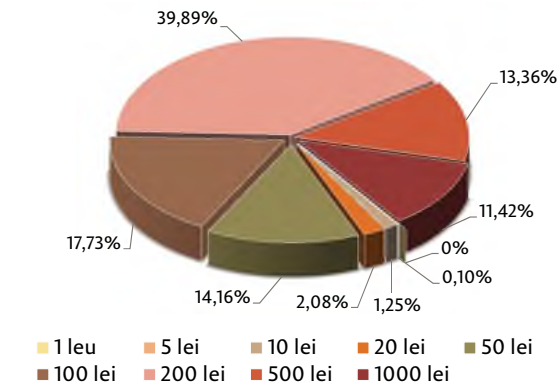
Structura cantitativă pe valori nominale a monedelor metalice lei emise în anul 2020 este: pentru 1 leu – 9,2 milioane monede, 2 lei – 4,3 milioane monede, 5 lei – 0,8 milioane monede, 10 lei – 0,5 milioane monede, iar pentru monedele cu caracter comemorativ – 0,04 milioane monede.

Graficul 6.10: Bancnote emise în cursul anului 2020 din punct de vedere cantitativ

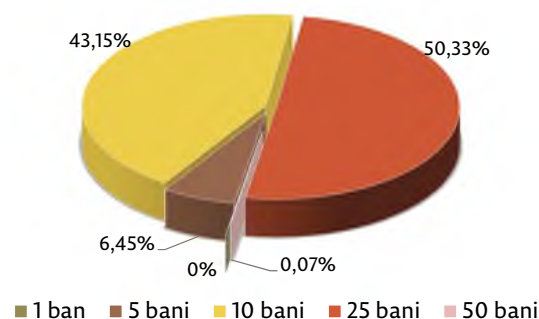
Sursa: BNM

Graficul 6.11: Bancnote emise în cursul anului 2020 din punct de vedere valoric

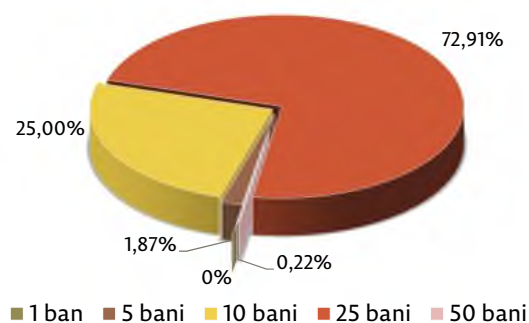
Sursa: BNM

Graficul 6.12: Monede metalice divizionare emise în cursul anului 2020 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

Graficul 6.13: Monede metalice divizionare emise în cursul anului 2020 din punct de vedere valoric

Sursa: BNM

Ponderea pe fiecare valoare nominală a monedelor lei emise este prezentată, din punct de vedere cantitativ și valoric, în graficul 6.14 și, respectiv, în graficul 6.17.

Începând cu data de 21 aprilie 2020, Banca Națională a Moldovei a pus în circulație ca mijloc de plată pe teritoriul Republicii Moldova o monedă cu valoarea nominală de 10 lei, dedicată aniversării a 30-a de la adoptarea Drapelului de stat al Republicii Moldova, ce completează, în ansamblu, seria monedelor de circulație cu caracter comemorativ, care mai include două emisiuni de acest gen. Monedele cu caracter comemorativ circulă în paralel cu bancnotele și monedele metalice cu aceeași valoare nominală.

Pe parcursul anului 2020, prin intermediul depunerilor efectuate de către băncile licențiate, Banca Națională a Moldovei a retras din circulație bancnote în sumă totală de 2 486,3 milioane lei (cu 45,6 la sută mai puțin față de anul 2019), ceea ce a constituit cantitativ 44,5 milioane bancnote (cu circa 32,5 la sută mai puțin față de anul 2019). Ponderea cantitativă și valorică a bancnotelor pe valori nominale retrase din circulație este prezentată în graficul 6.15 și, respectiv, graficul 6.18.

Banca Națională a Moldovei s-a preocupat constant de menținerea calității bancnotelor aflate în circulație, în corespundere cu criteriile stabilite de BNM, respectiv în anul 2020 în cadrul băncii centrale au fost procesate 43,2 milioane bancnote, prin verificare atât din punctul de vedere al autenticității, cât și al calității. Urmare procesării, circa 25,9 milioane bancnote au fost sortate ca fiind necorespunzătoare circulației.

Contrafacerea de monedă națională

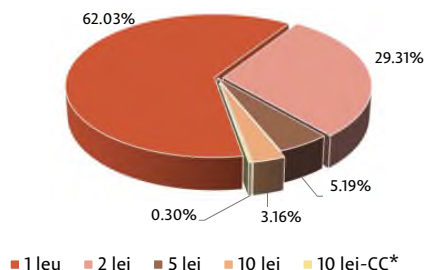
Pe parcursul anului 2020, în sistemul bancar au fost înregistrate 0,7 mii bancnote lei contrafăcute sau false, cu circa 70,2 la sută mai puțin față de anul 2019. Raportat la numărul bancnotelor autentice aflate în circulație la finele perioadei de referință, care constituia 331,8 milioane bancnote, numărul bancnotelor falsificate se menține la un nivel foarte scăzut și reprezintă 0,0002 la sută sau circa 2 bancnote falsificate la 1 milion bancnote autentice aflate în circulație.

Cele mai multe falsuri au fost înregistrate în cazul bancnotei cu valoarea nominală de 100 lei, 569 bucăți. Pe locul al doilea s-a situat bancnota cu valoarea nominală de 20 lei, cu un număr de 108 falsuri, urmată de bancnota de 200 lei, cu 27 falsuri și bancnota de 1000 lei, cu 16 falsuri.

Ca bază de comparație, în anul 2019, numărul contrafacărilor de monedă națională a totalizat 2,5 mii bancnote, iar cel mai mare număr de falsuri au fost înregistrate pentru bancnotele de 100 lei, totalizând 2,1 mii bancnote, 20 lei – 249 bancnote, 200 lei – 48 bancnote, 50 lei – 41 bancnote și 1 000 lei – 21 bancnote.

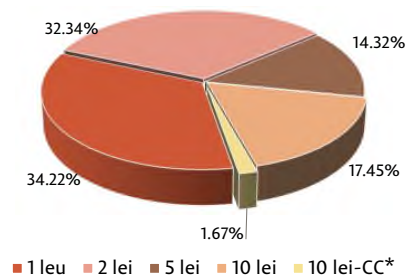
Ponderea bancnotelor false pe valori nominale, identificate în cursul anilor 2020 și 2019, este prezentată în graficul 6.16 și, respectiv, în graficul 6.19.

Graficul 6.14: Monede metalice LEI emise în cursul anului 2020 din punct de vedere cantitativ

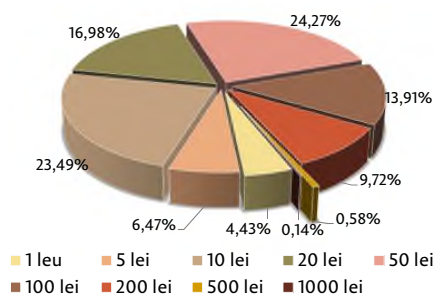
Sursa: BNM
*cu caracter comemorativ

Graficul 6.17: Monede metalice LEI emise în cursul anului 2020 din punct de vedere valoric

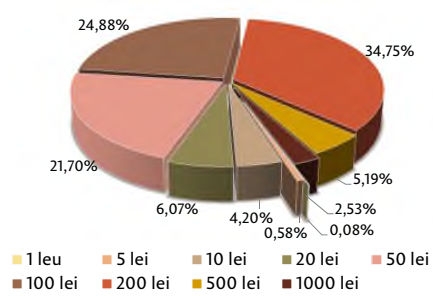
Sursa: BNM
*cu caracter comemorativ

Graficul 6.15: Bancnote retrase din circulație în anul 2020 din punct de vedere cantitativ

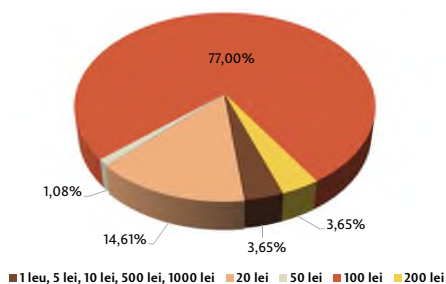
Sursa: BNM

Graficul 6.18: Bancnote retrase din circulație în anul 2020 din punct de vedere valoric

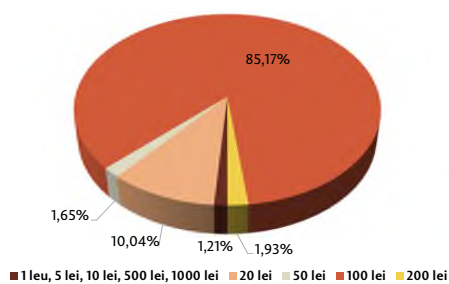
Sursa: BNM

Graficul 6.16: Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2020 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

Graficul 6.19: Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2019 din punct de vedere cantitativ

Sursa: BNM

În același timp, BNM cooperează în mod regulat cu Ministerul Afacerilor Interne în ceea ce privește retragerea din circulație a bancnotelor false, descurajarea și menținerea fenomenului contrafacerii la un nivel cât mai scăzut și asigură informarea operativă a mediului bancar despre metodele de constatare și extragere din circulație a falsurilor.

6.3 Emisiunea numismatică

În temeiul Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548/1995, Banca Națională a Moldovei a lansat în anul 2020 o nouă emisiune numismatică de 9 monede jubiliare și comemorative cu diverse tematici, dintre care 8 monede din argint și o monedă din tombac argintat.

Tirajele au fost diferențiate, în funcție de tematica și metalul din care au fost bătute monedele, respectiv în total fiind emise 3 850 monede din argint cu valoarea nominală de 50 lei și 300 monede din tombac argintat cu valoarea nominală de 20 lei.

Seria „Personalități” este îmbogățită cu două monede comemorative dedicate centenarului Valentinei Rusu-Ciobanu – artist plastic, unul dintre cele mai reprezentative și ilustre personalități ale picturii basarabene și bicentenarului nașterii lui Alexandru Ioan Cuza – primul domnitor al Principatelor Unite și al statului național România.

Moneda consacrată Mănăstirii Vărzărești – 600 de ani de la ctitorire, cel mai vechi complex monastic din spațiul dintre Nistru și Prut, care reprezintă o mărturie pentru credința poporului nostru, completează seria „Mănăstirile Moldovei”. Piesa este o continuare a punerii în valoare a monumentelor de arhitectură tradițională autohtonă de acest gen.

Moneda dedicată lui Paul Bran – economist, profesor universitar, manager al învățământului superior în domeniu, primul rector al Academiei de Studii Economice din Moldova, suplimentează seria „Știință și inovare”.

Concomitent, seria „Cartea Roșie a Republicii Moldova” este completată cu o monedă pe care este reprezentat fluturele mahaon (*Papilio machaon* L.), o specie de fluturi ocrotită prin lege.

Seria de monede „Altele” este completată cu o monedă comemorativă consacrată Vinurilor Moldovei – faimei și simbolului țării, imboldului de renaștere și trofeu de victorie, devenind parte importantă a patrimoniului nostru național, cultural și istoric.

Moneda dedicată Ornamentului tradițional, care reprezintă mărturii importante ale vieții spirituale și ale tradițiilor seculare ale neamului, completează seria „Sărbătorile, cultura, tradițiile Moldovei”.

Seria „Poveștile copilăriei”, lansată anul trecut, include o nouă monedă „Punguța cu doi bani” din tombac argintat.

Moneda comemorativă „Medicul meu – eroul meu” ne aduce în atenție și reconfirmă o scară a valorilor de cea mai înaltă probitate morală și profesională de care dau dovadă lucrătorii medicali în orice clipă, salvând vieți omenești.

Proiectul de design reprezintă imaginea a doi medici pe fundalul hărții Republicii Moldova. Lucrarea este semnată de sculptorul Veaceslav Jiglițchi, membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova. Achiziția serviciului de design grafic utilizat la baterea acestei monede a fost efectuată în baza unui concurs public, organizat și desfășurat de Banca Națională a Moldovei.

Tabelul A.17 include detalii cu privire la monedele jubiliare și comemorative aferente emisiei anului 2020.

Capitolul 7

Activitatea de dezvoltare a cadrului legal și de reglementare

7.1 Reglementarea prudențială, reglementarea evidenței contabile în bănci

Pe parcursul anului 2020, întru aplicarea Legii privind activitatea băncilor, Banca Națională a Moldovei a aprobat următoarele acte normative:

- *Regulamentul cu privire la cerințele de publicare a informațiilor de către bănci*, care conține cerințe ce se referă la conținutul minim al informației care necesită a fi publicată, periodicitatea, mijloacele și forma de publicare. Regulamentul prevede obligativitatea băncilor de a face publice informațiile referitoare, cel puțin, la cadrul de administrare a activității, fondurile proprii, cerințele de capital, lichiditate, expunerile la risc, amortizoarele de capital, alți indicatori-cheie, politicile interne, inclusiv politica de remunerare în măsura și condițiile prevăzute în actele normative emise în aplicarea legii menționate;
- *Regulamentul privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci*, care definește indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate, stabilește modul de determinare a acestuia (raportul dintre rezerva de lichidități a unei bănci și ieșirile sale nete de lichidități în decursul unei perioade de criză de 30 de zile exprimate ca procent), cerințe privind componența rezervei de lichidități a băncilor, ce reprezintă ieșirile nete de lichidități, metodologia de calcul a ieșirilor și a intrărilor de lichidități, valoarea indicatorului de acoperire a necesarului de lichiditate (cel puțin 100,0 la sută), implementarea etapizată a indicatorului de la 60,0 la sută (începând cu 1 octombrie 2020) la 100,0 la sută (începând cu 1 ianuarie 2023);
- modificări la *Regulamentul cu privire la tratamentul riscului de credit pentru bănci potrivit abordării standardizate*, prin care se aduce claritate prevederilor aferente tratamentului riscului de credit al entităților din sectorul public din Republica Moldova, în scopul calculării riscului de credit și a cerințelor de fonduri proprii ale băncilor;
- *Regulamentul cu privire la tratamentul riscului de credit al contrapărții pentru bănci*, care contribuie la menținerea unui nivel de fonduri proprii adecvat în raport cu nivelul riscului de credit al contrapărții asumat de către bănci în cazul instrumentelor financiare derivate și al tranzacțiilor cu termen lung de decontare;

- *Regulamentul cu privire la tratamentul riscului de ajustare a evaluării creditului pentru bănci*, care introduce noi cerințe de capital ce urmează să fie constituite astfel încât să poată absorbi pierderile generate de riscul de ajustare a evaluării creditului. Astfel, regulamentul aprobat stabilește reguli privind calcularea cerințelor de fonduri proprii pentru riscul CVA pentru toate instrumentele financiare derivate extrabursiere;
- *Regulamentul cu privire la supravegherea pe bază consolidată a băncilor*, care stabilește cadrul de reglementare în domeniul supravegherii pe baza consolidată a băncilor, prin aplicarea cerințelor prudențiale și derogările de la aplicarea acestor cerințe, metodele de consolidare, perimetrul de consolidare, inclusiv situațiile în care anumite entități din grup nu vor fi incluse, modul de obținere a permisiunii Băncii Naționale pentru a efectua consolidarea prudențială și cerințele privind tranzacțiile intragrup cu societățile holding cu activitate mixtă;
- *Regulamentul privind externalizarea activităților și operațiunilor băncii*, care contribuie la o mai bună administrare în domeniul externalizării și implicit, a riscurilor asociate, prin urmare, băncile vor aplica rigori mai înalte la evaluarea furnizorului, se vor adapta cerințelor la externalizarea în lanț și vor desfășura auditul extern doar la activitățile externalizate de importanță materială;
- *Regulamentul privind efectul de levier pentru bănci*, printre obiectivele căruia sunt limitarea îndatorării băncilor, întărirea cerințelor de capital bazate pe risc, compararea nivelului de îndatorare între bănci de o manieră simplă și consecventă. Urmare aprobării regulamentului, băncile vor raporta la BNM informația aferentă indicatorului efectului de levier, iar BNM în baza observării și analizei datelor raportate va stabili nivelul minim al acestui indicator. Se preconizează o perioadă de observare a indicatorului efectului de levier de 3 ani (de la 30.03.2021 până la 31.12.2023);
- modificări la *Instrucțiunea cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere*, pentru a reglementa raportarea cerinței de acoperire a necesarului de lichiditate, riscului de credit al contrapărții, riscului de ajustare a evaluării creditului și informația cu privire la indicatorul efectului de levier.

Banca Națională a Moldovei continuă elaborarea și revizuirea, după caz, a actelor normative întru executarea Legii privind activitatea băncilor.

În scopul aplicării prevederilor *Legii cu privire la supravegherea suplimentară a băncilor, asiguratorilor/reasiguratorilor și a societăților de investiții care aparțin unui conglomerat financiar*, a fost aprobat *Regulamentul cu privire la standardele tehnice de reglementare a supravegherii suplimentare a conglomeratelor financiare* care a stabilit principiile tehnice și metodele de calcul în scopul determinării fondurilor proprii și a cerinței suplimentare privind rata de acoperire a capitalului pentru conglomeratele

financiare, precum și prevederi aferente caracterului semnificativ al tranzacțiilor în interiorul grupului și concentrării riscurilor.

Alinierea legislației bancare a Republicii Moldova la standardele internaționale prin perfecționarea mecanismelor cantitative și calitative de administrare a băncilor va contribui la promovarea unui sector bancar sigur și stabil, la creșterea transparenței, încrederii și atractivității sectorului bancar autohton pentru potențiali investitori și creditori ai băncilor, precum și pentru deponenți și clienți, la dezvoltarea noilor produse și servicii financiare.

7.2 Reglementarea valutară

În anul 2020, Banca Națională a Moldovei a promovat un șir de acte normative (inclusiv de modificare) cu privire la domeniul valutar, care au drept scop îmbunătățirea cadrului legal aferent domeniului valutar, în particular care vizează notificarea și raportarea angajamentelor externe, autorizarea unor operațiuni valutare de capital, modul și condițiile de efectuare a operațiunilor valutare, precum și unele aspecte aferente activității unităților de schimb valutar.

- A fost aprobată *Instrucțiunea privind notificarea angajamentelor externe*, care are drept scop reglementarea modului de notificare și raportare de către rezidenți la Banca Națională a Moldovei despre angajamentele externe private pe suport hârtie, precum și în formă electronică, în contextul implementării de către Banca Națională a Moldovei a soluției pentru eficientizarea procesului de licențiere, autorizare și notificare.

Instrucțiunea prevede: dreptul rezidenților de a notifica și de a raporta la BNM despre angajamentele externe în formă electronică sau pe suport hârtie; obligația rezidenților de a utiliza semnătura electronică avansată calificată, dacă aceștia aleg opțiunea de notificare și raportare la BNM în formă electronică despre angajamente externe; depunerea documentelor prin intermediul portalului WEB al BNM – componentă a Sistemului informatic al BNM cu privire la licențiere, autorizare și notificare; obligația rezidenților de a notifica BNM despre angajamente externe asumate în termen de 30 zile lucrătoare de la data încheierii contractelor (emiterii documentelor) aferente acestor angajamente externe.

- În vederea ajustării unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei în legătură cu adoptarea *Instrucțiunii privind notificarea angajamentelor externe*, au fost promovate amendamente la *Regulamentul privind autorizarea unor operațiuni valutare de către Banca Națională a Moldovei*, la *Instrucțiunea cu privire la raportarea unor operațiuni valutare de către băncile licențiate* și la *Regulamentul privind condițiile și modul de efectuare a operațiunilor valutare*.

Regulamentul privind autorizarea unor operațiuni valutare de către Banca Națională a Moldovei a încorporat norme ce țin

de autorizarea de către BNM a operațiunilor de acordare de către rezidenți în favoarea nerezidenților a împrumuturilor/creditelor/garanțiilor, precum și raportarea la BNM a operațiunilor efectuate în cadrul acestora.

Instrucțiunea cu privire la raportarea unor operațiuni valutare de către băncile licențiate a fost completată cu norme care permit băncilor licențiate de a raporta în formă electronică despre operațiunile efectuate în cadrul garanțiilor externe luate la evidență de către BNM.

În *Regulamentul privind condițiile și modul de efectuare a operațiunilor valutare* au fost operate amendamente ce țin de particularitățile aferente efectuării plăților/transferurilor în cadrul operațiunilor valutare supuse notificării/autorizării. În particular, în regulamentul au fost prevăzute condițiile în care rezidenții pot efectua plăți și transferuri cu utilizarea mijloacelor bănești primite de la nerezident în cadrul angajamentelor externe supuse notificării la BNM.

- Amendamentele operate la *Regulamentul privind activitatea unităților de schimb valutar* au drept scop reflectarea particularităților aferente aparatelor de schimb valutar încorporate în bancomatele de tip cash-in/cash-out ale băncilor licențiate, precizarea modului de întocmire/ținere a unor formulare a rapoartelor și registrelor, inclusiv a celor în formă electronică.

Capitolul 8

Relații internaționale

8.1 Colaborarea internațională

Fondul Monetar Internațional (FMI)⁴⁰

Pe parcursul anului 2020, cooperarea dintre Republica Moldova și FMI s-a dezvoltat, în principal, în contextul implementării Programului de reforme⁴¹ susținut financiar de FMI prin Mecanismul de finanțare extinsă⁴² (EFF) și Mecanismul extins de creditare⁴³ (ECF), care s-a finalizat în martie 2020, precum și în cadrul discuțiilor privind negocierea unui nou program de suport financiar pentru perioada următoare.

Astfel, dialogul cu FMI în anul 2020 a avut loc în cadrul unei misiuni a experților FMI în Republica Moldova, precum și în cadrul mai multor discuții ulterioare în format online, din cauza restricțiilor la călătorii impuse de răspândirea pandemiei COVID-19.

O echipă de experți ai FMI s-a aflat în misiune la Chișinău în perioada 22 ianuarie – 5 februarie 2020. Scopul acestei misiuni a fost purtarea discuțiilor cu autoritățile Republicii Moldova, inclusiv cu BNM, în contextul consultărilor pentru anul 2020, prevăzute de articolul IV al Statutului FMI⁴⁴, precum și finalizarea celei de-a șasea evaluări a implementării programului de reforme susținut de FMI.

⁴⁰<http://bnm.md/ro/content/relatia-republicii-moldova-cu-fondul-monetar-international-fmi>

⁴¹Programul de reforme, susținut de FMI prin mecanismele de finanțare EFF și ECF, a fost aprobat de Consiliul Executiv al FMI la 7 noiembrie 2016 inițial pe un termen de 3 ani, cu o extindere ulterioară până în martie 2020, cu scopul de a susține agenda de reforme economice și financiare ale statului. Suma aprobată a finanțării a fost de 129,4 milioane drepturi speciale de trageri (DST) (aproximativ 179,7 milioane dolari SUA sau 75 la sută din cota Republicii Moldova la FMI).

⁴²*Mecanismul de finanțare extinsă* (Extended Fund Facility – EFF) este un instrument de finanțare al FMI destinat statelor cu dezechilibre mari în balanța de plăți care se datorează unor impedimente de ordin structural sau ritmului încet al creșterii economice și unei stări inerent precare a balanței de plăți. <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/20/56/Extended-Fund-Facility>

⁴³*Mecanismul extins de creditare* (Extended Credit Facility – ECF) este un instrument de finanțare al FMI prin intermediul căruia țările eligibile (cu venituri mici) pot beneficia de asistență financiară în condiții concesionale, într-o formă mai flexibilă și mai bine ajustată la diversele lor necesități, inclusiv în timpul crizelor (de exemplu, în cazul problemelor de durată legate de balanța de plăți). <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/02/21/04/Extended-Credit-Facility>

⁴⁴FMI se angajează anual (de regulă) în discuții bilaterale cu statele-membre, în conformitate cu prevederile articolului IV al Statutului FMI. O misiune a FMI vizitează statul-membru, colectează informații de ordin economic și financiar și discută cu autoritățile politicile și evoluțiile economice din țara respectivă. În urma vizitei, misiunea elaborează un raport care stă la baza discuțiilor din cadrul Consiliului Executiv al FMI. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/pdf/aa.pdf>

La finalul acestei misiuni, experții FMI au concluzionat că programul de reforme implementat de autoritățile Republicii Moldova pe parcursul ultimilor trei ani și jumătate a fost realizat în mare parte cu succes. În special, au fost remarcate progresele esențiale în reformarea sectorului bancar, inclusiv prin asigurarea transparenței acționariatului băncilor prin verificarea corespunderii proprietarilor băncilor criteriilor de onorabilitate și profesionalism, eliminarea expunerilor mari ale băncilor față de părțile lor afiliate, îmbunătățirea cadrului de guvernantă în bănci și consolidarea mecanismelor de asigurare a stabilității financiare.

De asemenea, au fost evidențiate, printre altele, realizările semnificative privind consolidarea guvernantei, transparenței și a responsabilității BNM, precum și fortificarea cadrului operațional al BNM pentru acordarea asistenței financiare de urgență în calitate de creditor de ultimă instanță.

Aceste concluzii au fost susținute și de către Consiliul Executiv al FMI⁴⁵ la 11 martie 2020, când a finalizat ultima evaluare a rezultatelor atinse de Republica Moldova în contextul implementării Programului de reforme din noiembrie 2016, precum și a aprobat raportul privind consultările prevăzute de articolul IV al Statutului FMI. Astfel, urmare celei de-a șasea evaluări, Republica Moldova a obținut posibilitatea de a accesa ultima tranșă de 14,4 milioane DST⁴⁶ (aproximativ 20 milioane de dolari SUA) din cadrul acestui program care a beneficiat de o finanțare din partea FMI în valoare totală de 129,4 milioane DST (circa 179,14 milioane de dolari SUA).

Ulterior, având în vedere efectele economice negative generate de măsurile restrictive impuse de autorități în timpul pandemiei COVID-19, BNM, alături de Guvernul Republicii Moldova, a participat în discuții active cu reprezentanții FMI în contextul obținerii unei asistențe financiare de urgență pentru ameliorarea impactului economic, precum și pentru acoperirea necesităților urgente legate de balanța de plăți și bugetul de stat. Drept urmare, Republica Moldova a obținut de la FMI acces la o finanțare oferită prin Mecanismul de creditare rapidă (RCF) și Instrumentul de finanțare rapidă (RFI)⁴⁷ în valoare totală de 172,5 milioane DST

⁴⁵Consiliul Executiv al FMI este unul din organele FMI, fiind compus din 24 de directori executivi (aleși de țările membre) și Directorul General al FMI, care prezidează întrunirile acestui consiliu.este Consiliul Executiv este responsabil pentru desfășurarea activității de zi cu zi a FMI și se întrunește de obicei de mai multe ori în fiecare săptămână și își desfășoară activitatea în mare parte pe baza documentelor pregătite de conducerea și personalul FMI. <https://www.imf.org/external/np/sec/memdir/eds.aspx>

⁴⁶Dreptul special de trageră (DST) este un activ internațional de rezervă creat de FMI. Valoarea DST se determină pe baza unui coș valutar format din 5 valute: dolarul SUA, euro, lira sterlină, yuanul Renminbi chinezesc și yenul japonez. <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/14/51/Special-Drawing-Right-SDR>

⁴⁷FMI utilizează două instrumente de finanțare – Mecanismul de creditare rapidă (Rapid Credit Facility – RCF), instituit în 2009, care se acordă în condiții concesionale statelor cu venituri mici, și Instrumentul de finanțare rapidă (Rapid Financing Instrument – RFI), instituit în 2011 – pentru acordarea de asistență financiară de urgență statelor-membre fără ca să fie nevoie ca acestea să aibă un program deplin agreat cu FMI. Aceste împrumuturi pot fi debursate foarte rapid, pentru a susține statele-membre în implementarea politicilor de remediere a situațiilor de urgență, cum ar fi cea cauzată de pandemia de COVID-19.// <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/02/19/55/Rapid-Financing-Instrument>:// <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/02/21/08/Rapid-Credit-Facility>

(100 procente din cota Republicii Moldova la FMI). Astfel, în aprilie 2020, în favoarea Republicii Moldova a fost debursată suma de 156,70 milioane de dolari SUA (echivalentul a 115,0 milioane DST) credit de tip RFI și 77,72 milioane dolari SUA (echivalentul a 57,50 milioane DST) credit de tip RCF.

În context, este de menționat că în anul 2020 FMI și-a intensificat rolul său prin acțiuni de supraveghere și asistență în monitorizarea și evaluarea impactului crizei pandemice și în aplicarea măsurilor de răspuns la aceasta. Respectiv, BNM a informat constant FMI referitor la măsurile de politici întreprinse pentru a aplana consecințele crizei provocate de pandemia COVID-19.

Urmare unei solicitări adresate de către Republica Moldova, în luna iulie 2020, experții FMI au efectuat o misiune virtuală, în cadrul căreia au purtat discuții cu autoritățile țării noastre, inclusiv cu BNM, pentru a negocia un nou program economic, preconizat a fi sprijinit financiar de FMI. Astfel, la finalul acestei misiuni s-a reușit agrearea la nivel de experți ai FMI a unui nou program de reforme economice pentru trei ani ce urma a fi susținut financiar de FMI, în valoare totală de circa 558 milioane dolari SUA, în baza mecanismelor ECF și EFF. Adoptarea de către Consiliul executiv al FMI a unei decizii de a oferi Republicii Moldova acces la această finanțare a fost condiționată de realizarea de către autoritățile Republicii Moldova a unor acțiuni prealabile. Unele dintre acestea vizau și domeniile de competență ale BNM, și anume: continuarea fortificării independenței BNM, asigurarea unei componente depline a Comitetului executiv al BNM, precum și necesitatea reformării și consolidării sectorului financiar nebanca în conformitate cu bunele practici europene și internaționale, prin atribuirea BNM a unor atribuții noi de licențiere/autorizare/emitere a avizului pentru înregistrarea de stat, reglementare și supraveghere a activității unor entități din sectorul financiar nebanca.

Totodată, până la agrearea asistenței financiare pentru noul program, BNM a participat în cadrul așa-numitului exercițiu de evaluare a siguranței băncii centrale (Safeguard Assessment) al FMI. Această evaluare este o etapă obligatorie, premergătoare încheierii unui aranjament financiar cu FMI, pe care o parcurge orice bancă centrală din perspectiva aprecierii detaliate a guvernantei și a mecanismelor de control aplicate de către aceasta. Rezultatele acestei evaluări sunt luate în calcul la stabilirea condițiilor de finanțare de către FMI, precum și a sumei care poate fi solicitată în cadrul noului program.

În perioada 19-27 octombrie 2020, echipa de experți a FMI a purtat discuții la distanță cu autoritățile Republicii Moldova, în contextul colectării informației privind evoluțiile economice recente, implementarea angajamentelor asumate în contextul noului programul agreat de autoritățile Moldovei cu experții FMI, precum și politicile promovate de autorități în vederea menținerii stabilității macroeconomice și bugetare, inclusiv în contextul bugetului pentru anul 2021.

În anul 2020 plățile totale aferente deservirii creditelor acordate BNM de către FMI au constituit 39,5 milioane DST (echivalentul a 54,8 milioane dolari SUA), dintre care plățile pentru suma

principală a creditului au constituit 38,36 milioane DST (echivalentul a 53,2 milioane dolari SUA), iar plățile pentru dobânzile la credite au constituit 1,15 milioane DST (echivalentul a 1,6 milioane dolari SUA).

La data de 31 decembrie 2020 soldul angajamentelor financiare ale BNM față de FMI a constituit: EFF – 74,42 milioane DST (107,19 milioane dolari SUA), iar ECF – 23,56 (33,93 milioane dolari SUA).

Pe parcursul anului 2020, având în vedere că Republica Moldova este reprezentată în Consiliul Governorilor FMI de către Guvernatorul BNM și Prim-viceguvernatorul BNM, care dețin în acest consiliu funcțiile de guvernator și, respectiv, guvernator supleant, reprezentanții BNM au participat la reuniunile de primăvară și cele anuale desfășurate în regim on-line în perioadele 22-23 aprilie și, respectiv, 15-22 octombrie. În cadrul acestor reuniuni au fost puse în discuție măsurile necesare a fi întreprinse de către FMI și instrumentele flexibile ale acestuia în scopul sprijinirii depășirii consecințelor economice negative ale pandemiei COVID-19.

Mai este de menționat că Guvernatorul BNM a participat în data de 28 februarie 2020 la Conferința de nivel înalt a guvernatorilor din constituența FMI condusă de Regatul Țărilor de Jos⁴⁸ cu tematica „*Impactul tranziției energetice asupra economiei și sectorului financiar, provocări și oportunități*”, organizată de către banca centrală a Regatului Țărilor de Jos.

Totodată, este de remarcat că în anul 2020, BNM a beneficiat de instruire și asistență din partea FMI în vederea perfecționării cadrului de aplicare a politicii monetare și de stabilitate financiară și în alte arii specifice băncii centrale.

Uniunea Europeană (UE)⁴⁹

În anul 2020, în contextul implementării obiectivelor comune stabilite de țara noastră și UE în Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, BNM a continuat fortificarea relațiilor de cooperare cu băncile centrale din UE care sunt responsabile de supravegherea instituțiilor de credit din UE ce au filiale în Republica Moldova. Astfel, urmare negocierilor inițiate în anul 2019 dintre BNM și banca centrală a Ungariei pentru încheierea unui memorandum bilateral, în anul 2020 aceste negocieri s-au finalizat cu succes, iar la 22 iunie 2020 a intrat în vigoare Memorandumul de înțelegere dintre BNM și banca centrală a Ungariei. Scopul acestui document este de a dezvolta

⁴⁸În cadrul FMI, Republica Moldova face parte din grupa de țări (constituentă) care include: Andora, Armenia, Belgia, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Cipru, Croația, Georgia, Israel, Luxemburg, Republica Macedonia de Nord, Muntenegru, Regatul Țărilor de Jos, România, Republica Moldova și Ucraina. Directorul Executiv în cadrul FMI, care reprezintă țările din acest grup, din luna noiembrie a anului 2020, este Paul Hilbers, ales pentru o perioadă de 4 ani.

⁴⁹Relațiile de colaborare dintre Republica Moldova și UE se dezvoltă în baza Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles, pe data de 27 iunie 2014, în vigoare din 1 iulie 2016 (fiind aplicat cu titlu provizoriu începând cu 1 septembrie 2014).

cooperarea dintre cele 2 bănci centrale în domeniul supravegherii bancare și de a asigura un schimb eficient de informații în acest sens.

Tot în anul 2020, a fost continuat dialogul dintre BNM și Banca Centrală Europeană (BCE), care la fel s-a finalizat cu semnarea unui memorandum de înțelegere în domeniul supravegherii bancare, intrat în vigoare la 22 septembrie 2020. Dezvoltarea cooperării dintre BNM și BCE pe baza acestui memorandum este esențială pentru a promova integritatea, stabilitatea și eficacitatea instituțiilor supravegheate atât de BNM, cât și de BCE. Prin urmare, încheierea acestui acord important cu una dintre cele mai influente bănci centrale din lume reprezintă o realizare semnificativă orientată spre fortificarea capacității de supraveghere bancară a BNM.

Încheierea și punerea în aplicare a celor 2 acorduri reflectă continuitatea eforturilor BNM de reformare a sectorului bancar autohton conform celor mai bune standarde internaționale și europene.

În contextul procesului de integrare europeană, pe parcursul anului 2020, BNM a examinat și a oferit propuneri cu privire la proiectul unei noi Agende de Asociere, care conține obiectivele prioritare pentru perioada 2021-2027, precum și propuneri în domeniul serviciilor financiare pentru obiectivele de politici pe termen lung ale Parteneriatului Estic în perioada post-2020.

Totodată, pe parcursul anului 2020, în contextul monitorizării evoluțiilor macro-economice și financiare pe durata implementării Memorandumului de înțelegere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară, semnat în anul 2017, BNM a raportat trimestrial informația aferentă indicatorilor din Anexa 2 la memorandumul menționat. În acest context, mai este de menționat că BNM a participat la inițierea negocierilor unui nou proiect de memorandum de înțelegere dintre Republica Moldova și UE privind asistența macro-financiară pentru Republica Moldova.

În contextul activităților Guvernului Republicii Moldova de coordonare și monitorizare la nivel național a procesului de integrare europeană, BNM, pe parcursul anului 2020, a participat la ședințele Comisiei guvernamentale pentru integrare europeană. În cadrul acestor ședințe au fost puse în discuție evoluțiile înregistrate în eliminarea restanțelor din Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova–Uniunea Europeană în perioada 2017-2019, precum și în pregătirea pentru reuniunile periodice cu partenerii din UE.

În vederea asigurării unei comunicări eficiente dintre Republica Moldova și UE privind progresele aferente realizării angajamentelor asumate în cadrul Acordului de Asociere, reprezentanții BNM pe parcursul anului 2020 au participat la reuniunile organismelor instituționale de cooperare – Subcomitetul pentru cooperare economică și în alte sectoare (Cluster I) (4 februarie 2020), Comitetul de asociere (19 februarie 2020), Comitetul de asociere în configurația comerț (20-21 octombrie 2020). În cadrul acestor reuniuni au fost examinate o serie de

subiecte ce țin de evoluția indicatorilor macroeconomici, situația curentă în domeniul supravegherii macroprudențiale și a consolidării sistemului bancar, precum și în domeniul reglementării și supravegherii bancare, progresele aferente reformelor din sectorul bancar, măsurile în domeniul prevenirii practicilor frauduloase în sectorul bancar, alte progrese în implementarea Acordului de Asociere etc.

Totodată, este de menționat că în anul 2020 Comisia Europeană a acordat Republicii Moldova asistență macrofinanciară în sumă de 95,95 milioane dolari SUA, dintre care:

- **componenta de împrumut** – 84,22 milioane dolari SUA (echivalentul a 71,69 milioane euro) – 61,27 milioane dolari SUA (echivalentul a 51,62 milioane euro) în cadrul Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova, semnat la Chișinău la 21 iulie 2020 și 22,96 milioane dolari SUA (echivalentul a 20,06 milioane euro) în cadrul Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară semnat la Bruxelles la 23 noiembrie 2017;
- **componenta de grant** – 11,73 milioane dolari SUA (echivalentul a 10,00 milioane euro) în cadrul Acordului de grant dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară semnat la Bruxelles la 23 noiembrie 2017.

În context, este de menționat că pentru debursarea celor 2 tranșe (din totalul de 3 tranșe) prevăzute în cadrul Memorandumului de înțelegere între Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară semnat la 23 noiembrie 2017, BNM a realizat un șir de condiționalități, cum ar fi: transparentizarea acționarilor băncilor și atragerea noilor investitori de calitate în sectorul bancar, consolidarea cadrului normativ al BNM în vederea prevenirii și contracarării spălării banilor și finanțării terorismului în scopul implementării standardelor internaționale în domeniul dat, adoptarea legislației secundare aferente pentru a alinia cadrul de reglementare pentru bănci la standardele internaționale și cele ale UE.

În scopul realizării angajamentelor din Acordul de Asociere, BNM beneficiază de suport tehnic continuu din partea UE prin instrumentele acesteia de asistență.

Banca Mondială

În vederea gestionării impactului crizei pandemice, în anul 2020 Banca Mondială a asigurat suport Republicii Moldova oferindu-i acces la diverse studii, analize și rapoarte pe diferite domenii de intervenție prioritare în vederea susținerii măsurilor întreprinse pentru combaterea COVID-19.

Tot în anul 2020, BNM a menținut dialogul cu Banca Mondială, în cadrul căruia a fost prezentată toată informația necesară pentru

evaluarea justă și obiectivă a situației din sistemul financiar autohton, în vederea luării deciziilor de continuare a acordării finanțării în diferite domenii prioritare pentru Republica Moldova.

În același timp, este de menționat că în anul 2020, reprezentanții BNM au participat la mai multe seminare, inclusiv organizate on-line, la diverse tematici din aria competenței băncii centrale organizate de către Banca Mondială. Acest fapt contribuie la dezvoltarea continuă a competențelor angajaților BNM și la aplicarea celor mai noi standarde în domeniile respective.

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD)⁵⁰

Pe parcursul anului 2020, BNM a colaborat cu reprezentanții BERD prin asigurarea unui dialog continuu privind situația macroeconomică și evoluția sistemului bancar în ansamblu. Totodată, Guvernatorul BNM, deținând funcția de guvernator supleant în Consiliul Guvernatorilor BERD, a participat la reuniunea anuală a acestui consiliu din perioada 7-8 octombrie 2020, care s-a desfășurat în format virtual. Pentru reuniunea dată BNM a formulat poziția Republicii Moldova, care a fost coordonată și cu Ministerul Economiei și Infrastructurii (având în vedere că în consiliul dat poziția de guvernator pentru Moldova este deținută de Ministrul Economiei și Infrastructurii), pe marginea unui set de materiale informative cu privire la chestiunile supuse spre votare în cadrul acesteia, printre care Cadrul Strategic și de Capital pentru perioada 2021-2025, alocarea venitului net din anul 2019, aderarea Irakului la BERD, alegerea președintelui și a vicepreședintelui Consiliului Guvernatorilor BERD pentru perioada 2020-2021 și alegerea Președintelui BERD pentru perioada 2020-2021.

BNM în mod constant conlucrează cu BERD la restructurarea și sporirea rezilienței sectorului bancar autohton, în contextul implementării Strategiei de țară a BERD pentru Republica Moldova pentru anii 2017-2022.

În context, este de menționat că BERD este unul dintre partenerii de dezvoltare de importanță sporită pentru Republica Moldova, care contribuie la dezvoltarea atât a sectorului privat prin proiecte de finanțare și de consultanță, cât și a dialogului privind politicile menite să sporească transparența sectorului bancar.

În acest sens, prezența BERD în calitate de acționar în sectorul bancar al Republicii Moldova contribuie la îmbunătățirea guvernanței corporative, ceea ce completează eforturile BNM de admitere în sector doar a acționarilor de calitate, care corespund în totalitate criteriilor de onorabilitate și profesionalism.

⁵⁰<http://bnm.md/ro/content/relatia-republicii-moldova-cu-banca-europeana-pentru-reconstrucție-si-dezvoltare-berd>

Asociația Europeană a Caselor de Compensare Automatizate (EACHA)⁵¹

Pe parcursul anului 2020, BNM a continuat conlucrarea cu EACHA, prin schimbul de informații și experiență în domeniul activității caselor de procesare a plăților. Informațiile acumulate sunt utile în contextul activităților desfășurate pentru realizarea obiectivelor strategice ale BNM și anume, aderarea sectorului bancar la zona unică de plăți în euro (Single European Payment Area – SEPA) și implementarea plăților instant⁵².

Grupul Internațional de Lucru al Băncilor Centrale de Gestiune a Riscurilor Operaționale (IORWG)⁵³

În anul 2020, BNM a continuat să participe în cadrul activităților desfășurate de IORWG, prin oferirea de răspunsuri la solicitările și studiile inițiate de acest grup. Cele mai importante solicitări ale grupului dat s-au axat pe următoarele:

- *informația privind modul în care COVID-19 a afectat profilul de risc al BNM;*
- *informația privind modul în care BNM răspunde la pandemia COVID-19;*
- *informația privind tehnologiile emergente;*
- *informația privind modelul de maturitate al managementului riscurilor operaționale.*

⁵¹Asociația Europeană a Caselor de Compensare Automatizate (EACHA) este o organizație non-profit a administratorilor sistemelor de compensare și a centrelor de procesare a plăților din Uniunea Europeană (UE) și Spațiul Economic European (SEE). În cadrul EACHA sunt organizate mai multe grupuri de lucru din sectorul plăților pentru a fi abordate aspecte precum interoperabilitatea în cadrul spațiului unic de plăți în euro (SEPA). În prezent, EACHA este formată din 27 de membri din 23 de țări, dintre care 20 sunt din zona UE (Germania, Franța, Austria, Italia, Suedia ș.a.), iar 2 din zona SEE (Norvegia, Elveția). BNM, în calitate de administrator al Sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI), a devenit membru al EACHA în anul 2014.

⁵²Plățile instant sunt plăți electronice de mică valoare care sunt procesate în timp real, 24 de ore pe zi, 365 de zile pe an, unde fondurile sunt puse la dispoziția destinatarului/ beneficiarului în mod imediat pentru a fi utilizate.

⁵³Grupul Internațional de Lucru al Băncilor Centrale de Gestiune a Riscurilor Operaționale (International Operational Risk Working Group – IORWG) este un grup de lucru destinat băncilor centrale și autorităților monetare și de supraveghere, care are drept scop schimbul de experiență, inovarea cadrului metodologic și partajarea celor mai bune practici între băncile centrale în domeniul gestiunii riscului operațional. BNM a devenit membru al IORWG în anul 2015.

Centrul de Excelență în Finanțe (CEF)⁵⁴

Având în vedere calitatea de membru în cadrul Consiliului de Conducere al CEF, în anul 2020, BNM, fiind reprezentată de Prim-viceguvernatorul BNM, a participat în cadrul ședinței anuale online a Consiliului de Conducere al CEF în data de 11 iunie 2020. În cadrul acesteia au fost propuse spre discuție și votare cadrul operațional de activitate al CEF și programul de instruire pentru perioada 2020-2021.

Totodată, în anul 2020 reprezentanții BNM au participat în cadrul mai multor instruirii organizate în format online de către CEF, atât în domeniile profesionale, cât și în domeniul rezilienței instituționale în contextul situației pandemice. De asemenea, BNM a participat la ședințele periodice ale coordonatorilor CEF.

Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE)⁵⁵

În anul 2020, BNM, în calitate sa de membru al BSCEE, a continuat conlucrarea cu membrii BSCEE, prin schimbul de informații și experiență în domeniul supravegherii și reglementării bancare.

Merită a fi remarcat că reprezentanții BNM participă cu regularitate la evenimentele organizate de către BSCEE, care oferă posibilitatea de a comunica cu autoritățile de reglementare și supraveghere din alte state.

Cooperarea cu alte organizații regionale

Pe parcursul anului 2020, membrii Comitetului executiv al BNM au continuat consolidarea relațiilor interinstituționale și bilaterale cu organismele internaționale și regionale partenere.

În acest sens, este de remarcat participarea Guvernatorului BNM la „*Forumul Europei Centrale și de Est 2020*”, organizat de Euromoney⁵⁶ la Viena, în perioada 14-15 ianuarie 2020,

⁵⁴CEF este o organizație internațională cu misiunea de a sprijini implementarea reformelor în domeniile finanțelor publice și financiar-bancar în Europa de Sud-Est prin activități de instruire. CEF a fost înființată în anul 2001 în cadrul Pactului de stabilitate pentru Europa de Sud-Est de către guvernul Slovaciei, la inițiativa Ministerului de Finanțe din Slovenia și în strânsă cooperare cu alte ministere de finanțe ale fostelor țări iugoslave și Albania. În anul 2015, CEF a devenit o organizație internațională după 14 ani de succes în calitate de instituție regională. Republica Moldova a devenit membră CEF prin aprobarea Legii nr. 115 pentru ratificarea Acordului privind constituirea CEF la data de 28 mai 2015. În Consiliul de Conducere CEF, Republica Moldova este reprezentată de către BNM și Ministerul Finanțelor, fiecare deținând câte un drept de vot în procesul decizional.

⁵⁵Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE) este o organizație regională, fără personalitate juridică, care promovează cooperarea dintre instituțiile de supraveghere bancară ale țărilor din Europa Centrală și de Est. Banca Națională a Moldovei a devenit membră a BSCEE în anul 1996, în urma semnării Acordului privind regulile de organizare și dirijare ale Grupului BSCEE.

⁵⁶Euromoney Institutional Investor PLC („Euromoney”) este o afacere globală de informații cu mai multe mărci, care oferă date critice, rapoarte asupra prețurilor, informații, analize și organizează evenimente la care participă reprezentanți din domeniul serviciilor financiare, telecomunicațiilor și pieței juridice.

Guvernatorul BNM având calitatea de vorbitor-cheie în cadrul unei sesiuni de discuții cu tema „Politică monetară”.

Guvernatorul BNM a participat de asemenea la cea de-a 43-a reuniune (1 iunie 2020) și cea de-a 44-a reuniune (5 noiembrie 2020), desfășurate în format virtual, a Clubului Guvernatorilor Băncilor Centrale din Asia Centrală, Bazinul Mării Negre și Balcani, organizate de Banca Centrală a Republicii Turcia și Banca Centrală a Federației Ruse. Subiectele abordate în cadrul acestor reuniuni s-au axat pe efectele pandemiei COVID-19 asupra economiei țărilor din regiune, provocările-cheie actuale, politicile de răspuns la pandemie, perspectivele economice și financiare globale în contextul crizei provocate de COVID-19, valutele digitale ale băncilor centrale etc.

Merită a fi menționată și participarea reprezentanților BNM pe parcursul anului 2020 la mai multe instruirii desfășurate în format online de către centrul regional de instruire Joint Vienna Institute (JVI)⁵⁷ și de către Departamentul de Stat al SUA.

Cooperarea cu alte bănci centrale și autorități de supraveghere bancară din alte state

Având în vedere necesitatea cooperării în domeniul supravegherii bancare și efectuării schimbului de informații în baza acordurilor de cooperare, în anul 2020 BNM a continuat negocierile cu Banca Națională a României în vederea încheierii unui nou acord de cooperare, care ar urma să înlocuiască Acordul bilateral actual privind cooperarea în domeniul supravegherii bancare, încheiat la 27 iulie 2001. De asemenea, BNM a inițiat dialogul cu Agenția de Reglementare și Supraveghere Bancară din Republica Turcia pentru încheierea unui memorandum de înțelegere.

Mai este de remarcat că în anul 2020 BNM, alături de alte câteva bănci centrale europene, a devenit parte semnată la Acordul de cooperare și coordonare în cadrul grupului de supraveghere a grupului bancar OTP. Scopul acestui acord este de a facilita schimbul de informații, opinii și evaluări între autorități, în vederea unei supravegheri individuale și consolidate mai eficiente și întreprinderii acțiunilor în timp util în activitatea continuă și situațiile de urgență, pentru o înțelegere a profilului de risc a grupului OTP, ca punct de plecare pentru supravegherea bazată pe risc la nivel individual și consolidat.

În cadrul exercitării funcției de licențiere bancară, în anul 2020, BNM a colaborat cu autorități de supraveghere financiară și bancară din alte state (Banca Centrală Europeană, banca centrală a Marii Britanii, banca centrală a Albaniei, banca centrală a Bulgariei, banca centrală a Ungariei, Banca Națională a Ucrainei,

⁵⁷JVI reprezintă un centru regional de instruire, în primul rând pentru oficialii din sectorul public din țările din Europa Centrală, de Est și de Sud-Est, Caucaz și Asia Centrală. A fost înființat în 1992 de autoritățile austriece (reprezentate de Ministerul Federal al Finanțelor și banca centrală a Austriei), Fondul Monetar Internațional și alte câteva organizații internaționale. Seminarele și ateliere oferite de JVI se concentrează pe formularea și gestionarea politicilor macroeconomice, politica monetară și sistemul cursului de schimb, stabilitatea sectorului financiar, statistici macroeconomice și financiare și multe alte subiecte specializate.

banca centrală a Poloniei, banca centrală a Slovaciei, Banca Centrală a Armeniei, Banca Națională a Serbiei, Banca Centrală a Federației Ruse, autoritatea pentru piața financiară din Austria, autoritatea pentru conduita financiară din Marea Britanie, Comisia de Supraveghere Financiară din Bulgaria, autoritatea de supraveghere financiară din Polonia, autoritatea pentru piața de capital din Turcia, ministerul finanțelor al Republicii Macedonia de Nord). Prin această cooperare a fost realizat un schimb reciproc de informații, necesare în procesul de evaluare a calității de onorabilitate și profesionalism a persoanelor ce au desfășurat o activitate autorizată și supravegheată de aceste autorități în țările respective.

Având în vedere contextul global impus de pandemia COVID-19, și anume imposibilitatea desfășurării deplasărilor de participare în cadrul diverselor evenimente/seminare, reprezentanții BNM au participat la un șir de seminare în format virtual organizate de către banca centrală a Germaniei, Banca Națională a României, Banca Centrală a Republicii Turcia, banca centrală a Luxemburgului, banca Națională a Elveției și Banca Națională a Italiei. De asemenea, reprezentanții BNM au participat la o conferință⁵⁸ în format virtual organizată de către Banca Națională a Belgiei, în cadrul căreia s-a discutat despre finanțarea politicii climatice, barierele bancare pentru o economie verde și finanțarea ecologică și investițiile ecologice.

Cooperarea tehnică externă cu organismele internaționale și băncile centrale ale altor state

Pe parcursul anului 2020, Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistență tehnică din partea partenerilor săi externi de dezvoltare în scopul fortificării competențelor sale instituționale în multiple domenii de activitate specifice unei bănci centrale.

În acest sens, dar și pentru realizarea obiectivelor sale strategice de activitate, stabilite pe termen mediu, în anul 2020, BNM a continuat să beneficieze de asistență din partea **Fondului Monetar Internațional**, acesta fiind unul dintre principalii săi parteneri de dezvoltare care asigură suport tehnic în diferite domenii.

În scopul perfecționării capacității și eficientizării activității de a produce și furniza date statistice necesare pentru realizarea principalelor sale atribuții legale, în perioada 2018 – 2020 BNM a beneficiat de asistență tehnică din partea FMI.

Astfel, adițional la seria de vizite de lucru efectuate de către experții FMI în Republica Moldova, în perioada 2018 – 2019, pentru a acorda suport BNM în vederea dezvoltării unui indicator agregat al dinamicii prețurilor bunurilor imobile rezidențiale din Republica Moldova, pe parcursul anului 2020 au fost derulate etapele conclusive ale suportului acordat în acest sens.

În perioada 17-21 februarie 2020, reprezentanții BNM au participat la atelierul de lucru cu tematica „Dezvoltarea indicelui de preț al

⁵⁸<https://www.nbb.be/en/publications-and-research/research-cooperation/conferences/joint-research-project-and-international>

bunurilor imobiliare rezidențiale (RPPI)”, organizat de către experții FMI în colaborare cu oficiul de statistică al Georgiei, în orașul Batumi. În cadrul acestui atelier au fost abordate subiectele practice referitoare la dezvoltarea și calibrarea indicelui RPPI, precum și metodele de comunicare și interpretare a rezultatelor compilării acestuia. Totodată, reprezentanții țărilor participante la atelier și-au împărtășit experiența și progresele de dezvoltare a indicelui RPPI pentru statele respective.

Obiectivul central al misiunilor de asistență tehnică externă a fost atins odată cu obținerea coordonării din partea Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova și publicarea pe pagina web oficială a BNM a indicelui RPPI împreună cu nota tehnică care oferă o descriere detaliată a acestuia. Indicele RPPI este necesar pentru analiza evoluțiilor și a riscurilor asociate pieței imobiliare, precum și pentru prezentarea gradului de interconectare dintre piața imobiliară și gradul de soliditate financiară.

La fel, cu suportul FMI, au fost desfășurate activități practice privind compilarea statisticilor aferente conturilor financiare și a bilanțurilor sectoriale (CFBS) și a statisticilor bilanțiere la nivel de stocuri anuale pentru anii 2015-2019 și a fost revizuită și actualizată informația care urmează a fi utilizată pentru compilarea CFBS.

Pentru a menține stabilitatea sistemului financiar, BNM poate acorda băncilor solvabile și viabile, care se confruntă cu probleme temporare de lichiditate, asistență de lichiditate în situații de urgență. Prin urmare, dezvoltarea cadrului normativ aferent facilităților de creditare de urgență rămâne a fi prioritară pentru BNM, pentru a interveni prompt atunci când este necesar. În acest sens, experții FMI au oferit pentru BNM recomandări în vederea finalizării și consolidării cadrului operațional cu privire la asistența de lichiditate în situații de urgență.

Totodată, în contextul negocierii unui nou program de politici pentru Republica Moldova, care ar urma să fie sprijinit financiar de FMI, necesitatea fortificării independenței BNM, în calitate de bancă centrală, a fost identificată drept una din premisele pentru aprobarea de către Consiliul Executiv al FMI a noului aranjament de finanțare. Astfel, experții juridici ai FMI, în cadrul unei misiuni de asistență tehnică, au consultat și coordonat un proiect de act legislativ, elaborat de autoritățile Republicii Moldova, menit să consolideze integritatea și finalitatea deciziilor de politică monetară, de reglementare și supraveghere bancară, adoptate de BNM.

Unul dintre principalii parteneri de dezvoltare pentru BNM rămâne a fi **Uniunea Europeană** (UE). Pe parcursul anului 2020, BNM a continuat să beneficieze de asistența Înaltului Consilier al UE pentru sectorul serviciilor financiare în contextul *Misiunii Înaltilor Consilieri ai Uniunii Europene 2019-2021 pentru Republica Moldova*⁵⁹. Acest expert de nivel înalt oferă consiliere BNM în domeniile supravegherii bancare și implementării supravegherii

⁵⁹Proiectul este finanțat de Uniunea Europeană cu o perioadă de implementare de trei ani, din ianuarie 2019 până în decembrie 2021. Obiectivul său principal este de a acorda suport Guvernului Republicii Moldova în implementarea agendei sale de reforme, în speță, asistență în consolidarea capacităților necesare pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – UE, inclusiv punerea în

bazate pe risc, comunicării eficiente, precum și pentru facilitarea cooperării cu diverse autorități locale și internaționale.

Totodată, în cadrul aceleiași misiuni, în perioada 1 octombrie 2019 – 26 aprilie 2020, BNM a beneficiat de asistența unui expert al UE pe termen mediu pentru supraveghere bancară, delegat din cadrul Băncii Naționale a României, în vederea acordării suportului pentru transpunerea standardelor internaționale și a celor mai bune practici în domeniul supravegherii bancare, inclusiv pentru dezvoltarea capacităților supraveghetorilor, necesare elaborării rapoartelor în urma procesului de examinare și evaluare de supraveghere (SREP).

La fel, grație suportului oferit de UE prin intermediul instrumentului de cooperare administrativă între autoritățile statelor membre ale UE și autoritățile țărilor beneficiare, Twinning⁶⁰, BNM și încă 15 instituții din Republica Moldova cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului beneficiază de asistență în cadrul proiectului „Eficientizarea sistemului de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului în Republica Moldova”. Lansat la 13 decembrie 2018, cu o perioadă de implementare de 3 ani, acest proiect Twinning are obiectivul principal de a contribui la consolidarea și dezvoltarea mecanismului de supravegherea entităților raportoare, având în vedere și prevederile *Legii nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului*, inclusiv prin implementarea unor proceduri interne robuste, evaluarea riscurilor la care se expun entitățile, instruirea continuă, și informarea privind noile tendințe și tipologii aferente domeniului.

Proiectul comun al Uniunii Europene și Consiliului Europei „Controlul corupției prin aplicarea legii și prevenire” (CLEP), implementat în perioada 1 iunie 2017 – 31 mai 2020, a sprijinit eforturile instituțiilor din Republica Moldova, inclusiv ale BNM, în reformarea cadrului de reglementare în domeniul luptei împotriva corupției, conform standardelor europene și internaționale.

În acest context, pe parcursul anul 2020, reprezentanții BNM au participat la *„Instruirea în domeniul evaluării riscurilor de finanțare a terorismului, pentru agențiile de aplicare a legii și entitățile de supraveghere”*, care a avut drept scop acumularea

aplicare a prevederilor aferente Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător, precum și de a asigura următoarele acțiuni post-liberalizare a regimului de vize. În mod special, proiectul are drept scop:

- consolidarea elaborării politicilor la nivel sectorial, inclusiv a capacităților de planificare strategică și management al politicilor ale autorităților publice care funcționează în sectoarele selectate pentru asistență;
- consolidarea cunoștințelor și a conștientizării factorilor vizați cu privire la politicile, legislația și regulamentele UE;
- oferirea consilierii în scopul asigurării sustenabilității politice, instituționale și financiare a reformelor planificate în aceste sectoare întru implementarea eficientă a acestora.

Pentru a afla mai multe informații despre Misiunea UE a Înalților Consilieri pentru Republica Moldova vă rugăm să vizitați pagina web: <http://www.eu-advisers.md>

⁶⁰Instrumentul de asistență Twinning urmărește scopul de a dezvolta capacitățile instituționale ale autorităților beneficiare și se derulează pe parcursul unui an sau mai mult, timp în care experți din sectorul public din UE sunt detașați pentru a oferi asistență autorităților beneficiare în vederea atingerii unor obiective specifice. Mai multe informații privind instrumentul Twinning sunt disponibile pe pagina web a Comisiei Europene: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/tenders/twinning_en.

de cunoștințe și utilizarea acestora în cadrul activității de supraveghere desfășurată de BNM atât în domeniul prevenirii și combaterii finanțării terorismului, cât și în activitățile care revin BNM în cadrul procesului de evaluare națională a riscului de finanțare a terorismului.

Un alt partener de dezvoltare al BNM este **Banca Mondială**. În anul 2020, reprezentanții Centrului consultativ pentru sectorul financiar al Băncii Mondiale (FinSAC), au continuat să acorde suport BNM în cadrul proiectului de asistență tehnică privind redresarea și supravegherea bancară, axându-se pe unul dintre obiectivele centrale ale misiunii care se referă la revizuirea cuprinzătoare a organizării procesului de supraveghere bancară în cadrul BNM, a politicilor, a metodologiilor și a procedurilor aferente, și formularea recomandărilor pentru alinierea acestora la cele mai bune practici internaționale din domeniu. Totodată, în contextul consolidării capacităților în domeniul rezoluției bancare, experții FinSAC au oferit asistență tehnică reprezentanților BNM în scopul operaționalizării și perfecționării activităților în domeniul planificării rezoluției, fiind prezentate atât recomandări referitoare la modificarea actelor normative aferente, cât și recomandări pentru îmbunătățirea structurii și conținutului planurilor de rezoluție individuale pentru unele bănci.

La fel cu suportul Băncii Mondiale, reprezentanții BNM au beneficiat de oportunități de instruire și certificare internațională în domeniile profesionale în cadrul programului Acordului de consultanță și management investițional (Reserves Advisory & Management Partnership⁶¹ (RAMP)), fapt ce contribuie la dezvoltarea continuă a angajaților BNM și la aplicarea celor mai noi standarde în domeniile de activitate respective.

În contextul necesității reformării și consolidării sectorului financiar nebanca în conformitate cu bunele practici europene și internaționale, experții Băncii Mondiale în parteneriat cu Înalțul Consilier al UE pentru sectorul serviciilor financiare au organizat pentru BNM un atelier de lucru cu scopul împărtășirii experienței altor state privind modalitatea dezvoltării și implementării unui model de tranziție armonios și eficient de preluare a unor atribuții specifice sectorului financiar nebanca. Necesitatea desfășurării acestui atelier de lucru a fost dictată de aprobarea de către Parlamentul Republicii Moldova a unor amendamente la legislația în vigoare, care stabilesc preluarea de către BNM de la Comisia Națională a Pieței Financiare, începând cu 1 iulie 2023, a competențelor de licențiere, autorizare, precum și de emitere a avizului pentru înregistrarea de stat, de reglementare și supraveghere a activității asigurătorilor, reasigurătorilor și a intermediarilor în asigurări și/sau în reasigurări, a Biroului Național al Asigurătorilor de Autovehicule din Republica Moldova, a asociațiilor de economii și împrumut, a birourilor istoriilor de credit și a organizațiilor de creditare nebanca.

Asigurarea stabilității sistemului bancar prin consolidarea funcției și cadrului de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului este una din prioritățile BNM. Astfel, pentru a operaționaliza și eficientiza această activitate, BNM a lansat

⁶¹Pentru a afla mai multe informații despre programul RAMP vă rugăm să vizitați pagina web: <https://treasury.worldbank.org>

procesul de achiziție și implementare a unei soluții tehnice de detectare și monitorizare operațională pentru transparența acționarilor și prevenirea și combaterea spălării banilor. În acest sens, urmare a suportului oferit prin intermediul programului **Fondului pentru Buna Guvernare (Good Governance Fund – GGF)**, finanțat de Guvernul Marii Britanii, în elaborarea documentelor aferente achiziționării soluției tehnice respective, procesul de achiziție și implementare a acesteia a continuat în cadrul proiectului de asistență tehnică din partea **Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID)**, cu perioada de implementare 9 septembrie 2019 – 9 august 2022.

Pe parcursul anului 2020, reprezentanții USAID împreună cu experții companiei International Development Group LLC (implementator al proiectului „Moldova Financial Sector Transparency Activity” finanțat de USAID) au continuat acordarea suportului tehnic BNM pentru finisarea studiului de piață și elaborarea caietului de sarcini, pentru inițierea achiziției publice a soluției informatice în conformitate cu cele mai recente norme legale din domeniu. Prin urmare, a fost desfășurată cu succes procedura de achiziție a soluției tehnice de detectare și monitorizare operațională pentru transparența acționarilor, și prevenirea și combaterea spălării banilor, în cadrul căreia a fost desemnată o companie potențial câștigătoare.

La fel, în cadrul proiectului finanțat de USAID „Transparența Sectorului Financiar în Moldova” a fost desfășurat un atelier online cu tematica „Prevenirea spălării banilor și contracararea finanțării terorismului”, destinat angajaților Direcției combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, din cadrul BNM. Realizarea instruirii a contribuit la sporirea capacităților metodologice și operaționale ale specialiștilor din cadrul acestei subdiviziuni de a evalua și identifica eventuale infracțiuni de spălare a banilor și finanțare a terorismului.

De asemenea, cu suportul **Departamentului de Stat al SUA (Oficiul de Cooperare privind Controlul Exportului) și al Ambasadei SUA în Republica Moldova**, au fost organizate 2 seminare, în cadrul cărora au fost prezentate metode și tehnici de investigare a contracarării proliferării armelor de distrugere în masă.

În contextul obținerii certificării internaționale în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor, precum și a îmbunătățirii cunoștințelor și a expertizei profesionale, **Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD)** oferă suport pentru participarea reprezentanților BNM în cadrul programului de instruire și certificare 2020-2021, oferit de Asociația specialiștilor certificați în combaterea spălării banilor (Association of Certified Anti-Money Laundering Specialists⁶², ACAMS).

BNM participă în mod constant la procesul de promovare a educației financiare la nivel național, alături de alte instituții relevante. În acest sens, începând cu anul 2018, autoritățile din Republica Moldova, alături de cele din alte țări (Bulgaria, Croația,

⁶²ACAMS este cea mai mare organizație internațională de apartenență dedicată îmbunătățirii cunoștințelor și expertizei specialiștilor în domeniul detectării și prevenirii criminalității financiare.

Georgia, Republica Macedonia de Nord, Muntenegru și România) beneficiază de expertiza tehnică a platformei Money Wise din **Regatul Țărilor de Jos**, în contextul Proiectului cincinal (2018-2022) de asistență tehnică în domeniul educației financiare din cadrul Programului de circumscripție al Ministerului Finanțelor al Regatului Țărilor de Jos, condus de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) și rețeaua sa internațională privind educația financiară (INFE).

În anul 2020, a fost publicat raportul privind Alfabetizarea financiară a adulților în Europa de Sud-Est⁶³, acesta conține și informația privind evaluarea nivelului de educație financiară în Republica Moldova. Totodată urmare a solicitării experților OECD, BNM a transmis comentariile sale pe marginea raportului privind cartografierea programelor de educație financiară în Republica Moldova, elaborat în cadrul proiectului de asistență sus-menționat. De asemenea, reprezentanții BNM au participat la ședința anuală 2020 a proiectului de asistență tehnică OECD-INFĒ pe domeniul Educației Financiare în Europa de Sud-Est, cu concentrarea pe educația financiară pentru copii și tineret în noua realitate digitală.

Un alt partener în domeniul promovării educației financiare rămâne a fi Fondul pentru Buna Guvernare (Good Governance Fund, GGF), finanțat de Guvernul Marii Britanii. Grație suportului oferit de acest Fond, BNM sporește eficiența activităților sale de educație financiară prin dezvoltarea și implementarea campaniilor de educație financiară. În acest context, în anul 2020 au fost organizate peste 15 evenimente de educație financiară, în cadrul cărora au participat aproximativ 500 de persoane, au fost lansate 144 de referințe în mass-media, aproximativ 118 229 de utilizatori au vizualizat materialele informative de pe pagina de Facebook a proiectului și au fost elaborate 9 note informative cu infografice care explică conceptele financiare fundamentale și instrumentele financiare cele mai frecvent utilizate în Republica Moldova.

Pe parcursul anului 2020, BNM a continuat să intensifice cooperarea tehnică bilaterală cu alte bănci centrale, atât pentru a prelua cele mai bune practici în domeniile de competență, cât și pentru a acorda suport instituțiilor cu atribuții similare din alte țări.

Un partener constant pentru cooperare tehnică al BNM este **banca centrală a Germaniei**. Pe parcursul anului 2020, cu scopul de a consolida capacitățile de analiză și prognoză a rezervei de numerar, reprezentanții BNM au avut ocazia să preia cele mai bune practici de la experții băncii centrale a Germaniei în domeniul respectiv și să însușească noi tehnici de analiză și prognoză a rezervei de numerar.

La fel, cu suportul băncii centrale a Germaniei, în anul 2020, angajații Departamentului audit intern din cadrul BNM și-au dezvoltat cunoștințele și abilitățile pentru realizarea misiunilor de audit în conformitate cu Cadrul SWIFT pentru Controlul Securității Clienților, și au beneficiat de expertiză/recomandări pentru perfecționarea sistemului de asigurare a calității auditului intern. Astfel, împărtășirea practicii experților băncii centrale a Germaniei a contribuit la consolidarea cunoștințelor reprezentanților BNM în

⁶³Pentru a afla mai multe informații despre raportul Financial Literacy of Adults in South East Europe vă rugăm să vizitați pagina web: <http://www.oecd.org/>

domeniul auditului intern. Prin urmare, a fost realizată misiunea de audit întru evaluarea nivelului de conformitate cu cerințele SWIFT și a fost revizuit și aprobat Manualul de audit intern al BNM, care a inclus aspecte aferente asigurării calității.

În aceeași ordine de idei, pentru determinarea gradului de conformitate a activității auditului intern cu standardele internaționale și Codul de etică al auditorilor interni în cadrul BNM, pe parcursul anului 2020, cu sprijinul experților **Băncii Naționale a Belgiei**, a fost demarat procesul de evaluare a nivelului de conformitate a activității auditului intern cu standardele internaționale. Evaluarea independentă are caracter obligatoriu și urmează a fi făcută o dată la 5 ani, aceasta fortifică misiunea auditului intern de a spori și proteja valorile BNM prin oferirea unor asigurări obiective bazate pe risc, consiliere și abordare de perspectivă.

Pe lângă suportul tehnic de care a beneficiat BNM pe parcursul anului 2020, la solicitarea partenerilor externi BNM a continuat să acorde asistență tehnică externă altor bănci centrale, prin împărtășirea experienței și a practicilor sale în diverse domenii de activitate specifice unei bănci centrale.

Astfel, BNM și-a împărtășit experiența în domeniul planificării și dezvoltării strategice cu reprezentanții Băncii Centrale a Republicii Turcia, în timp ce reprezentanții Băncii Naționale a Ucrainei au învățat din experiența BNM cu privire la dezvoltarea și implementarea proiectului privind sistemul central de monitorizare a riscurilor și s-au familiarizat cu practicile de raportare financiară ale băncilor comerciale din Republica Moldova, iar domeniul managementului proceselor BNM, ca parte a guvernancei corporative, a fost prezentat colegilor de la banca centrală a Luxemburgului.

Capitolul 9

Cadrul instituțional și de organizare

9.1 Guvernarea corporativă a Băncii Naționale

Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei asigură autoritatea legală și cadrul de guvernanță al Băncii Naționale.

Structura guvernării corporative cuprinde organele de conducere, comitetele ce acordă suport organelor de conducere și nivelurile de control extern și intern. Această structură este completată de cadrul de conformitate și etică, ce cuprinde Codul de conduită al salariaților BNM, Politica antifraudă a Băncii Naționale a Moldovei, Politica de securitate informațională, precum și accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile BNM.

Organele de conducere ale Băncii Naționale

Guvernatorul

Guvernatorul Băncii Naționale este numit de Parlament la propunerea președintelui Parlamentului.

În conformitate cu *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei*, guvernatorul este responsabil de formularea inițiativelor în domeniul politicii monetare și valutare pentru a fi prezentate Comitetului executiv, precum și executarea lor. De asemenea, guvernatorul organizează și conduce activitatea băncii și o reprezintă în relațiile cu orice persoană juridică sau fizică atât în Republica Moldova, cât și în afara ei, emite ordine și dispoziții obligatorii pentru salariații Băncii Naționale, controlează executarea lor.

Consiliul de supraveghere

Consiliul de supraveghere este constituit din 7 membri numiți de Parlament pentru un mandat de 7 ani: 4 membri nonexecutivi ai BNM și 3 membri din structura executivă a Băncii Naționale: guvernatorul, prim-viceguvernatorul și un viceguvernator. Președintele Consiliului de supraveghere este guvernatorul BNM. Din august 2020, în componența Consiliului de supraveghere au lucrat doar 2 membri din structura executivă a BNM, un viceguvernator prezentându-și demisia.

În exercitarea competențelor atribuite prin lege, Consiliul de supraveghere (i) aprobă raportul anual și situațiile financiare anuale; (ii) adoptă standardele sistemului de control intern, verifică și evaluează în mod continuu funcționarea sistemului de control intern; (iii) adoptă normele de etică profesională; (iv)

determină fondul de salarizare al Băncii Naționale, nivelul salarizării membrilor Comitetului executiv și cuantumul indemnizațiilor lunare ale membrilor Consiliului de supraveghere care nu sunt și membri ai Comitetului executiv; (v) aprobă devizul de cheltuieli și alocațiile pentru investiții ale Băncii Naționale și monitorizează executarea acestora; (vi) selectează, pe bază de licitație, organizația de audit extern; (vii) stabilește modul de creare și funcționare a comitetelor Băncii Naționale; (viii) stabilește valoarea nominală, designul bancnotelor și al monedelor metalice, modul de punere în circulație și condițiile de retragere a lor din circulație. Consiliul de supraveghere prezintă Parlamentului, cel puțin anual, rapoarte privind activitatea de supraveghere desfășurată.

Pentru executarea atribuțiilor sale pe parcursul anului 2020 au fost convocate 12 ședințe ale Consiliului de supraveghere, la care s-au adoptat 43 hotărâri, cu următoarea tematică:

- Aprobarea Politicii de continuitate a activității Băncii Naționale a Moldovei.
- Aprobarea rapoartelor asupra nivelului de implementare a proiectelor Băncii Naționale a Moldovei.
- Aprobarea Raportului asupra măsurilor sporite de protecție a angajaților și asigurare a continuității activității Băncii Naționale a Moldovei în contextul răspândirii infecției COVID-19.
- Aprobarea Raportului privind activitatea de audit intern în anul 2019.
- Aprobarea Situațiilor financiare ale Băncii Naționale a Moldovei pentru anul încheiat la 31 decembrie 2019.
- Aprobarea rapoartelor privind executarea devizului de cheltuieli și alocațiilor pentru investiții ale Băncii Naționale a Moldovei.
- Aprobarea Devizului de cheltuieli și Alocațiilor pentru investițiile Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2021.
- Aprobarea Raportul Comitetului de audit al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de monitorizare în anul 2019.
- Aprobarea Raportului Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei privind activitatea de supraveghere desfășurată în anul 2019.
- Aprobarea Raportului anual al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2019.
- Aprobarea intereselor financiare directe sau indirecte ale membrilor organelor de conducere și ale membrilor familiilor sale.
- Aprobarea Politicii de securitate a informației a Băncii Naționale a Moldovei.
- Aprobarea raportului cu privire la gestiunea riscurilor operaționale în anul 2019 în Banca Națională a Moldovei.

- Aprobarea Notei informative privind prezentarea informației aferentă cheltuielilor suportate de Banca Națională a Moldovei, în temeiul art.35 al Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei.
- Aprobarea Regulamentului cu privire la selectarea, mandatul și revocarea organizației de audit pentru efectuarea auditului extern al situațiilor financiare anuale, conturilor și registrelor Băncii Naționale a Moldovei.
- Aprobarea designelor grafice, valorilor nominale și punerii în circulație ale monedelor jubiliare și comemorative și a monedei metalice de circulație cu caracter comemorativ emisia 2020, inclusiv a monedei comemorative „Medicul meu-eroul meu”.
- Aprobarea programului de activitate orientativ al Consiliului de supraveghere pentru anul 2021.
- Aprobarea Planului strategic de Audit Intern pentru anii 2021-2023 și Planului Anual de Audit Intern 2021.

Pe parcursul anului 2020 au fost remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova trei hotărâri ale Consiliului de supraveghere (conform anexei A.18).

În activitatea sa, Consiliul de supraveghere a colaborat permanent cu reprezentanții partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova și ai altor instituții financiar-bancare pe subiecte de interes comun. Consiliul de supraveghere a promovat transparența decizională și a efectuat monitorizarea activităților BNM cu referire la atribuțiile legale.

Comitetul executiv

Comitetul executiv este compus din 5 membri numiți de Parlament: guvernatorul, prim-viceguvernatorul și trei viceguvernatori. Președintele Comitetului executiv este guvernatorul Băncii Naționale.

În iulie 2020 a expirat mandatul de 7 ani pentru 2 viceguvernatori: dl Ion Sturzu și dl Aureliu Cincilei. Conform *Legii nr. 548/21.07.95 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, art. 23 alin. (8) membrii Comitetului executiv cărora le-a expirat mandatul rămân în funcție până la numirea noilor membri ai Comitetului executiv.

Totodată, la 19 august 2020, Parlamentul Republicii Moldova a acceptat demisia înainte de expirarea mandatului a dnei Cristina Harea, viceguvernator al BNM.

Conform prevederilor art. 23 alin. (4) din *Legea nr. 548/1995*, la data de 28.05.2020 și 16.11.2020, guvernatorul a înaintat Parlamentului Republicii Moldova trei candidați pentru numirea în calitate de viceguvernatori.

Potrivit Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, principalele atribuții ale Comitetului executiv sunt: (i) stabilește politica monetară în stat (ii) stabilește politica valutară în stat și regimul cursului de schimb al monedei naționale; (iii) decide asupra

modului de eliberare a licențelor, autorizațiilor, permisiunilor, aprobărilor ce urmează a fi eliberate de Banca Națională; (iv) examinează rezultatele controalelor efectuate la entitățile supravegheate de Banca Națională și adoptă hotărârile aferente acestora; (v) hotărăște asupra emiterii creanțelor Băncii Naționale, volumului și condițiilor de emiterie a lor; (vi) adoptă actele normative ale Băncii Naționale; (vii) asigură implementarea hotărârilor Consiliului de supraveghere; (viii) planifică și organizează activitatea curentă a Băncii Naționale.

Ședințele Comitetului executiv se convoacă de președintele acestuia cel puțin o dată pe lună.

Pentru executarea atribuțiilor sale pe parcursul anului 2020 au fost convocate 113 ședințe ale Comitetului executiv, la care s-au examinat și s-au aprobat 304 hotărâri.

Hotărârile menționate au vizat următoarele domenii:

- Politica monetară și valutară a Băncii Naționale a Moldovei.
- Politica de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova.
- Politica de contabilitate a Băncii Naționale a Moldovei.
- Reglementarea și supravegherea bancară.
- Evidența contabilă.
- Balanța de plăți.
- Aprobarea și modificarea actelor interne ale Băncii Naționale a Moldovei.

Pe parcursul anului 2020 au fost remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 40 de hotărâri ale Comitetului executiv (conform anexei A.18 și A.19).

Comitetul executiv a promovat în continuu aplicarea instrumentelor și măsurilor de politică monetară pentru asigurarea și menținerea stabilității prețurilor; asigurarea economiei cu moneda națională și promovarea credibilității monedei naționale; reglementarea și supravegherea activității infrastructurilor pieței financiare, precum și eficiența, siguranța, accesibilitatea și caracterul inovator al plăților. Totodată, pe parcursul anului 2020, Comitetul executiv a aprobat mai multe măsuri în contextul stării de urgență generate de COVID-19 menite să asigure stabilitatea sectorului bancar, ajustarea instrumentelor de politică monetară, susținerea persoanelor fizice consumatori de credite bancare, precum și să ofere flexibilitate băncilor în abordarea agenților economici beneficiari de credite bancare. În același timp, Comitetul executiv a adoptat un șir de hotărâri interne cu privire la aplicarea măsurilor sporite suplimentare de protecție a angajaților și asigurare a continuității activității Băncii Naționale a Moldovei în contextul răspândirii infecției COVID-19.

Structura organelor de conducere:

Octavian ARMAȘU
*Guvernator, președinte al Consiliului de supraveghere (CS) și al
Comitetului executiv (CE)*

Vladimir MUNTEANU
Prim-viceguvernator, vicepreședinte al CS și al CE

Ion STURZU
Viceguvernator, membru al CE

Aureliu CINCILEI
Viceguvernator, membru al CE

Dumitru URȘU
membru al CS

Alexandru PELIN
membru al CS

Valeriu IAȘAN
membru al CS

Vadim ENICOV
membru al CS

Comitete

Pentru asigurarea eficienței procesului decizional, în cadrul BNM funcționează Comitetul de audit, Comitetul de investiții și Comitetul de risc. Aceste comitete permanente au regulamente proprii de funcționare prin care sunt detaliate scopul, componența, atribuțiile și responsabilitățile specifice.

Comitetul de audit

Comitetul de audit este compus din 3 membri ai Consiliului de supraveghere care nu sunt salariați ai Băncii Naționale. Comitetul de audit a fost creat prin Hotărârea Consiliului de supraveghere nr. 9 din 05.10.2016 „Cu privire la crearea Comitetului de audit al Băncii Naționale a Moldovei”, în următoarea componență nominală: a) Valeriu IAȘAN, președinte al Comitetului de audit; b) Alexandru PELIN, membru al Comitetului de audit; c) Vadim ENICOV, membru al Comitetului de audit. Membrii Comitetului de audit se aprobă pe perioada activității lor în funcția de membru al Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei. Comitetul de audit are următoarele atribuții legale:

- monitorizarea procesului de raportare financiară a Băncii Naționale;
- monitorizarea eficienței sistemului de control intern și de management al riscurilor;
- monitorizarea și direcționarea funcției de audit intern;
- monitorizarea independenței și activității auditului extern.

Activitatea de monitorizare a fost desfășurată în componentă deplină, în conformitate cu Regulamentul de funcționare al Comitetului de audit, aprobat de Consiliul de supraveghere al BNM în anul 2016. Pe parcursul anului 2020 Comitetul de audit a întreprins un șir de măsuri și acțiuni practice, fiind întrunit în paisprezece ședințe ordinare. Tematicile de bază ale ședințelor Comitetului au fost:

- examinarea Rapoartelor de activitate și coordonarea Planurilor de activitate ale Departamentului de Audit Intern al BNM;
- examinarea, coordonarea procedurilor de selectare și recomandarea către Consiliul de Supraveghere privind numirea a organizației de audit extern al Situațiilor financiare anuale, conturilor și registrelor Băncii Naționale a Moldovei pentru anii financiari 2020-2024;
- coordonarea procedurilor de selectare a evaluatorului extern a funcției de audit intern în cadrul BNM pentru ultimii cinci ani de activitate;
- evaluarea rezultatelor activității Controlorului general pentru anul 2020;
- examinarea împreună cu reprezentanții auditului extern a Situațiilor financiare și conformarea lor cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară;
- examinarea procedurilor de monitorizare și de control al expunerilor la risc și al aspectelor referitoare la conformitate, care ar putea avea un impact semnificativ asupra Situațiilor financiare ale BNM;
- formularea propunerilor de perfecționare.

Pe parcursul perioadei de raportare Comitetul de audit a elaborat și a prezentat Consiliului de supraveghere al BNM recomandări pentru eficientizarea activității Departamentului audit intern, îmbunătățirea și dezvoltarea proceselor de activitate ale BNM, inclusiv privind procesul de raportare financiară al Băncii Naționale; sistemul de control intern și management al riscurilor; procesul de consolidare a noului cadru normativ și metodologic de gestiune a riscurilor operaționale ale BNM și crearea unui sistem centralizat de gestiune a tuturor riscurilor; elaborarea unor planuri de dezvoltare profesională a angajaților DAI, dezvoltarea abordării strategice în cadrul misiunilor de audit, elaborarea unei strategii a auditului intern.

Comitetul de investiții

Comitetul de investiții este instituit în scopul de a asista Comitetul executiv al BNM în vederea revizuirii politicilor și strategiilor investiționale aferente gestionării rezervelor valutare ale statului. Comitetul de investiții este format din 10 membri, salariați ai BNM, inclusiv 2 membri ai Comitetului executiv, unul din aceștia fiind președintele comitetului.

Ședințele Comitetului de investiții sunt convocate, de regulă, lunar, iar în cazul unor subiecte de importanță majoră, sunt organizate ședințe extraordinare. Comitetul de investiții s-a întrunit în anul 2020 în 12 ședințe ordinare. Considerând starea de urgență în sănătate publică declarată urmare evoluției epidemiei COVID-19, începând cu luna martie 2020, ședințele Comitetului de investiții s-au desfășurat, preponderent, în regim online. În cadrul fiecărei ședințe s-a discutat despre performanța portofoliului de investiții pentru luna anterioară de raportare, evoluția și prognozele aferente pieței valutare interne și piețelor financiare internaționale, evoluția ratingurilor contrapărților autorizate și riscurile aferente portofoliului de investiții. Suplimentar, a fost pusă în discuție necesitatea revizuirii metodologiei de calcul a pierderilor din credit preconizate în cazul activelor financiare aferente rezervelor valutare și întreprinse măsurile necesare în vederea adoptării deciziei respective din considerente prudențiale, în scopul anticipării unor evoluții adverse în ratingul contrapărților autorizate și ajustării parametrilor de calcul urmare impactului pandemiei COVID-19 asupra economiei globale pe parcursul anului 2020. Totodată, la necesitate, au fost examinate și incluse noi contrapărți în lista contrapărților autorizate pentru efectuarea tranzacțiilor. De asemenea, periodic, au fost puse în discuție aspecte ce țin de strategia investițională pe termen scurt și mediu aferentă alocării strategice a activelor.

Comitetul de risc

Comitetul de risc, ca parte a liniei a doua de apărare, este instituit pentru asistarea Comitetului executiv în vederea asigurării supravegherii directe obiective asupra managementului sistemului de gestiune a riscurilor operaționale în Banca Națională. Comitetul de risc este format din 8 membri cu drept de vot, inclusiv un membru al Comitetului executiv – președintele Comitetului de risc.

Comitetul de risc se reunește trimestrial în ședințe ordinare. La necesitate sau la solicitarea guvernatorului, a oricărui alt membru al Comitetului executiv se poate convoca ad-hoc.

În 2020, Comitetului de risc s-a întrunit în 3 ședințe ordinare, în regim online (în condițiile pandemiei COVID-19).

Deciziile de bază luate în ședințele CR din anul 2020 au fost:

1. avizarea **raportului anual** de gestiune a riscurilor operaționale în **2019** în Banca Națională a Moldovei, a **tabloului de bord și profilului de risc pentru 2019**;

2. acceptarea nivelului de maturitate al sistemului de gestiune a riscurilor operaționale în BNM către 31.12.2019 și obiectivelor de dezvoltare ale acestuia pentru anul 2020;
3. luare act de rapoartele trimestriale cu privire la rezultatele autoevaluării riscurilor operaționale pe procese de activitate ale BNM;
4. luare act de Profilul de risc operațional al BNM pentru procesele evaluate în 2020;
5. aprobarea măsurilor de tratare propuse pentru răspunsul la riscurile din zona galbenă a profilului de risc;
6. luare act de informația aferentă incidentelor cu impact mare și major asupra proceselor de activitate și validarea nivelului de impact al acestora;
7. luare act de gestiunea riscului de continuitate a activității generat de factorul extern – epidemia cauzată de virusul COVID-19.

Nivelurile de control extern și intern

Control extern

Auditul extern

Auditul extern al Băncii Naționale se efectuează anual pentru situațiile financiare, conturile și registrele BNM, în conformitate cu standardele internaționale de audit, de către o companie de audit independentă, cu renume și experiență recunoscută în domeniul auditului băncilor centrale și al instituțiilor financiare internaționale, selectată de Consiliul de supraveghere pe bază de licitație. Raportul auditorului extern se publică împreună cu situațiile financiare anuale ale Băncii Naționale. Aceeași organizație de audit extern nu poate fi numită consecutiv pentru o perioadă ce depășește 5 ani.

Evaluarea de către FMI a credibilității și siguranței BNM

Periodic, credibilitatea și siguranța băncilor centrale este evaluată de experții FMI pentru a primi asigurare în implementarea și operarea de către BNM a unor sisteme de control, contabile, de raportare și audit referitoare la gestionarea resurselor, adecvate integrității operațiunilor desfășurate. Evaluarea acoperă cinci domenii-cheie relevante controlului și guvernării în cadrul băncilor centrale conform acronimului ELRIC:

- *E* – mecanismul auditului extern;
- *L* – cadrul legal și independența băncii centrale;
- *R* – raportarea financiară;
- *I* – mecanismul auditului intern;
- *C* – sistemul controalelor interne.

Auditul Curtii de Conturi a RM

Auditul public extern cu privire la legalitatea și regularitatea devizelor de cheltuieli și a alocațiilor pentru investiții este realizat de Curtea de Conturi, limitându-se, conform Legii nr. 548-XIII din 21.07.1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, la examinarea eficienței operaționale a deciziilor luate de conducerea Băncii Naționale, cu excepția celor ce țin de implementarea politicii monetare și valutare a Băncii Naționale și de gestionarea rezervelor valutare ale statului.

Gestiunea riscurilor și controlul intern

Banca Națională aliniază guvernarea gestiunii riscurilor operaționale și sistemului de control intern la standardele internaționale COSO⁶⁴, ISO 31000⁶⁵, la bunele practici în domeniu (inclusiv ale Grupului Internațional de lucru privind riscul operațional în băncile centrale (*International Operational Risk Working Group (IORWG)*), Banca Națională fiind membru al acestuia).

Odată cu aprobarea *Cadrului privind gestiunea riscurilor operaționale în Banca Națională a Moldovei*, Consiliul de supraveghere a stabilit apetitul și toleranța la risc în Banca Națională.

Gestiunea riscurilor și controlul intern în cadrul BNM sunt instituite conform celor **trei linii de apărare**.

Prima linie de apărare gestionează riscurile și este reprezentată de subdiviziunile BNM, care sunt și "proprietarii" riscurilor. Șefii subdiviziunilor (managerii de linie) poartă responsabilitate pentru identificarea și gestionarea riscurilor inerente proceselor de activitate și sistemelor informatice ale căror proprietari sunt, stabilind corespunzător activitățile de control în procesul de gestiune a riscurilor. În anul 2020 au continuat activitățile de autoevaluare a riscurilor operaționale pe procesele de activitate cu stabilirea măsurilor de control pentru a menține riscurile în zona de toleranță, cu raportarea rezultatelor către funcția de gestiune a riscurilor operaționale. Subdiviziunile aplică zilnic un set de proceduri de control pentru procesele de activitate și sistemele pe care le gestionează, asigurând eficacitatea și eficiența acestora.

Linia a doua de apărare constă în organizarea procesului, asigurarea cadrului metodologic, coordonarea și supravegherea independentă a procesului de control intern și gestiune a riscurilor. Funcțiile celei de-a doua linii de apărare includ mecanisme și procese specifice în vederea implementării sistemului adecvat de gestiune a riscurilor financiare și operaționale și exercitării unui control intern. Linia a doua de apărare este reprezentată de structurile cu *funcții dedicate gestiunii riscurilor* financiare și operaționale, *Comitetul de investiții și Comitetul de risc*. La nivelul acestei linii este elaborat cadrul metodologic pentru desfășurarea

⁶⁴The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (Comitetul Organizațiilor Sponsorizatoare ale Comisiei Treadway).

⁶⁵ISO 31000 – Risk Management – Guidelines, International Organization for Standardization (Ghidul managementul riscului, Organizația Internațională de Standardizare).

unui proces eficient de gestiune a riscurilor în BNM: cadrul intern privind modul de efectuare și control al operațiunilor în valută, gestiunea riscurilor operaționale pe procese de activitate, asigurarea continuității activității și securității informației, standardele, politicile și planurile de răspuns la incidentele care perturbă sau amenință funcțiile operaționale din Banca Națională. La nivelul Băncii Naționale există un sistem de gestiune a incidentelor, unde se ține evidența incidentelor, inclusiv a măsurilor întreprinse și a responsabililor de realizarea acestora.

Funcția de gestiune a riscurilor operaționale a asigurat, în anul 2020, organizarea și desfășurarea ședințelor de autoevaluare a riscurilor operaționale pe procesele de activitate. În baza autoevaluării riscurilor operaționale, a fost elaborat profilul de risc operațional, raportat trimestrial către Comitetul de risc. Totodată, au fost efectuate instruirii interne pentru reprezentanții subdiviziunilor (șefii de subdiviziuni, responsabilii de risc operațional și participanții în procesele evaluate).

Pentru gestiunea *riscului de asigurare a continuității activității*, generat de factorul extern – epidemia cauzată de virusul COVID-19, în 2020 au fost întreprinse un șir de măsuri de protecție a angajaților și asigurare a continuității activității BNM, fapt care a contribuit la desfășurarea continuă a proceselor de activitate a BNM, cu îndeplinirea tuturor atribuțiilor de bază. Măsurile respective au fost raportate trimestrial la ședințele Comitetului de risc.

Totodată, funcția de gestiune a riscurilor operaționale reprezintă BNM la IORWG în calitate de membru. Pe parcursul anului 2020 a participat în studiile grupurilor de lucru ale IORWG, inclusiv în *Studiul privind răspunsul la pandemia COVID (Survey on the response during COVID)*, rezultatele cărora au stabilit că BNM implementează măsuri de gestiune a riscului operațional de asigurare a continuității generat de pandemie în manieră similară cu cele mai bune practici ale altor bănci centrale.

Linia a treia de apărare oferă o asigurare independentă și obiectivă și este reprezentată de auditul intern. Auditul intern oferă organelor de conducere și managerilor de linie o asigurare rezonabilă independentă privind adecvarea și eficacitatea guvernantei, gestiunii riscurilor și controalelor interne, inclusiv modul în care prima și a doua linie de apărare ating obiectivele de gestiune a riscurilor. De menționat că, a fost revizuit cadrul normativ intern privind funcționarea auditului intern, care este aprobat la nivelul Consiliului de supraveghere, racordându-l la elementele obligatorii ale Cadrului Internațional de Practici Profesionale (IPPF)⁶⁶, elaborat de Institutul Auditorilor Interni (IIA).

Controlul intern în cadrul BNM funcționează, de asemenea, printr-un șir de reglementări aprobate de organele de conducere și asigură administrarea resurselor într-un mod eficace pentru realizarea misiunii și obiectivelor strategice ale BNM.

⁶⁶International Professional Practices Framework

Cadrul de conformitate și etică

Codul de conduită al salariaților Băncii Naționale

În Banca Națională funcționează Codul de conduită al salariaților BNM, care stabilește cerințe către toți angajații să respecte cele mai înalte standarde de etică profesională. În acest scop, Codul de conduită abordează etica personală și profesională a salariaților Băncii Naționale, inclusiv comportamentul legat de conflicte de interese, confidențialitate, securitatea și gestiunea informațiilor.

Politica antifraudă

Politica antifraudă a Băncii Naționale promovează conștientizarea și gestiunea riscului de fraudă.

Aceasta are drept scop de a identifica ariile de activitate supuse riscului de fraudă și de a implementa măsuri adecvate de control la toate nivelurile Băncii Naționale, care vor contribui la prevenirea și detectarea fraudelor, monitorizarea riscului de fraudă și promovarea conduitei organizaționale consecvente. Politica antifraudă stabilește, de asemenea, condițiile de desfășurare a investigațiilor în materie de prevenire și examinare a suspiciunilor de fraudă.

Implementarea politicii antifraudă, instruirea personalului cu privire la riscul de fraudă și gestiunea acestuia, raportarea suspiciunilor de fraudă - toate acestea stabilesc și dezvoltă *cultura antifraudă*, ce descurajează potențialii autori și întăresc angajamentul personalului Băncii Naționale în combaterea fraudei. Responsabilitatea întregului personal al Băncii Naționale are o contribuție majoră la crearea unui mediu propice pentru sporirea gradului de conștientizare a riscului și consecințelor de fraudă.

Organele de conducere ale Băncii Naționale promovează o politică de toleranță zero referitoare la fraudă și corupție.

Măsuri de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului

Banca Națională are instituite norme interne, aliniată la standardele internaționale, privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în cadrul operațiunilor efectuate. Scopul acestor norme este neadmiterea implicării Băncii Naționale în operațiuni sau activități cu risc de spălare a banilor și finanțare a terorismului, precum și stabilirea cerințelor privind organizarea, aplicarea și controlul respectării de către subdiviziunile băncii a măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului.

În acest context, pe parcursul anului 2020, au continuat acțiunile de consolidare a conformării băncii centrale cu cerințele de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului, și anume, instruirea personalului implicat în aplicarea cerințelor de cunoaștere a clienților, conlucrarea cu subdiviziunile responsabile în vederea determinării riscurilor și a suspiciunilor aferente tranzacțiilor și relației cu clienții, sesizarea autorităților competente în scopul determinării caracterului

suspect la acordarea permisiunilor și înregistrării notificărilor aferente împrumuturilor externe ș.a. În anul 2020, personalul BNM, cu atribuții de supraveghere în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor, a beneficiat de expertiză internațională, prin participarea la instruirii și ateliere de lucru, inclusiv online, organizate în cadrul mai multor proiecte de asistență tehnică furnizate de organizațiile internaționale. În scopul îmbunătățirii sistemului intern de conformitate cu cerințele de prevenire și combatere a spălării banilor, Banca Națională a implementat un serviciu de screening al plăților în timp real, ce are ca scop asigurarea implementării măsurilor restrictive internaționale cu referire la plățile clienților săi. De asemenea, a fost fortificat sistemul de conlucrare și raportare internă în scopul asigurării centralizării activităților BNM de combatere a spălării banilor și a finanțării actelor de terorism, inclusiv prin informarea în timp optim a membrului Comitetului executiv, care coordonează activitatea dată, despre riscurile identificate, precum și recomandările de minimizare relevante. Pentru operațiunile cu risc înalt raportarea este realizată către Comitetul executiv.

Politica de securitate a informației

Politica de securitate a informației Băncii Naționale stabilește contextul organizațional de nivel general care să asigure atingerea obiectivelor cu privire la asigurarea securității informației și securității cibernetice în cadrul BNM. De asemenea, stabilește cerințe pentru asigurarea gestionării securizate a informației în cadrul BNM și minimizarea impactului ce poate apărea ca rezultat al incidentelor de securitate.

Membrii Consiliului de supraveghere și membrii Comitetului executiv, precum și orice salariat al Băncii Naționale sunt obligați să asigure securitatea informației aflate în posesie și la care au acces oricare ar fi forma ei. Totodată, sunt stabilite și divizate clar responsabilitățile în procesul de asigurare a securității informației, în partea ce ține de gestiunea informației, monitorizarea utilizării și distribuirii informației, raportarea incidentelor de securitate a informației, precum și modul de investigare a acestora.

În același context, în scopul asigurării securității informației în cadrul BNM, în conformitate cu Politica de securitate a informației este desemnat Ofițerul de securitate a informației al BNM.

Accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile BNM

Accesul publicului la actele normative, statisticile și publicațiile Băncii Naționale asigură un grad sporit de transparență, respectând în același timp independența și confidențialitatea anumitor aspecte legate de îndeplinirea atribuțiilor Băncii Naționale. Publicarea diverselor date și analize legate de atribuțiile Băncii Naționale, precum și promovarea unui caracter deschis al relației cu grupurile-țintă sunt aspecte de importanță majoră în comunicarea externă a băncii.

Banca Națională acordă o atenție sporită conexiunii inverse în schema de comunicare. Astfel, prin transmiterea regulată și frecventă a mesajelor, Banca Națională oferă explicațiile de

rigoare asupra activității sale și a funcționării sectorului bancar. Funcționarea bazei de date interactive pe pagina web a Băncii Naționale asigură accesul publicului la informație, date și analize elaborate și are drept scop oferirea de informații corecte, actuale, clare și transparente pentru formarea unei opinii publice asupra deciziilor Băncii Naționale, dar și pentru efectuarea diverselor studii și cercetări.

9.2 Planul strategic al Băncii Naționale a Moldovei

Anul 2020 reprezintă ultimul an din cadrul Planului strategic 2018-2020 al Băncii Naționale a Moldovei, implementat pe parcursul a trei ani.

Elementele fundamentale ale Planului strategic 2018-2020 al BNM se referă la misiune, viziune, valori și obiective strategice.

Misiunea Băncii Naționale a Moldovei

Obiectivul fundamental al Băncii Naționale este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Fără prejudicierea obiectivului său fundamental, Banca Națională promovează și menține un sistem financiar bazat pe principiile pieței și sprijină dezvoltarea economică a țării.

Viziunea Băncii Naționale a Moldovei

Banca Națională a Moldovei este o instituție proactivă, performantă și credibilă, ghidată de practici de bună guvernare.

Valorile Băncii Naționale a Moldovei

Credibilitate – politici, reforme, comunicare și atitudine care inspiră încredere și siguranță publicului și piețelor.

Responsabilitate – preocupare continuă aferentă impactului economic și social al lucrului efectuat și al deciziilor luate.

Fiabilitate – resurse umane, proceduri interne și tehnologii informaționale care mențin siguranța și diligența funcționării instituției.

Profesionalism – competență, integritate, sârguință, asumarea deciziilor, perfecționare continuă.

Cooperare – muncă în echipă pentru realizarea obiectivelor comune ale băncii.

Obiectivele strategice setate pentru anii 2018-2020 derivă din domeniile de activitate de bază, iar ultimul obiectiv se referă la domeniul de suport și guvernantă:

1. Perfectarea cadrului de politică monetară și optimizarea implementării politicii monetare;
2. Consolidarea funcției de stabilitate financiară și gestiune macroprudențială;
3. Consolidarea sectorului bancar și implementarea supravegherii bazate pe risc;

4. Sporirea calității monedei naționale și a nivelului de utilizare a plăților fără numerar;
5. Consolidarea capacității și a eficienței instituționale.

Pe parcursul anului 2020, au fost înregistrate realizări în vederea implementării reformelor în cele cinci domenii-cheie trasate în Planul strategic 2018-2020 și anume: politică monetară și piețe financiare, stabilitate financiară, supravegherea băncilor, sisteme de plăți și operațiuni cu numerar, guvernanta și suport. Realizările se referă la obiectivele strategice din Planul strategic 2018-2020, unele dintre cele mai importante, fiind incluse în următorul tabel. De asemenea, în anexa A.25 *Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2020* se regăsesc realizările cele mai importante aferente proiectelor BNM, care derivă din obiectivele strategice.

Obiectiv strategic	Realizări majore înregistrate pe parcursul anului 2020, aferente implementării Planului strategic 2018 - 2020
Perfectarea cadrului de politică monetară și optimizarea implementării politicii monetare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Consolidarea comunicării politicii monetare a BNM, prin organizarea întrevederilor cu mai mulți reprezentanți ai societății civile și experți economici, în cadrul cărora au fost discutate deciziile de politică monetară.
Consolidarea funcției de stabilitate financiară și gestiune macroprudențială	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aprobarea Regulamentului privind modul de calcul și de plată a contribuțiilor la fondul de rezoluție bancară și stabilirea contribuțiilor băncilor la fondul de rezoluție pentru anul 2020 și 2021; ▪ Semnarea Acordului de colaborare între Banca Națională a Moldovei și Agenția Servicii Publice; ▪ Aprobarea modificărilor la Normele cu privire la evaluarea activelor acceptate de BNM ca garanții la acordarea creditelor băncilor; ▪ Efectuarea studiului de impact aferent introducerii plafoanelor pentru indicatorii loan-to-value ratio (LTV) și debt-to-income ratio (DSTI); ▪ Modificarea metodei de ajustare sezonieră folosită pentru calcularea amortizorului anticiclic de capital, cu scopul asigurării performanței optime a instrumentului macroprudențial; ▪ Compilarea indicatorului indicelui de preț al imobilului rezidențial (RPPI) experimental și publicarea pe pagina web a BNM a indicelui respectiv.
Consolidarea sectorului bancar și implementarea supravegherii bazate pe risc	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Punerea în aplicare a Legii privind activitatea băncilor, care transpune cadrul normativ al Uniunii Europene alineat reglementărilor internaționale Basel III și aprobarea de către Comitetul executiv al BNM a unui șir de reglementări subordonate legii, și anume cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci, externalizarea activităților și operațiunilor băncii, supravegherea pe bază consolidată a băncilor, efectul de levier pentru bănci, cerințele de publicare a informațiilor pentru bănci etc; ▪ Implementarea procesului de supraveghere și evaluare (SREP) și aprobarea rezultatelor procesului SREP, cu impunerea cerințelor specifice de capital fiecărei bănci în funcție de profilul de risc individual; ▪ Inițierea utilizării Sistemului informatic al Băncii Naționale a Moldovei cu privire la licențiere, autorizare și notificare pentru 5 (cinci) module aferente: <ul style="list-style-type: none"> - Notificarea angajamentelor externe; - Permisuniunea pentru dobândirea participațiunii calificate în capitalul social al societății emitente de monedă electronică; - Licențierea prestatorilor de servicii de plată nebankari; - Copiile autorizate de pe licențe pentru activitățile de prestare a serviciilor de plată și de emisie a monedei electronice; - Avizul privind înscrierea în Registrul prestatorilor de servicii de plată. ▪ Derularea, cu suportul USAID a procedurii de achiziție a soluției informatice pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparenței acționarilor și analiză la distanță în domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului; ▪ Încheierea Memorandumului de înțelegere dintre Banca Națională a Moldovei și Banca Centrală a Ungariei (Magyar Nemzeti Bank), care presupune cooperarea și schimbul de informații în domeniul licențierii și supravegherii bancare; ▪ Încheierea Memorandumului de cooperare în domeniul supravegherii bancare între Banca Națională a Moldovei și Banca Centrală Europeană.
Sporirea calității monedei naționale și a	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aprobarea Conceptului privind Dezvoltarea domeniului de plăți din Republica Moldova și respectiv, inițierea programului cu proiectele aferente acestuia: <ul style="list-style-type: none"> - Proiectul privind implementarea unei scheme de plăți instant în Republica Moldova;

<p>nivelului de utilizare a plăților fără numerar</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Proiectul privind modernizarea Sistemului Automatizat de Plăți Interbancare (SAPI)-componentele DBTR (Sistemul de decontare pe bază brută în timp real) și CDN (Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă); ▪ Definitivarea cerințelor funcționale și documentației tehnice privind soluția informatică aferentă plăților instant; ▪ Derularea procedurii de achiziție și semnarea contractului privind modernizarea Sistemului automatizat de plăți interbancare - componentele DBTR și CDN; ▪ Definitivarea proiectului de transpunere a Directivei (UE) 2015/2366 (PSD2), urmare a consultărilor publice, precum și expedierea către autorități spre examinare și emitere a expertizelor corespunzătoare.
<p>Consolidarea capacității și a eficienței instituționale</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Continuarea activităților în vederea consolidării cadrului intern privind gestiunea riscurilor operaționale în cadrul BNM; ▪ Continuarea consolidării cadrului intern privind gestiunea asistenței tehnice externe acordate BNM de către partenerii externi de dezvoltare; ▪ Aprobarea proiectului de asistență tehnică din partea Ambasadei Marii Britanii "Susținerea Băncii Naționale a Moldovei în dezvoltarea capacității interne pentru instruirea Managerilor de Linie"; ▪ Consolidarea cadrului intern privind instruirea angajaților prin organizarea unui șir de instruirii interne efectuate pentru subdiviziunile BNM; ▪ Identificarea și implementarea oportunităților de diminuare maximă a circuitului documentelor pe suport de hârtie în cadrul BNM prin digitalizarea proceselor de activitate; ▪ Implementarea și darea în exploatare a unei noi soluții securizate cu autentificare multifactorială pentru accesul fizic în sediul BNM; ▪ Sporirea capacităților și resurselor informatice necesare pentru buna desfășurare a regimului de lucru de la distanță (modernizarea echipamentului de rețea, canalelor de legătură, etc.), inclusiv consolidarea măsurilor de securitate a informației, ca răspuns la provocările condiționate de criza pandemică; ▪ Organizarea muncii angajaților la sediul BNM în condiții sporite de protecție în contextul combaterii răspândirii virusului COVID-19.
<p>Alte realizări majore aferente obiectivelor transversale</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Implementarea serviciului „Payment Control Solution”, care a condus la creșterea considerabilă a siguranței plăților efectuate prin web platforma SWIFT și a integrității activelor externe ale BNM; ▪ Implementarea serviciului Sanctions Screening Service (SSS), care scanează în listele de sancțiuni internaționale încasările/plățile primite/efectuate prin web platforma SWIFT în contextul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului. ▪ Implementarea platformei de tranzacționare pe piața interbancară Bloomberg Bmatch, care contribuie la creșterea lichidității pieței valutare interbancare din RM; ▪ Organizarea de către BNM în parteneriat cu Centrul Analitic Independent "Expert-Grup" a mai multor activități de instruire în cadrul proiectului de educație financiară "Învață! Dă sens banilor; ▪ Lansarea de către BNM și Clubul Presei Economice a unui podcast de educație financiară. ▪ Publicarea și promovarea Ghidului protecției consumatorului pe piața financiar-bancară din Republica Moldova, care oferă informații utile consumatorului privind utilizarea serviciilor și produselor bancare și asupra principiilor ce guvernează piața bancară; ▪ Consolidarea capacităților de analiza prin realizarea cercetărilor și elaborarea rapoartelor aferente indicatorilor activității cu carduri de plată; ▪ Aprobarea și comunicarea către public a măsurilor întreprinse de către BNM, în vederea realizării atribuțiilor de bază, în contextul stării de urgență generate de COVID-19.

9.3 Management și organizare

Conform Planului strategic al Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2018-2020, din totalul celor 5 obiective strategice, unul este conax domeniului de resurse umane, și anume:

Consolidarea capacității și a eficienței instituționale – ce presupune eficientizarea activității operaționale a BNM prin modernizarea instituțională și consolidarea capacităților interne în vederea realizării atribuțiilor de bază. Unul din obiectivele operaționale care derivă din cel strategic este implementarea unui nou sistem integrat de gestiune a resurselor umane.

Respectiv, prioritățile-cheie în managementul și dezvoltarea resurselor umane, în anul 2020, au fost axate anume pe aceste domenii, măsurile întreprinse fiind detaliate în continuare.

Evoluții organizatorice

În anul 2020, au avut loc modificări ale structurii organizatorice ale Băncii Naționale a Moldovei, merite să contribuie la realizarea obiectivelor strategice ale băncii și a atribuțiilor sale de bază, dar și la sporirea eficienței acesteia prin diminuarea nivelurilor ierarhice. În același timp, aceste modificări au drept scop creșterea capacității BNM de a se adapta la schimbările mediului economic prin redefinirea responsabilităților, restructurarea activităților, precum și consolidarea capacității instituționale pe termen lung.

Astfel, au fost dezvoltate funcții ce tin de serviciile centrale profesionale ale BNM prin consolidarea atribuțiilor Departamentului juridic în scopul unei distribuiri judicioase a activităților și eficientizarea acestora, deopotrivă cu fortificarea și avansarea specializării capacităților de asistentă juridică. În același timp, mai multe funcții de execuție au fost adaptate la necesitățile curente ale subdiviziunilor, fără impact asupra numărului total de unități de personal.

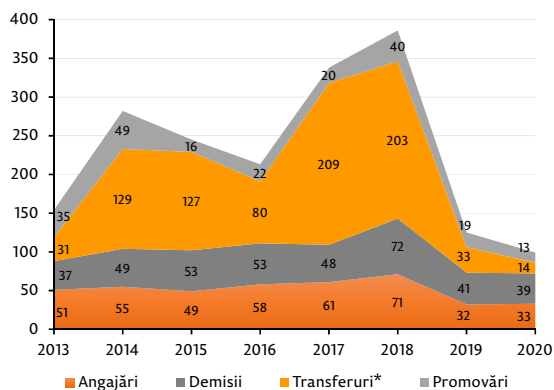
Modificările realizate pe parcursul anului 2020 nu au afectat numărul de posturi manageriale, domeniul de control de 4,7 executori la un manager rămânând constant față de 2019. Datorită modificării operate în cadrul Departamentului juridic raportul dintre numărul de unități aferente atribuțiilor de bază ale BNM față de numărul de unități aferente ariei de suport și guvernantă în 2020 atestă o ușoară creștere față de cel din 2019, fiind de 53 la sută la 47 la sută în 2020 comparativ cu 54 la sută la 46 la sută în 2019. Optimizările realizate pe parcursul anului 2020 au avut un impact pozitiv asupra valorificării eficiente a resurselor de personal ale băncii.

9.4 Managementul resurselor umane

Sistemul de salarizare

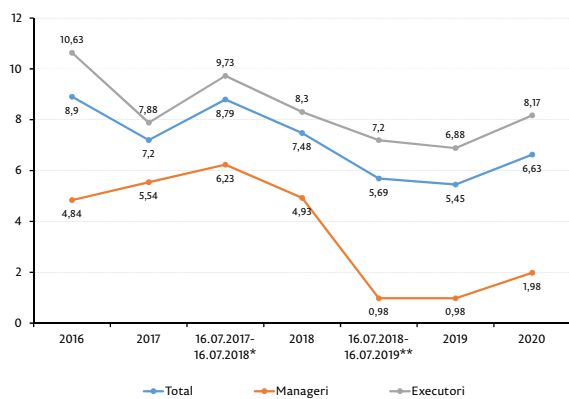
Graficul 9.1: Procese management resurse umane

Sursa: BNM

*În numărul total al transferurilor se includ și cele efectuate în contextul reorganizărilor

Graficul 9.2: Fluctuația voluntară a personalului BNM (%)

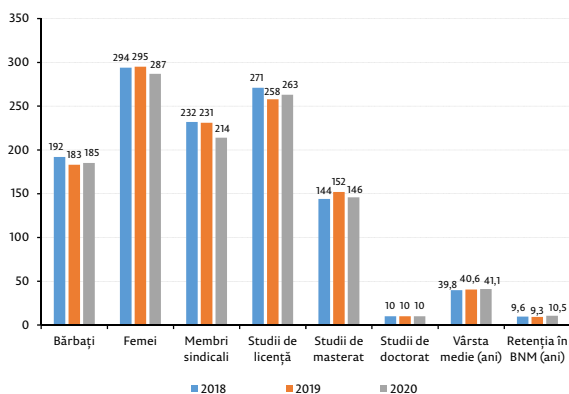
Sursa: BNM

*Anul de implementare al noului sistem de salarizare

**Anul după implementarea noului sistem de salarizare

Nota: Demisiile precedate de suspendarea CIM nu au fost incluse în calcul

Graficul 9.3: Informații generale privind angajații BNM

Sursa: BNM

În anul 2018, în cadrul proiectului de implementare a unui sistem integrat de management al resurselor umane realizat cu ajutorul companiei de consultanță cu experiență internațională în domeniul băncilor centrale și organizațiilor financiare internaționale Korn Ferry (Hay Group) a fost implementat un nou sistem de salarizare. Astfel, sistemul de salarizare a angajaților BNM prevede stabilirea unei relații directe între valoarea postului și nivelul de salarizare, precum și asigurarea unei echități interne și competitivități externe a salariului, ce comportă următoarele beneficii: alinierea salarizării la piața de referință; echitatea internă (posturile cu aceeași valoare au același nivel de salarizare); competitivitate externă (posturile cu aceeași valoare au același nivel de salarizare cu piața de referință); angajator atractiv (sporirea atractivității BNM în calitate de angajator pe piața muncii); reguli clare (sistemul prevede reguli clare de promovare în trepte de salarizare); îmbunătățirea climatului organizațional.

Informație statistică

În anul 2020 fluctuația voluntară de personal a fost de 6,63 la sută, fiind în creștere comparativ cu anul 2019 când aceasta a înregistrat un nivel de 5,45 la sută, tendința ascendentă constituind o consecință a pandemiei COVID-19, în prima parte a anului 2020 fiind restricționată activitatea de selecție și recrutare a personalului. Analizând fluctuația voluntară pe nivele ierarhice, pentru funcțiile manageriale în anul 2020, aceasta a fost în creștere față de 2019 atingând nivelul de 1,98 la sută, iar pentru funcțiile de execuție – 8,17 la sută. Menționăm că fluctuația voluntară cuprinde doar persoanele demisionate din proprie inițiativă, din calcul fiind excluse persoanele angajate sezonier și cei plecați din alte motive (pensionare, încetarea contractului de muncă, reducerea statelor de personal ș.a.), adițional au fost excluse și demisiile angajaților BNM ale căror contracte de muncă au fost suspendate în anul anterior celui în care au demisionat efectiv.

Vârsta medie a colectivului băncii la 31 decembrie 2020 este de 41 ani și 1 lună. Aproape două treimi sunt femei (61,23 la sută) și mai mult de o treime (38,77 la sută) sunt bărbați. Menționăm și faptul că femeile sunt reprezentate cu o rată de 47,82 la sută în componența posturilor de conducere.

Perfecționarea profesională

Dezvoltare profesională

Pe parcursul anului 2020, în vederea asigurării dezvoltării competențelor și creșterii capitalului uman al BNM, circa 61 la sută dintre angajații activi au beneficiat de diverse forme de

perfecționare. Considerând restricțiile impuse de situația pandemică, formarea profesională a angajaților a fost desfășurată preponderent online, evenimentele de instruire fiind selectate conform necesităților individuale de dezvoltare profesională, pornind de la programele de instruire furnizate de partenerii de dezvoltare, precum și prin asigurarea transferului intern de cunoștințe.

În perioada ianuarie-februarie a anului 2020, angajații au beneficiat de formări profesionale cu prezență în clasă, organizate de partenerii de dezvoltare sau instituții specializate pe domeniile de activitate ale băncii. Instituirea restricțiilor cauzate de pandemie au reorientat atât furnizorii de instruire, cât și angajații BNM spre participarea la formele online de instruire, în diverse formate, atât cu interacțiune directă, cât și prin vizualizarea cursurilor înregistrate.

Astfel, pe parcursul anului 2020, angajații BNM au participat la instruire pe diverse domenii, livrate de partenerii băncii și organizațiile specializate după cum e prezentat în Graficul nr. 9.4.

Transferul de cunoștințe pe intern a fost efectuat prin organizarea seminarelor și prezentărilor realizate de către experți din cadrul BNM, fiind dictate în mod special de noile nevoi de dezvoltare profesională în contextul pandemic și al muncii la domiciliu. Astfel, instruirile interne au avut drept scop dezvoltarea abilităților digitale de activitate, celor de comunicare la distanță, de organizare a muncii la domiciliu. Totodată, fiind organizate în regim online, instruirile interne au facilitat transferul de cunoștințe din partea subdiviziunilor de specialitate către angajații din alte subdiviziuni în domeniul stabilității financiare, sistemelor de plăți, gestiunea riscurilor operaționale, relații internaționale, achiziții publice.

Managementul performanței

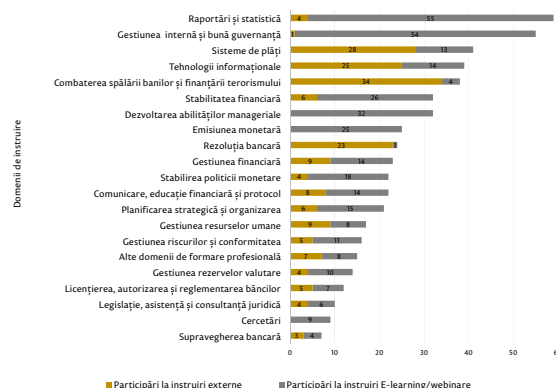
Sistemul de management al performanței reprezintă un instrument aplicat de Banca Națională a Moldovei începând cu anul 2016 pentru a spori eficiența activității angajaților. Astfel, în urma evaluării rezultatelor activității angajaților pentru anul 2020, s-a constatat o dinamică în creștere comparativ cu anii 2018 și 2019 a nivelului de performanță al angajaților BNM.

Mediul de muncă și cultură organizațională

BNM, în calitate de angajator, în contextul pandemiei COVID-19 a fost în situația de a face față, ca de altfel și alte instituții, unor provocări deosebite, și anume, de a lua măsuri sporite de protecție a sănătății angajaților, de asigurare a continuității activității, de adaptare la schimbările impuse de noul mod de organizare a muncii.

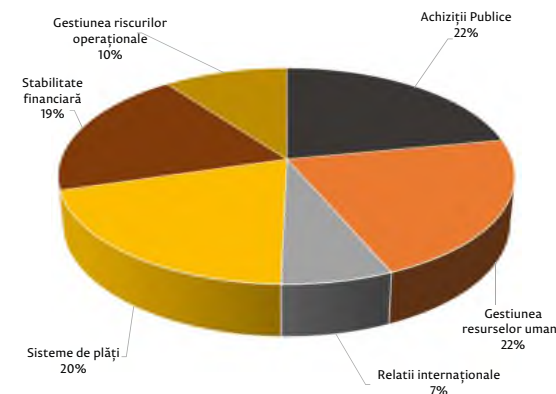
În acest sens, BNM s-a adaptat rapid circumstanțelor create de pandemia COVID-19 și cu scopul protejării sănătății angajaților, dar și asigurării continuității activității BNM, angajaților li s-a stabilit, în mare parte, regim de muncă la domiciliu, cu pregătirea mediului de lucru la distanță necesar. Excepție au făcut angajații ce desfășoară activități care presupun prezența critică la sediul BNM, cum ar fi operațiunile cu numerar, deservirea sistemului automatizat de

Graficul 9.4: Participările angajaților BNM la instruirei prestate de furnizori externi

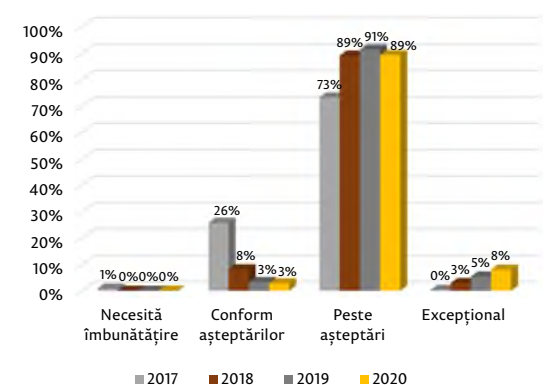
Sursa: BNM

Graficul 9.5: Participările angajaților BNM la instruirei interne

Sursa: BNM

Graficul 9.6: Evoluția nivelului de performanță al angajaților BNM

Sursa: BNM

plăți interbancare, gestiunea rezervelor valutare, securitatea fizică, administrarea serviciilor de suport pentru utilizatorii TI etc. Astfel, în funcție de nivelul de răspândire a infecției la nivel de țară și de restricțiile impuse de Comisia Națională Extraordinară de Sănătate Publică în contextul pandemiei COVID-19, angajații BNM au activat în regim de muncă la domiciliu în proporție de la 50 la sută la 70 la sută, cu aplicarea ciclurilor periodice cu rotație bilunară. În vederea asigurării unui mediu de lucru sigur și protejat, pentru angajații cu regim de activitate cu prezență fizică la sediu au fost implementate cu strictețe măsuri și oferite mijloace sporite de protecție și igienizare, atât în organizarea spațiilor de lucru, cât și a activității și interacțiunii angajaților: limitarea ședințelor cu prezență fizică, respectarea distanței sociale, purtarea măștii de protecție. Aceste și alte măsuri au permis menținerea ratei infectărilor angajaților la un nivel jos, cazurile de transmitere a infecției între angajații cu regim de muncă la sediu fiind de natură singulară.

În vederea evaluării măsurilor întreprinse de către BNM pentru a diminua efectele și riscurile provocate de situația generată de COVID-19 asupra continuității activității BNM, precum și pentru a identifica oportunități de îmbunătățire a măsurilor întreprinse, a fost realizat un sondaj prin care angajații și-au expus opinia cu privire la optimizarea procesului de lucru la distanță.

Astfel, este de menționat că pe parcursul anului, cu toate provocările pandemice, BNM a reușit să-și realizeze în deplină măsură atribuțiile sale stabilite prin lege, fiind asigurată continuitatea activității atât în domeniile de activitate de bază, cât și în cele de suport și guvernantă. Este de menționat că un factor important în acest sens a constituit gradul înalt de automatizare a proceselor de activitate, precum și circuitul electronic al documentelor, amplificat la începutul perioadei pandemice cu implementarea semnăturii electronice și digitalizarea sporită a proceselor de activitate. Aceste circumstanțe au permis trecerea rapidă și relativ ușoară la regimul de muncă la domiciliu în condiții de securitate informațională necesară, considerând specificul de activitate al băncii.

Suplimentar la măsurile întreprinse pentru protecția sporită a sănătății angajaților, pe parcursul anului au fost organizate activități și acțiuni menite să contribuie la consolidarea culturii organizaționale și menținerea sentimentului de apartenență la instituție, având în vedere lipsa de comunicare și interacțiune prin prezența fizică la locul de muncă, dictată de pandemie. Deși organizate exclusiv online, aceste inițiative au reușit să creeze o atmosferă deosebită de comunitate și echipă, fiind alături, deși la distanță. Astfel, au fost organizate evenimentele dedicate împlinirii a 29 de ani de la fondarea BNM, raportării activității anuale etc.

Totodată, a fost menținută frumoasa tradiție a Târgului de caritate, angajații având o implicare foarte activă și social responsabilă. În același timp, în vederea încurajării spiritului de echipă, a competențelor și împărtășirii valorilor BNM, a fost continuată inițiativa nominalizării colegilor care au dat dovadă de o implicare deosebită în relaționarea cu colegii, dar și în activitatea desfășurată la BNM, fiind remarcate în mod special dedicația și

suportul continuu al specialiștilor TI pentru asigurarea condițiilor necesare desfășurării muncii la distanță.

Totodată, au fost apreciate persoanele ce au obținut pe parcursul anului performanțe ce au presupus un efort suplimentar realizării atribuțiilor de serviciu, cum ar fi transferul intern de cunoștințe, obținerea certificărilor internaționale în domeniile specifice de activitate etc.

Recrutare

Procesul de recrutare în Banca Națională a Moldovei este caracterizat printr-un efort continuu de atragere a candidaților pentru participarea în cadrul concursurilor de ocupare a funcțiilor vacante ale BNM. Considerând specificul posturilor vacante ale băncii, caracterizate prin cerințe sporite privind nivelul de studii, complexitate și expertiză, dar și deficitul de forță de muncă calificată pe piața muncii din Republica Moldova, BNM aplică măsuri diversificate de atragere a candidaților. Astfel, au fost contractate mai multe agenții de specialitate pentru publicarea anunțurilor privind posturile vacante și a fost intensificată utilizarea rețelelor de socializare în acest scop.

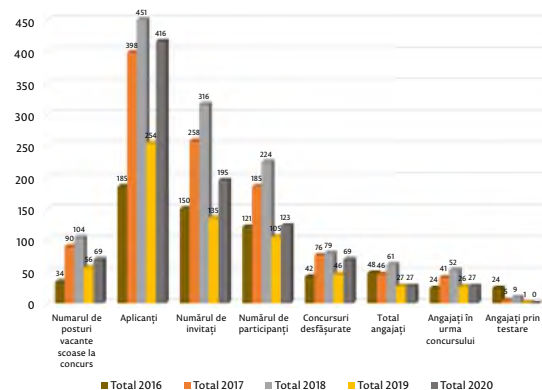
Menționăm că Banca Națională a Moldovei susține încadrarea și dezvoltarea profesională a tinerilor specialiști. Astfel, un eveniment inedit organizat în scopul promovării în rândurile acestora a imaginii BNM în calitate de angajator a fost „Ziua carierei la BNM” – eveniment dedicat studenților și masteranzilor din cadrul instituțiilor de învățământ superior, interesați de profilul financiar-bancar. În cadrul acestui eveniment, peste o sută de tineri au dat curs invitației Băncii Naționale să participe la un dialog unic și captivant, care să pună începutul unor noi aspirații de dezvoltare profesională și personală. Evenimentul, conceput drept unul interesant și interactiv, a întrunit nouă ateliere de lucru, între care, privitoare la supravegherea bancară, raportările statistice, sistemele de plăți, tehnologiile informaționale și securitatea informațională, relațiile externe și integrarea europeană etc. De asemenea, vizitatorii au luat cunoștință de posturile vacante ale BNM și cerințele față de acestea. Astfel, tinerii au avut oportunitatea de a afla chiar din prima sursă ce este o bancă centrală și cât de interesantă, dar și de mare responsabilitate este activitatea acesteia. Specialiștii de la BNM le-au povestit despre lucruri complexe într-o manieră accesibilă și cognitivă, pledând pentru un discurs interactiv.

În același context este relevant faptul că rata angajărilor tinerilor specialiști de către Banca Națională a Moldovei în anul 2020 a constituit 14,81 la sută din totalul nou-angajaților.

Restricțiile impuse de pandemie au necesitat adaptarea procesului de recrutare la regimul preponderent online de desfășurare a concursurilor, cu o creștere de efort în asigurarea realizării acestora.

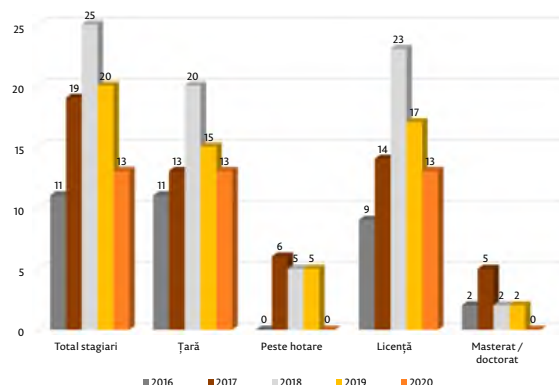
Astfel, aplicarea măsurilor diversificate de atragere a candidaților, dar și trecerea procesului de recrutare în regim online au diminuat semnificativ impactul negativ adus de situația pandemică, anul 2020 fiind caracterizat prin menținerea, iar uneori chiar creșterea

Graficul 9.7: Evoluția procesului de recrutare în BNM

Sursa: BNM

Graficul 9.8: Stagii de practică a studenților în BNM

Sursa: BNM

indicatorilor ce țin de procesul de recrutare, comparativ cu anul 2019.

Stagii de practică

Pentru contribuția la dezvoltarea profesională a specialiștilor cu profil bancar, și nu doar, BNM este deschisă pentru a accepta studenți din instituțiile de învățământ superior din țară și de peste hotare pentru desfășurarea stagiului de practică în cadrul BNM. Considerând situația pandemică, numărul acestora a fost în descreștere în anul 2020, iar activitățile aferente au fost desfășurate preponderent în regim de activitate la distanță.

Este de remarcat că în anul 2020 unul dintre stagiași a fost angajat în cadrul BNM, urmare participării la concurs pentru postul vacant respectiv.

9.5 Auditul intern

Scopul general al activității Departamentului audit intern (DAI) este de a da asigurări și oferi servicii de consiliere independente și obiective, menite să aducă o valoare adăugată și să contribuie la îmbunătățirea activităților BNM. Misiunea auditului intern este de a spori și proteja valorile BNM prin oferirea unor asigurări obiective bazate pe risc, consiliere și abordare de perspectivă. Auditul intern (AI) ajută BNM în îndeplinirea obiectivelor sale printr-o abordare sistematică și disciplinată în cadrul evaluării și îmbunătățirii eficacității proceselor de guvernare, management al riscurilor și proceselor de control.

DAI se conduce în activitatea sa de elementele obligatorii ale Cadrelui Internațional de Practici Profesionale (IPPF)⁶⁷ elaborat de Institutul Auditorilor Interni (IIA) inclusiv Principiile de bază ale practicii profesionale în domeniul auditului intern, Codul de etică al Institutului Auditorilor Interni (în continuare Cod de etică), Standardele internaționale aferente practicii profesionale în domeniul auditului intern și Definiția auditului intern (în continuare Standarde IIA). DAI activează în baza cadrului normativ⁶⁸, alineat la *Îndrumarul auxiliar „Statutul model al activității de audit intern” elaborat de Institutul Auditorilor Interni (IIA)*⁶⁹. Pornind de la bunele practici din domeniu, independența AI este realizată prin subordonarea funcțională Consiliului de supraveghere al BNM/Comitetului de audit (CA) și subordonarea administrativă Guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei.

Pe parcursul anului 2020 a fost aprobat într-o nouă redacție Manualul de audit în vederea ajustării procedurilor aferente derulării misiunilor de audit în contextul implementării începând cu 2019 a soluției informatice specializate pentru gestionarea activității de audit, alinierii la prevederile Regulamentului cu

⁶⁷International Professional Practices Framework

⁶⁸Regulament cu privire la funcționarea Departamentului Audit Intern al Băncii Naționale a Moldovei, aprobat prin HCS al BNM nr. 32 din 12.12.2019

⁶⁹Supplemental Guidance „Model Internal Audit Activity Charter” Institute of Internal Auditors, martie 2017

privire la funcționarea Departamentului Audit Intern al Băncii Naționale a Moldovei din 12.12.2019, optimizării unor procese.

În anul 2020, activitatea de audit s-a desfășurat conform planului de audit aprobat, care a fost elaborat aplicând abordarea bazată pe risc, și a priorităților trasate. Situația pandemică condiționată de COVID-19 nu a impus necesitatea de a modifica planul de audit pentru 2020. DAI în activitatea sa nu a întâmpinat limitări în expunerea opiniei independente. Directorul DAI a raportat cu regularitate rezultatele activității de audit organelor de conducere ale BNM: Comitetului de audit, Comitetului executiv și Consiliului de supraveghere.

Planul anual de audit intern pentru anul 2020 a fost realizat în proporție de 100,0 la sută⁷⁰. DAI a realizat misiuni de asigurare, avizări ale situațiilor financiare și executării bugetului BNM, activități de verificare și monitorizare a ariilor cu risc sporit.

S-au realizat audite de tip financiar/de conformitate/operational (57,0 la sută), misiuni de audit TI (22,0 la sută), audit integrat (14,0 la sută) și audit de performanță (7,0 la sută)⁷¹. Prin activitățile de audit au fost acoperite 100,0 la sută din procesele evaluate de către DAI ca fiind cu risc rezidual înalt și 27,0 la sută cu risc mediu. În anul 2020, responsabilii DAI au participat cu rol de consultant tehnico-analitic la monitorizare și consiliere în cadrul a 3 proiecte majore ale BNM.

Conform Standardelor de Calificare⁷², programul de asigurare și îmbunătățire a calității are rolul de a asigura o evaluare a conformității activității de audit intern cu Standardele IIA, precum și evaluarea aplicării Codului de Etică. La finele anului 2020 a fost realizată evaluarea externă a funcției de AI cu scopul de a stabili gradul de conformitate cu Standardele Internaționale pentru Practica Profesională a Auditului Intern (IPPF) elaborate de IIA și Codul de etică al IIA (evaluare care se realizează o dată la 5 ani, ultima în 2015). Evaluarea externă a fost efectuată de un reprezentant al Băncii Naționale a Belgiei certificat în domeniu, iar raportul a fost emis în martie 2021. Ca urmare a evaluării, funcția AI a obținut calificativul „Conformare generală” cu Standardele menționate și Codul de etică, care reprezintă cel mai înalt grad de conformitate. La fel, în cadrul raportului respectiv au fost evidențiate îmbunătățiri față de ultima evaluare (din 2015) la capitolele ce țin de: independența funcției de AI asigurată prin raportarea către CS/CA; gestionarea funcției de audit intern și documentarea misiunilor de audit inclusiv prin utilizarea soluției informatice specializate pentru gestionarea activității de audit.

9.6 Tehnologia informației

Anul 2020 a fost marcat profund de impactul pandemiei provocate de COVID-19. Acest lucru este valabil și din punctul de vedere al

⁷⁰Au fost utilizate 10,0 la sută din bugetul timpului disponibil pentru anul 2021

⁷¹Audit financiar/operational/de conformare și TI

⁷²Standardul IIA – 1300 „Programul de asigurare și îmbunătățire a calității”; Standardul IIA – 1311 „Evaluare internă”; Standardul IIA – 1311 „Evaluare externă”

gestiunii și dezvoltării Tehnologiei Informației și Comunicațiilor (în continuare TIC) în cadrul BNM, pandemia determinând o revizuire importantă a priorităților de dezvoltare și a activităților planificate pe această dimensiune.

Ca rezultat al decretării stării de urgență, pentru protejarea sănătății angajaților săi, BNM a decis să asigure reorganizarea într-un timp record a activităților sale în regim de lucru de la distanță pentru un număr maxim posibil de angajați. Această decizie obiectivă a avut implicații complexe asupra modului de consum al serviciilor TIC, în pofida nivelului înalt de digitizare a proceselor în cadrul BNM. La modul practic, această schimbare radicală de paradigmă a impus luarea unor măsuri adiționale destul de complexe în termene foarte restrânse. În această ordine de idei, mai jos sunt prezentate pe scurt cele mai importante inițiative realizate în domeniul TIC în contextul pandemiei:

- **Reconfigurarea serviciilor TIC și extinderea conceptului de mobilitate** – schimbarea modului de lucru impusă de situația pandemică a fost foarte mult facilitată de tehnologiile de virtualizare și de conceptul de mobilitate a locului de muncă (ex. utilizarea tehnologiilor Virtual Desktop Infrastructure, utilizarea terminalelor mobile în procesele decizionale etc.), care au fost asimilate și dezvoltate de către BNM de mai mulți ani. Totuși, această schimbare în masă a necesitat o reconfigurare complexă a unor servicii TIC, pentru a fi optimizate pentru consumul acestora de la distanță. Reconfigurările au ținut nu doar de partea tehnică, dar au vizat inclusiv aspecte de procedură și organizare, care trebuiau adaptate deopotrivă pentru a răspunde eficient provocărilor.
- **Implementarea de servicii TIC noi** – pentru a facilita comunicarea și conlucrarea echipelor de la distanță, în contextul acestei inițiative au fost implementate pe larg mai multe instrumente securizate de comunicare și colaborare (ex. Teams/Office365, Zoom, Webex etc.), care să poată adresa cât mai eficient diversele necesități impuse de lucrul și interacțiunea preponderent în mediul virtual.
- **Adaptarea și consolidarea capacităților de infrastructură TIC** – noile condiții impuse de activitatea la distanță au condus la unele schimbări specifice care au modelat cerințele față de profilul de capacități al infrastructurii TIC. Pentru a răspunde eficient la noile schimbări, măsurile vizate au ținut spre îmbunătățiri importante pe partea de performanță și reziliență, cum ar fi lărgirea capacității canalelor de comunicații și consolidarea infrastructurii de rețea, balansarea mai inteligentă a nivelului de încărcare a serviciilor TIC, creșterea capacităților de procesare pentru infrastructura de virtualizare a locurilor de muncă etc.
- **Adaptarea sistemului de gestiune a securității în spațiul cibernetic** – în cadrul acestei inițiative au fost revizuite politicile de securitate și îmbunătățit nivelul de protecție cibernetică al serviciilor TIC. Activitatea la distanță lărgeste semnificativ perimetrul de securitate, fapt care implică riscuri cibernetice inerente mai mari. În aceste

condiții misiunea de protecție cibernetică continuă să rămână o adevărată provocare, dar și o prioritate înaltă în agenda BNM. Pentru a contracara eficient orice tipuri de amenințări cibernetice, pe parcursul anului au fost consolidate mai multe măsuri specifice de protecție prin implementarea unui mecanism sigur și securizat pentru accesarea de la distanță a infrastructurii virtuale a stațiilor de lucru BNM, aplicarea pe larg a autentificării multifactoriale, protecției îmbunătățite a accesului logic privilegiat la resursele critice ale BNM, monitorizării intensive a amenințărilor din spațiul cibernetic etc.

- **Accelerarea procesului de digitizare** – declanșarea transformării digitale a BNM a fost inițiată mult înaintea pandemiei, ceea ce a favorizat în mod semnificativ adaptarea foarte rapidă a BNM la condițiile impuse de noua realitate. În același timp, pandemia a servit drept un factor catalizator foarte puternic pentru a accelera semnificativ finalizarea unor inițiative de digitizare aflate pe rol. Astfel, ca rezultat al unor eforturi susținute, majoritatea proceselor interne au fost complet digitizate, iar procesele decizionale au fost complet migrate în spațiul virtual. De asemenea, s-a ținut cont de importanța relațiilor BNM cu diferite categorii de contrapărți (ex. entități raportoare), fiind introduse pe parcursul anului mai multe procese noi complet digitizate, prin intermediul sistemului online de licențiere, autorizare și notificare al BNM. Acest sistem facilitează interacțiunea la distanță și dialogul transparent la care aderă BNM în procesul de îndeplinire a atribuțiilor sale legale.

De menționat că în pofida situației pandemice, care a determinat o anumită schimbare de curs, prioritățile echipei responsabile de gestiunea TIC în asigurarea oportună a capabilităților și suportului necesar pentru adresarea eficientă a proiectelor strategice ale BNM și-au păstrat întâietatea, mai ales datorită rolului semnificativ al TIC în susținerea obiectivelor strategice ale BNM. Astfel, pe parcursul anului au fost realizate progrese importante pe mai multe proiecte în derulare și inițiate unele proiecte noi, acestea fiind descrise în Tabelul A.25: „Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2020”.

Capitolul 10

Activitatea de cercetare

În anul 2020, activitatea de cercetare a fost orientată pe suportul teoretic și practic a subdiviziunilor Băncii Naționale a Moldovei, în special, în condițiile pandemiei COVID-19 acompaniate de condițiile climaterice neprielnice. Activitățile de analiză, cercetare și fundamentarea propunerilor și deciziilor au fost însoțite de solicitările inopinate a subdiviziunilor apărute în urma condițiilor economice interne și mondiale atipice. Argumentarea și suportul teoretico-științific la fundamentarea propunerilor și procesului decizional este principalul obiectiv al subdiviziunii de cercetări economice și aplicate.

Restricțiile, inclusiv cele economice, condiționate de pandemia COVID-19 a determinat schimbarea în Republica Moldova a structurii consumului, comerțului intern și extern, turismului și transportului, preferințelor mijloacelor de plată, etc. Pe parcursul anului 2020 activitatea de cercetare a fost axată pe monitorizarea permanentă a situației economice în țară și principalii parteneri economici și elaborarea unor studii, analize și propuneri ca suport pentru realizarea atribuțiilor de bază. Totodată, activitatea de analiză și cercetare a fost axată pe evaluarea continuă a riscurilor și incertitudinilor apărute în urma restructurării economiei naționale și a partenerilor economici principali.

Schimbările structurale economice la nivel global, regional și de țară, ca urmare a pandemiei COVID-19, condiționează reevaluarea politicilor și instrumentelor economice prin crearea și ajustarea fundamentărilor teoretice și practice la noile condiții. În acest context, crește rolul analizelor, studiilor și cercetărilor în realizarea obiectivului și atribuțiilor de bază a Băncii Naționale a Moldovei.

Capitolul 11

Comunicarea externă

Comunicarea externă a Băncii Naționale a Moldovei se axează pe criteriile stabilite în Strategia de comunicare și este orientată spre promovarea unui sistem financiar modern aliniat la standardele internaționale, precum și a unui cadru macroeconomic propice pentru dezvoltarea economiei țării noastre.

În același timp, condițiile epidemiologice create la nivel global au determinat o abordare nouă a procesului comunicațional al instituției, dar cu aceeași deschidere către public și opțiuni pentru un caracter explicit și transparent al mesajelor adresate diverselor grupuri-țintă.

Astfel, ca urmare a instituirii stării de urgență în țară, procesul comunicațional al Băncii Naționale a migrat spre mediul on-line, păstrând ca bază principiile de accesibilitate, claritate, actualitate, previzibilitate și transparență. Banca centrală a continuat să comunice către public, urmărind ancorarea așteptărilor inflaționiste și sporirea credibilității sectorului financiar-bancar din Republica Moldova, inclusiv prin publicarea măsurilor adoptate față de bănci în contextul stării de urgență generate de COVID-19.

În scopul acoperirii informaționale mai extinse, Banca Națională a utilizat mai multe canale de informare a publicului larg. În mod tradițional, în calitate de primă sursă de informare a fost utilizată pagina-web oficială a BNM. Pe parcursul anului 2020, pe pagina **www.bnm.md** au fost publicate și actualizate 764 de materiale informaționale (comunicate, interviuri pentru mass-media, materiale analitice, acte normative, proiecte propuse pentru consultare publică, anunțuri, articole explicative etc.) și 887 de rapoarte statistice.

Banca Națională desfășoară o colaborare activă cu reprezentanții mass-media, oferind informații despre activitatea sa și a sectorului financiar-bancar la solicitarea acestora. Astfel, pe parcursul anului 2020 s-au dat răspunsuri la peste 350 de solicitări de informație. De asemenea, au fost acordate 15 interviuri pentru presa electronică, presa scrisă și radio, televiziuni, 6 transmisiuni live de la diverse evenimente cu tematici precum: *Deciziile de politică monetară*, *Prezentarea Rapoartelor asupra inflației*, *Evenimentul online dedicat aniversării a 27-ea de la introducerea leului moldovenesc*, *Prelegerea guvernatorului Băncii Naționale, Octavian Armașu, în contextul semnării Memorandumului de înțelegere cu Banca Centrală Europeană în domeniul supravegherii bancare*, *Prezentarea on-line, de către guvernatorul BNM, Octavian Armașu, a bilanțului de activitate a Băncii Naționale pe parcursul anului 2020*. Aceste evenimente au fost transmise pe platformele de comunicare ale BNM, precum și pe platformele Privesc.eu și Realitatealive.md.

Tabelul 11.1: Indicatorii de măsurare a navigabilității pe pagina web

	Anul 2020	Anul 2019	Anul 2018
Numărul de utilizatori ai paginii www.bnm.md	667 610	584 605	505 738
De câte ori s-a intrat pe www.bnm.md (nr. sesiuni)	2 327 089	2 235 312	2 087 457
Câți utilizatori noi au intrat, din total utilizatori de pe site	630 342	547 329	470 590

Sursa: BNM, calcule BNM

Tabelul 11.2: Accesări pe pagina web

	Rețele și accesări
Facebook	20 749
LinkedIn	1 398
Vkontakte	631
Twitter	364
Instagram	116
OK.ru	99
Youtube	77
Messenger	35
Blogger	31
Skype	9
Instagram Stories	8
Reddit	7
Scribd	4

Sursa: BNM, calcule BNM

Primele două decizii de politică monetară au fost prezentate în cadrul unor întruniri cu membrii Clubului Presei Economice, care au publicat respectiv explicații utile pentru consumatori.

Începând cu anul 2018, în contextul promovării în continuare a principiului echidistanței în relațiile cu mass-media, Banca Națională a implementat un nou format de comunicare – interviul cumulativ. Acesta reprezintă întrebări adresate de diferite instituții mass-media și răspunsurile respective. Astfel, în anul 2020, guvernatorul BNM, Octavian Armașu a acordat două interviuri cumulative.

Totodată, Banca Națională a continuat dialogul cu societatea civilă, fiind abordate subiecte de actualitate în contextul unei realități afectate de pandemie.

De asemenea, în contextul crizei epidemiologice, Banca Națională a pus în atenția publicului mesajul de recunoștință socială față de lucrătorii medicali, lansând moneda comemorativă „Medicul meu – eroul meu”.

Analiza utilității paginii web și a mesajelor recepționate prin rețelele de socializare constată creșterea numărului de utilizatori și accesări ale site-ului BNM și interesul acestora față de subiecte precum politica monetară, supravegherea bancară, actele normative elaborate de Banca Națională, evenimentele de educație financiară.

Migrarea rapidă a comunicării BNM spre mediul online, în noile condiții epidemiologice, și adaptarea mesajelor la particularitățile rețelelor de socializare a fost susținută respectiv de practicarea unui stil mai accesibil și simplificat pentru atingerea unui efect mai extins de acoperire în rândul publicului neinițiat în subiectul financiar-bancar.

În 2020, se atestă creșterea numărului de accesări ale paginii web a BNM de pe diverse rețele de socializare, interesul publicului către postările pe pagina de profil a băncii, dar și diversificarea rețelelor de socializare ca sursă de accesare.

Capitolul 12

Educație financiară

În Republica Moldova, la fel ca în alte țări, educația financiară are tot mai mult însemnătatea unui deziderat social-economic. Interesul cetățenilor în acest sens este în continuă creștere și răspunde necesităților de implicare tot mai activă a populației de diferite vârste și ocupații în activități ce contribuie la incluziunea financiară.

Banca Națională a Moldovei, în calitate de coordonator național al procesului de educație financiară, depune multiple eforturi pentru a fi alături de cetățeni, promovând conceptele financiare și avantajele pe care le obțin consumatorii prin incluziunea financiară.

Astfel, pe parcursul anului 2020, Banca Națională a desfășurat un șir de proiecte adresate grupurilor-țintă: copii, tineri, studenți, profesori, mediul de afaceri ș.a.

Acestea au fost realizate în cadrul parteneriatelor cu instituții de învățământ superior îndreptate spre formarea viitorilor specialiști în economie, susținută de expertiza băncii centrale în calitatea sa de autoritate monetară și de supraveghere.

În procesul de educație financiară BNM cooperează, la fel, și cu societatea civilă. Astfel, în cadrul proiectului „Dă sens banilor” realizat în comun cu Centrul Analitic Independent „Expert-Grup” a fost organizat primul atelier de instruire care a pregătit tineri în calitate de viitori ambasadori pentru promovarea educației financiare. Persoane eligibile au fost studenți și elevi ai claselor liceale. Participanții au obținut cunoștințe necesare pentru a preda o lecție de educație financiară în localitățile de baștină pentru semenii lor.

În cadrul proiectului „Dă sens banilor”, de asemenea, au fost elaborate și publicate 9 note informative, 9 infografice și a fost organizată școala de educație financiară pentru elevi.

Materialele realizate în cadrul campaniei, în mai puțin de două luni, au fost vizualizate de un număr de peste 118 229 de utilizatori unici, generând 144 de referințe pe paginile partenerilor și în presă.

La fel, în cadrul acestei campanii, au fost organizate ateliere de instruire în domeniul financiar-bancar în șase orașe ale țării: Chișinău, Cahul, Cimișlia, Călărași, Soroca și Bălți.

La campanie au aderat mai multe instituții și asociații, precum bănci comerciale, instituții de creditare nebanară și alți parteneri.

În scopul diversificării și sporirii gradului de diseminare a informației a fost lansat podcastul de educație financiară „De

unde apar banii”, în care se tratează subiecte precum creditarea, economisirea pentru viitor, sistemul de plăți etc.

În noile condiții epidemiologice, BNM a desfășurat campania de educație financiară on-line „Petrece vacanța cu BNM”, adresată tuturor categoriilor de vârste. Vizitatorii au avut posibilitatea să participe la două evenimente: „O zi de vacanță la BNM”, devenită o tradiție, și „Prima tabără de educație financiară din Republica Moldova” destinată elevilor, studenților sau tinerilor dornici să afle mai multe despre domeniul financiar-bancar. În același format a fost organizat evenimentul de educație financiară „Drumul banului” cu prilejul Zilei Internaționale a Economisirii, care a fost adresat tinerilor cu vârste de la 16 ani. În cadrul evenimentului experți ai băncii centrale au făcut prezentări la subiectele: „Instrumente de plată fără numerar. Cum ajung banii în circulație”, „Elemente de siguranță”, „Sistemul financiar național – instrumente de economisire”, „Sistemul financiar național – instrumente de creditare”.

Între activitățile de educație financiară pot fi menționate, la fel, elaborarea și promovarea Ghidului protecției consumatorului pe piața financiar-bancară din Republica Moldova și o serie de instruirii la subiectul financiar-bancar destinate reprezentanților mass-media.

Platforma on-line a fost utilizată și pentru organizarea evenimentelor de lansare a monedelor comemorative și altor evenimente precum prezentarea de către guvernatorul Băncii Naționale, Octavian Armașu, a Memorandumului de înțelegere semnat de BNM și Banca Centrală Europeană în domeniul supravegherii bancare pentru studenți și profesori ai instituțiilor de învățământ profesional tehnic și superior cu profil economic din Republica Moldova.

Interesul sporit al publicului larg, de rând cu cel al profesioniștilor pentru educația financiară vine să confirme necesitatea și importanța acesteia pentru a discerne pașii corecți de eventualele erori în legătură cu intențiile financiare.

Banca Națională a Moldovei consideră dezvoltarea cooperării între instituții drept o perspectivă esențială pentru a da amploare procesului de educație financiară în țara noastră, care să ajute consumatorul în gestionarea riscurilor și luarea deciziilor financiare.

Dezvoltarea pieței financiare și a tehnologiilor informaționale, pe un fundal concurențial tot mai accentuat, dar și pe fundalul dezvoltării altor segmente ale economiei, solicită cunoștințe financiare generale din partea tuturor membrilor societății. Acestea au devenit imperioase în viața de zi cu zi și reprezintă pași importanți spre incluziunea financiară.

Astfel, educația financiară reflectă un interes public și derularea acestui proces la diferite niveluri și pentru diverse grupuri-țintă, cu implicarea autorităților, dar și a societății civile vine să confirme o realitate a lumii moderne în continuă și rapidă schimbare.

Scopul final este ca educația financiară să ajute populația, în funcție de nevoile și circumstanțele sale, să ia decizii ce vor contribui la o mai bună gestionare a riscurilor financiare și la un sistem financiar mai stabil, pentru a obține echilibru, protecție financiară și bunăstare în perspectivă.

Capitolul 13

Analiza situației financiare pentru anul 2020

13.1 Considerații generale

În conformitate cu *Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei* (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr.297-300, art.554), obiectivul fundamental al Băncii Naționale a Moldovei este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Atribuțiile de bază ale Băncii Naționale sunt prevăzute în *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei*. În conformitate cu prevederile legale, operațiunile Băncii Naționale a Moldovei sunt efectuate în scopul promovării și susținerii politicii monetare și valutare în stat, asigurării stabilității sistemului bancar, emisiunii monedei naționale, gestionării activelor oficiale de rezervă ale statului, prestării serviciilor de plată și de emiteră a monedei electronice etc.

Respectiv, maximizarea profitului din activitatea Băncii Naționale a Moldovei nu constituie un scop în sine și nu poate servi drept impediment la realizarea obiectivului și atribuțiilor de bază ale Băncii.

Informațiile incluse în această analiză includ datele financiare neauditate pentru anul financiar încheiat la 31 decembrie 2020, auditul financiar și emiterea raportului de audit fiind în proces de desfășurare la data acestui raport. În cazul divergențelor semnificative dintre datele auditate și cele neauditate pentru anul 2020, informațiile vor fi prezentate desfășurat în situațiile financiare auditate.

13.2 Analiza veniturilor și cheltuielilor

Veniturile și cheltuielile Băncii Naționale a Moldovei depind nemijlocit de necesitatea efectuării operațiunilor monetare și valutare, în vederea atingerii obiectivului fundamental și îndeplinirii atribuțiilor de bază ale băncii.

Impactul implementării politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei

Pe parcursul anului 2020, Banca Națională a Moldovei a continuat să utilizeze instrumente de absorbție a excesului de lichiditate. Cheltuielile din operațiunile de sterilizare efectuate prin emiteră

de certificate ale Băncii Naționale a Moldovei s-au diminuat, constituind circa 217 milioane lei în anul 2020 față de circa 380 milioane lei în anul 2019, ca urmare a evoluției ratei medii a dobânzii la CBN în sold, care pe parcursul perioadei de raportare a constituit 3,56 la sută, comparativ cu perioada similară a anului 2019, când rata medie a constituit 6,88 la sută. Efectul diminuării ratei a fost parțial compensat de majorarea soldului certificatelor emise pentru sterilizarea lichidităților. În anul 2020, soldul mediu zilnic al certificatelor emise de BNM a constituit 5 921,08 milioane lei, comparativ cu 5 500,1 milioane lei în 2019. Astfel, efectul net al acestor doi factori a fost diminuarea cheltuielilor din operațiunile de sterilizare cu circa 163 milioane lei în anul 2020.

Totodată, pe parcursul anului 2020, ca urmare a înregistrării unei rate medii anuale de remunerare a RO în MDL mai mici, care a constituit 0,7 la sută (2019: 3,86 la sută), și diminuării normei RO MDL până la 32 la sută (de la 42,5 la sută în 2019), BNM a înregistrat cheltuieli nete mai mici cu circa 436 milioane lei, comparativ cu anul precedent.

Ratele de remunerare a RO în valută au rămas la același nivel de 0,01 la sută.

Modificarea ratelor aferente instrumentelor de politică monetară s-a decis în funcție de identificarea premiselor de configurare urgentă a conduitei politicii monetare pe fondul evoluției pandemice din economia globală și cea națională. Astfel, au fost adoptate măsuri de politică monetară capabile să atenueze parțial impactul efectelor generate de pandemia COVID-19 asupra economiei naționale și în vederea prevenirii riscului de lichiditate și consolidării stabilității sectorului bancar din Moldova.

Ansamblul instrumentelor de politică monetară aplicate de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2020 și activitățile ce țin de relațiile cu Guvernul au generat un profit net în mărime de 401,14 milioane lei, comparativ cu pierderea netă de (216,39) milioane lei din anul 2019 (Tabelul A.21).

Impactul operațiunilor de gestionare a activelor oficiale de rezervă ale statului asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei

Activele oficiale de rezervă ale statului, deținute de BNM, s-au majorat la situația din 31 decembrie 2020 față de 31 decembrie 2019 cu 23,66 la sută sau cu circa 724 milioane dolari SUA (de la 3 059,63 milioane dolari SUA până la 3 783,54 milioane dolari SUA), fiind investite, preponderent, în instrumente în dolari SUA, euro și lire sterline. Totodată, pe parcursul anului 2020 s-a înregistrat majorarea volumului mediu anual al rezervelor internaționale cu circa 287,91 milioane dolari SUA (de la 2 929,12 milioane dolari SUA până la 3 217,03 milioane dolari SUA).

Veniturile nete aferente gestionării activelor oficiale de rezervă au constituit 614,70 milioane lei, diminuându-se cu circa 328,22 milioane lei față de anul precedent, când acestea au constituit 942,92 milioane lei. Acest rezultat a fost determinat, în mare parte, de diminuarea rentabilității activelor oficiale de rezervă de la 1,71 la sută în anul 2019 până la 0,81 la sută pentru anul 2020,

efect compensat parțial de creșterea volumului activelor oficiale de rezervă cu circa 10 la sută.

Diminuarea rentabilității activelor oficiale de rezervă, în mare parte, a fost generată de diminuarea succesivă a ratelor de refinanțare aplicate de guvernele și băncile centrale ale țărilor în care Banca investește activele oficiale de rezervă (Statele Unite ale Americii, Franța, Germania, Marea Britanie, Canada, Olanda, Japonia etc.) în scopul combaterii efectelor pandemiei COVID-19 ceea ce, în consecință, a condus la reinvestirea mijloacelor scadente în instrumente financiare la rate mai puțin avantajoase.

Totodată, diminuarea rezultatului din gestiunea activelor oficiale de rezervă a fost parțial compensată de înregistrarea unor venituri realizate din vânzările de valută superioare perioadei comparative (+103,4 milioane lei). Veniturile înregistrate au fost generate de o diferență pozitivă dintre cursul de vânzare și costul stocului valutilor, mai mare comparativ cu anul 2019. În perioada analizată, BNM a înregistrat vânzări de valută în sumă de circa 198,32 milioane dolari SUA, din care intervenții de vânzare 170,47 milioane dolari SUA, ce cumulativ au dus la înregistrarea unor venituri realizate de circa 164,37 milioane lei, față de perioada similară din 2019 în care au fost înregistrate 60,96 milioane lei venituri, (în 2019 au fost efectuate vânzări de valută în sumă de circa 295 milioane dolari SUA, din care intervenții de vânzare de circa 222 milioane dolari SUA).

Informații adiționale privind gestionarea activelor oficiale de rezervă sunt prezentate în capitolul 3 Politica monetară/ subcapitolul 3.6 Piața valutară.

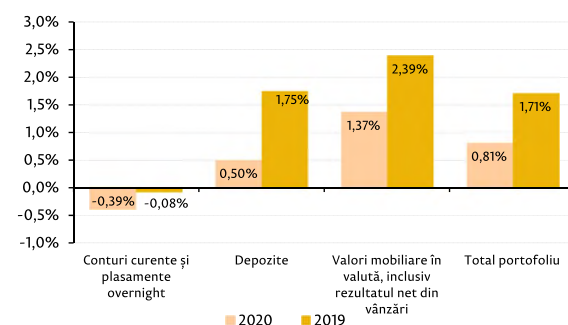
Impactul operațiunilor de gestionare a activelor oficiale de rezervă asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei este prezentat în tabelul A.22.

În conformitate cu cele mai bune practici internaționale, precum și cu prevederile *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, criteriile principale pentru selectarea activelor de rezervă sunt siguranța sumelor de bază și lichiditatea. Astfel, doar după asigurarea acestor două criterii, este luată în calcul profitabilitatea instrumentelor în care sunt investite activele oficiale de rezervă ale statului.

Evoluția cursului oficial de schimb al leului moldovenesc față de valutele în care sunt deținute activele oficiale de rezervă a avut un impact nesemnificativ asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei (și anume, în anul 2020 a fost înregistrată deprecierea cursului USD/MDL în mărime de 0,03 la sută, față de deprecierea în anul 2019 de 0,39 la sută).

Totodată, la finele anului 2020, ca rezultat al deprecierei leului moldovenesc față de unele valute componente ale stocurilor valutare și anume: față de EUR cu 9,69 la sută și față de GBP cu 3,78 la sută, au fost înregistrate venituri nete nerealizate din diferențele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare în mărime de circa 656,31 milioane lei. La finele anului 2019, veniturile nerealizate din diferențele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare au constituit 141,44 milioane lei.

Graficul 13.1: Evoluția profitabilității activelor oficiale de rezervă în anul 2020 în comparație cu anul 2019 (p.p.)

Sursa: BNM

13.3 Active și datorii

Activitățile desfășurate de către Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2020, în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale de bază, se răsfrâng asupra structurii bilanțului Băncii, fapt reflectat în tabelul A.24.

13.4 Capital

În temeiul Legii nr. 42 din 06.03.2020 cu privire la modificarea unor acte legislative (în continuare Legea 42/2020), la 2 aprilie 2020 au intrat în vigoare modificările la art. 19 și 20 din Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Națională, privind modul de formare a capitalului statutar al Băncii și de distribuire a profitului disponibil pentru distribuire.

În conformitate cu art. 19 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, capitalul băncii include capitalul statutar, conturile de rezervă create în conformitate cu prevederile art. 66 și conturile de rezervă ale veniturilor nerealizate. Capitalul statutar include capitalul autorizat și fondul general de rezervă, este dinamic și se formează din profitul anului disponibil pentru distribuire, din veniturile obținute conform art. 64 alineatul (3) și/sau din contribuțiile Guvernului Republicii Moldova, până când mărimea acestuia va atinge 10 la sută din totalul obligațiunilor monetare ale Băncii Naționale. Fondul general de rezervă poate fi utilizat în exclusivitate pentru acoperirea pierderilor realizate conform rezultatului exercițiului la finele anului financiar, în cazul în care se înregistrează un rezultat negativ.

Conform mecanismului de alocare a profitului, în cazul în care mărimea capitalului statutar al Băncii la finele anului financiar constituie de la 4 la sută până la 10 la sută din totalul obligațiunilor monetare ale Băncii Naționale, pentru majorarea capitalului statutar se alocă doar 50 la sută din profitul disponibil pentru distribuire, în modul prevăzut la art.19 alin.(3).

Considerând că la 31 decembrie 2019 nivelul capitalului statutar până la distribuirea profitului reprezenta 5,79 la sută, iar prevederile Legii 42/2020 au avut o aplicare prospectivă, la data intrării în vigoare a Legii 42/2020, Banca a realocat 50 la sută din profitul disponibil pentru distribuire la datorii față de bugetul de stat, diminuând capitalul statutar astfel încât capitalul autorizat să constituie 1/3, iar fondul general de rezervă 2/3 din totalul capitalului statutar ajustat.

La situația din 31 decembrie 2020, în baza cifrelor neauditate nivelul capitalului statutar în totalul obligațiunilor monetare depășește nivelul de 4 la sută (la 31 decembrie 2019: conform Legii BNM în vigoare la 31 decembrie 2019 – 5,79 la sută; după aplicarea Legii 42/2020 – 5,38 la sută), nivelul acestuia urmând a fi confirmat de rezultatele financiare auditate, cu o posibilă

influență semnificativă din recunoașterea și evaluarea valorilor mobiliare de stat derivate din executarea garanțiilor de stat la 31 decembrie 2020.

În acest sens, determinarea și publicarea rezultatului financiar disponibil pentru distribuire și a capitalului statutar, în vederea asigurării unei imagini fidele și complete, va fi realizată doar în baza datelor auditate, incluse în situațiile financiare confirmate de auditorul extern.

Listă de figuri

1.1	Evoluția comparativă a PIB în economiile selectate în anii 2019 și 2020 (%)*	11
1.2	Evoluția indicelui USDX în contextul politicii monetare a SRF	12
1.3	Oferta și consumul mondial de petrol, milioane de barili pe zi	13
1.4	Ritmul mediu anual de creștere a prețurilor internaționale (%)	13
2.1	Contribuția componentelor cererii la creșterea PIB (p.p.)	16
2.2	Contribuția sectoarelor economiei la creșterea PIB (p.p.)	16
2.3	Evoluția în termeni reali a consumului final al gospodăriilor populației (% , f.a.p.)	17
2.4	Evoluția surselor de finanțare a consumului populației (% , f.a.p.) și contribuțiile componentelor (p.p.)	17
2.5	Rata anuală a formării brute de capital (%) și contribuția componentelor (p.p.)	17
2.6	Rata anuală a investițiilor în active imobilizate (%) și contribuția după sursele de finanțare (p.p.)	18
2.7	Rata anuală a producției globale agricole (%) și contribuția după sectoare (p.p.)	18
2.8	Evoluția producției industriale (% , f.a.p.) și contribuția componentelor (p.p.)	18
2.9	Evoluția în termeni reali a transportului de mărfuri (% , f.a.p.) și contribuția componentelor (p.p.)	19
2.10	Evoluția în termeni reali a transportului de pasageri (% , f.a.p.) și contribuția subcomponentelor (p.p.)	19
2.11	Evoluția în termeni reali a comerțului intern (% , f.a.p.)	19
2.12	Evoluția comerțului cu ridicata (% , f.a.p.), prețuri curente	20
2.13	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. pe categorii de țări (p.p.)	20
2.14	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. pe grupuri de mărfuri (p.p.)	20
2.15	Evoluția ratei anuale a exporturilor (%) și contrib. după origine (p.p.)	21
2.16	Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contrib. pe categorii de țări (p.p.)	21
2.17	Evoluția ratei anuale a importurilor (%) și contrib. pe grupuri de mărfuri (p.p.)	21
2.18	Populația economic activă și populația ocupată	21
2.19	Evoluția ratei de activitate și a ratei de ocupare a populației (%)	21
2.20	Evoluția numărului de șomeri și a ratei șomajului (%)	21

2.21	Fondul de salarizare în economie și numărul mediu de salariați (% , f.a.p.)	22
2.22	Salariul mediu real (% , f.a.p.)	22
2.23	Rata anuală a IPC (%)	23
2.24	Ritmul anual a subcomponentelor inflației (%)	23
2.25	Evoluția inflației anuale și contribuția subcomponentelor (p.p.)	23
2.26	Contribuția subcomponentelor (p.p.) la dinamica anuală a inflației de bază (%)	24
2.27	Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (p.p.) .	25
2.28	Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor reglementate (p.p.)	26
2.29	Contribuția componentelor (p.p.) la creșterea anuală a prețurilor la combustibili (%)	27
2.30	Rata anuală a prețurilor în industrie (%)	27
2.31	Rata anuală a prețurilor în industrie (%) și contribuția componentelor acesteia clasificată după principalele ramuri (p.p.)	27
2.32	Evoluția ratei anuale a prețurilor în construcții (%)	28
2.33	Rata anuală a prețurilor producătorului la produsele agricole (%)	28
2.34	Indicatorii bugetului public național	29
2.35	Contul curent – componente principale	31
2.36	Exportul de bunuri, structura pe zone geografice (milioane USD)	31
2.37	Importul de bunuri, structura pe zone geografice, prețuri CIF (milioane USD) (%)	32
2.38	Importurile de produse energetice și electricitate (milioane USD, prețuri CIF)	32
2.39	Exportul și importul de servicii (milioane USD)	32
2.40	Veniturile primare, pe componente (milioane USD)	33
2.41	Veniturile secundare, pe componente (milioane USD)	33
2.42	Distribuția geografică a remiterilor personale (milioane USD)	33
2.43	Contul financiar după categorii funcționale (milioane USD)	34
2.44	Investiții directe: acumularea netă de pasive, dezagregate pe instrumente (milioane USD)	34
2.45	Poziția investițională internațională în dinamică, la sfârșit de perioadă (milioane USD) . . .	35
2.46	Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă ale Republicii Moldova (milioane USD) .	35
2.47	Investițiile directe, pasive, componentele de bază, poziția* la sfârșit de perioadă (milioane USD)	35
2.48	Investițiile directe, capital propriu acumulat la 31.12.2020, pe activități economice (conform CAEM 2), %	36

2.49	Datoria de stat ca pondere în PIB (%)	36
2.50	Datoria externă brută în dinamică	37
2.51	Structura datoriei externe pe termen scurt pe tipuri de angajamente, la 31.12.2020	37
3.1	Evoluția soldului zilnic al operațiunilor de piață monetară (milioane lei)	41
3.2	Evoluția soldului mediu lunar al depozitelor overnight și a ratei medii a dobânzii	43
3.3	Evoluția normei rezervelor obligatorii în MDL și în valută în anii 2018-2020 (%)	43
3.4	Evoluția mijloacelor atrase supuse rezervării în anii 2018-2020 (medii pe perioade de observare)	43
3.5	Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anii 2018-2020	44
3.6	Evoluția componentelor masei monetare M2 (% , creștere față de anul precedent)	45
3.7	Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% , creștere față de anul precedent)	45
3.8	Soldul creditelor acordate în economie (% , creștere la sfârșit de an)	46
3.9	Dinamica componentelor soldului creditelor acordate în economie (% , creștere la sfârșit de an)	46
3.10	Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în MDL	46
3.11	Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la creditele noi acordate în valută și atașate la cursul valutei	47
3.12	Dinamica componentelor soldului depozitelor atrase (% , creștere la sfârșit de an)	47
3.13	Dinamica depozitelor atrase la vedere și la termen (% , creștere la sfârșit de an)	47
3.14	Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în MDL	48
3.15	Dinamica volumului și a ratelor medii ponderate la depozitele noi la termen atrase în valută recalculate în MDL	48
3.16	Ratele medii ale dobânzilor în MDL (%)	49
3.17	Evoluția marjei bancare la operațiunile noi în moneda națională și în valută (p.p.)	49
3.18	Ratele medii ale dobânzilor aferente soldurilor creditelor și depozitelor, la sfârșit de an (%)	49
3.19	Indicatorii cantitativi ai pieței primare a VMS (milioane lei)	51
3.20	Dinamica lunară a indicatorilor pieței primare a VMS	51
3.21	Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2019	51
3.22	Structura emisiunilor de VMS pe scadențe în anul 2020	52
3.23	Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor la VMS cu scadența până la un an (%)	52

3.24	Evoluția ratelor dobânzilor pe piața financiară (%)	52
3.25	Dinamica volumului VMS în circulație la finele perioadei (milioane lei)	53
3.26	Dinamica indicatorilor VMS (BT) comercializate pe piața secundară în perioada 2018-2020	53
3.27	Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2019 .	54
3.28	Structura VMS comercializate pe piața secundară în diviziune pe scadențe, în anul 2020 .	54
3.29	Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)	54
3.30	Rulajul tranzacțiilor valutare contra MDL realizate pe piața valutară internă, în structură după modalitatea de decontare (virament sau numerar), anii 2018-2020	55
3.31	Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2019 (%)	55
3.32	Structura valutară a rulajului total al tranzacțiilor valutare contra MDL efectuate pe piața valutară internă în anul 2020 (%)	55
3.33	Numărul total al operațiunilor de schimb valutar cu persoanele juridice, pe valute	56
3.34	Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (cu echivalentul de la 10 000 până la 100 000 dolari SUA)	56
3.35	Numărul tranzacțiilor cu euro și dolari SUA pe piața valutară intrabancară prin virament, structurate potrivit sumei tranzacționate (mai mari de echivalentul a 100 000 dolari SUA)	56
3.36	Structura valutară a activelor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)	57
3.37	Activele valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de activ (milioane dolari SUA)	57
3.38	Structura valutară a obligațiunilor valutare bilanțiere, curs efectiv (%)	57
3.39	Obligațiunile valutare bilanțiere, la curs efectiv, în structură pe tip de pasiv (milioane dolari SUA)	58
3.40	Fluctuațiile cursului oficial al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și euro	58
3.41	Evoluția monedelor unor parteneri comerciali principali ai Republicii Moldova și ale unor țări din regiune față de dolarul SUA, 31.12.20/31.12.19 (%)	58
3.42	Contribuția monedelor principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova la modificarea cursului real efectiv în anul 2020	59
3.43	Dinamica cursului real efectiv al monedei naționale calculat pe baza ponderii monedelor principalilor parteneri comerciali pe parcursul perioadei 01/2018 – 12/2020	59
3.44	Gradul de acoperire a cererii nete prin oferta netă și dinamica cursului oficial	59
3.45	Structura valutară a ofertei nete de valută de la persoanele fizice (recalculată la un curs constant)	60
3.46	Ratele profitabilității ale valorilor mobiliare guvernamentale cu scadență la 2 ani	63
3.47	Ratele de politică monetară în SUA, UE, Marea Britanie	63

3.48	Structura rezervelor valutare pe instrumente investiționale la finele anilor 2018-2020 (milioane dolari SUA)	63
3.49	Structura valutară a rezervelor valutare la situația din 31.12.2020	64
4.1	Dinamica principalilor indicatori financiari pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020	67
4.2	Dinamica fondurilor proprii (milioane lei) și a ratei fondurilor proprii totale (%) pe sector bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020	68
4.3	Dinamica concentrării fondurilor proprii totale ale sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020 (%)	68
4.4	Structura capitalului social al sectorului bancar din Republica Moldova, conform sursei de proveniență a investițiilor pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020 (%)	69
4.5	Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020 (%)	70
4.6	Concentrarea activelor sectorului bancar 31.12.2020 (%)	70
4.7	Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020 (%)	71
4.8	Dinamica activelor, creditelor și depozitelor raportate la PIB (%)*	71
4.9	Distribuirea pe ramuri a creditelor la 31.12.2020 (%)	71
4.10	Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare la 31.12.2019* (%)	72
4.11	Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform categoriilor de clasificare la 31.12.2020 (%)	72
4.12	Dinamica veniturilor și a cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru anii 2019* - 2020 (milioane lei)	73
4.13	Structura veniturilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2020 (%)	74
4.14	Structura cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2020 (%)	74
4.15	Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020 (%)	74
4.16	Dinamica concentrării datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020 (%)	75
4.17	Dinamica activelor lichide (milioane lei) și a ponderii acestora în totalul activelor sectorului bancar al Republicii Moldova (%)	76
5.1	Numărul și valoarea plăților efectuate prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebancari, 2016-2020	90
5.2	Numărul și valoarea plăților procesate în SAPI, 2019-2020	91
5.3	Numărul cardurilor de plată aflate în circulație, anii 2016-2020 (milioane unități)	93

5.4 Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova, anii 2016-2020 (milioane operațiuni)	93
5.5 Structura operațiunilor domestice, anul 2020	94
5.6 Ponderea operațiunilor efectuate în străinătate cu cardurile emise în Republica Moldova, anul 2020	94
5.7 Indicatori de dezvoltare a pieței cardurilor de plată din Republica Moldova	95
5.8 Numărul utilizatorilor SADD după tipul sistemelor, finele anilor 2016-2020	96
5.9 Numărul și valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul SADD, 2016-2020	96
5.10 Numărul operațiunilor efectuate de transfer de credit, 2016-2020 (milioane operațiuni) . .	96
6.1 Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei) . . .	98
6.2 Evoluția bancnotelor în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane bancnote)	98
6.3 Structura pe valori nominale a bancnotelor în circulație la finele anului 2020	98
6.4 Evoluția monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei)	100
6.5 Evoluția monedelor divizionare în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)	100
6.6 Structura pe valori nominale a monedelor divizionare în circulație la finele anului 2020 . . .	100
6.7 Evoluția monedelor LEI în circulația monetară din punct de vedere valoric (milioane lei) . .	100
6.8 Evoluția monedelor LEI în circulația monetară din punct de vedere cantitativ (milioane monede)	100
6.9 Structura pe valori nominale a monedelor LEI în circulație la finele anului 2020	100
6.10 Bancnote emise în cursul anului 2020 din punct de vedere cantitativ	101
6.11 Bancnote emise în cursul anului 2020 din punct de vedere valoric	101
6.12 Monede metalice divizionare emise în cursul anului 2020 din punct de vedere cantitativ .	102
6.13 Monede metalice divizionare emise în cursul anului 2020 din punct de vedere valoric . . .	102
6.14 Monede metalice LEI emise în cursul anului 2020 din punct de vedere cantitativ	103
6.15 Bancnote retrase din circulație în anul 2020 din punct de vedere cantitativ	103
6.16 Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2020 din punct de vedere cantitativ	103
6.17 Monede metalice LEI emise în cursul anului 2020 din punct de vedere valoric	103
6.18 Bancnote retrase din circulație în anul 2020 din punct de vedere valoric	103
6.19 Structura pe valori nominale a falsurilor, constatate în anul 2019 din punct de vedere cantitativ	103

9.1	Procese management resurse umane	144
9.2	Fluctuația voluntară a personalului BNM (%)	144
9.3	Informații generale privind angajații BNM	144
9.4	Participările angajaților BNM la instruirii prestate de furnizori externi	145
9.5	Participările angajaților BNM la instruirii interne	145
9.6	Evoluția nivelului de performanță al angajaților BNM	145
9.7	Evoluția procesului de recrutare în BNM	147
9.8	Stagii de practică a studenților în BNM	148
13.1	Evoluția profitabilității activelor oficiale de rezervă în anul 2020 în comparație cu anul 2019 (p.p.)	159

Listă de tabele

1.1	Aprecierea (-)/deprecierea (+) valurilor în anul 2020 %*	12
1.2	Evoluția indicatorilor selectați în economiile vecine și ale principalilor parteneri de comerț în anul 2020 (%)	14
2.1	Rata medie anuală a IPC	23
3.1	Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)	53
11.1	Indicatorii de măsurare a navigabilității pe pagina web	154
11.2	Accesări pe pagina web	154
A.1	Balanța de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6) - agregate principale (milioane USD)	171
A.2	Împrumuturi externe (pasive), pe sectoare instituționale, valorificări și rambursări (milioane USD)	172
A.3	Poziția investițională internațională (MBP6) a Republicii Moldova (milioane USD)	172
A.4	Datoria externă brută (MBP6) a Republicii Moldova, pe sectoare instituționale și pe scadențe (originale) (milioane USD)	173
A.5	Operațiunile pe piața valutară internă contra MDL (echivalentul în milioane dolari SUA)	173
A.6	Structura rulajului tranzacțiilor valutare contra MDL pe piața valutară internă	174
A.7	Soldul net (cumpărări minus vânzări) al tranzacțiilor valutare contra MDL realizate de băncile licențiate, sortate după data tranzacției (echivalentul în milioane dolari SUA)	174
A.8	Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	175
A.9	Disponibilități în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	175
A.10	Obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	176
A.11	Structura valutară a conturilor curente și de depozit ale clienților băncilor licențiate (milioane dolari SUA)	176
A.12	Activele și obligațiunile condiționale în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)	177
A.13	Limite de investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional	178
A.14	Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020	179
A.15	Dinamica plasărilor peste hotare ale băncilor din Republica Moldova (milioane lei)	180

A.16	Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interbancare	180
A.17	Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative - emisia 2020	181
A.18	Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2020 .	182
A.19	Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2020 (continuare)	183
A.20	Analiza rezultatului financiar în corelație cu principalele activități ale Băncii Naționale a Moldovei	183
A.21	Rezultatul net din implementarea politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova	184
A.22	Rezultatul net obținut în urma gestionării activelor oficiale de rezervă deținute de Banca Națională a Moldovei	184
A.23	Evoluția cursului oficial de schimb	184
A.24	Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)	185

Anexa A

Anexe

Tabelul A.1: Balanța de plăți a Republicii Moldova (conform MBP6) - agregate principale (milioane USD)

	2019	2020	2020	2020	2020	2019	2020
	IV	I*	II*	III*	IV		
CONTUL CURENT	-192,8	-204,7	-25,5	-334,9	-230,8	-1 119,1	-795,7
Bunuri	-862,2	-716,6	-555,3	-907,1	-896,8	-3 311,8	-3 075,8
Servicii	81,7	79,3	90,4	115,8	102,9	350,6	388,4
Venituri primare	219,4	152,8	108,7	68,7	142,6	621,1	472,7
Venituri secundare	368,4	279,8	330,8	387,7	420,7	1 221,0	1 419,0
CONTUL DE CAPITAL	-10,4	-10,1	-7,6	-23,4	-20,0	-49,9	-61,1
Necesarul net de finanțare (contul curent și de capital)	-203,2	-214,7	-33,0	-358,3	-250,8	-1 169,0	-856,8
CONTUL FINANCIAR	-155,8	-175,1	-50,3	-437,9	-279,3	-1 141,0	-942,6
Investiții directe, net	-22,8	-21,8	23,8	-47,8	-20,6	-461,5	-66,4
Investiții de portofoliu, net	0,3	-0,3	1,1	-0,1	0,1	4,7	0,9
Derivative financiare, net	0,1	-0,5	-0,2	0,4	-0,1	0,3	-0,4
Alte investiții, net	-216,0	-61,2	-309,7	-614,9	-528,3	-745,0	-1 514,1
Active de rezervă	82,6	-91,2	234,8	224,4	269,5	60,5	637,4
Erori și omisiuni nete	47,4	39,7	-17,3	-79,7	-28,5	27,9	-85,8
Informativ: Remiteri personale, credit	477,7	444,3	391,2	472,6	502,3	1 816,9	1 810,4
	% la PIB						
CONTUL CURENT	-6,1	-8,2	-1,0	-9,1	-7,0	-9,3	-6,7
Bunuri	-27,4	-28,9	-22,1	-24,7	-27,3	-27,7	-25,8
Servicii	2,6	3,2	3,6	3,2	3,1	2,9	3,3
Venituri primare	7,0	6,2	4,3	1,9	4,3	5,2	4,0
Venituri secundare	11,7	11,3	13,2	10,6	12,8	10,2	11,9
CONTUL DE CAPITAL	-0,3	-0,4	-0,3	-0,6	-0,6	-0,4	-0,5
Necesarul net de finanțare (contul curent și de capital)	-6,5	-8,6	-1,3	-9,8	-7,6	-9,8	-7,2
CONTUL FINANCIAR	-4,9	-7,0	-2,0	-11,9	-8,5	-9,5	-7,9
Investiții directe, net	-0,7	-0,9	0,9	-1,3	-0,6	-3,9	-0,6
Investiții de portofoliu și derivative financiare, net	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alte investiții, net	-6,9	-2,5	-12,3	-16,7	-16,1	-6,2	-12,7
Active de rezervă	2,6	-3,7	9,3	6,1	8,2	0,5	5,4
Informativ: Remiteri personale, credit	15,2	17,9	15,6	12,9	15,3	15,2	15,2

*date revizuite

Notă: Pentru contul financiar: (-) – intrări nete de capital, (+) – ieșiri nete de capital

Sursa: BNM

Tabelul A.2: Împrumuturi externe (pasive), pe sectoare instituționale, valorificări și rambursări (milioane USD)

	2019		2020		2020		2020		2020	
	IV		I*		II*		III*		IV	
	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.
Împrumuturi	166,1	92,1	147,1	131,4	427,7	98,0	151,2	137,4	279,0	132,9
Banca centrală	-	10,6	8,0	16,9	-	10,6	-	14,8	-	10,9
termen lung	-	10,6	8,0	16,9	-	10,6	-	14,8	-	10,9
Administrația publică	41,5	15,7	26,2	49,7	269,4	18,0	72,0	51,3	184,0	20,2
termen lung	41,5	15,7	26,2	49,7	269,4	18,0	72,0	51,3	184,0	20,2
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	20,0	5,9	2,3	5,3	7,7	7,4	16,4	4,7	9,5	18,7
termen scurt	-	-	2,3	-	-	-	-	-	-	-
termen lung	20,0	5,9	-	5,3	7,7	7,4	16,4	4,7	9,5	18,7
Societăți nefinanciare, GP și IFSLSGP	63,6	25,4	70,1	34,8	138,1	36,5	39,9	34,7	65,1	64,6
termen scurt	0,5	0,9	1,0	0,3	7,7	2,4	2,5	1,3	2,8	2,7
termen lung	63,0	24,5	69,1	34,5	130,4	34,2	37,4	33,3	62,3	61,9
Alte societăți financiare	41,1	34,5	40,5	24,7	12,6	25,5	22,9	32,1	20,4	18,5
termen scurt	-	-	-	-	-	-	0,2	-	0,1	0,1
termen lung	41,1	34,5	40,5	24,7	12,6	25,5	22,7	32,1	20,3	18,4

Notă: GP – gospodăriile populației;

IFSLSGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației

* date revizuite

Sursa: BNM

Tabelul A.3: Poziția investițională internațională (MBP6) a Republicii Moldova (milioane USD)

	31.12.2018	31.12.2019	31.03.2020*	30.06.2020*	30.09.2020*	31.12.2020
Poziția investițională internațională netă	-4 072,7	-4 985,7	-4 712,5	-4 907,8	-5 367,8	-5 493,8
Active	5 537,5	5 290,5	5 415,7	5 761,8	5 615,7	5 823,1
<i>Investiții directe</i>	292,2	332,4	334,3	336,3	322,6	329,3
Participații și acțiuni	221,8	257,2	257,3	258,9	242,4	244,6
Instrumente de natura datoriei	70,4	75,2	77,0	77,3	80,1	84,7
<i>Investiții de portofoliu și derivate financiare</i>	10,7	15,2	15,2	16,4	16,5	16,7
<i>Alte investiții</i>	2 239,5	1 883,2	2 117,4	2 215,5	1 823,3	1 693,7
Alte participații la capital	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Numerar și depozite	1 349,7	1 098,0	1 332,2	1 418,7	1 038,9	879,2
Împrumuturi	108,1	115,5	137,5	132,7	139,7	152,1
Credite comerciale și avansuri	772,1	660,2	638,2	654,5	635,0	652,8
Alte creanțe	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0
Active de rezervă	2 995,2	3 059,6	2 948,7	3 193,6	3 453,4	3 783,5
Pasive	9 610,2	10 276,2	10 128,1	10 669,6	10 983,5	11 317,0
<i>Investiții directe</i>	4 083,8	4 733,9	4 572,9	4 702,8	4 835,6	4 851,4
Participații și acțiuni	2 235,5	2 830,9	2 700,9	2 849,4	2 960,6	2 929,3
Instrumente de natura datoriei	1 848,3	1 903,1	1 871,9	1 853,5	1 875,1	1 922,1
<i>Investiții de portofoliu și derivate financiare</i>	53,3	29,2	29,8	30,4	30,2	30,3
<i>Alte investiții</i>	5 473,1	5 513,0	5 525,5	5 936,4	6 117,6	6 435,3
Numerar și depozite	140,2	134,6	126,7	132,6	152,3	138,4
Împrumuturi	3 362,4	3 420,8	3 410,1	3 780,9	3 871,3	4 122,1
Credite comerciale și avansuri	1 668,5	1 704,4	1 737,9	1 772,0	1 841,0	1 918,9
Alte angajamente-alte	138,8	90,4	89,4	88,4	87,4	86,4
Alocări de DST	163,2	162,8	161,3	162,4	165,7	169,5

Notă: DST – drepturi speciale de tragere

*date revizuite

Sursa: BNM

Tabelul A.4: Datoria externă brută (MBP6) a Republicii Moldova, pe sectoare instituționale și pe scadente (originale) (milioane USD)

	31.12.2018	31.12.2019	31.03.2020*	30.06.2020*	30.09.2020*	31.12.2020
Administrația publică	1 706,4	1 718,0	1 679,3	1 953,2	2 022,5	2 255,1
Pe termen scurt	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
Pe termen lung	1 706,1	1 717,9	1 679,1	1 953,0	2 022,2	2 254,8
din care datoria UAT**	17,1	13,9	13,3	12,5	12,8	13,4
Banca centrală	217,8	180,5	170,0	160,5	148,8	141,1
Pe termen lung	217,8	180,5	170,0	160,5	148,8	141,1
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	379,4	307,0	294,7	302,4	335,9	316,8
Pe termen scurt	222,6	172,9	166,8	172,6	191,4	177,3
Pe termen lung	156,9	134,1	127,9	129,8	144,5	139,5
Alte sectoare	3 169,8	3 307,6	3 381,6	3 520,5	3 610,8	3 722,6
Pe termen scurt	1 738,8	1 768,6	1 801,1	1 838,9	1 907,6	1 982,6
Pe termen lung	1 431,0	1 539,0	1 580,5	1 681,6	1 703,1	1 740,0
<i>Alte societăți financiare</i>	197,6	267,9	284,2	271,6	263,1	265,5
Pe termen scurt	24,7	25,2	25,6	25,9	26,9	27,4
Pe termen lung	172,9	242,7	258,5	245,6	236,2	238,1
<i>Societăți nefinanciare</i>	2 937,7	2 996,8	3 053,4	3 202,9	3 299,9	3 407,7
Pe termen scurt	1 713,6	1 742,6	1 774,7	1 812,0	1 879,8	1 954,2
Pe termen lung	1 224,1	1 254,2	1 278,7	1 390,9	1 420,1	1 453,5
din care datoria corporațiilor publice	14,7	20,7	22,7	33,3	33,7	4,9
<i>Gospodăriile populației și IFSLSGP***</i>	34,5	42,9	44,0	46,0	47,7	49,5
Pe termen scurt	0,5	0,7	0,8	1,0	0,9	1,0
Pe termen lung	34,0	42,1	43,3	45,1	46,8	48,4
Investiții directe: creditare intragrup	1 848,3	1 903,1	1 871,9	1 853,5	1 875,1	1 922,1
Pe termen scurt	195,9	205,1	206,9	211,7	220,1	224,9
Pe termen lung	1 652,4	1 698,0	1 665,0	1 641,7	1 655,0	1 697,2
TOTAL	7 321,7	7 416,1	7 397,6	7 790,0	7 993,0	8 357,7

*date revzuite

**UAT – unități administrativ-teritoriale

***IFSLSGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației

Sursa: BNM

Tabelul A.5: Operațiunile pe piața valutară internă contra MDL (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Tranzacțiile băncilor licențiate pe piața valutară contra MDL, în structură pe surse (inclusiv operațiuni cu instrumente financiare derivate)							Case de schimb valutar (numerar)	Piața valutară internă				
	BNM	bănci rezidente	bănci nerezidente	persoane juridice	persoane fizice de schimb valutar	persoane fizice și case diverse	total		virament	numerar	total		
	Rulaj												
2019	439,4	782,6	128,8	8288,4	2 627,4	595,8	3 223,2	930,3	13 792,7	1 753,8	11 165,3	4 381,2	15 546,5
2020	475,0	505,2	61,5	7616,2	2 403,1	731,5	3 134,6	926,0	12 718,5	1 395,2	10 315,4	3 798,3	14 113,7
2020/2019, %	8,1	-35,4	-52,3	-8,1	-8,5	22,8	-2,7	-0,5	-7,8	-20,4	-7,6	-13,3	-9,2
	Cumpărări												
2019	222,2	391,3	81,2	3 016,9	2 248,6	317,2	2 565,8	617,8	6 895,2	971,9	4 646,6	3 220,5	7 867,1
2020	176,0	252,6	25,6	2 658,8	2 159,0	436,5	2 595,5	643,7	6 352,2	813,6	4 193,2	2 972,6	7 165,8
2020/2019, %	-20,8	-35,4	-68,5	-11,9	-4,0	37,6	1,2	4,2	-7,9	-16,3	-9,8	-7,7	-8,9
	Vânzări												
2019	217,2	391,3	47,6	5 271,5	378,8	278,6	657,4	312,5	6 897,5	781,9	6 518,7	1 160,7	7 679,4
2020	299,0	252,6	35,9	4 957,4	244,1	295,0	539,1	282,3	6 366,3	581,6	6 122,2	825,7	6 947,9
2020/2019, %	37,7	-35,4	-24,6	-6,0	-35,6	5,9	-18,0	-9,7	-7,7	-25,6	-6,1	-28,9	-9,5

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine contra lei moldovenești efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hoteluri.

Tabelul A.6: Structura rulajului tranzacțiilor valutare contra MDL pe piața valutară internă

	Piața valutară prin virament		Piața valutară în numerar		Total piața valutară internă	
	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări
2019	<i>Pondere, %</i>					
USD	50,0	51,5	13,6	24,4	35,1	47,4
EUR	47,1	44,9	68,2	64,3	55,7	47,8
RUB	1,6	2,6	7,8	2,9	4,2	2,7
Alte valute	1,3	1,0	10,3	8,4	5,0	2,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2020	<i>Pondere, %</i>					
USD	46,2	50,3	12,2	25,5	32,1	47,3
EUR	51,6	45,8	75,2	63,9	61,4	47,9
RUB	1,4	2,7	2,9	2,4	2,0	2,7
Alte valute	0,9	1,2	9,7	8,2	4,6	2,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar; Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hoteluri.

Tabelul A.7: Soldul net (cumpărări minus vânzări) al tranzacțiilor valutare contra MDL realizate de băncile licențiate, sortate după data tranzacției (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Soldul net						TOTAL
	BNM	bănci rezidente	bănci nerezidente	persoane juridice	persoane fizice (inclusiv case de schimb valutar)	diverse	
Trimestrul I	118,1	0,0	15,9	-526,8	349,9	48,1	5,2
Trimestrul II	-54,3	0,0	27,3	-603,0	559,9	76,8	6,7
Trimestrul III	-32,8	0,0	-26,0	-609,1	552,1	98,7	-17,1
Trimestrul IV	-26,0	0,0	16,4	-515,7	446,5	81,7	2,9
2019	5,0	0,0	33,6	-2 254,6	1 908,4	305,3	-2,3
Trimestrul I	114,6	0,0	-7,4	-557,7	373,8	71,9	-4,8
Trimestrul II	7,9	0,0	-9,7	-448,3	378,5	75,7	4,1
Trimestrul III	-105,6	0,0	1,6	-682,8	674,2	112,2	-0,4
Trimestrul IV	-139,9	0,0	5,2	-609,6	629,9	101,6	-12,8
2020	-123,0	0,0	-10,3	-2 298,4	2 056,4	361,4	-13,9

Sursa: BNM

Tabelul A.8: Activele valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2019*			Sold la 31.12.2020		31.12.2020/31.12.2019, %	
	curs fix din 31.12.2020	curs efectiv	pondere %	curs fix din 31.12.2020	curs efectiv	curs fix din 31.12.2020	curs efectiv
Credite acordate în valută, inclusiv:	817,3	763,3	42,1	786,6	36,7	-3,8	3,1
<i>EUR</i>	613,3	559,3	30,9	624,8	29,2	1,9	11,7
<i>USD</i>	204,0	204,0	11,2	161,8	7,5	-20,7	-20,7
Disponibilități în valută, inclusiv:	764,9	717,4	39,6	698,5	32,6	-8,7	-2,6
<i>EUR</i>	554,0	505,2	27,9	445,1	20,8	-19,7	-11,9
<i>USD</i>	191,5	191,5	10,6	224,8	10,5	17,4	17,4
<i>Alte valute</i>	19,4	20,7	1,1	28,6	1,3	47,4	38,2
Rezerve obligatorii în valută	278,8	260,8	14,4	542,0	25,3	94,4	2,1 ori
Alte active în valută (1+2+3), inclusiv:	-24,1	-22,3	-1,2	2,0	0,1	-1,1 ori	-1,1 ori
1. Conturi "Nostro" deschise în băncile din RM	3,4	3,3	0,2	6,6	0,3	94,1	100,0
2. Alte active	44,0	41,9	2,3	42,8	2,0	-2,7	2,1
3. Ajustări și reduceri pentru pierderi din depreciere	-71,5	-67,5	-3,7	-47,4	-2,2	-33,7	-29,8
Active atașate la cursul valutei	102,1	93,6	5,1	113,4	5,3	11,1	21,2
Total active valutare bilanțiere	1 939,0	1 812,8	100,0	2 142,5	100,0	10,5	18,2

Sursa: BNM

*Date actualizate pe parcursul anului 2020

Tabelul A.9: Disponibilități în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2019	Pondere %	Sold la 31.12.2020	Pondere %	31.12.2020/ 31.12.2019, %
Conturi „Nostro” deschise în străinătate	365,6	51,0	264,7	37,9	-27,6
Numerar în valută	136,6	19,0	160,7	23,0	17,6
Plasări în străinătate	163,2	22,7	103,6	14,8	-36,5
Mijloace plasate overnight	39,2	5,5	155,5	22,3	4,0 ori
Valori mobiliare în valută	12,8	1,8	14,0	2,0	9,4
Total	717,4	100,0	698,5	100,0	-2,6

Sursa: BNM

Tabelul A.10: Obligațiunile valutare bilanțiere ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2019*			Sold la 31.12.2020		31.12.2020/31.12.2019, %	
	curs fix din 31.12.2020	curs efectiv	pondere %	curs efectiv	pondere %	curs fix din 31.12.2020	curs efectiv
Total conturi curente și de depozit ale clienților nebankari, inclusiv:	1 734,7	1 622,6	89,4	1 926,8	90,0	11,1	18,7
- rezidenți	1670,9	1562,8	86,1	1865,6	87,1	11,7	19,4
- nerezidenți	63,8	59,8	3,3	61,2	2,9	-4,1	2,3
Depozite la termen	718,5	673,7	37,1	692,8	32,4	-3,6	2,8
Conturi curente	719,2	672,8	37,1	928,3	43,4	29,1	38,0
Depozite la vedere	297,0	276,1	15,2	305,7	14,3	2,9	10,7
Credite primite	139,9	128,9	7,1	143,2	6,7	2,4	11,1
Conturi „LORO” și depozite la termen ale băncilor străine	0,3	0,2	0,0	0,3	0,0	0,0	50,0
Alte obligațiuni în valută	69,1	64,0	3,5	70,8	3,3	2,5	10,6
Total obligațiuni valutare bilanțiere	1 944,0	1 815,7	100,0	2 141,1	100,0	10,1	17,9

Sursa: BNM

*Date actualizate pe parcursul anului 2020

Tabelul A.11: Structura valutară a conturilor curente și de depozit ale clienților băncilor licențiate (milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2019			Sold la 31.12.2020		31.12.2020/31.12.2019, %	
	curs fix din 31.12.2020	curs efectiv	pondere %	curs efectiv	pondere %	curs fix din 31.12.2020	curs efectiv
EUR	1278,5	1166,0	71,9	1398,9	72,6	9,4	20,0
USD	447,8	447,7	27,6	515,8	26,8	15,2	15,2
RUB	2,9	3,5	0,2	4,7	0,2	62,1	34,3
Alte valute	5,5	5,4	0,3	7,4	0,4	34,5	37,0
Total	1 734,7	1 622,6	100,0	1 926,8	100,0	11,1	18,7

Sursa: BNM

Tabelul A.12: Activele și obligațiunile condiționale în valută ale băncilor licențiate (echivalentul în milioane dolari SUA)

	Sold la 31.12.2019	Pondere %	Sold la 31.12.2020	Pondere %	31.12.2020/ 31.12.2019, %
Active condiționale în valută					
Cumpărări curente	6,9	53,9	36,0	81,1	5,2 ori
Cumpărări la termen	6,0	46,9	8,3	18,7	38,3
Alte active condiționale	-0,1	-0,8	0,1	0,2	-200,0
Total active condiționale	12,8	100,0	44,4	100,0	3,5 ori
Obligațiuni condiționale în valută					
Vânzări curente	6,9	53,9	36,1	81,1	5,2 ori
Vânzări la termen	6,0	46,9	8,4	18,9	40,0
Alte obligațiuni condiționale	-0,1	-0,8	0,0	0,0	-100,0
Total obligațiuni condiționale	12,8	100,0	44,5	100,0	3,5 ori
Active condiționale minus Obligațiuni condiționale	0,0		-0,10		
(Active condiționale minus Obligațiuni condiționale)/ fonduri proprii (%)	0,00		-0,01		

Sursa: BNM

Tabelul A.13: Limite de investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional

Riscuri	Metode de diminuare
Riscul de credit	<ul style="list-style-type: none"> * Investirea în contrapărți sigure, cu bonitate înaltă, stabilită de agențiile internaționale de rating Standard&Poor's, Moody's și Fitch Ratings (se aplică ratingul mediu al cotațiilor celor trei agenții, estimat în baza a cel puțin două cotații). * Stabilirea unui rating minim admisibil al contrapărților autorizate pentru efectuarea tranzacțiilor. * Stabilirea limitelor pe instrumente investiționale, contrapărți/emitenți, de deviere față de benchmark și monitorizarea zilnică a respectării acestora. * Cuantificarea riscului de credit, utilizând probabilitățile de default estimate de către agenția de rating Standard&Poor's, pentru fiecare tip de rating și în funcție de scadența reziduală a instrumentelor financiare. * Calculul lunar al pierderilor din credit preconizate în conformitate cu SIRF 9.
Riscul de piață	<ul style="list-style-type: none"> * Monitorizarea zilnică a riscului de piață se efectuează prin intermediul evaluării la prețul de piață a veniturilor/pierderilor nerealizate de la fluctuația ratelor de schimb și din modificarea prețurilor valorilor mobiliare. * Riscul de piață aferent portofoliului de valori mobiliare investiționale este evaluat în baza metodologiei valorii expuse la risc (VaR și CVaR), care estimează potențialele pierderi financiare, în baza unor parametri setați și asumărilor cu privire la evoluțiile adverse ale condițiilor pieței. * Monitorizarea riscului ratei dobânzii și determinarea sensibilității prețului valorilor mobiliare din portofoliile de investiții la modificarea ratelor dobânzii este realizată aplicând indicatorul PV01. * Stabilirea de către Comitetul executiv al BNM a compoziției valutare normative a portofoliului de investiții care urmărește acoperirea riscului valutar și optimizarea portofoliului printr-o corelație adecvată a compoziției valutare a activelor și pasivelor, precum și printr-un orizont investițional acceptabil pentru asigurarea continuității deservirii obligațiilor externe curente și implementării politicilor monetare și valutare ale statului. Structura valutară normativă se determină în baza unei analize ample a compoziției valutare a comerțului de mărfuri și servicii, datoriei externe, valutei în care se efectuează intervențiile, etc. Compoziția valutară a rezervelor poate devia în limite de +/-10 puncte procentuale de la structura valutară normativă. * Stabilirea de către Comitetul de investiții al BNM a structurii valutare a fiecărui subportofoliu și devierile admisibile. * Respectarea compoziției valutare normative și structurii valutare a fiecărui subportofoliu în limitele de deviere admisibile.
Riscul de lichiditate	<ul style="list-style-type: none"> * Asigurarea lichidității prin cota substanțială a depunerilor la vedere și investițiile în valori mobiliare cu lichiditate înaltă și nivel redus de risc. * Stabilirea limitelor de durată pe subportofolii și a scadenței maxime a investițiilor în funcție de instrument. * În cazul subportofoliilor de investiții indexate, monitorizarea zilnică a riscului de lichiditate se efectuează și prin aplicarea unor benchmark-uri în funcție de tipul instrumentului și valută. Benchmark-urile sunt indici de piață, recunoscuți și utilizați pe plan mondial la evaluarea comparativă a performanței și riscurilor aferente portofoliilor de investiții. * Politica investițională a BNM permite gestionarea activă a rezervelor, cu devieri limitate de instrumente și de durată față de benchmark.

Sursa: BNM

Tabelul A.14: Dinamica structurii datoriilor sectorului bancar al Republicii Moldova pentru perioada 31.12.2019* - 31.12.2020

Denumirea articolului	31.12.2019	31.12.2020	Dinamica	
			mil. lei	%
Datorii financiare deținute în vederea tranzacționării	0,1	1,9	1,8	1 800,0
Datorii financiare desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere	0,0	0,0	0,0	0,0
Datorii financiare evaluate la cost amortizat, inclusiv:				
<i>depozite</i>	72 374,6	84 163,7	11 789,1	16,3
<i>alte datorii financiare</i>	68 449,7	79 705,1	11 255,4	16,4
Provizioane	3 924,9	4 458,6	533,7	13,6
Datorii privind impozitele	550,1	553,6	3,5	0,6
Alte datorii	186,0	74,2	-111,8	-60,1
Datorii incluse în grupurile de cedare clasificate drept deținute pentru vânzare	1 170,5	1 114,9	-55,6	-4,8
Total datorii	74 281,3	85 908,3	11 627,0	15,7

Sursa: BNM

*Datele la situația din 31.12.2019 sunt ajustate conform rezultatelor auditului extern.

Tabelul A.15: Dinamica plasărilor peste hotare ale băncilor din Republica Moldova (milioane lei)

Denumirea țării	31.12.2020		31.12.2019		Dinamica 31.12.2020/ 31.12.2019	
	mil. lei	ponderea (%)	mil. lei	ponderea (%)	mil. lei	(%)
Germania	4 040,3	45,4	4 573,8	46,8	-533,4	-11,7
Austria	1 856,6	20,9	1 072,3	11,0	784,3	73,1
Statele Unite ale Americii	1 258,9	14,1	1 467,2	15,0	-208,3	-14,2
Italia	803,4	9,0	756,3	7,7	47,1	6,2
Franța	541,3	6,1	1 291,1	13,2	-749,8	-58,1
Singapore	118,8	1,3	81,7	0,8	37,1	45,4
Regatul Unit	111,7	1,3	122,1	1,2	-10,4	-8,5
România	71,3	0,8	116,9	1,2	-45,6	-39,0
Rusia	55,7	0,6	143,4	1,5	-87,6	-61,1
Belarus	10,1	0,1	20,1	0,2	-9,9	-49,5
Spania	7,4	0,1	0,0	0,0	7,4	100,0
Republica Populară Chineză	6,8	0,1	0,0	0,0	6,8	100,0
Ungaria	5,9	0,1	96,3	1,0	-90,4	-93,9
Elveția	5,0	0,1	0,0	0,0	5,0	100,0
Alte țări (Georgia, Ucraina Turcia, Grecia, Kazahstan)	4,2	0,0	34,1	0,3	-29,9	-87,6
Total pe țări	8 897,5	100,0	9 775,3	100,0	-877,8	-9,0

Sursa: BNM

Tabelul A.16: Evoluția plăților decontate prin sistemul automatizat de plăți interbancare

Sistemul	Anul	Numărul (mii plăți)		Valoarea (mil. lei)		Valoarea medie pe tranzacție (mii lei)
		Total	Media zilnică	Total	Media zilnică	
SAPI	2019	13 562,6	53,4	1 020 601,4	4 018,1	75,2
	2020	12 577,0	49,7	1 076 181,7	4 253,7	85,6
Inclusiv						
SDBTR	2019	1 334,6	5,3	955 839,9	3 763,1	716,2
	2020	1 250,7	4,9	1 014 128,7	4 008,4	810,8
SCDN	2019	12 227,9	48,1	64 761,4	255,0	5,3
	2020	11 326,3	44,8	62 053,0	245,3	5,5

Sursa: BNM

Tabelul A.17: Caracteristicile monedelor jubiliare și comemorative - emisia 2020

Denumirea monedei	Valoarea nominală	Metal	Greutate (gr)	Diametru (mm)	Tiraj (ex.)
Seria „Personalități”					
Valentina Rusu-Ciobanu – 100 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	16,5	30,0	250
Alexandru Ioan Cuza - 200 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	16,5	30,0	300
Seria „Știință și inovare”					
Paul Bran – 80 de ani de la naștere	50 lei	Argint 999/1000	16,5	30,0	250
Seria „Mănăstirile Moldovei”					
600 de ani de la ctitorirea Mănăstirii Vărzărești	50 lei	Argint 999/1000	16,5	30,0	350
Seria „Sărbătorile, cultura, tradițiile Moldovei”					
Ornamentul tradițional	50 lei	Argint 999/1000	22,0	35,0	400
Seria „Cartea Roșie a Republicii Moldova”					
Fluturele mahaon (Papilio machaon L.)	50 lei	Argint 999/1000	22,0	35,0	300
Seria „Altele”					
Vinurile Moldovei	50 lei	Argint 999/1000	22,0	35,0	500
Seria „Poveștile copilăriei”					
Punguța cu doi bani	20 lei	Tombac Argintat	20,0	35,0	300
Moneda comemorativă dedicată medicilor					
Medicul meu - eroul meu	50 lei	Argint 999/1000	16,5	30,0	1500

Sursa: BNM

Tabelul A.18: Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2020

Hotărârile Consiliului de supraveghere					
Nr. d/o	Nr. HCS	Data aprobării	Titlul HCS	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
1	6	14.04.2020	Cu privire la punerea în circulație a monedei metalice de circulație cu caracter comemorativ, emisiă 2020	104-105/385	17.04.2020
2	31	23.11.2020	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a unor monede jubiliare și comemorative	313-317/1258	27.11.2020
3	35	21.12.2020	Cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată și în scop numismatic a monedei comemorative „Medicul meu-eroul meu”	360-371/1445	25.12.2020
Hotărârile Comitetului executiv					
Nr. d/o	Nr. HCE	Data aprobării	Titlul HCE	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
1	12	24.01.2020	Pentru aprobarea Instrucțiunii privind notificarea angajamentelor externe	36-43/161	07.02.2020
2	13	24.01.2020	Cu privire la modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	36-43/162	07.02.2020
3	15	29.01.2020	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	36-43/163	07.02.2020
4	24	06.02.2020	Cu privire la stabilirea ratei amortizorului anticiclic pentru expunerile din credite situate în Republica Moldova	44-54/188	14.02.2020
5	31	13.02.2020	Cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la standardele tehnice de reglementare a supravegherii suplimentare a conglomeratelor financiare	75-83/294	13.03.2020
6	32	13.02.2020	Cu privire la stabilirea băncilor care sunt societăți de importanță sistemică din Republica Moldova și a amortizoarelor de capital ale băncilor	55-61/210	21.02.2020
7	44	26.02.2020	Pentru aprobarea Regulamentului privind cerințele de acoperire a necesarului de lichiditate pentru bănci	87-93/317	20.03.2020
8	45	26.02.2020	Privind modificarea Instrucțiunii cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere, aprobate prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 117/2018	87-93/318	20.03.2020
9	46	26.02.2020	Pentru aprobarea Regulamentului privind externalizarea activităților și operațiunilor băncii și modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	87-93/319	20.03.2020
10	50	28.02.2020	Cu privire la modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	85/298	17.03.2020
11	55	04.03.2020	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	75-83/295	13.03.2020
12	69	17.03.2020	Cu privire la unele măsuri privind clasificarea creditelor acordate persoanelor fizice	87-93/320	20.03.2020
13	73	20.03.2020	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	94-98/353	27.03.2020
14	74	20.03.2020	Pentru aprobarea Regulamentului privind modul de calcul și de plată a contribuțiilor la fondul de rezoluție bancară	110-111/401	30.04.2020
15	81	27.03.2020	Cu privire la unele măsuri privind clasificarea de către bănci a creditelor acordate persoanelor juridice	99-100/363	02.04.2020
16	89	03.04.2020	Cu privire la modificarea Hotărârii Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr.73/2020 Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	101/373	07.04.2020
17	91	03.04.2020	Cu privire la măsuri temporare aferente cerințelor față de amortizorul de conservare a capitalului	110-111/402	30.04.2020
18	99	10.04.2020	Cu privire la termenele de prezentare de către entitățile raportoare a unor rapoarte	110-111/403	30.04.2020
19	101	16.04.2020	Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la supravegherea pe bază consolidată a băncilor	118-123/463	22.05.2020
20	102	16.04.2020	Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la tratamentul riscului de credit al contrapărții pentru bănci	118-123/464	22.05.2020
21	103	16.04.2020	Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la tratamentul riscului de ajustare a evaluării creditului pentru bănci	118-123/465	22.05.2020
22	104	16.04.2020	Pentru modificarea Instrucțiunii cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere, aprobate prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr.117/2018	118-123/466	22.05.2020
23	121	11.05.2020	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	115-117/445	15.05.2020
24	123	12.05.2020	Pentru modificarea Regulamentului cu privire la tratamentul riscului de credit pentru bănci potrivit abordării standardizate	126-130/492	29.05.2020
25	129	14.05.2020	Cu privire la modificarea Hotărârii Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr.99/2020 cu privire la termenele de prezentare de către entitățile raportoare a unor rapoarte	177/604	10.07.2020

Sursa: BNM

Tabelul A.19: Lista hotărârilor Consiliului de supraveghere și Comitetului executiv ale Băncii Naționale a Moldovei remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în anul 2020 (continuare)

Nr. d/o	Nr. HCE	Data aprobării	Titlul HCE	Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	
				număr/articol	data
26	135	28.05.2020	Cu privire la stabilirea ratei amortizorului anticiclic pentru expunerile din credite situate în Republica Moldova	131-141/513	05.06.2020
27	138	11.06.2020	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	149-151/552	19.06.2020
28	139	11.06.2020	Pentru modificarea unor acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei	153-158/576	26.06.2020
29	158	09.07.2020	Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la cerințele de publicare a informațiilor de către bănci	188-192/667	24.07.2020
30	159	09.07.2020	Pentru modificarea Regulamentului privind activitatea unităților de schimb valutar, aprobat prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr.335/2016	188-192/668	24.07.2020
31	183	06.08.2020	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	205-211/726	14.08.2020
32	194	26.08.2020	Cu privire la stabilirea ratei amortizorului anticiclic pentru expunerile din credite situate în Republica Moldova	226-228/790	04.09.2020
33	202	09.09.2020	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei și la norma rezervelor obligatorii	235-239/860	18.09.2020
34	246	06.11.2020	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	293-303/1150	13.11.2020
35	271	09.12.2020	Cu privire la nivelul ratelor dobânzilor Băncii Naționale a Moldovei	344-351/1383	18.12.2020
36	273	10.12.2020	Cu privire la stabilirea ratei amortizorului anticiclic pentru expunerile din credite situate în Republica Moldova	344-351/1384	18.12.2020
37	274	10.12.2020	Pentru aprobarea Regulamentului privind efectul de levier pentru bănci	360-371/1443	25.12.2020
38	275	10.12.2020	Privind modificarea Instrucțiunii cu privire la prezentarea de către bănci a rapoartelor COREP în scopuri de supraveghere, aprobate prin Hotărârea Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr. 117/2018	360-371/1444	25.12.2020
39	278	17.12.2020	Cu privire la stabilirea termenului de transmitere a unor registre ale deținătorilor de valori mobiliare către S.A. „Depozitarul central unic al valorilor mobiliare”	372-382/1460	31.12.2020
40	287	24.12.2020	Cu privire la menținerea ratei amortizorului pentru risc sistemic	372-382/1461	31.12.2020

Sursa: BNM

Tabelul A.20: Analiza rezultatului financiar în corelație cu principalele activități ale Băncii Naționale a Moldovei

Activități gestionate de bancă:	2020	2019	Diferența 2020/2019 %	Diferența absolută mii lei
	Rezultat financiar NEAUDITAT mii lei	Rezultat financiar AUDITAT mii lei		
Relațiile cu Guvernul din activitatea monetar-valutară	722 398	709 036	1,88	13 362
Instrumente monetare aplicate	(313 754)	(919 726)	(65,89)	605 972
Relația BNM cu FMI	(18 409)	(46 690)	(60,57)	28 281
Gestionarea activelor oficiale de rezervă	614 700	942 918	(34,81)	(328 218)
Moneda națională	11 048	(42 580)	(125,95)	53 628
Alte operațiuni, inclusiv costuri de funcționare	(202 016)	(206 114)	(1,99)	4 098

Sursa: BNM

Tabelul A.21: Rezultatul net din implementarea politicii monetare și al activităților ce țin de relațiile cu Guvernul Republicii Moldova

	2020	2019	Diferența	Diferența absolută
	NEAUDITAT	AUDITAT	2020/2019	
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Rezerve obligatorii	(94 599)	(530 155)	(82,16)	435 556
Operațiuni de piață monetară	(217 282)	(380 437)	(42,89)	163 155
Conturi de depozite ale				
Ministerului Finanțelor	(60 132)	(73 234)	(17,89)	13 102
Depozite overnight	(2 350)	(10 577)	(77,78)	8 227
Activitatea de creditare și deținerea portofoliului de VMS	775 503	778 011	(0,32)	(2 508)
Rezultat net	401 140	(216 392)	285,38	617 532

Sursa: BNM

Tabelul A.22: Rezultatul net obținut în urma gestionării activelor oficiale de rezervă deținute de Banca Națională a Moldovei

	2020	2019	Diferența	Diferența absolută
	NEAUDITAT	AUDITAT	2020/2019	
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Valori mobiliare în valută	448 418	707 743	(36,64)	(259 325)
Depozite	18 095	186 418	(90,29)	(168 323)
Diferențe realizate de curs valutar	159 830	59 564	168,33	100 266
Comisioane și taxe	(11 643)	(10 808)	7,74	(835)
Rezultat net	614 700	942 918	(34,81)	328 218

Sursa: BNM

Tabelul A.23: Evoluția cursului oficial de schimb

	2020		2019	
	mediu pe perioadă	la finele anului	mediu pe perioadă	la finele anului
MDL/USD	17,3201	17,2146	17,5751	17,2093
MDL/EUR	19,7436	21,1266	19,6741	19,2605
MDL/GBP	22,2142	23,4343	22,4205	22,5811
MDL/XDR	24,1158	24,7936	24,2786	23,7975
MDL/XAU	982,6855	1037,1329	786,0086	835,8027

Sursa: BNM

Tabelul A.24: Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)

	2020		2019	
	NEAUDITAT		AUDITAT	
	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %
ACTIVE	100	-	100	-
Active externe	82,05	0,81	78,64	1,71
Valori mobiliare de stat	17,78	6,20/5,00	21,13	6,22/5,00
Alte active	0,17	-	0,24	-
PASIVE	100	-	100	-
Moneda națională în circulație	39,08	-	35,81	-
Disponibilități ale Guvernului, inclusiv:	11,67	-	10,93	-
- la vedere, MDL	6,33	1,37	5,02	1,69
- la termen, MDL	-	6,14	0,36	6,60
- la vedere, VLC	5,35	-	5,56	-
Disponibilități ale băncilor, inclusiv:	26,68	-	29,04	-
- conturi LORO, inclusiv:	15,64	-	22,78	-
- rezerve obligatorii în MDL remunerate	-	0,70	-	3,86
- rezerve obligatorii în VLC remunerate	11,03	0,01	6,22	0,12
- depozite overnight	0,00	0,90	0,00	3,66
Certificatele BNM (plasate)	7,55	3,56	7,48	6,88
Obligațiuni față de organizații financiare internaționale, inclusiv	7,93	-	10,02	-
- disponibilități ale FMI	5,06	-	5,70	-
- credite FMI (EFF/ECF)	2,88	1,20/0,00	4,31	2,00/0,00
Alte obligațiuni	0,63	-	0,30	-
Capital și rezerve	6,46	-	6,40	-

Sursa: BNM

Tabelul A.25: Evoluția proiectelor majore ale BNM pe parcursul anului 2020

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2021
1.	Implementarea soluției pentru eficientizarea procesului de licențiere, autorizare și notificare	3. Consolidarea sectorului bancar și implementarea supravegherii bazate pe risc	Asigurarea unei gestiuni centralizate, eficiente și transparente a relațiilor BNM cu toate contrapărțile cu care interacționează în cadrul proceselor de licențiere, autorizare și notificare, precum și asigurarea utilizatorilor BNM cu un instrument modern, menit să faciliteze realizarea sarcinilor de bază prin sporirea gradului de automatizare a proceselor.	Trim. III, 2015	<p>Urmare încheierii proiectului, pe parcursul anului 2020, în paralel cu ajustarea cadrului normativ relevant, a fost inițiată utilizarea sistemului informatic cu privire la licențiere, autorizare și notificare pentru următoarele module:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Notificarea angajamentelor externe; - Licențierea prestatorilor de servicii de plată nebankari; - Copiile autorizate de pe licențe pentru activitățile de prestare a serviciilor de plată și de emiteră a monedei electronice; - Permisivitatea pentru dobândirea participativității calificate în capitalul social al societății emitente de monedă electronică; - Avizul privind înscrierea în Registrul prestatorilor serviciilor de plată. 	<p>Continuarea ajustării cadrului normativ aferent proceselor de licențiere, autorizare și notificare, cu aplicarea circuitului electronic pentru persoanele juridice și fizice în cadrul proceselor respective. Urmarea a ajustării cadrului normativ va fi inițiată utilizarea de către părțile terțe a modulelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obținerea aprobării persoanelor în funcții de membri ai organului de conducere și în funcții-cheie în bancă, și în funcții de conducători ai sucursalei bancii din alt stat; - Obținerea aprobării BNM pentru dobândirea detinerilor în capitalul social al bancii; - Licențierea/Retragerea licenței caselor de schimb valutar și a punctelor de schimb valutar ale hotelurilor.

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referinta	Obiectivele proiectului	Perioada initiarii	Realizări	Pasii urmatoari pentru 2021
2.	Implementarea solutiei pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparentei actionarilor si analiza la distanta în domeniul prevenirii si combaterii spalării banilor si finantării terorismului	3. Consolidarea sectorului bancar si implementarea supravegherii bazate pe risc	Eficientizarea procesului de monitorizare, consolidarea capacitatii Bancii Nationale în domeniul cresterii nivelului de transparenta în structura de proprietate a bancilor licentiate, prin aplicarea unui control continuu, precum si automatizarea procesului de monitorizare a transparentei actionarilor. De asemenea, identificarea si evaluarea prompta de catre Banca Nationala a riscurilor de spalare a banilor si finantare a terorismului în cadrul supravegherii desfasurate asupra bancilor.	Trim. III, 2014	A fost definitivata Documentatia de atribuire (inclusiv caietul de sarcini) cu privire la achizitionarea solutiei informatice. Au fost întreprinse masuri privind colaborarea cu compania responsabila de implementarea proiectului, desemnata din partea USAID. Într-o etapa urmatoare au fost desfasurate activitati de consolidare a echipei de proiect si de desfasurare a proceduri de achizitie, fiind selectat un potential furnizor a solutiei informatice.	Aprobarea de catre USAID a rezultatelor procedurii de achizitie si semnarea contractului cu Ofertantul declarat castigator. Initierea implementarii solutiei informatice pentru eficientizarea procesului de monitorizare a transparentei actionarilor si analiza la distanta în domeniul prevenirii si combaterii spalării banilor si finantării terorismului.
3.	Implementarea solutiei informatice de operatiuni bancare (CBS), de gestionare a resurselor corporative (FRP) si de gestionare a operatiunilor cu numerar	5. Consolidarea capacitatii si a eficientei institutiionale	Transformarea proceselor de activitate ale BNM aferent operatiunilor bancare, gestionarii resurselor financiare, materiale si umane, precum si modernizarea sistemului informatic bancar al BNM, întru eficientizarea activitatii operationale a BNM.	Octombrie 2013	Pe parcursul anului de gestiune BNM a beneficiat de expertiza unor reprezentanti ai Bancii Centrale a Germaniei, fiind considerata opinia acestora cu privire la o parte din cerintele caietului de sarcini. Totodata, considerand experienta altor proiecte, cele mai bune practici, dar si modificarile în cadrul legal aferent achizitiilor publice, a fost actualizata Documentatia de atribuire, inclusiv caietul de sarcini. În acelasi timp, s-a lucrat la actualizarea Conceptului proiectului, precum si la ajustarea	Definitivarea anexelor aferente Documentatiei de atribuire. Aprobarea Conceptului actualizat al proiectului. Aprobarea Planului de actiuni actualizat. Coordonarea finala, aprobarea si traducerea Documentatiei de atribuire în vederea initiarii procedurii de achizitie, ulterior numirii în functie a noilor

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referință	Obiectivele proiectului	Perioada inițierii	Realizări	Pașii următori pentru 2021
					Planului de acțiuni pentru aprobarea ulterioară a acestuia de către Grupul Coordonator și Decizional al proiectului.	membri ai Comitetului Executiv și, respectiv, desemnării Președintelui Grupului Coordonator și Decizional al proiectului.
4.	Implementarea soluțiilor pentru fortificarea securității informației la accesarea resurselor BNM	5. Consolidarea capacității și a eficienței instituționale	Diminuarea expunerii la riscurile de compromitere a securității informației, la accesarea de către utilizatori a resurselor BNM.	Trim. IV, 2018	A fost implementată soluția informatică pentru accesul fizic și instalate cititoarele pentru accesul fizic în sediul BNM cu utilizarea cardurilor de acces de tip nou cu autentificare multifactorială. Ulterior, a fost implementată și dată în exploatare soluția de acces logic la resursele informaționale ale BNM. Aceste două soluții au fost testate final din perspectiva integrării. În contextul condițiilor impuse de situația pandemică, a fost revizuit și extins perimetrul proiectului întru derularea unei faze suplimentare pentru achiziționarea și implementarea echipamentelor întru asigurarea atingerii obiectivelor proiectului.	Achiziționarea echipamentelor auxiliare urmare a revizuirii perimetrului proiectului în contextul condițiilor impuse de pandemie (recepționarea și evaluarea ofertelor, încheierea contactului); Implementarea echipamentelor auxiliare procurate.
5.	Implementarea unei scheme de plăți instant	4. Sporirea calității monedei naționale și a nivelului de utilizare a plăților fără numerar	Implementarea soluției (platformei) de plăți instant (în regim 24/7/365), ce va duce la crearea premiselor pentru dezvoltarea plăților inovative/mobile, cu decontarea finală imediată a acestora și posibilitatea reutilizării imediate a fondurilor primite de către	Trim. I, 2020	Proiectul a fost lansat ca o componentă din cadrul unui program al BNM pentru Dezvoltarea domeniului de plăți din Republica Moldova. În acest sens a fost aprobat un concept privind derularea programului respectiv. Ulterior a urmat: consolidarea echipei de proiect prin aprobarea ordinului Guvernatorului BNM privind	Aprobarea Documentației de atribuire, inclusiv a caietului de sarcini. Derularea procedurii de achiziție și inițierea implementării soluției informaționale contracte.

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Obiectivul strategic de referinta	Obiectivele proiectului	Perioada initierii	Realizări	Pasii urmatoari pentru 2021
			beneficiari, facilitarea circuitului fluxurilor economice.		constituirea Grupurilor Coordonator si Decizional si cel de Gestiune; aprobarea planului de actiuni privind implementarea proiectului, definitivarea cerintelor functionale si documentatiei tehnice privind solutia software aferenta platilor incant.	
6.	Modernizarea sistemului automatizat de plăți interbancare (SAPI) – componentele DBTR (Sistemul de decontare pe bază brută în timp real) și CDN (Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă)	4. Sporirea calitatii monedei nationale si a nivelului de utilizare a platilor fara numerar	Modernizarea SAPI prin separarea la nivel de software și hardware a modulelor DBTR și CDN, crearea unui functional de gestiune a limitelor de lichiditate, migrarea la un format mai avansat al mesajelor de placa (ISO 20022), ceea ce va duce la posibilitatea implementării STP (straight through processing) pe întregul lant de procesare a mesajelor de plată (inclusiv pe partea participantilor la SAPI), consolidand gestiunea riscurilor operationale si de lichiditate.	Trim. I, 2020	Acest proiect face parte din programul BNM pentru Dezvoltarea domeniului de plăți din Republica Moldova. La baza acestui proiect este aprobat conceptul cu privire la implementarea programului mentionat. Ulterior a urmat: consolidarea echipei de proiect prin aprobarea ordinului Guvernatorului BNM privind constituirea Grupurilor Coordonator și Decizional și cel de Gestiune; aprobarea planului de actiuni pentru implementarea proiectului; determinarea cerintelor functionale și definitivarea proiectului documentatiei tehnice privind serviciile de modernizare a SAPI. După aprobarea Documentatiei de atribuire a fost desfasurata procedura de achizitie publica fiind semnat contractul cu furnizorul solutiei.	Initierea actiunilor aferente procesului de modernizare a SAPI, conform planului de proiect.